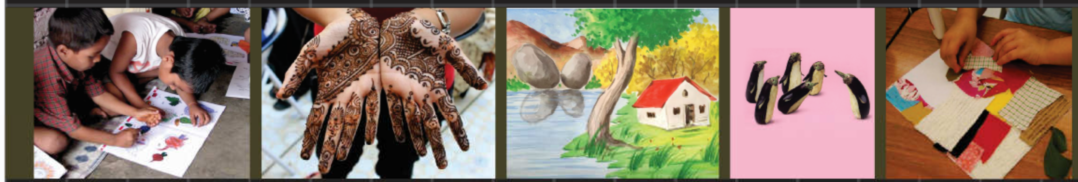

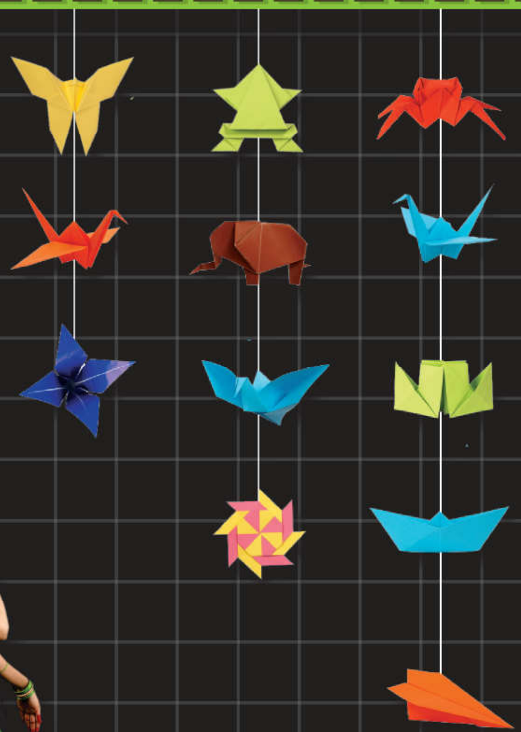

తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రచురణ,
హైదరాబాదు

సహ పాఠ్యాంశాలు

కళలు - సాంస్కృతిక విద్య

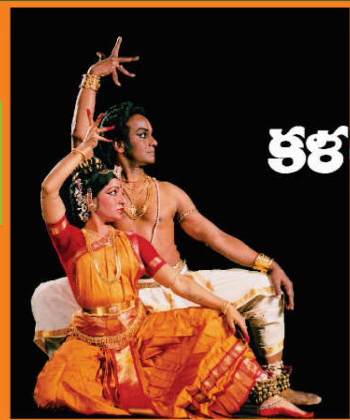

6 నుండి 10 తరగతులు

రాష్ట్ర విద్యా పరిశోధన శిక్షణా సంస్థ,
తెలంగాణ రాష్ట్రం, హైదరాబాదు

కళలు - సాంస్కృతిక విద్య

6 - 8 తరగతులు

ఉపాధ్యాయుల కరదీపిక

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణాసంస్థ

తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

రూపొందించినవారు

చిత్రలేఖనం

డా॥ బి.వి. రెడ్డి, ప్రొఫెసర్, కాలేజి ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్, జె.ఎన్.టి.యు.
డా॥ సురభి వాణీదేవి, ప్రిన్సిపల్, వెంకటేశ్వర కాలేజి ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్
శ్రీ కె. శ్రీనివాస్, ఉపాధ్యాయుడు
శ్రీ కె. రాఘవాచారి, ఉపాధ్యాయుడు
శ్రీ పి.వి. రామకిషన్, ఉపాధ్యాయుడు
శ్రీ గోనె లింగరాజు, లెక్చరర్, కాలేజి ఆఫ్ ఫైన్ ఆర్ట్స్, జె.ఎన్.టి.యు.

థియేటర్

శ్రీ సి.ఎస్. రావు, సినీ దర్శకులు
శ్రీ దేవదాస్ కనకాల, డైరెక్టర్, మధు ఫిల్మ్ ఇనిస్టిట్యూట్
డా॥ కె. దీక్షిత్, డైరెక్టర్, అక్కినేని ఫిలిం ఇనిస్టిట్యూట్
డా॥ విజయరాఘవ తాటిపర్తి, కన్సల్టెంట్, థియేటర్ ఆర్ట్స్
శ్రీ పి. మహి, లెక్చరర్, యూనివర్సిటీ కాలేజి ఆఫ్ డాన్స్ & మ్యూజిక్
శ్రీ చొక్కాపు వెంకటరమణ, మెజీషియన్, చైల్డ్ స్టోరీ రైటర్
శ్రీ కళామిత్ర **ఆర్. రవిశర్మ,** ఎడిటర్, నాటక కళ

నాట్యం

డా॥ కళాకృష్ణ, లెక్చరర్, పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విద్యాలయం
డా॥ రత్నకుమారి, లెక్చరర్, పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విద్యాలయం
శ్రీ పి. కేశవ ప్రసాద్, డైరెక్టర్, కూచిపూడి నాట్య కళావేదిక

క్రాఫ్ట్

శ్రీమతి పి. నాగేశ్వరి, డైరెక్టర్,
సాయి క్రియేటివ్ వరల్డ్

పప్పెట్రీ

శ్రీమతి గంజి మాధవీలత,
రీసెర్చి స్కాలర్, పప్పెట్రీ – ఫైన్ ఆర్ట్స్

సంగీతం

డా॥ కె. ఉమాదేవి,
లెక్చరర్,
పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విద్యాలయం

డా॥ పి. మృణాళిని,
ప్రొఫెసర్,
పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విద్యాలయం

ముఖచిత్రం – డిజైనింగ్
కె.సుధాకరాచారి,
SGT, UPS నీలికుర్తి,
మరిపెడ, వరంగల్

ఎడిటింగ్, సమన్వయం

డా॥ ఎన్. ఉపేందర్ రెడ్డి, ప్రొఫెసర్ & హెడ్,
విద్యా ప్రణాళిక, పాఠ్యపుస్తక విభాగం
ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి., హైదరాబాద్

డా॥ టి.వి.ఎస్. రమేష్, కో-ఆర్డినేటర్,
విద్యా ప్రణాళిక, పాఠ్యపుస్తక విభాగం
ఎస్.సి.ఇ.ఆర్.టి. హైదరాబాద్

శ్రీ కళామిత్ర ఆర్. రవిశర్మ
సంపాదకులు, నాటకకళ

సలహాదారులు

శ్రీ జి.గోపాల్‌రెడ్డి,
పూర్వ సంచాలకులు,
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ,
తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

శ్రీ ఎస్.జగన్నాథరెడ్డి,
సంచాలకులు,
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ,
తెలంగాణ, హైదరాబాదు.

ముందుమాట

విద్యార్థి సర్వతోముఖాభివృద్ధి లక్ష్యంగా పాఠశాల పనిచేస్తుందని మనకు తెలుసు. విద్యావ్యవస్థలో విద్యార్థికి కేంద్రంగా చేసుకొని విద్యాప్రణాళికలు, పాఠ్య ప్రణాలికలు, బోధనా వ్యూహాలు, మూల్యాంకన విధానాలు మొదలైన ప్రక్రియలన్నీ రూపొందించబడతాయి. పాఠశాల అభ్యసన అనుభవాలలో భాగంగా అమలవుతున్న కళలు – సాంస్కృతిక విద్యాంశం పిల్లల మానసిక వికాసానికి ఎంతగానో దోహదపడుతుంది. కళలు పిల్లల ఆంతరంగిక సృజనాత్మకతను వెలికితీసి నైపుణ్యవంతంగా దానిని ప్రదర్శించేందుకు ఉపకరిస్తాయి. మానవునిలో దాగివున్న ప్రకృతి సహజమైన మానవతాదృక్పథాన్ని, ప్రేమించే స్వభావాన్ని ఆత్మీయతను, సున్నితంగా స్పందించే మనసును, స్నేహపూర్వక ప్రవర్తనను జాగృతం చేస్తాయి. కళలు పట్ల సంపాదించే అభిరుచి తన సంస్కృతీ సాంప్రదాయాలపట్ల మమకారాన్ని పెంపొందిస్తుంది. అయారంగాల్లో పనిచేస్తున్న వ్యక్తులు, సంస్థల సేవలు గుర్తించి గౌరవించే గుణాన్ని పెంపొందిస్తుంది. అందుకే కళ సున్నితమైన మానవీయ స్పందనకు ప్రతీకగా పేర్కొంటారు.

కళల పట్ల అభిరుచి, కళలలో అభినివేశం అనేది ప్రతి వ్యక్తిలోను ఎంతో కొంత మేరకు ఉంటూనే ఉంటాయి. పాఠశాలల్లో కల్పించే అభ్యసన సన్నివేశాలు పిల్లల్లో దాగివున్న కళాభిరుచి మొగ్గతొడిగి మారాకువేసి మహావృక్షంలా ఎదిగేందుకు తోడ్పడేవిగా ఉండాలి. బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం, నాట్యం చేయడం, కమ్మని పాటలు పాడటం మొదలుకొని మట్టితో కుండలు చేయడం వరకు ప్రతి కళలోను తమదైన ప్రత్యేకత, శాస్త్రీయత దాగివుంటుంది. ప్రతి కళ అద్భుతమైనదే. విద్యార్థికి అన్ని రకాల అంశాలు పరిచయం చేయడం కళా విద్యా లక్ష్యాలలో ఒక కీలకాంశం. పిల్లలు తమ తమ అభిరుచి మేరకు తమ ఆసక్తి మేరకు అంశాన్ని ఎంపిక చేసుకొని దానిలో అభినివేశం పొందేందుకు నైపుణ్యం సాధించేందుకు పాఠశాలలు కృషిచేయాలి.

జాతీయ విద్యా ప్రణాళికా చట్రం, రాష్ట్ర విద్యా ప్రణాళిక పరిధి పత్రం రెండూ కూడా పాఠశాల విద్యలో కళలకు కీలకస్థానం ఉండాలని సూచించాయి. కళల ద్వారానే దేశ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలు పరిరక్షించబడతాయి. ఒక తరం నుండి మరొక తరానికి వాటిని ప్రసారం చేయడం పాఠశాలల బాధ్యత అని కూడా పేర్కొన్నాయి. కాబట్టి స్థానిక కళలను, కళాకారులను పాఠశాల విద్యా కార్యక్రమాలలో భాగం చేసుకోవాలి. వారి నైపుణ్యాలను, సేవలను విద్యావికాసానికి ఉపయోగించుకోవాలి. తద్వారా కళలు, కళారంగ నిపుణులతో విద్యార్థులకు ఆత్మీయ సంబంధాలు ఏర్పడతాయి. వారి స్ఫూర్తితో పిల్లలు కూడా కళారంగాన్ని అభిరుచి కలిగిన అధ్యయనాంశంగా ఎంపిక చేసుకుంటారు. దానిలో నైపుణ్యం సాధించేందుకు ప్రయత్నిస్తారు. భవిష్యత్తులో కళారంగంలో కూడా ఎన్నో రకాలైన ఉపాధి అవకాశాలు చోటుచేసుకుంటాయి. కాబట్టి ఉపాధ్యాయలోకం కళలు, సాంస్కృతిక విద్యకు కేటాయించిన పాఠ్యప్రణాళికను దృష్టిలో ఉంచుకొని అభ్యసన అనుభవాలు కల్పించాలి. ఈ సందర్భంలో ఈ కరదీపిక మీకు ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుందని దానిని పాఠశాలలో సమర్థవంతంగా అమలుపరచి మన సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు మరింత మెరుగులద్దేలా విద్యార్థి లోకాన్ని తీర్చి దిద్దుతారని ఆశిస్తూ....! ఆకాంక్షిస్తూ.....!

సంచాలకులు
రాష్ట్ర విద్య, పరిశోధన, శిక్షణ సంస్థ,
తెలంగాణ. హైదరాబాదు

విషయసూచిక

వ.సం	అధ్యాయం పేరు	పేజి సంఖ్య
1.	చిత్రలేఖనం	1 - 53
2.	క్రాఫ్ట్ - చేతిపనులు	54 - 134
3.	పప్పెట్రీ	135 - 163
4.	సంగీతం	164 - 226
5.	థియేటర్	227 - 231
6.	మూల్యాంకనం	232 - 234

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

పాఠశాలలో కల్పించే అభ్యాసన అనుభవాలలో కళలు-సాంస్కృతిక విద్య ఒకటి. దీనిలో చిత్రలేఖనం, చేతిపనులు, పప్పెట్రీ, సంగీతం, నాట్యం, రంగస్థలం అనే విభాగాలుంటాయి. వీటికి సంబంధించి రూపొందించిన పాఠ్యప్రణాళిక ఆధారంగా ఏఏ తరగతులలో ఈ అంశాలను ఎలా నేర్పాలో ఆ సందర్భంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర ఏమిటో తెలుసుకుందాం!

- కళలు-సాంస్కృతిక విద్యలోని అంశాలపై అభ్యసన అనుభవాలు కల్పించడంలో ఉపాధ్యాయుని పాత్ర అత్యంత కీలకం. కాబట్టి కళావిద్య ప్రణాళికను, బోధనావ్యూహాలను, మూల్యాంకన విధానాలను క్షుణ్ణంగా తెలుసుకుని ఉండాలి.
- పాఠ్యప్రణాళికలో కళలు - సాంస్కృతిక విద్యలోని ఆరు అశాలలో ఏఏ అంశాలలో ఏఏ విషయాలు పొందుపరచారో గుర్తించాలి. ఉదాహరణకు చిత్రలేఖనంలో గీతలబొమ్మలు, వస్తువులను చూచి గీయడం, రంగులువేయడం మొదలైనవి.
- విద్యాసంవత్సరంలో కళావిద్యకు కేటాయించిన పీరియడ్‌లను దృష్టిలో ఉంచుకుని కరదీపికలో ఇచ్చిన అంశాలపై అభ్యాసం చేయించాలి. అంటే కరదీపికలో ఉన్న అంశాలన్నీ నేర్పాలని భావం కాదు. ఎంపికచేసినవి నేర్పవచ్చు.
- కరదీపికలోని అంశాలకు అనుబంధంగా ఉపాధ్యాయుడు సొంతంగాగానీ, సేకరించిగానీ మరికొన్ని అంశాలను జోడించవచ్చు. విద్యార్థులచే సేకరింపచేసిన అంశాలను కూడా ఉపయోగించవచ్చు.
- చిత్రలేఖనంలో బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడమేకాదు. ఒక అంశాన్ని గీయడం నేర్పేటపుడు మొదటిదశగా దాని నమూనాను ప్రదర్శించి ఎలా గీసారో పిల్లలతో పరిశీలింపజేయాలి. విధానం గురించి చర్చించాలి. వారి అనుభూతులు వివరించమనాలి. తరువాత రెండో దశగా గీయడం నేర్పాలి. చివరిగా అంటే మూడోదశలో పిల్లలు గీసిన, చేసిన అంశాలు ప్రదర్శింపజేసి వాటిని పరిశీలింపజేసి వాటిపై మాట్లాడించాలి. ఇలా కళావిద్యలో అన్ని అంశాలలోనూ మూడు సోపానాలు బోధనా వ్యూహాన్ని పాటించాలి.
- అలంకరణ వస్తువులు, కుట్లు, అల్లికలు, నమూనాల వంటివి చేయించడానికి కావలసిన పరికరాలు, సామగ్రి విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభంలోనే సేకరించుకోవాలి.
- కళావిద్యలోని అంశాలకు సంబంధించిన స్థానిక కళాకారులను, వృత్తినిపుణులను పాఠశాలకు ఆహ్వానించి వారితో శిక్షణ ఇప్పించాలి. లేదా వారివద్దకే పిల్లల్ని తీసుకువెళ్ళి పరిశీలింపచేయాలి.
- కళావిద్యలో కృత్యాలు ఉల్లాసంగా పాల్గొనేలా ఆసక్తిదాయకంగా ఉండేలా నిర్వహించాలి. సృజనాత్మకంగా ఆలోచించేలా ప్రోత్సహించాలి. తరగతిని జట్లుగా చేసి ప్రతి జట్టును వేరువేరు పనులు నేర్పండి.
- సంగీతం, నాట్యానికి సంబంధించి పాఠ్యప్రణాళిక ఆధారంగా రూపొందించిన సి.డి.లను ఉపయోగించి వాటిద్వారా శిక్షణ నివ్వాలి. ముందుగా విషయాన్ని వివరించి తరువాత సి.డి. ద్వారా అభ్యాసం కల్పించాలి.
- పిల్లలు చేసిన అంశాలు ప్రదర్శించడానికి స్కూలు ఆర్ట్‌గ్యాలరీ, థియేటర్ డే లను ప్రతినెలా నిర్వహించాలి. కళారంగ నిపుణులను పాఠశాలకు ఆహ్వానించి స్ఫూర్తిదాయక ఉపన్యాసాలు ఇప్పించాలి.
- పిల్లల ప్రగతిని సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం ద్వారా మదింపుచేయాలి. కళావిద్యకు నిర్ధారించిన విద్యాప్రమాణాలు ఎంతవరకు సాధించారో పరిశీలించి రికార్డులో నమోదుచేయాలి.

విద్యార్థులకు సూచనలు

కళలు సాంస్కృతిక విద్యలోని అంశాలైన చిత్రలేఖనం, చేతిపనులు, పప్పెట్రీ, సంగీతం, నాట్యం, థియేటర్ మొదలైనవన్నీ మీకు ఎంతో ఇష్టమైన అంశాలు. సరదాగా, అభిరుచి మేరకు మీకు నచ్చిన అంశాలలో పాల్గొనండి. తద్వారా సంపూర్ణ మూర్తిమత్వ వికాసం సాధించడానికి వీలు కలుగుతుంది. ఈ సందర్భంలో విద్యార్థులుగా మీరు ఏమేమి చేయాలో తెలుసుకోండి.

- కళలు-సాంస్కృతిక విద్యలోని అన్ని అంశాలలో పాల్గొనండి. పరిచయం పొందండి. ప్రాథమిక అవగాహన పొందండి. ఇది ఇతర సబ్జక్టులు నేర్చుకోడానికి ఎంతగానో ఉపకరిస్తుంది.
- ఏ అంశాన్నైనా నేర్చుకోవడంలో 3 దశలు పాటించాలి. మొదటగా నేర్చుకోబోయే అంశం గురించి విపులంగా చర్చించండి. తరువాత అభ్యాసం చేయండి. చేసినదానిని ప్రదర్శించి దానిపై మాట్లాడండి. మెరుగుపరచుకునేందుకు సూచనలు ఆహ్వానించండి.
- మీ ప్రాంతంలో కళావిద్యలోని అంశాలలో ఏదోఒక అంశంలో ప్రవేశం కలిగినవారుంటారు. వారితో చర్చించండి. వారి అనుభవాలను తెలుసుకోండి.
- కళావిద్యలోని అంశాలకు సంబంధించిన సాంకేతిక అంశాలు, నూతన అభ్యాసాలు చోటుచేసుకుంటున్న మార్పులు, ఆయా రంగాలలో నిపుణుల గురించిన సమాచారాన్ని సేకరించండి. నివేదికలు తయారుచేసి చర్చించండి.
- సంగీతం, నాట్యం అంశాలను సి.డి. ల ద్వారా నేర్చుకోవడానికి అవకాశం ఉంది. కాబట్టి నైపుణ్యం పొందేంతవరకు సి.డి. పాఠాన్ని పలుమార్లు చూడడానికి ప్రయత్నం చేయండి.
- మీ పాఠ్యాంశ పుస్తకాలలో ఉండే పాటలకు మీరే సొంతంగా బాణీలుకట్టి వ్యక్తిగతంగా, జట్లలో పాడండి.
- పాఠ్యపుస్తకాలలో ఉండే సన్నివేశాలకు సంభాషణ రాసి నాటకంలా ప్రదర్శించండి.
- పాఠశాల ఆర్ట్‌గ్యాలరీ, థియేటర్‌లను విద్యార్థులే జట్లుగా ఏర్పడి వాటి నిర్వహణకు బాధ్యత వహించండి.
- స్టేజి అలంకరణ, మేకప్‌లలో ప్రవేశం పొందేందుకు ప్రయత్నించండి.
- ఒక నాయకునిగా మీ బృందాన్ని ఏర్పాటుచేసుకుని పాటలు పాడడం, నృత్యరూపకం, నాట్యం, నాటికల వంటి అంశాలకు దర్శకత్వం చేయండి.
- చేతిపనులు, అలంకరణలు తయారుచేయడానికి పాఠశాలలోనే కాకుండా ఆదివారం, ఇతర విరామ సమయాలు కేటాయించండి.
- మరింత నైపుణ్యంకోసం ఇతర పుస్తకాలు, ఇంటర్నెట్ నుండి సేకరించి వినియోగించుకునేందుకు కృషిచేయండి.
- వివిధ స్థాయిలలో జరిగే పోటీలలో పాల్గొనండి. వివిధ వేదికలమీద మీ నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించండి.
- ప్రతి రెండో శనివారం సాయంత్రం ఏదైనా సామాజిక అవగాహన కలిగించే అంశాన్ని ఎంపికచేసుకుని దానిని వీధినాటకంలా ప్రదర్శించండి. కళాజాతరలు నిర్వహించండి.

విషయసూచిక

వ.సం	అధ్యాయం పేరు	పేజి సంఖ్య
1.	చిత్రలేఖనం	1 - 53
2.	క్రాఫ్ట్ - చేతిపనులు	54 - 134
3.	పప్పెట్రీ	135 - 163
4.	సంగీతం	164 - 226
5.	థియేటర్	227 - 231
6.	మూల్యాంకనం	232 - 234

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

పాఠశాలలో కల్పించే అభ్యాసన అనుభవాలలో కళలు-సాంస్కృతిక విద్య ఒకటి. దీనిలో చిత్రలేఖనం, చేతిపనులు, పప్పెట్రీ, సంగీతం, నాట్యం, రంగస్థలం అనే విభాగాలుంటాయి. వీటికి సంబంధించి రూపొందించిన పాఠ్యప్రణాళిక ఆధారంగా ఏఏ తరగతులలో ఈ అంశాలను ఎలా నేర్పాలో ఆ సందర్భంలో ఉపాధ్యాయుల పాత్ర ఏమిటో తెలుసుకుందాం!

- కళలు-సాంస్కృతిక విద్యలోని అంశాలపై అభ్యసన అనుభవాలు కల్పించడంలో ఉపాధ్యాయుని పాత్ర అత్యంత కీలకం. కాబట్టి కళావిద్య ప్రణాళికను, బోధనావ్యూహాలను, మూల్యాంకన విధానాలను క్షుణ్ణంగా తెలుసుకుని ఉండాలి.
- పాఠ్యప్రణాళికలో కళలు - సాంస్కృతిక విద్యలోని ఆరు అశాలలో ఏఏ అంశాలలో ఏఏ విషయాలు పొందుపరచారో గుర్తించాలి. ఉదాహరణకు చిత్రలేఖనంలో గీతలబొమ్మలు, వస్తువులను చూచి గీయడం, రంగులువేయడం మొదలైనవి.
- విద్యాసంవత్సరంలో కళావిద్యకు కేటాయించిన పీరియడ్‌లను దృష్టిలో ఉంచుకుని కరదీపికలో ఇచ్చిన అంశాలపై అభ్యాసం చేయించాలి. అంటే కరదీపికలో ఉన్న అంశాలన్నీ నేర్పాలని భావం కాదు. ఎంపికచేసినవి నేర్పవచ్చు.
- కరదీపికలోని అంశాలకు అనుబంధంగా ఉపాధ్యాయుడు సొంతంగాగానీ, సేకరించిగానీ మరికొన్ని అంశాలను జోడించవచ్చు. విద్యార్థులచే సేకరింపచేసిన అంశాలను కూడా ఉపయోగించవచ్చు.
- చిత్రలేఖనంలో బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడమేకాదు. ఒక అంశాన్ని గీయడం నేర్పేటపుడు మొదటిదశగా దాని నమూనాను ప్రదర్శించి ఎలా గీసారో పిల్లలతో పరిశీలింపజేయాలి. విధానం గురించి చర్చించాలి. వారి అనుభూతులు వివరించమనాలి. తరువాత రెండో దశగా గీయడం నేర్పాలి. చివరిగా అంటే మూడోదశలో పిల్లలు గీసిన, చేసిన అంశాలు ప్రదర్శింపజేసి వాటిని పరిశీలింపజేసి వాటిపై మాట్లాడించాలి. ఇలా కళావిద్యలో అన్ని అంశాలలోనూ మూడు సోపానాలు బోధనా వ్యూహాన్ని పాటించాలి.
- అలంకరణ వస్తువులు, కుట్లు, అల్లికలు, నమూనాల వంటివి చేయించడానికి కావలసిన పరికరాలు, సామగ్రి విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభంలోనే సేకరించుకోవాలి.
- కళావిద్యలోని అంశాలకు సంబంధించిన స్థానిక కళాకారులను, వృత్తినిపుణులను పాఠశాలకు ఆహ్వానించి వారితో శిక్షణ ఇప్పించాలి. లేదా వారివద్దకే పిల్లల్ని తీసుకువెళ్ళి పరిశీలింపచేయాలి.
- కళావిద్యలో కృత్యాలు ఉల్లాసంగా పాల్గొనేలా ఆసక్తిదాయకంగా ఉండేలా నిర్వహించాలి. సృజనాత్మకంగా ఆలోచించేలా ప్రోత్సహించాలి. తరగతిని జట్లుగా చేసి ప్రతి జట్టును వేరువేరు పనులు నేర్పండి.
- సంగీతం, నాట్యానికి సంబంధించి పాఠ్యప్రణాళిక ఆధారంగా రూపొందించిన సి.డి.లను ఉపయోగించి వాటిద్వారా శిక్షణ నివ్వాలి. ముందుగా విషయాన్ని వివరించి తరువాత సి.డి. ద్వారా అభ్యాసం కల్పించాలి.
- పిల్లలు చేసిన అంశాలు ప్రదర్శించడానికి స్కూలు ఆర్ట్‌గ్యాలరీ, థియేటర్ డే లను ప్రతినెలా నిర్వహించాలి. కళారంగ నిపుణులను పాఠశాలకు ఆహ్వానించి స్ఫూర్తిదాయక ఉపన్యాసాలు ఇప్పించాలి.
- పిల్లల ప్రగతిని సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం ద్వారా మదింపుచేయాలి. కళావిద్యకు నిర్ధారించిన విద్యాప్రమాణాలు ఎంతవరకు సాధించారో పరిశీలించి రికార్డులో నమోదుచేయాలి.

విద్యార్థులకు సూచనలు

కళలు సాంస్కృతిక విద్యలోని అంశాలైన చిత్రలేఖనం, చేతిపనులు, పప్పెట్రీ, సంగీతం, నాట్యం, థియేటర్ మొదలైనవన్నీ మీకు ఎంతో ఇష్టమైన అంశాలు. సరదాగా, అభిరుచి మేరకు మీకు నచ్చిన అంశాలలో పాల్గొనండి. తద్వారా సంపూర్ణ మూర్తిమత్వ వికాసం సాధించడానికి వీలు కలుగుతుంది. ఈ సందర్భంలో విద్యార్థులుగా మీరు ఏమేమి చేయాలో తెలుసుకోండి.

- కళలు-సాంస్కృతిక విద్యలోని అన్ని అంశాలలో పాల్గొనండి. పరిచయం పొందండి. ప్రాథమిక అవగాహన పొందండి. ఇది ఇతర సబ్జక్టులు నేర్చుకోడానికి ఎంతగానో ఉపకరిస్తుంది.
- ఏ అంశాన్నైనా నేర్చుకోవడంలో 3 దశలు పాటించాలి. మొదటగా నేర్చుకోబోయే అంశం గురించి విపులంగా చర్చించండి. తరువాత అభ్యాసం చేయండి. చేసినదానిని ప్రదర్శించి దానిపై మాట్లాడండి. మెరుగుపరచుకునేందుకు సూచనలు ఆహ్వానించండి.
- మీ ప్రాంతంలో కళావిద్యలోని అంశాలలో ఏదోఒక అంశంలో ప్రవేశం కలిగినవారుంటారు. వారితో చర్చించండి. వారి అనుభవాలను తెలుసుకోండి.
- కళావిద్యలోని అంశాలకు సంబంధించిన సాంకేతిక అంశాలు, నూతన అభ్యాసాలు చోటుచేసుకుంటున్న మార్పులు, ఆయా రంగాలలో నిపుణుల గురించిన సమాచారాన్ని సేకరించండి. నివేదికలు తయారుచేసి చర్చించండి.
- సంగీతం, నాట్యం అంశాలను సి.డి. ల ద్వారా నేర్చుకోవడానికి అవకాశం ఉంది. కాబట్టి నైపుణ్యం పొందేంతవరకు సి.డి. పాఠాన్ని పలుమార్లు చూడడానికి ప్రయత్నం చేయండి.
- మీ పాఠ్యాంశ పుస్తకాలలో ఉండే పాటలకు మీరే సొంతంగా బాణీలుకట్టి వ్యక్తిగతంగా, జట్లలో పాడండి.
- పాఠ్యపుస్తకాలలో ఉండే సన్నివేశాలకు సంభాషణ రాసి నాటకంలా ప్రదర్శించండి.
- పాఠశాల ఆర్ట్‌గ్యాలరీ, థియేటర్‌లను విద్యార్థులే జట్లుగా ఏర్పడి వాటి నిర్వహణకు బాధ్యత వహించండి.
- స్టేజి అలంకరణ, మేకప్‌లలో ప్రవేశం పొందేందుకు ప్రయత్నించండి.
- ఒక నాయకునిగా మీ బృందాన్ని ఏర్పాటుచేసుకుని పాటలు పాడడం, నృత్యరూపకం, నాట్యం, నాటికల వంటి అంశాలకు దర్శకత్వం చేయండి.
- చేతిపనులు, అలంకరణలు తయారుచేయడానికి పాఠశాలలోనే కాకుండా ఆదివారం, ఇతర విరామ సమయాలు కేటాయించండి.
- మరింత నైపుణ్యంకోసం ఇతర పుస్తకాలు, ఇంటర్నెట్ నుండి సేకరించి వినియోగించుకునేందుకు కృషిచేయండి.
- వివిధ స్థాయిలలో జరిగే పోటీలలో పాల్గొనండి. వివిధ వేదికలమీద మీ నైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శించండి.
- ప్రతి రెండో శనివారం సాయంత్రం ఏదైనా సామాజిక అవగాహన కలిగించే అంశాన్ని ఎంపికచేసుకుని దానిని వీధినాటకంలా ప్రదర్శించండి. కళాజాతరలు నిర్వహించండి.

చిత్రలేఖనం

- నచ్చిన బొమ్మ గీయడం
- గీతలతో బొమ్మలు
- అంచెల బొమ్మలు
- ప్యాటర్న్లు - క్రమానుగతాలు
- వస్తువులను చూసి బొమ్మవేయడం

చిత్రలేఖనం

బొమ్మలుగీయడం మానవునికున్న సహజాత లక్షణం. ఆదిమానవుడు కొండగుహల్లో నివశిస్తూ గోడలమీద ఎన్నోరకాల గీతలు బొమ్మలు గీసినట్లు మనకు చారిత్రక ఆధారాలున్నాయి. రెండు మూడు సంవత్సరాల పిల్లలుసైతం చేతికి పెన్నో, పెన్సిలో, ముగ్గురాయో ఏదైనా దొరికిందంటే ఏవేవో గీతలు గీస్తుంటారు. తాము గీసిన గీతల అర్థం చెపుతూ మాట్లాడతారుకూడా. ఇవన్నీ మనకు సుపరిచితమే. అంటే మనిషి తన మనసులోని భావాన్ని వ్యక్తీకరించడానికి బొమ్మలను ఒక మంచి మాధ్యమంగా ఉపయోగించుకుంటాడన్నమాట.

బొమ్మలు గీయడం పిల్లల్లో ప్రకృతిపట్ల ప్రేమని, చక్కని మానవీయ లక్షణాలను పెంపొందిస్తుందంటారు. చిత్రలేఖనం జన్మతః వచ్చే లక్షణమని నేర్చుకుంటే రాదని కొందరంటుంటారు. ఏ పిల్లల్లో ఏ అంతర్గత శక్తి దాగిఉందో మనకు తెలియకపోవచ్చు. దానిని వెలికి తీసి సానపట్టడం అవసరం. కాబట్టి పిల్లలందరిలో బొమ్మలు గీసే, చేసే నైపుణ్యం ఉంటుందని పిల్లలందరూ బొమ్మలు గీయగలరని ఎవరి శైలి వారికుంటుందని గుర్తించాలి. కాలక్రమంలో ఆ రంగంలో అభిరుచి కలిగిన పిల్లలు మరిన్ని నైపుణ్యాలు సాధించి ఎదిగేందుకు అవకాశం కలుగుతుంది. ఇది జరగాలంటే పిల్లల్ని బొమ్మలు అలా గీయండి, ఇలా గీయండి, ఈ రంగులే వాడండి అంటూ ప్రతిదీ మనమే నిర్దేశిస్తూ నేర్పడం కాకుండా పిల్లలు తమకు నచ్చినట్లు ఇష్టమైన వాటిని గీయడంతో చిత్రలేఖనం ప్రారంభం కావాలి.

1. నచ్చిన బొమ్మగీయడం

పిల్లలకు కాగితాలు, పెన్సిలు ఇవ్వండి. ఎరేజర్ లేదా రబ్బరు ఇవ్వవద్దు. వారు గీయాలనుకున్న బొమ్మను గీయమనండి. అది పెద్ద సున్నా కావచ్చు, గీత కావచ్చు, చతురస్రం కావచ్చు మరేదైనా ఆకారం కావచ్చు.

ప్రదర్శన - చర్చ :

కళావిద్యలో బొమ్మలు గీయడం మాత్రమే కాదు వాటిని ప్రదర్శించడం, వాటి గురించి మాట్లాడించడం అవసరం. పిల్లలు గీసిన బొమ్మలు ప్రదర్శించడానికి తరగతిగదిలో దారం కట్టిఉంచి, క్లిప్పులతో వేలాడదీయడానికి అవకాశం కల్పించాలి. వారు గీసిన బొమ్మ గురించి మాట్లాడించాలి. ఒకటో తరగతినుండి పదో తరగతి వరకు ఏ తరగతిలోనైనా ప్రారంభఅంశంగా సొంతంగా గీయడం, నచ్చిన బొమ్మ గీయడం అనే అంశమే ఉండాలి. ఈ బొమ్మ బాగుంది, ఈ బొమ్మ బాగలేదు అనే చర్చ చేయరాదు. పిల్లలు గీసిన బొమ్మలు పరిశీలించండి. అవి పిల్లలు తనకు నచ్చినట్లుగా ఇష్టంగా గీసినవి. ఈ బొమ్మలలో గీతల ఆధారంగా పిల్లలు ఎలా ఆలోచిస్తున్నారు? చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచంతో ఎలా సంబంధం ఏర్పరచుకుంటున్నారు? ఎలా ప్రతిస్పందిస్తున్నారు మొదలైన విషయాలు తెలుసుకోవచ్చు. అంటే చిత్రలేఖనం పిల్లల మానసిక వికాసానికి దారితీసేదిగా ఉంటుందన్నమాట.

౨. గీతలతో బొమ్మలు

బొమ్మలు గీయడానికి పిల్లల్ని సంసిద్ధుల్ని చేయడానికి నేను కూడా గీయగలను అనే ఆత్మవిశ్వాసం కలిగించడానికి గీతల బొమ్మలు ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయి. సాధారణంగా పిల్లలందరూ వృత్తం, త్రిభుజం, చతురస్రం, సరళరేఖ, వక్రరేఖల వంటి గణిత ఆకారాలన్నీ ఎంతో సులభంగా గీయగలరు. ఇలాంటి గీతల బొమ్మలు వివిధ భంగిమలను సులభంగా గీయడానికి ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయి.

గీతల బొమ్మలు గీయించే ముందుగా సదరు భంగిమను పిల్లలతో చేయించాలి. ఒకరిని ఒకరు పరిశీలించమనాలి. ఉదాహరణకు చేతిలో కర్ర పట్టుకుని నిలబడిన మనిషిబొమ్మ గీతల బొమ్మగా గీయాలంటే ఒక విద్యార్థిని చేతిలో కర్ర పట్టుకొని నిలబడినట్లుగా భంగిమ పెట్టించి మిగతా పిల్లల్ని పరిశీలించమనాలి. తల, కాళ్ళుచేతులు, మొండెం ఎలా ఉన్నాయో ఎక్కడెక్కడ వంపులున్నాయో గమనించమనాలి. పిల్లలతో చర్చిస్తూ ఉపాధ్యాయుడు బోర్డు మీద ఒక్కొక్క భాగం గీస్తూ పిల్లలతో గీయించాలి.

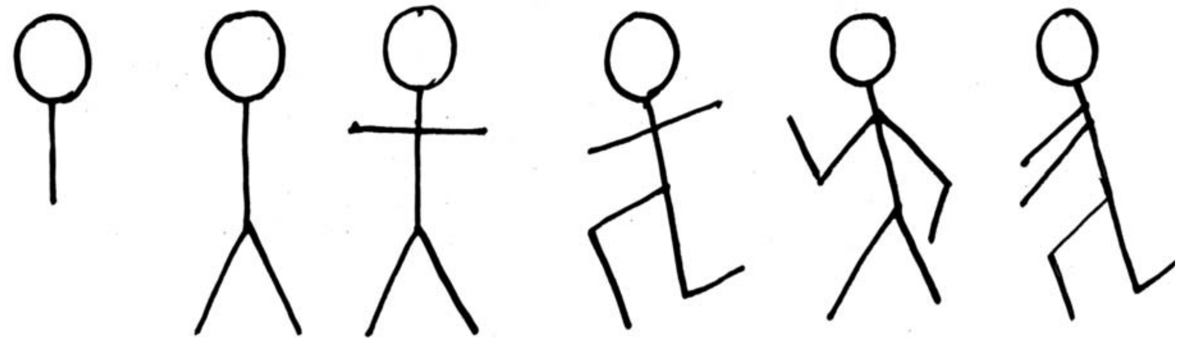

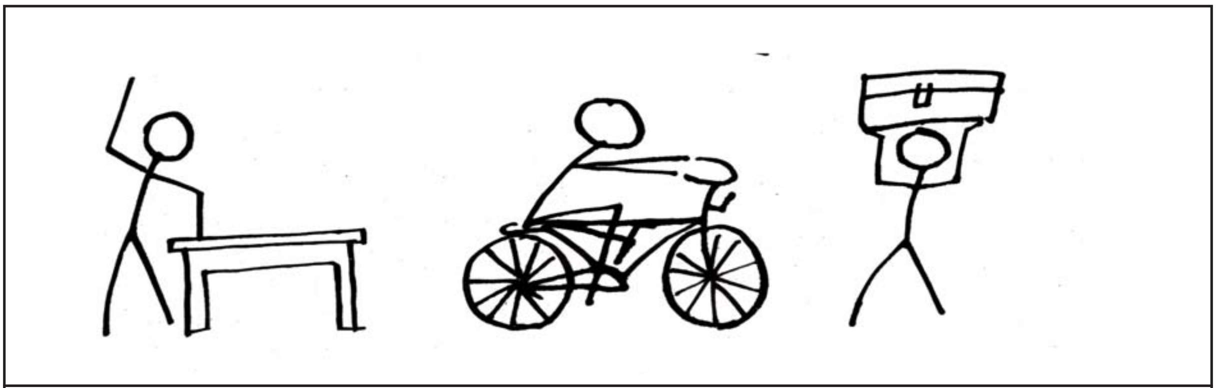

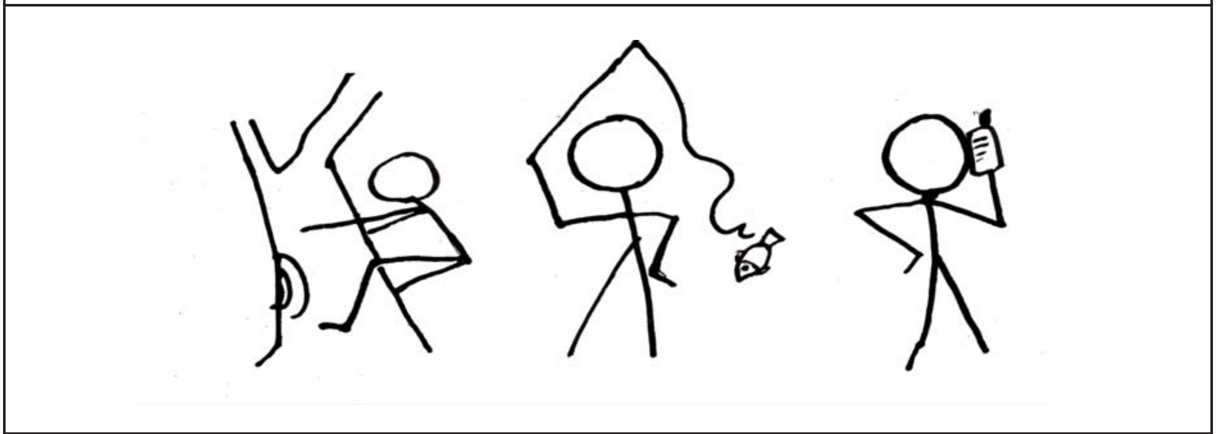

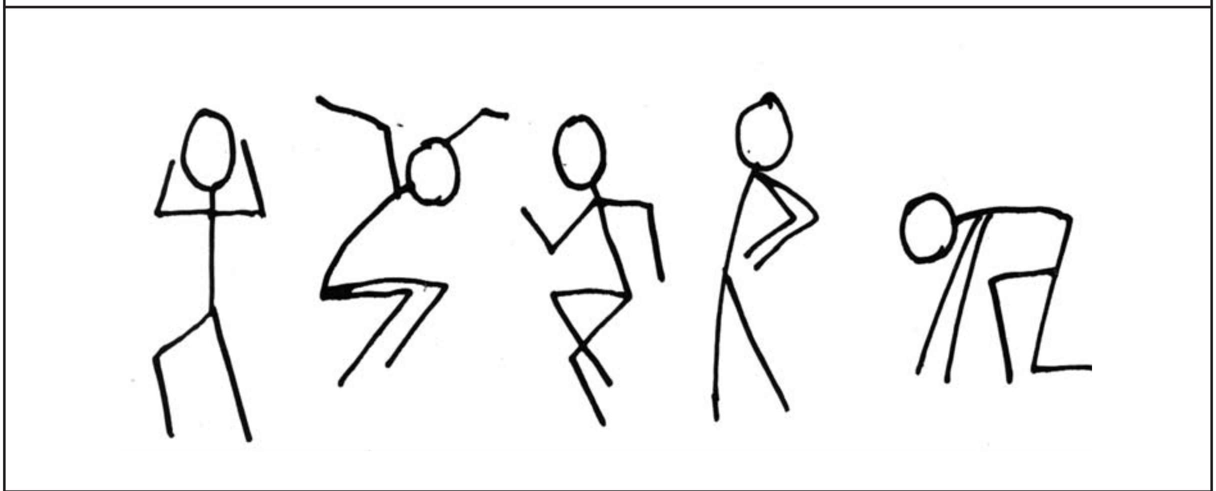

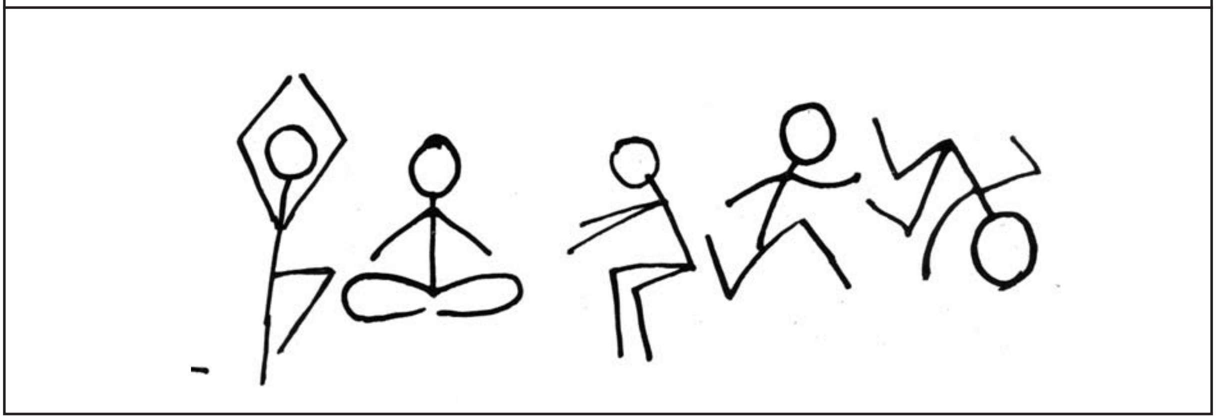

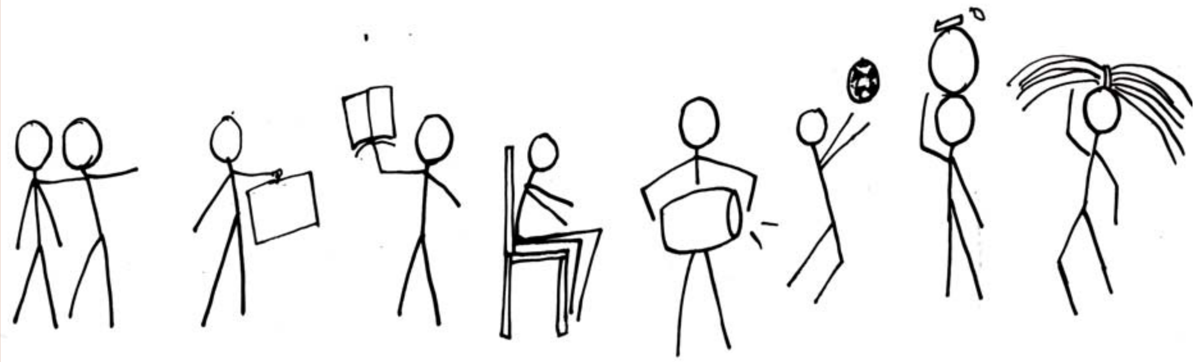

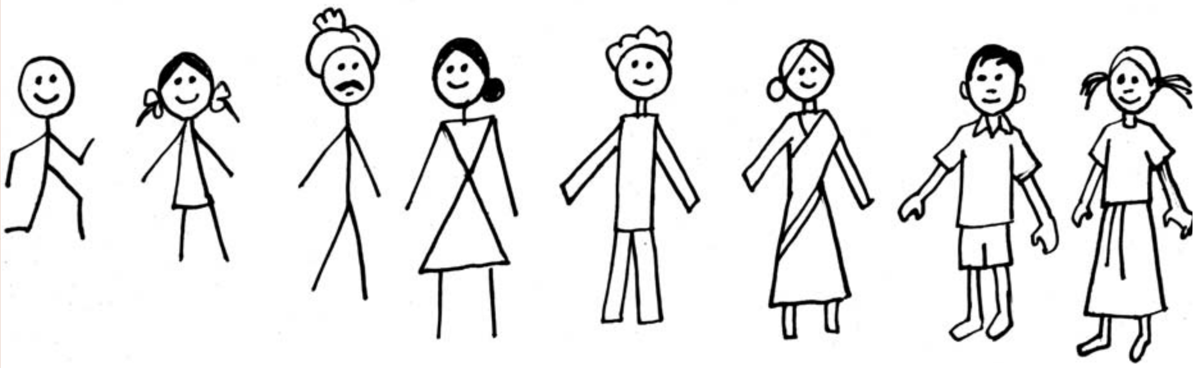

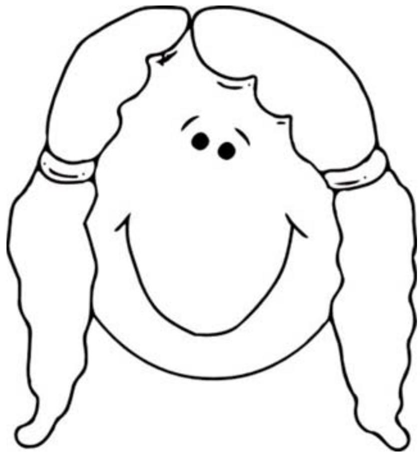

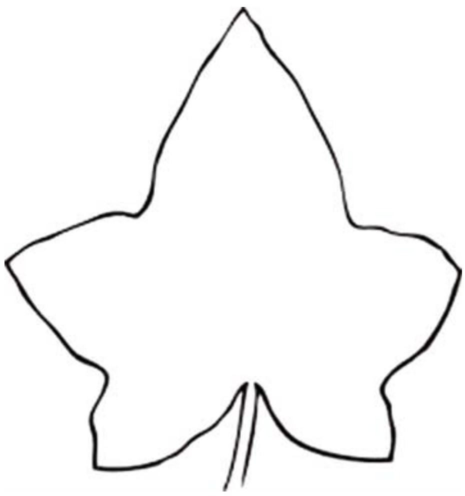
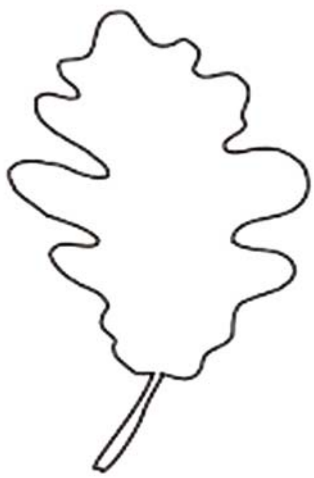

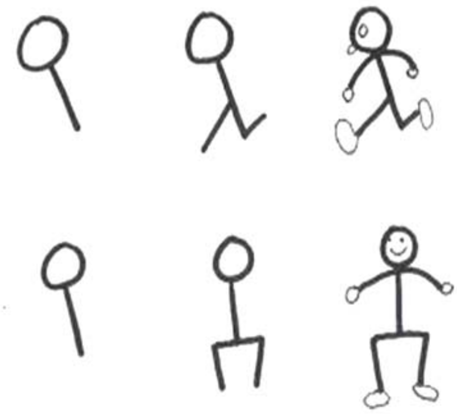
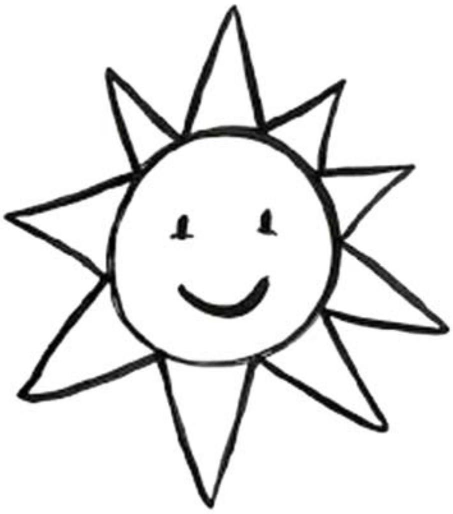

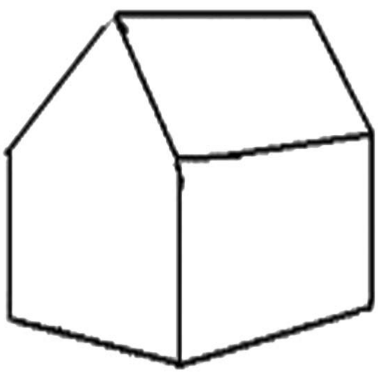
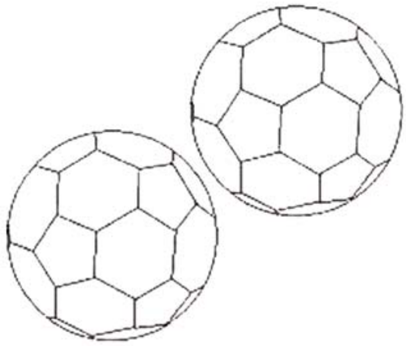

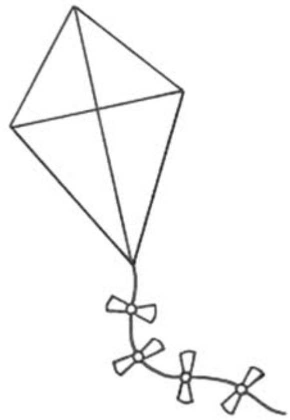

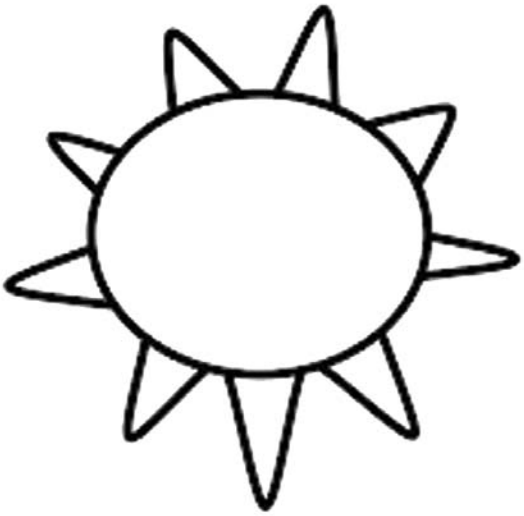

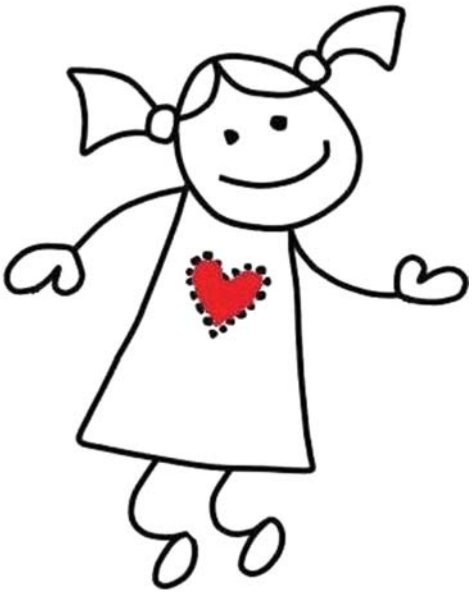

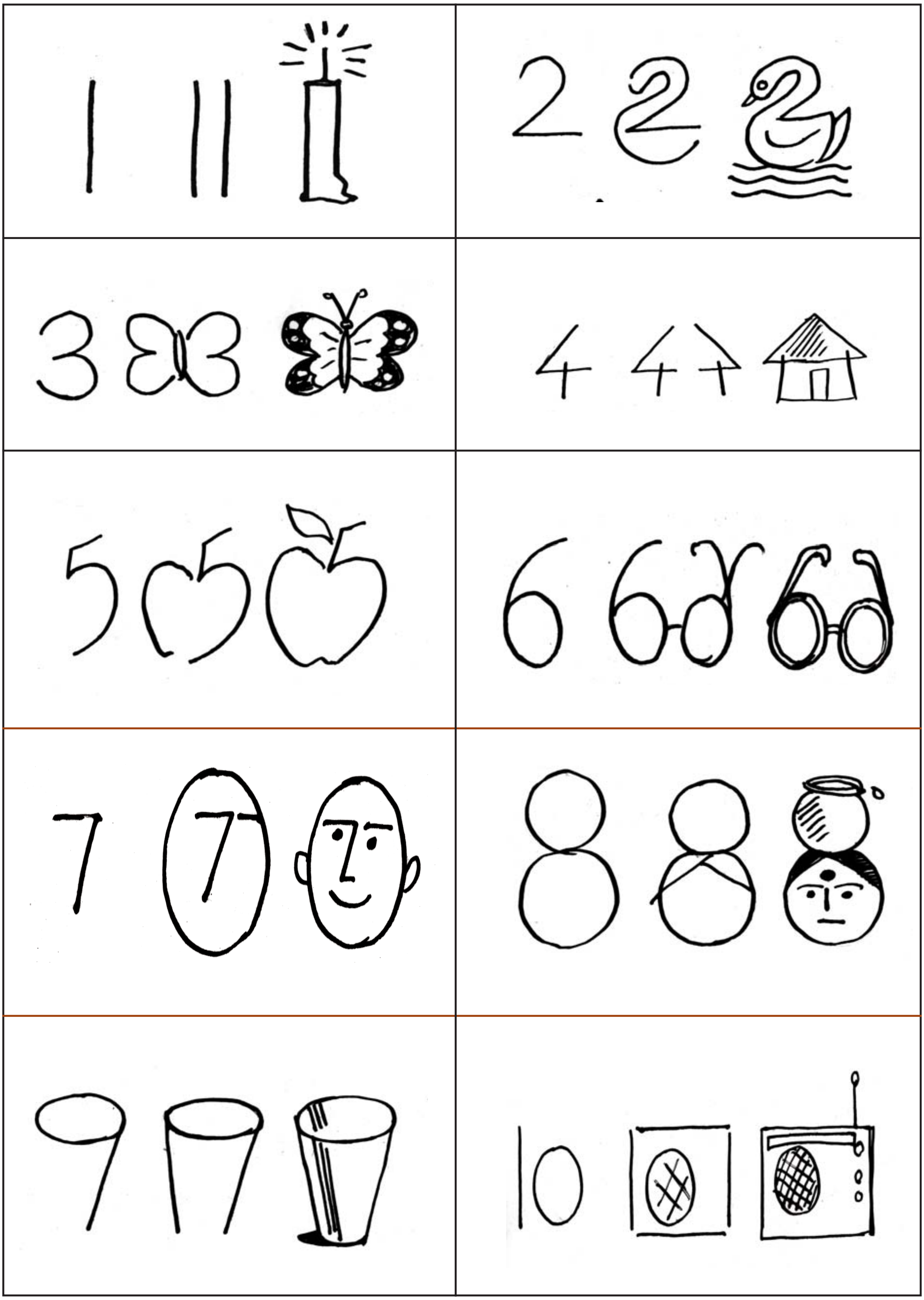

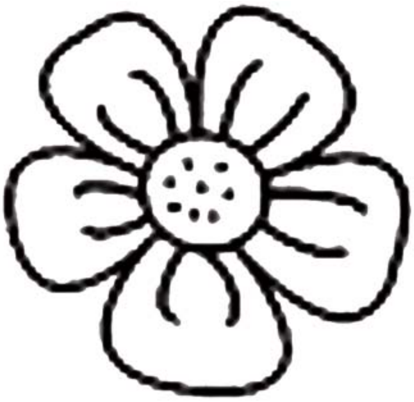
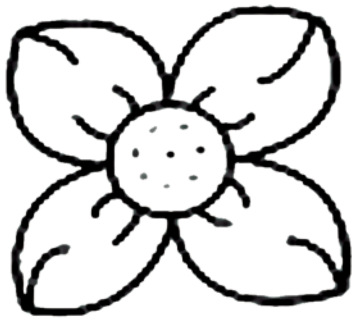
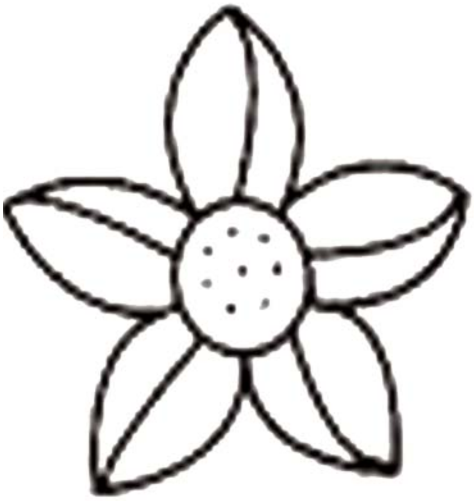
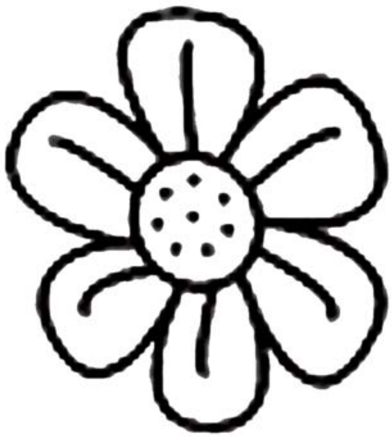
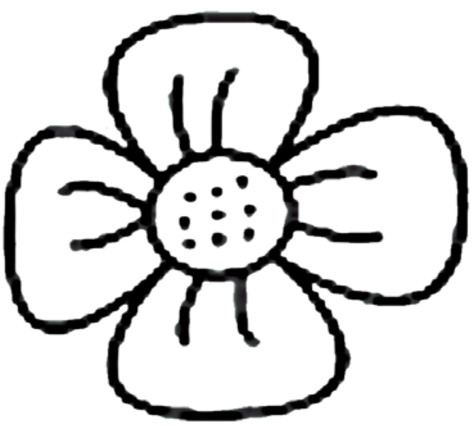

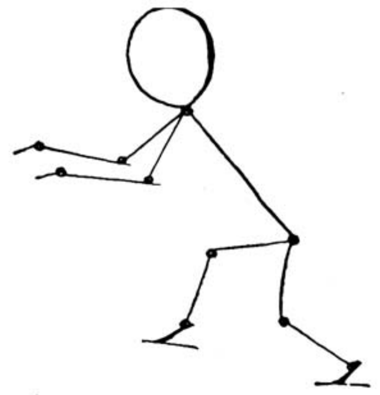
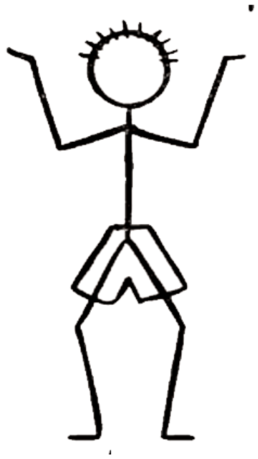

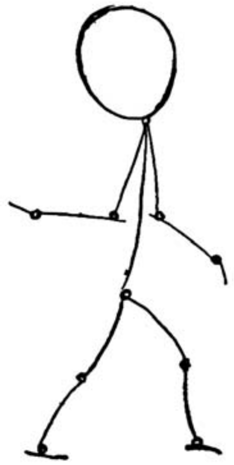
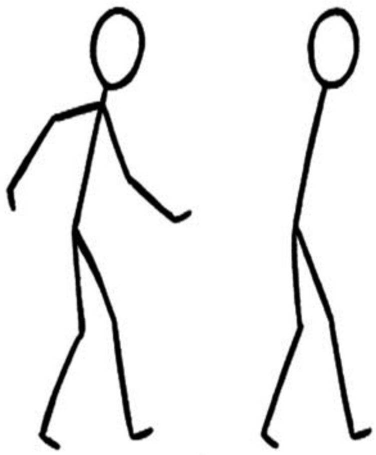

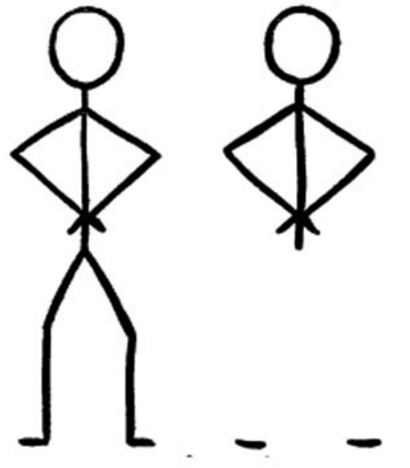

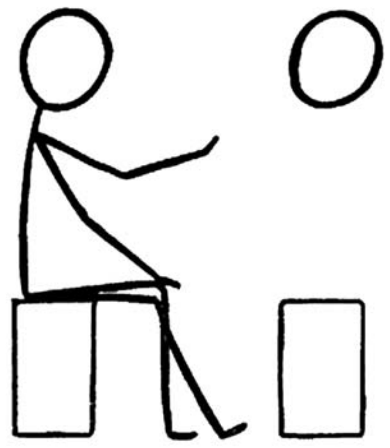

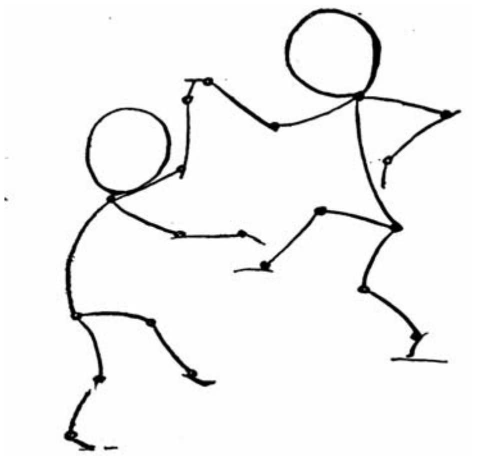

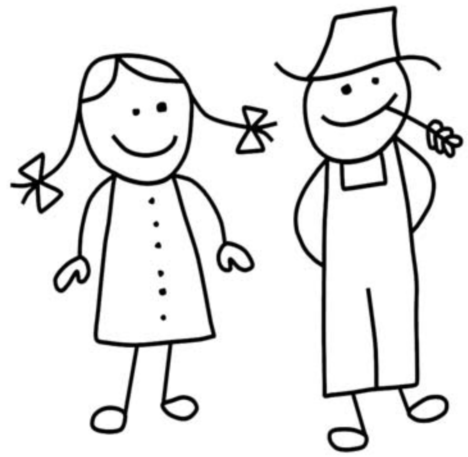

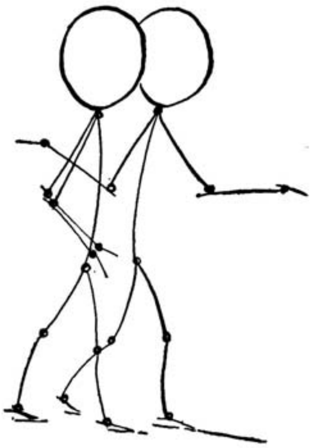

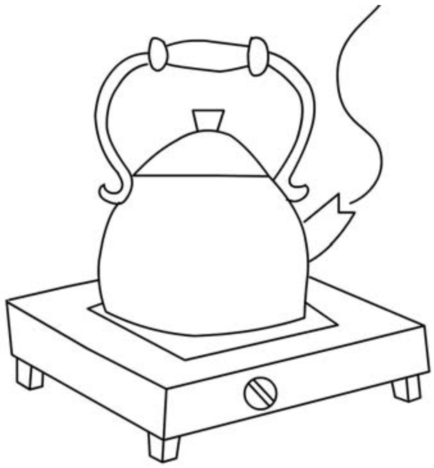
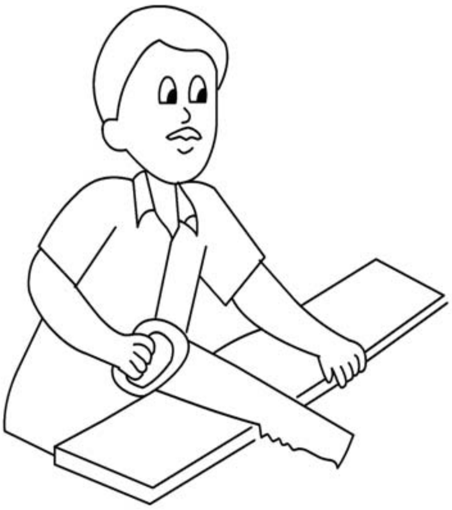

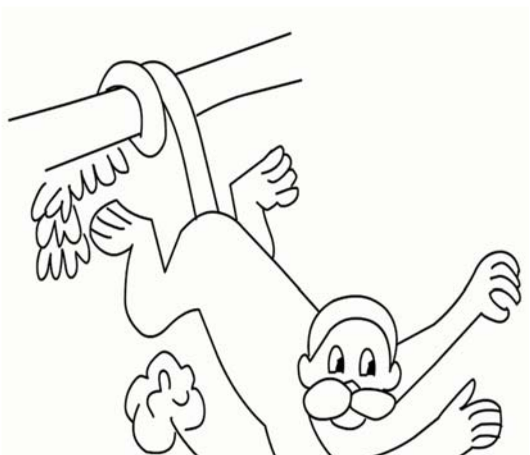

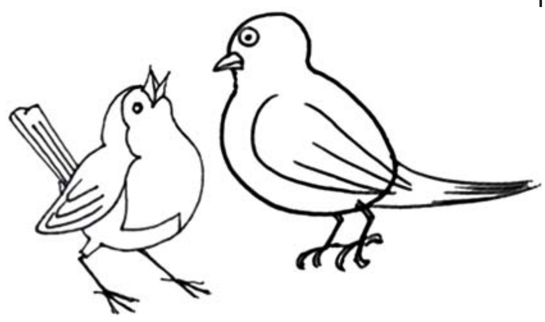

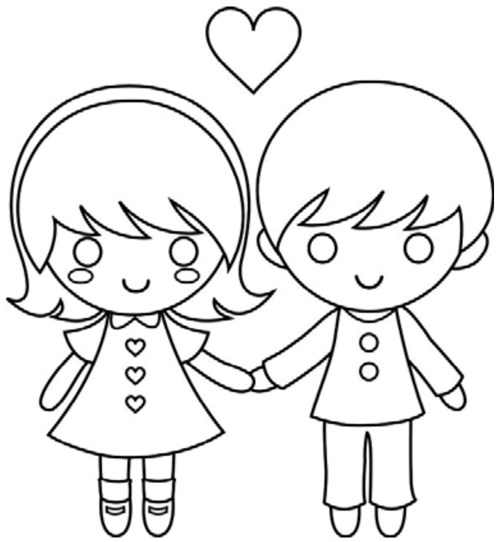

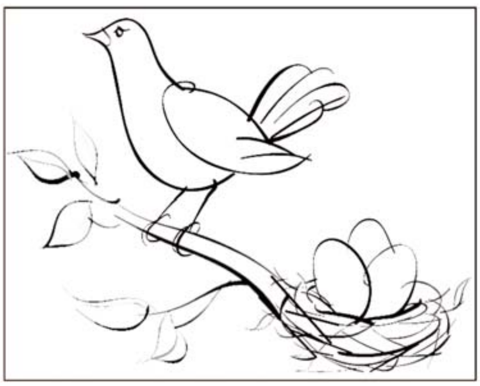

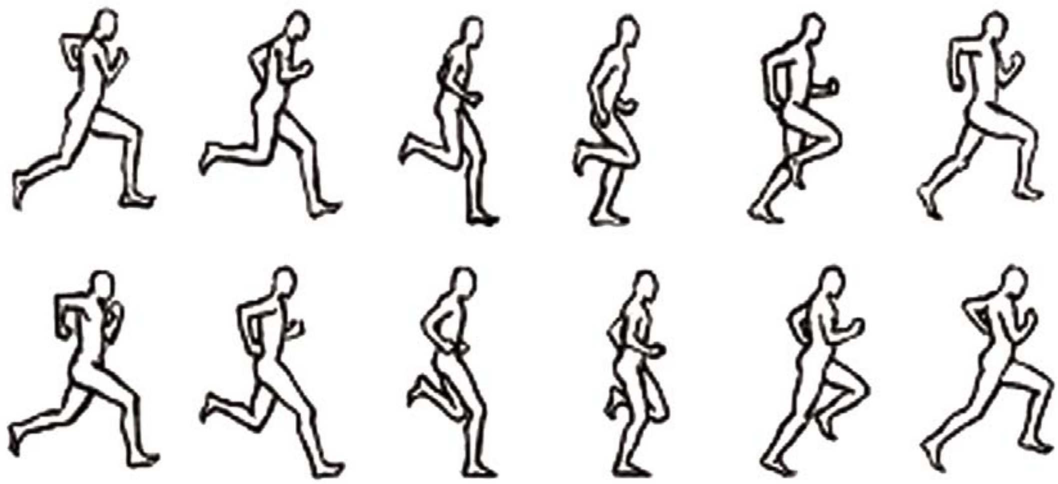

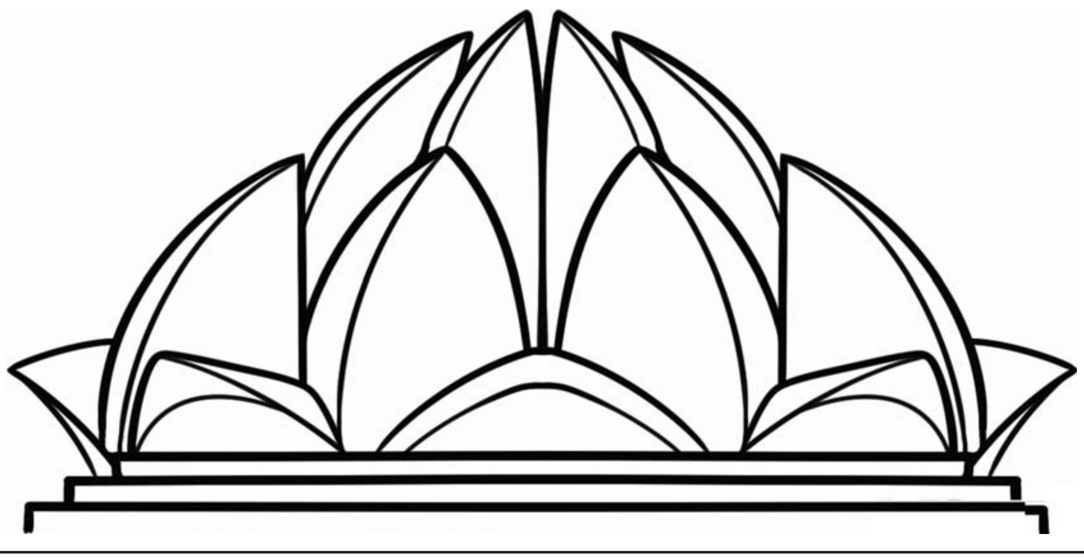

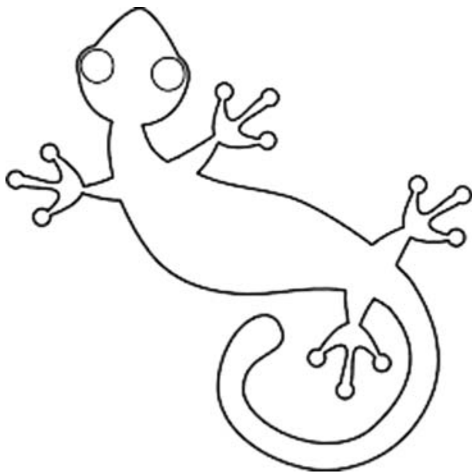
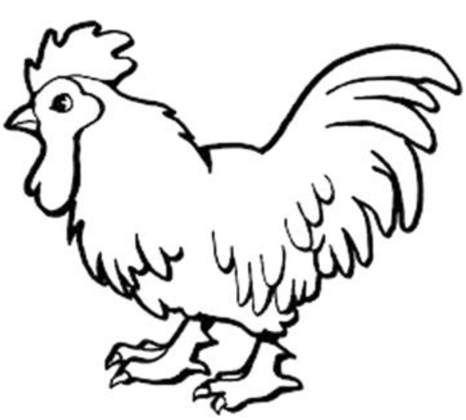

3. మూడంచెల బొమ్మలు

బొమ్మలు గీయడం నేర్చుకోవడంలో ఇది అత్యంత కీలకమైన దశ. ఒక బొమ్మను సరయిన పరిమాణంలో గీయడానికి మూడంచెలలో గీసే బొమ్మలను అభ్యాసం చేయడం అవసరం. అంటే ఒక బొమ్మగీయాలంటే ప్రాథమికంగా దాని ఆకారం ఎలాఉంది? దానిని వృత్తంతో ప్రారంభించవచ్చా లేక చతురస్రమో, దీర్ఘచతురస్రంతోనో ప్రారంభించవచ్చా? అనే విషయం తెలుసుకోవడం అవసరం. తరువాత మనం గీయదలచిన అంశం ఏ భంగిమలో ఉంటుంది అనేది గుర్తించి రెండవదశ గీతలు గీయాలి. మూడవదశలో బొమ్మకు పూర్తిరూపం తీసుకురావాలి.

బొమ్మలను గీయడానికి మూడంచెల బొమ్మల అభ్యాసాన్ని ఉపాధ్యాయుడు బోర్డుమీద గీస్తూ దాని గురించి పిల్లలతో చర్చిస్తూ ఒక్కొక్క దశ పూర్తిచేయాలి. అయితే ఈ పద్ధతిలో ప్రధానలోపం ఏమిటంటే అందరి బొమ్మలూ ఒకేవిధంగా ఉంటాయి. ప్రారంభదశలో ఇలా కనిపించినప్పటికి బొమ్మను గీయడం ఎక్కడనుండి ప్రారంభించాలి? ఎలా అభివృద్ధిచేయాలి? అన్న విషయాలలో నైపుణ్యం వచ్చిన తర్వాత చివరి దశలో పెన్సిల్ షేడింగ్ చేయడం ద్వారాబొమ్మలలో వైవిధ్యాన్ని నేర్పించవచ్చు.

స్టిక్ డ్రాయింగ్ లేదా రేఖాచిత్రాలు గీయడం నేర్చుకున్న తరువాత మూడంచల బొమ్మలు గీయడం నేర్పాలి. కింది బొమ్మను పరిశీలించండి.

పడవ బొమ్మను గీయించడానికి ముందుగా ఉపాధ్యాయుడు పడవ గురించి పిల్లలతో చర్చించాలి. పడవ ఎక్కడవుంటుంది? పడవను ఎలా నడుపుతారు? పడవలో వెళ్ళి చేపలు ఎలా పడతారు? మొదలైన చర్చనీయాత్మక మైన ప్రశ్నలు వేస్తూ పిల్లలు పడవ గురించి ఆలోచించేలా, తమ అనుభవాలను పంచుకునేలా మాట్లాడించాలి. అందువల్ల పిల్లల మనస్సులో పడవకు సంబంధించిన పూర్తిస్థాయి మానసిక చిత్రం (Schema) ఏర్పడుతుంది. తరువాత దశలవారీగా తాను బోర్డుమీద గీస్తూ పిల్లల్ని గీయమనాలి.

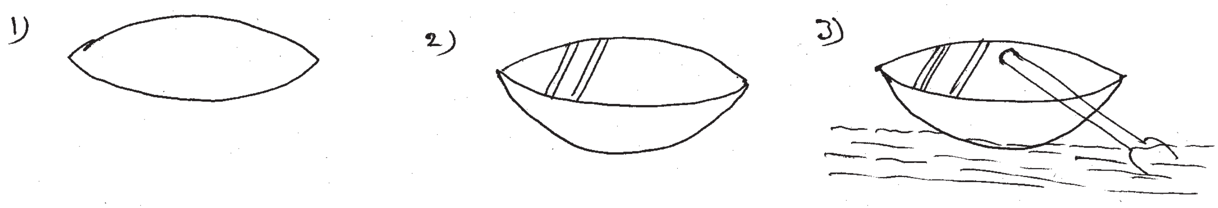

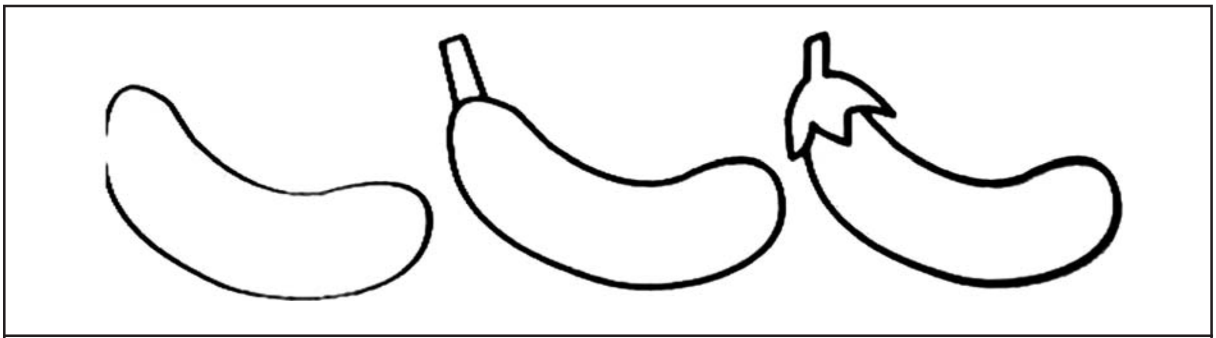

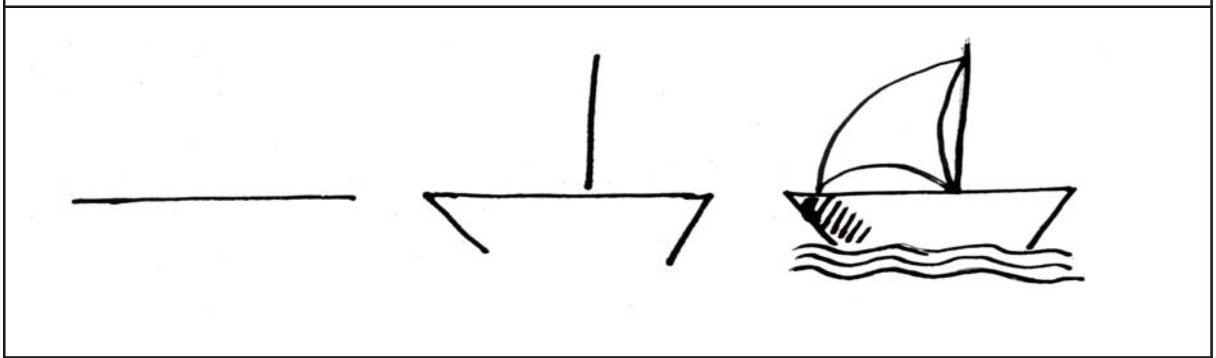

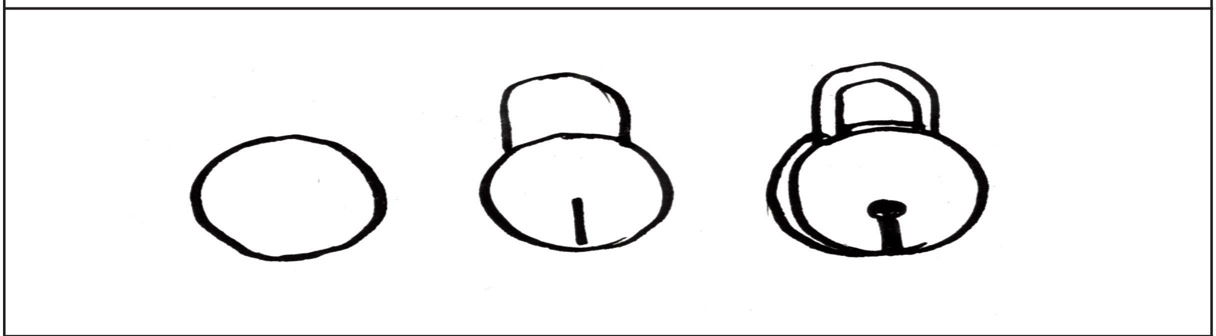

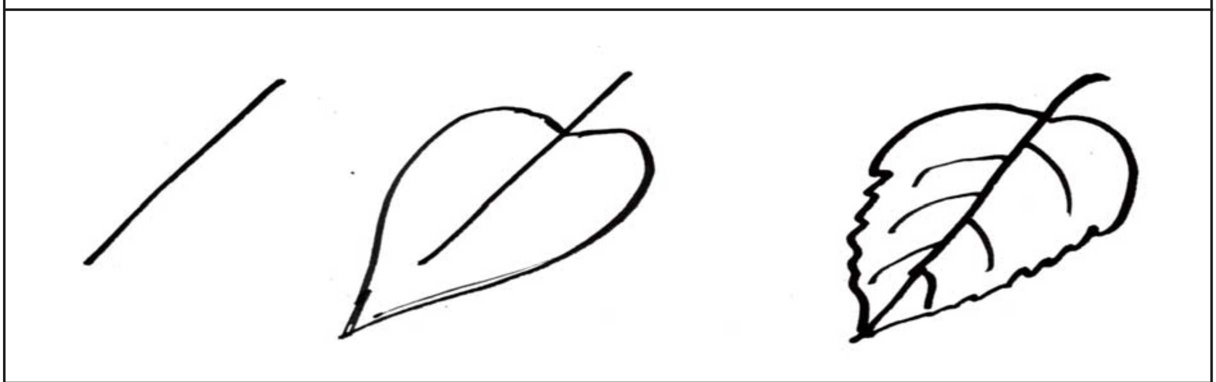

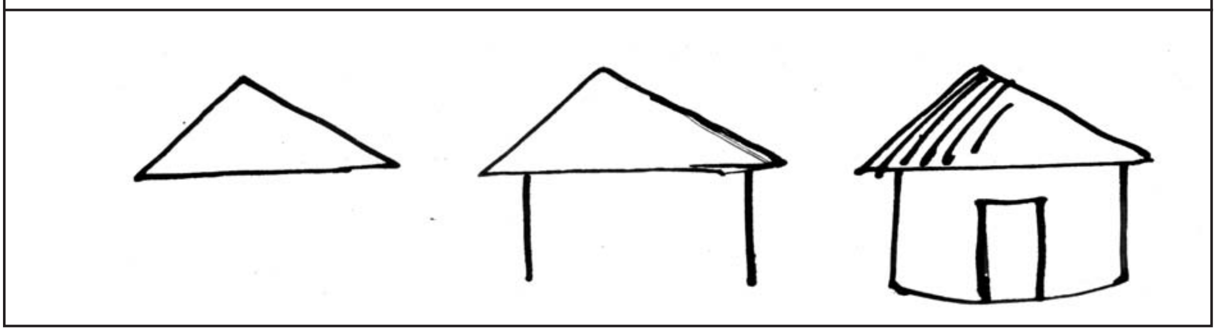

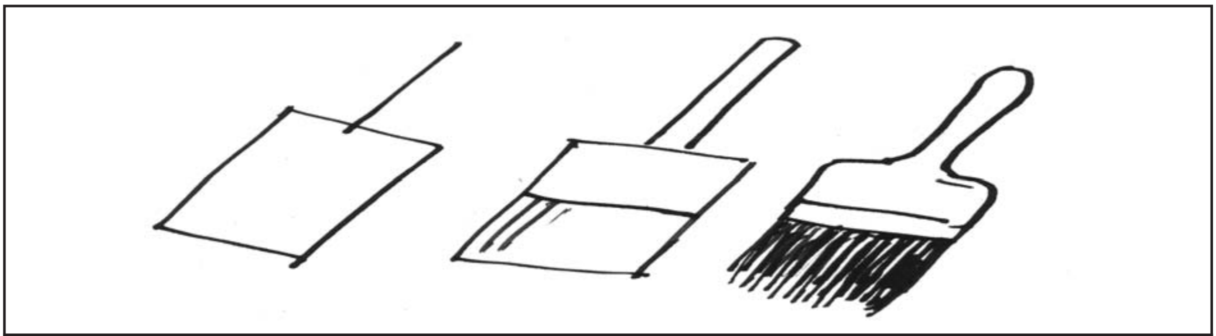
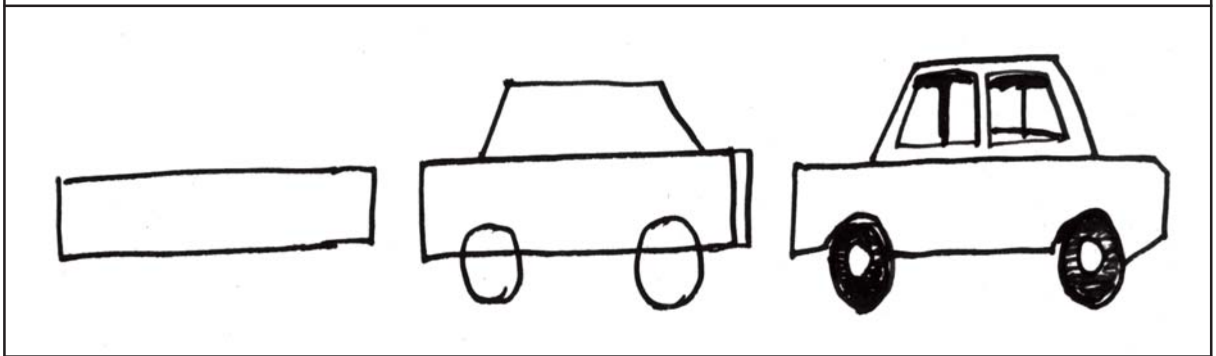
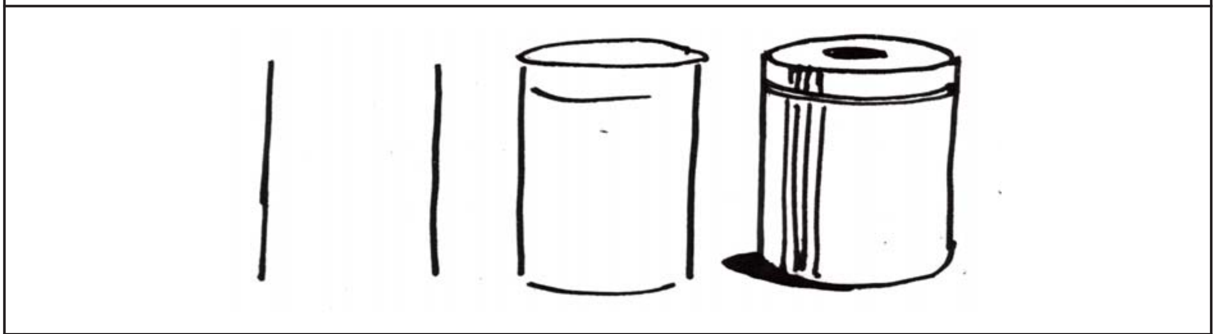

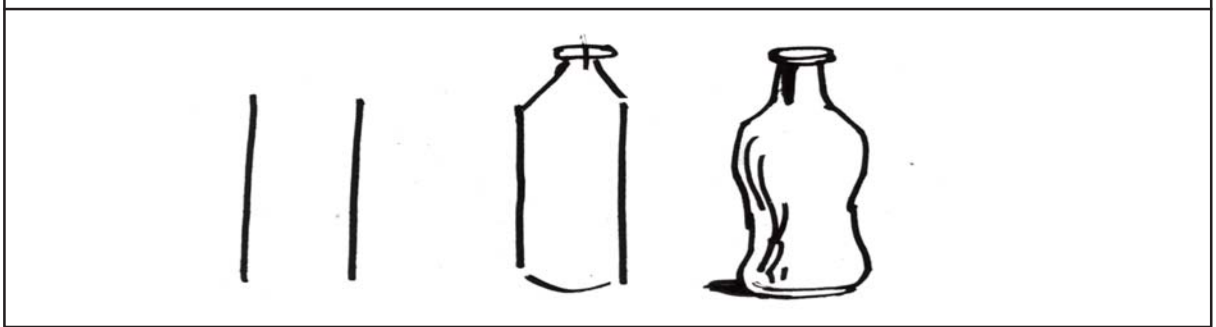

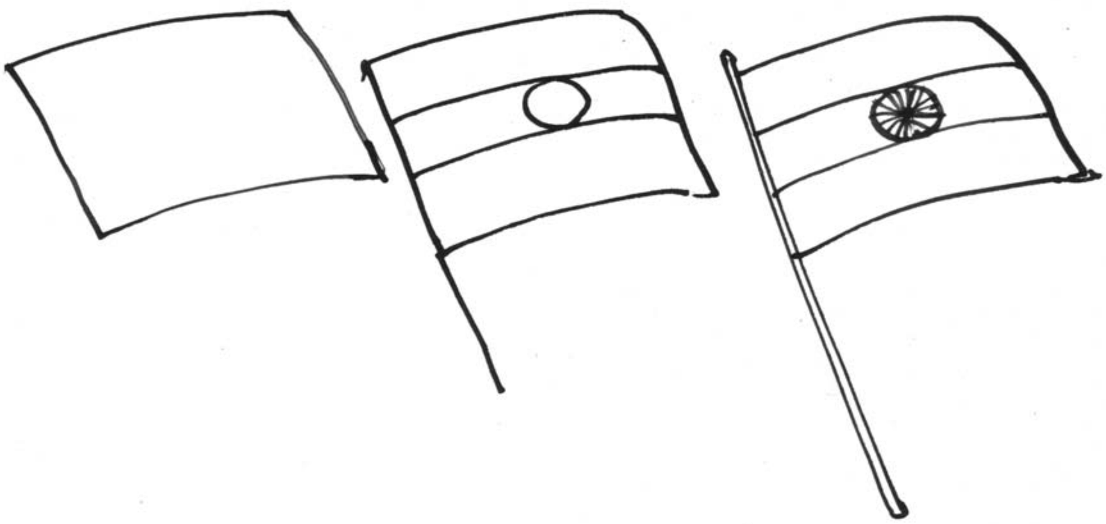

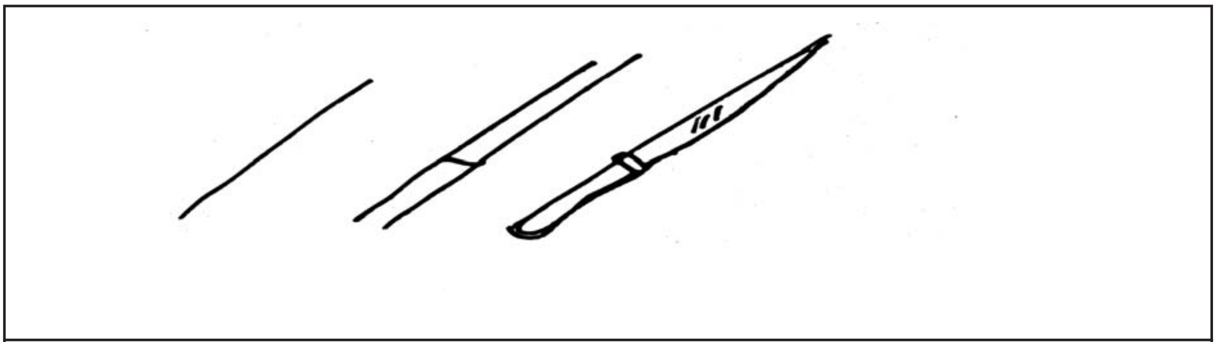
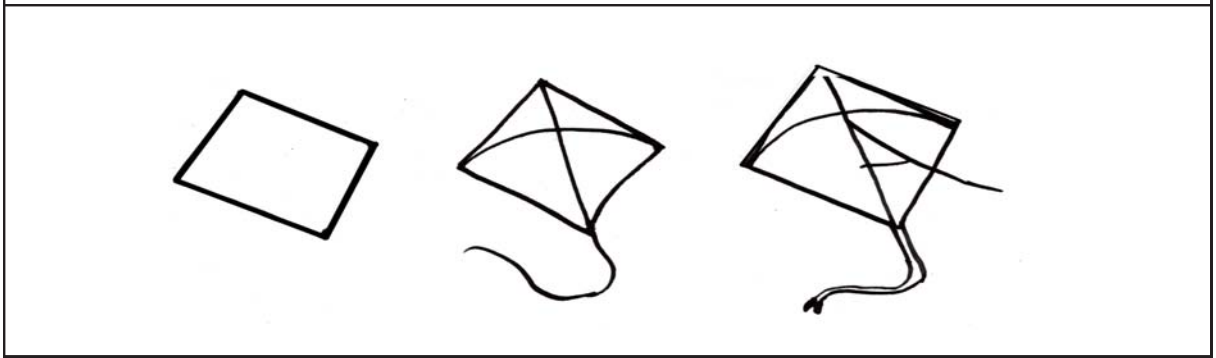
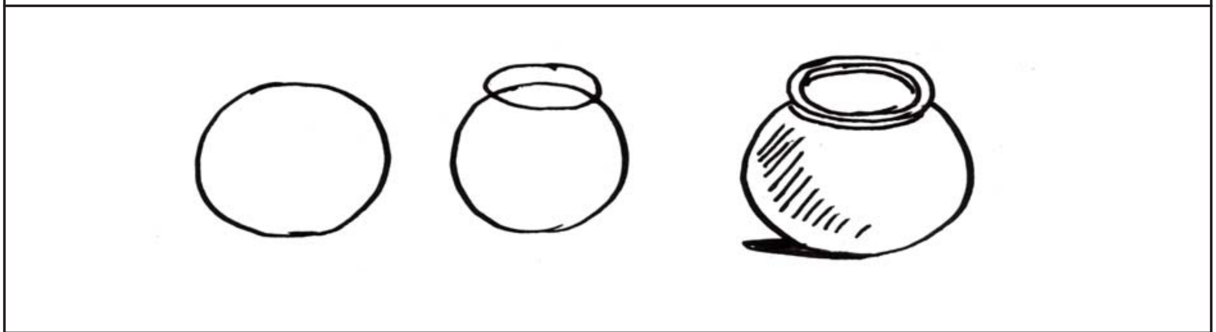
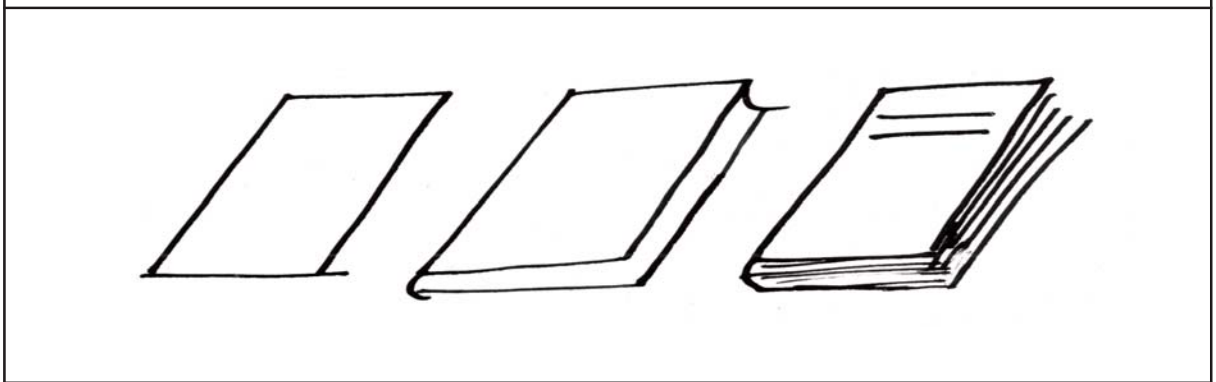
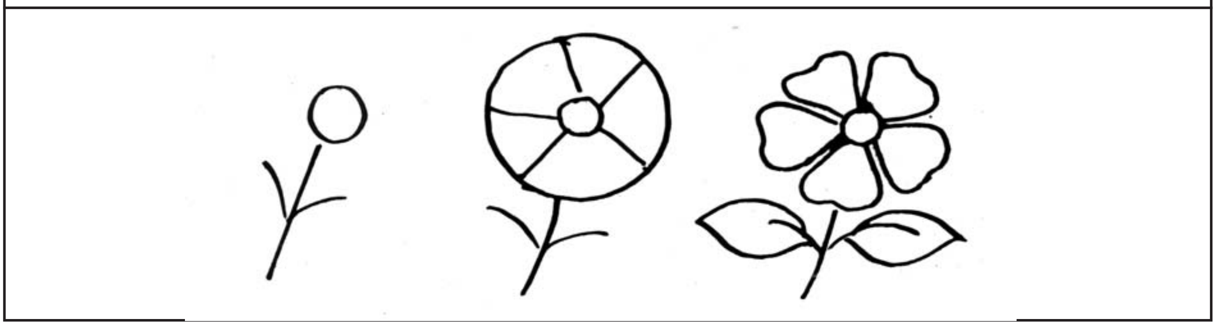

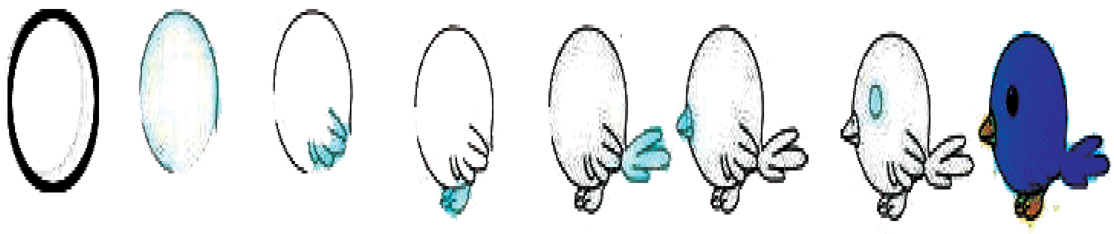

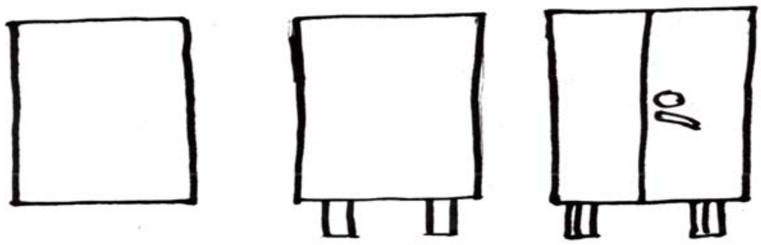

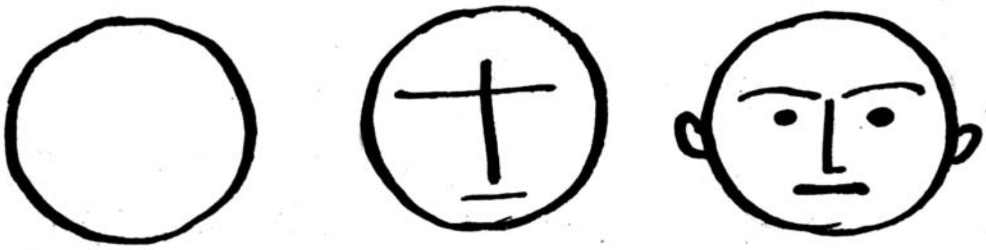

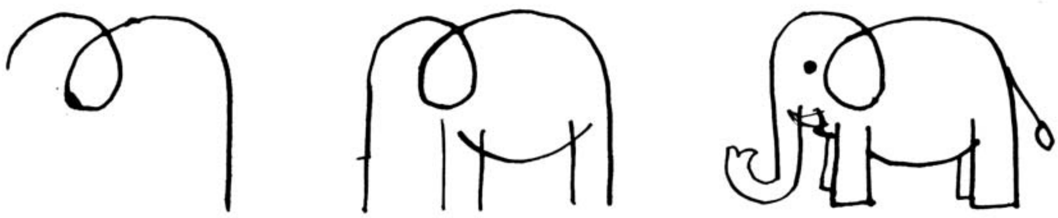

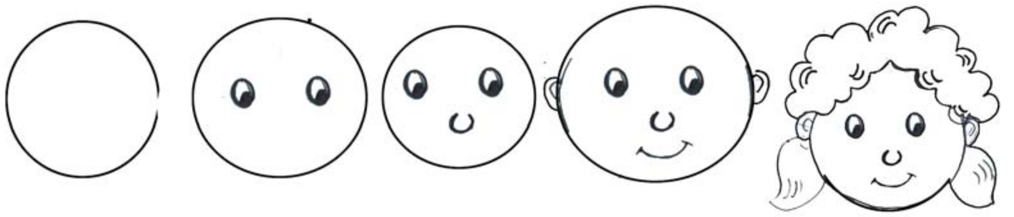

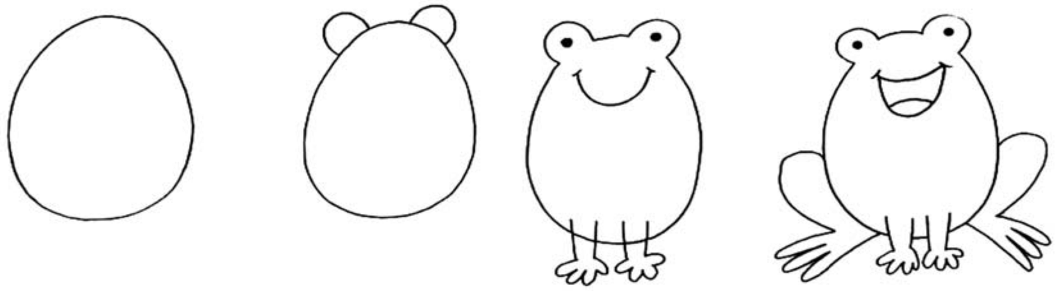

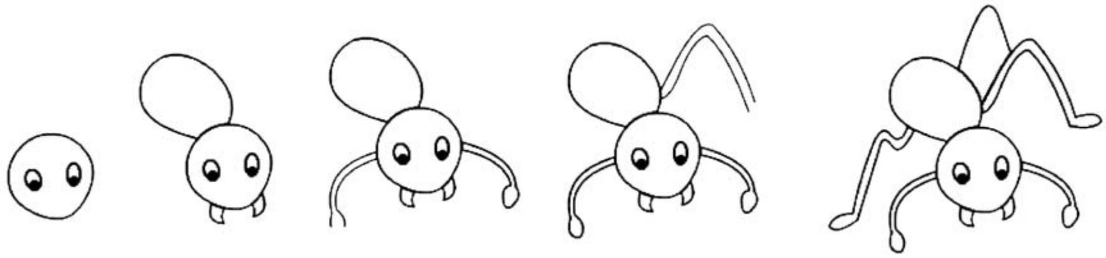

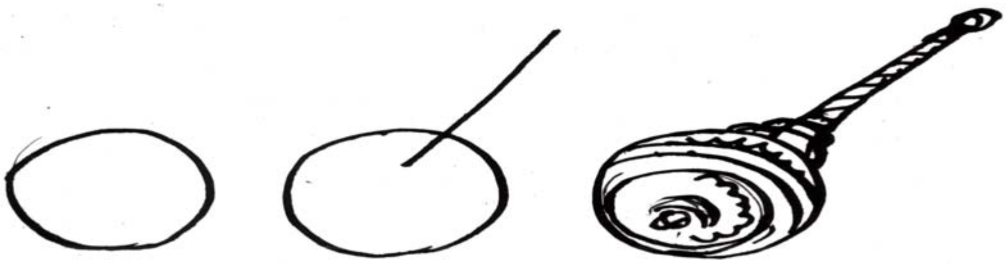

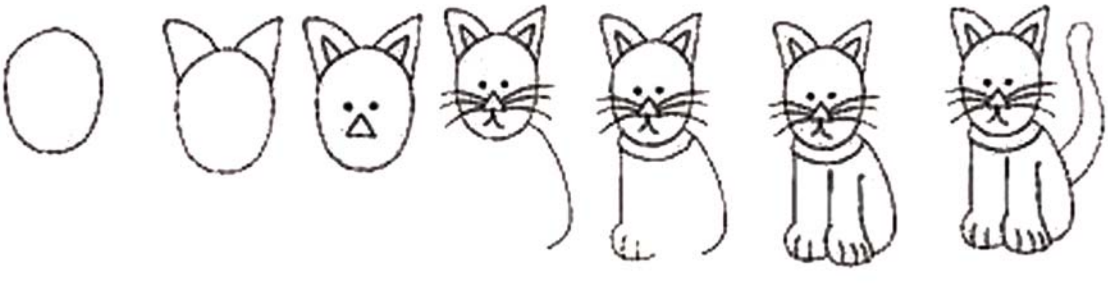

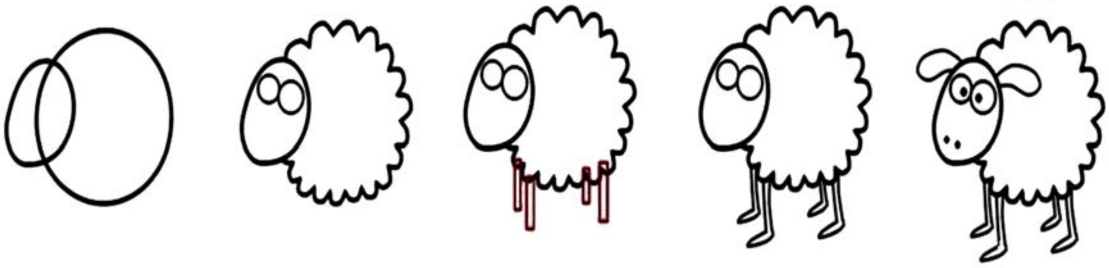

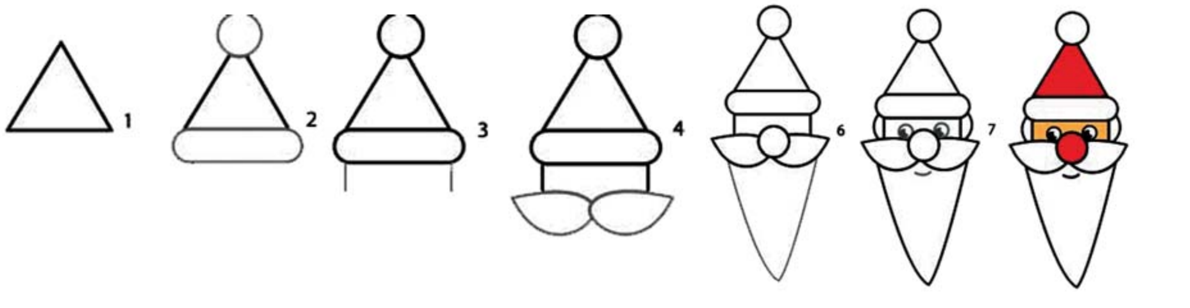
1
2
3
4
6
7

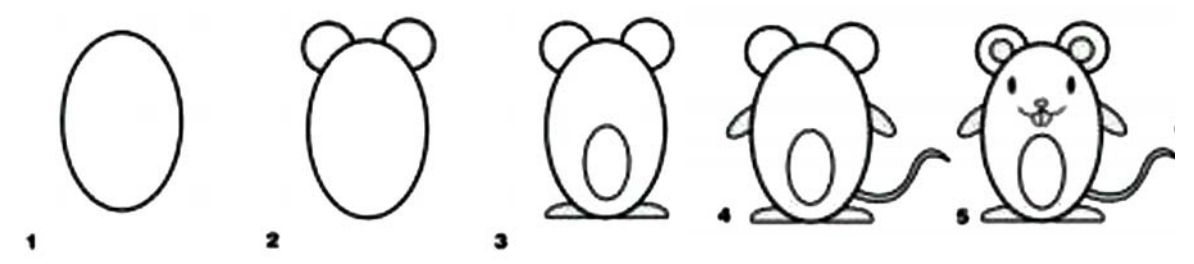
1
2
3
4
5

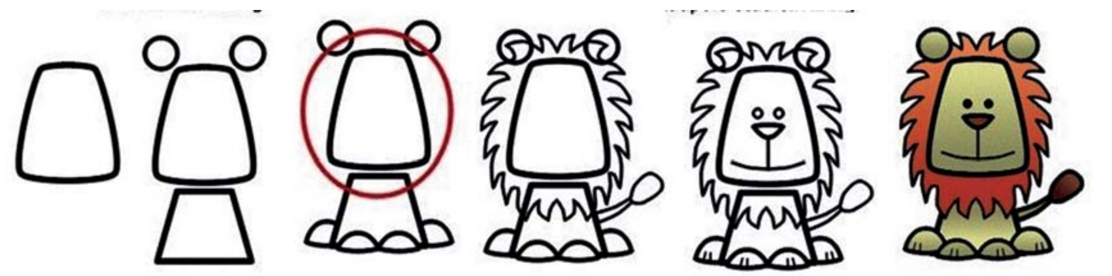

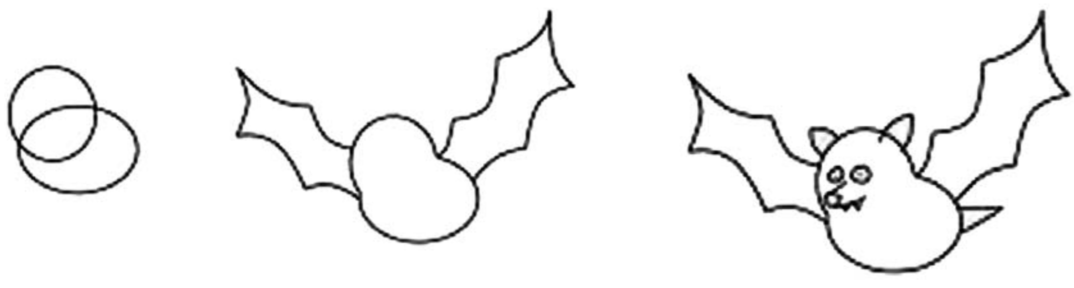

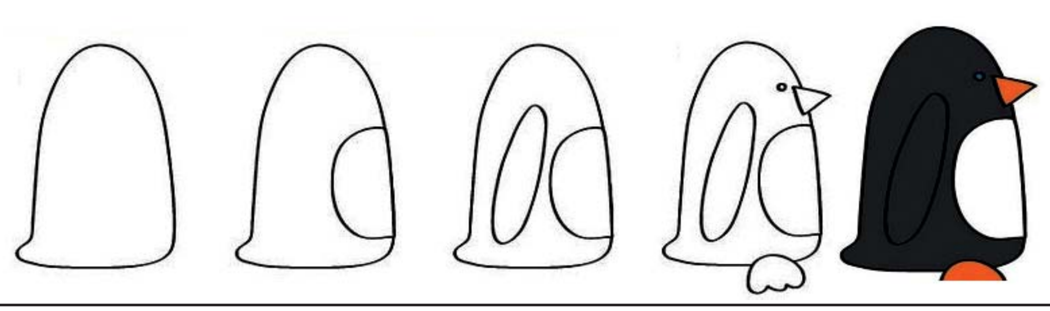

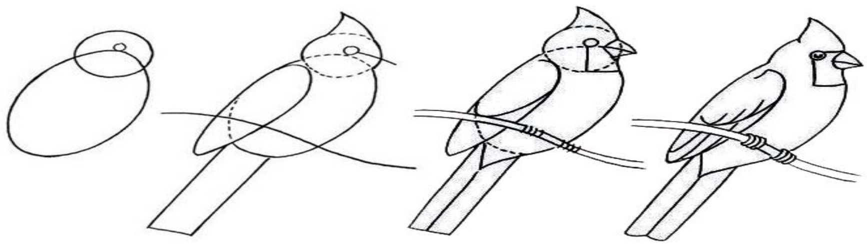

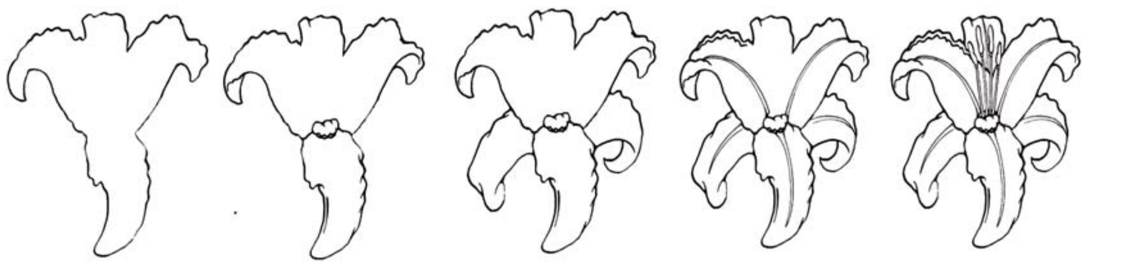

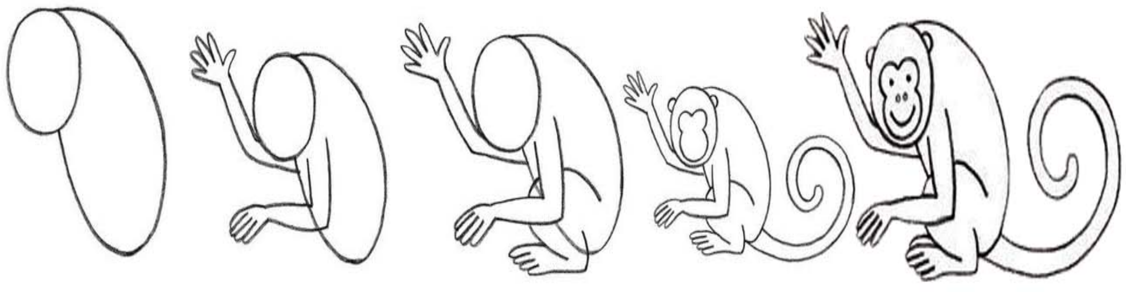

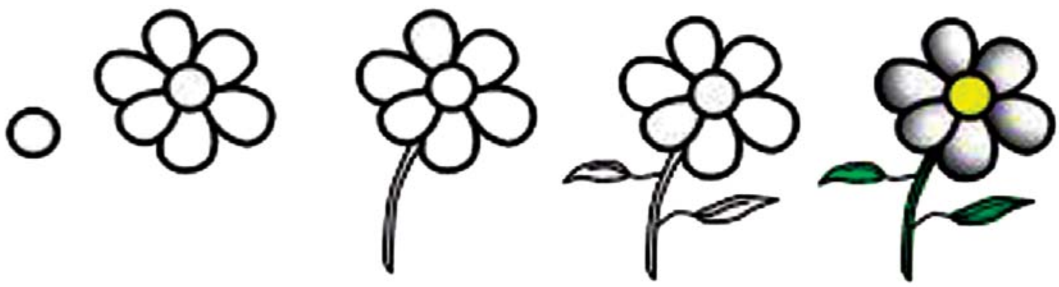

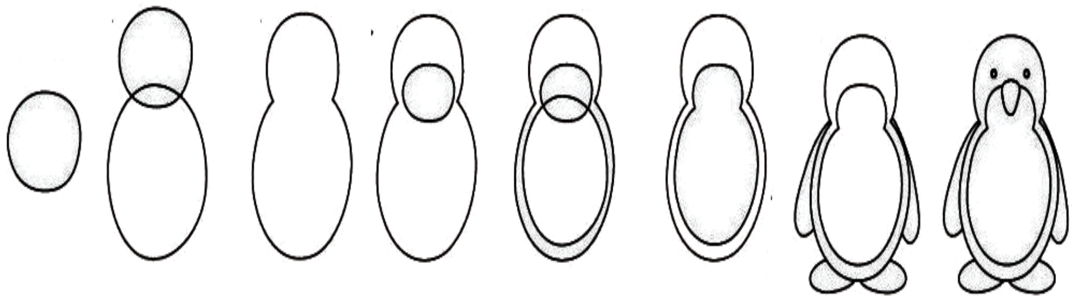

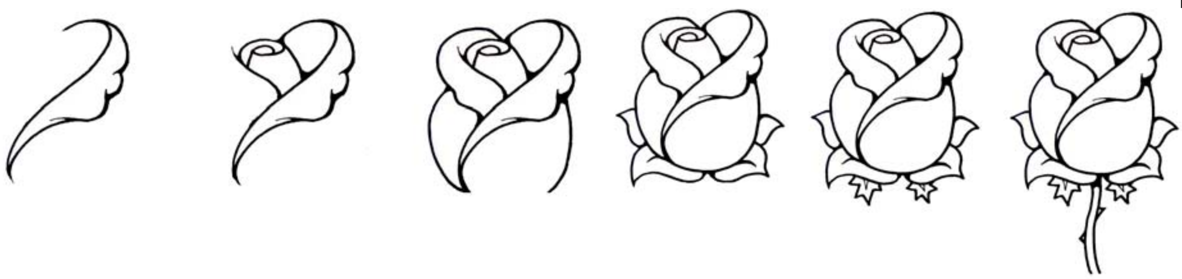

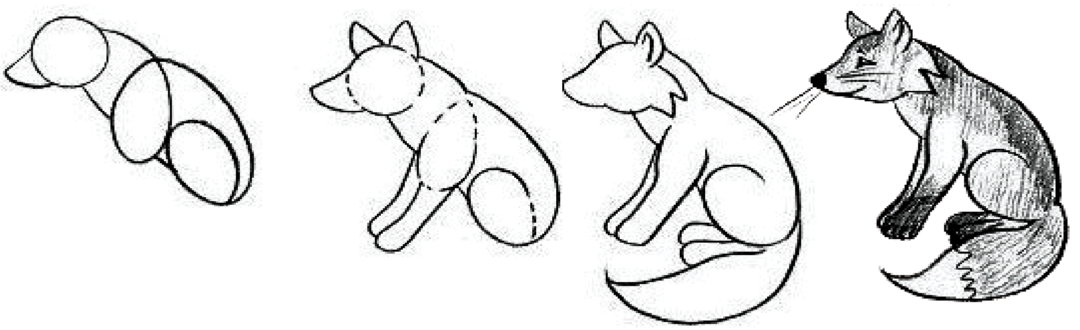

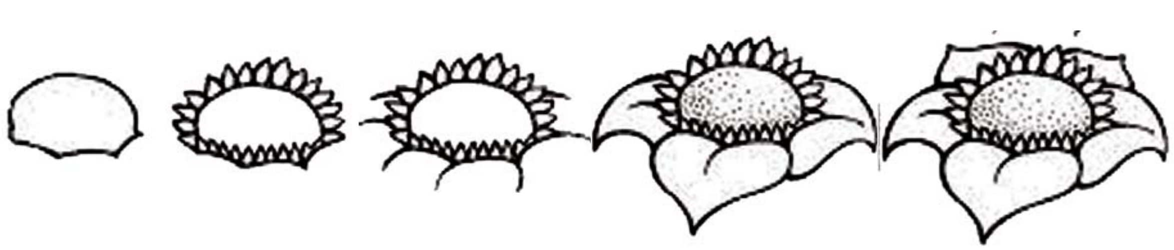

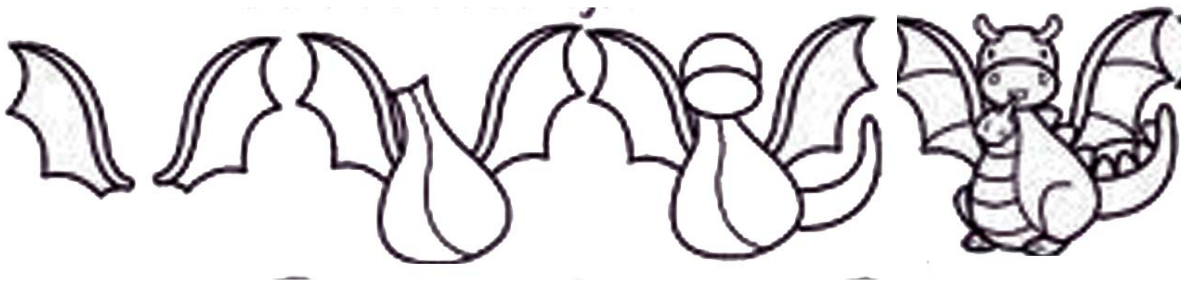

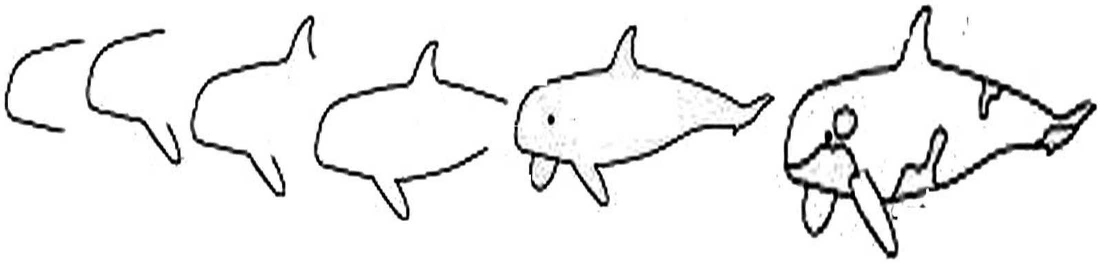

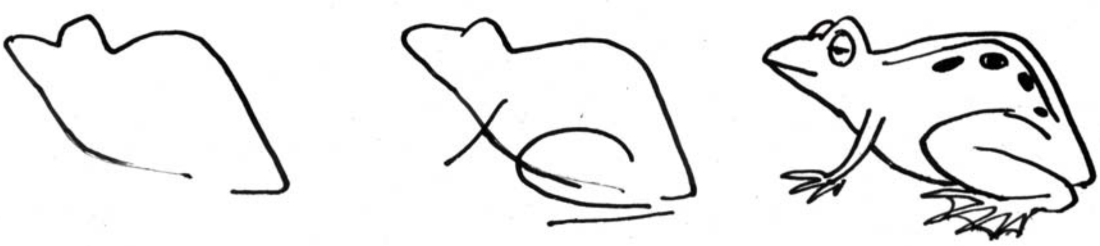

4. ప్యాటర్న్స్ - క్రమానుగతాలు

ప్రకృతి చాలా అందమైనది. అలాగే ఎంతో చిత్రమైనది. పరిశీలించి చూస్తే ప్రతి సందర్భంలోనూ ఏదో ఒక వైవిధ్యం కన్నులపండుగ చేస్తుంటుంది. ఆకును చూస్తే ఎవరో గీసినట్లు ఈనెలు కనిపిస్తాయి. కొమ్మకు అటు ఇటు లెక్క తప్పకుండా వరస మారకుండా ఆకులు పుట్టుకొస్తాయి. సీతాకోకచిలుక రెక్కలమీద రంగురంగుల చుక్కలు కూడా ఇలాగే రెండువైపులా ఒకేవిధంగా కనిపిస్తాయి. కిటికీ ఊచలు, పాముమీద చారలు, ఆకాశంలో చుక్కలు, ఆకుపురుగుమీద మచ్చలు ఒకటేమిటి చూడగలగాలేగానీ ప్రకృతిలో ప్రతిచోట ఇలా ఎన్నో క్రమానుగలూ కనిపిస్తుంటాయి.

పిల్లలతో క్రమానుగతాలు గీయించడం ద్వారా వారు ప్రకృతిలోని సంబంధాలను అర్థంచేసుకోగలుగుతారు. భవిష్యత్తులో అద్భుతమైన డిజైనర్లుగా ఎదగగలుగుతారు. దీనిలో ప్రధానంగా చేయవలసినది ఏమిటంటే పిల్లల్ని పరిశీలించి వారు గమనించిన క్రమానుగతాన్ని చెప్పమనాలి. అక్వేరియంలో, కాలవలో ఈదే చేపను, చెట్టుమీద వాలిన రంగురంగుల ఈకలున్న పక్షిని, కొన్నిరకాల పురుగులను పరిశీలించమనాలి. వారు గుర్తించిన క్రమానుగతాన్ని గీయమనాలి. గొంగళిపురుగు అంటే ఎవరికైనా అసహ్యం, జిగుప్స కలుగుతాయి. గొంగళిపురుగును పరిశీలించ మన్నప్పుడు జాగ్రత్తగా చూస్తే దాని నడకలో ఉన్న క్రమానుగతం మనకు ఆశ్చర్యం కలిగిస్తుంది. అపుడు మన మనసులో దానిపట్ల ఉన్న జిగుప్స స్థానంలో ఆశ్చర్యం, ఆనందం చోటుచేసుకుంటాయి. పాము విషసర్పమే అయినప్పటికి దానిమీదఉన్న చారలు అది జరజర పాకుతున్నపుడు తిరుగుతున్న మెలికలు గమనిస్తే దానిపట్ల ఉన్న భయం స్థానంలో ఎంత గొప్పగా పాకుతోంది అంటూ ఆశ్చర్యపోవడం మనవంతవుతుంది.

చిక్కుడుకాయను విప్పిచూస్తే దానిలో అమరివున్న గింజల అమరికలో క్రమానుగతం మనల్ని అబ్బురపరుస్తుంది. సాలిపురుగు గూటిని పరిశీలిస్తే దాని పనితనం మనల్ని నోరెళ్ళబెట్టేలా చేస్తుంది. పారే నీటిలో, పిట్టగూటిలో, గాలికి కదిలే ఆకులో, విరిసిన పూవులో అమరిన పూలరేకుల్లో అన్నిచోట్లా బో లెడన్ని క్రమానుగతాలు కనిపిస్తాయి. అంతేకాదు చేతికి అందంగా తీర్చిదిద్దే మెహిందీలో మనం రోజూ ధరించే బట్టలలో ఎన్నోరకాల డిజైనులలో రకరకాల క్రమానుగతాలు కనిపిస్తాయి. పిల్లల్ని ప్రకృతిని పరిశీలించి ఇలాంటి క్రమానుగతాలు గీయించాలి. అదేవిధంగా సొంతంగా కూడా క్రమానుగతాలు తయారుచేయించాలి.

పిల్లలతో గీయించడానికి వీలైన కొన్ని క్రమానుగతాలను పరిశీలిద్దాం.

- వరుసగా సున్నాలు చుట్టడం
- చతురస్రం, దీర్ఘచతురస్రం, వృత్తం ఆకారాలు వరుసగా గీయడం
- ఆకులో రెండువైపులా ఈనెలు గీయడం
- రెక్కలపురుగులో రెండువైపులలో చుక్కల్లో రంగులు వేయడం
- తోరణంలో ఆకులు గీయడం
- కొమ్మకు ఆకులు గీయడం
- గ్లాసులు, సీసాల వంటివి ఆరోహణ, అవరోహణ క్రమంలో గీయడం.
- దుప్పట్లు, చేతిరుమాలు.
- చీరల అంచులు.

బొమ్మ గీసిన తర్వాత పేజీ చుట్టూరా అంచులు – బార్డర్లు గీయడం, చుట్టూరా రంగులు నింపడం వంటి అనుబంధ అంశాలుకూడా చేయించవచ్చు. అదేవిధంగా ఈ గీతల బొమ్మల ఆధారంగా సంభాషణ కార్టూన్ కాప్షన్‌లను కూడా రాయించవచ్చు.

వలయంలో సున్నాలు చుట్టడం

- బార్డరు డిజైన్ గీయడం
- గ్రాఫ్‌పేపరుతో గడులతో ప్యాటర్న్స్ తయారుచేయడం
- అక్షరాలలో ప్యాటర్న్‌లు
- ముగ్గులు గీయడం
- బట్టలు, దుప్పట్లు మొదలైన వాటిమీద ఉన్న డిజైనులు గీయడం.

ప్యాటర్న్‌లు గీయించడంలో కేవలం పెన్సిల్‌తోనే కాకుండా రంగుల క్రేయాన్లు ఉపయోగించి కూడా గీయించవచ్చు. పిల్లలు గీసిన బొమ్మలను ప్రదర్శించి ఆయా ప్యాటర్న్‌ల గురించి చర్చించాలి. ప్రకృతిని పరిశీలించి గీసే ప్యాటర్న్‌ల ద్వారా పిల్లలలో ప్రకృతిపట్ల జంతువృక్షజాలం పట్ల ప్రేమభావన కలుగుతుంది. ఉన్నతమైన మానవీయ విలువలు పెంపొందుతాయి.

ప్యాటర్న్‌లు గీయడంలో అనుభవం వచ్చినతర్వాత రంగుకాగితాలను కత్తిరించి డిజైనుల తోరణాలు తయారు చేయడానికి సొంతంగా డిజైనులు తయారుచేసుకోగలుగుతారు. మెహందీ డిజైనులు రూపొందించగలుగుతారు. అంతేకాకుండా కళావిద్యలో భాగమైన ప్రదర్శనలో స్టేజీ అలంకరణ సామర్థ్యం కూడా పెరుగుతుంది.

ప్రదర్శన – చర్చ :

పిల్లలు వస్తువులను చూసి గీయడంలో దిశ, బొమ్మలరంగులు ఆకారాలు గురించి పిల్లలతో మాట్లాడించాలి. ఏ బొమ్మను ఏకోణంలో చూసి గీసారో పిల్లలతో చెప్పించాలి. ఒకే వస్తువు వివిధ దిశలలో చూసినపుడు దీని ఆకారం ఎలా కనిపించిందో అపుడు వారు ఎలా ఆశ్చర్యపోయారో చెప్పించాలి.

క్రమానుగతాలు గీయించడం

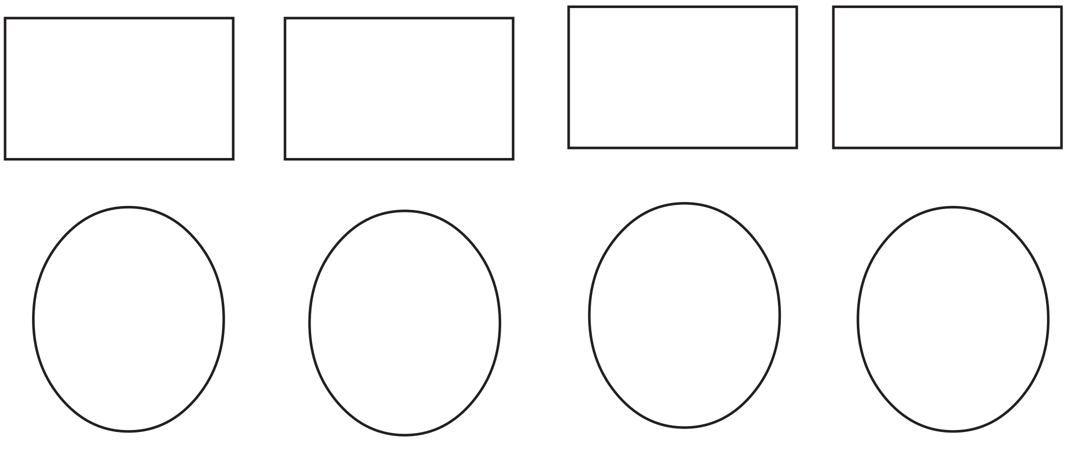

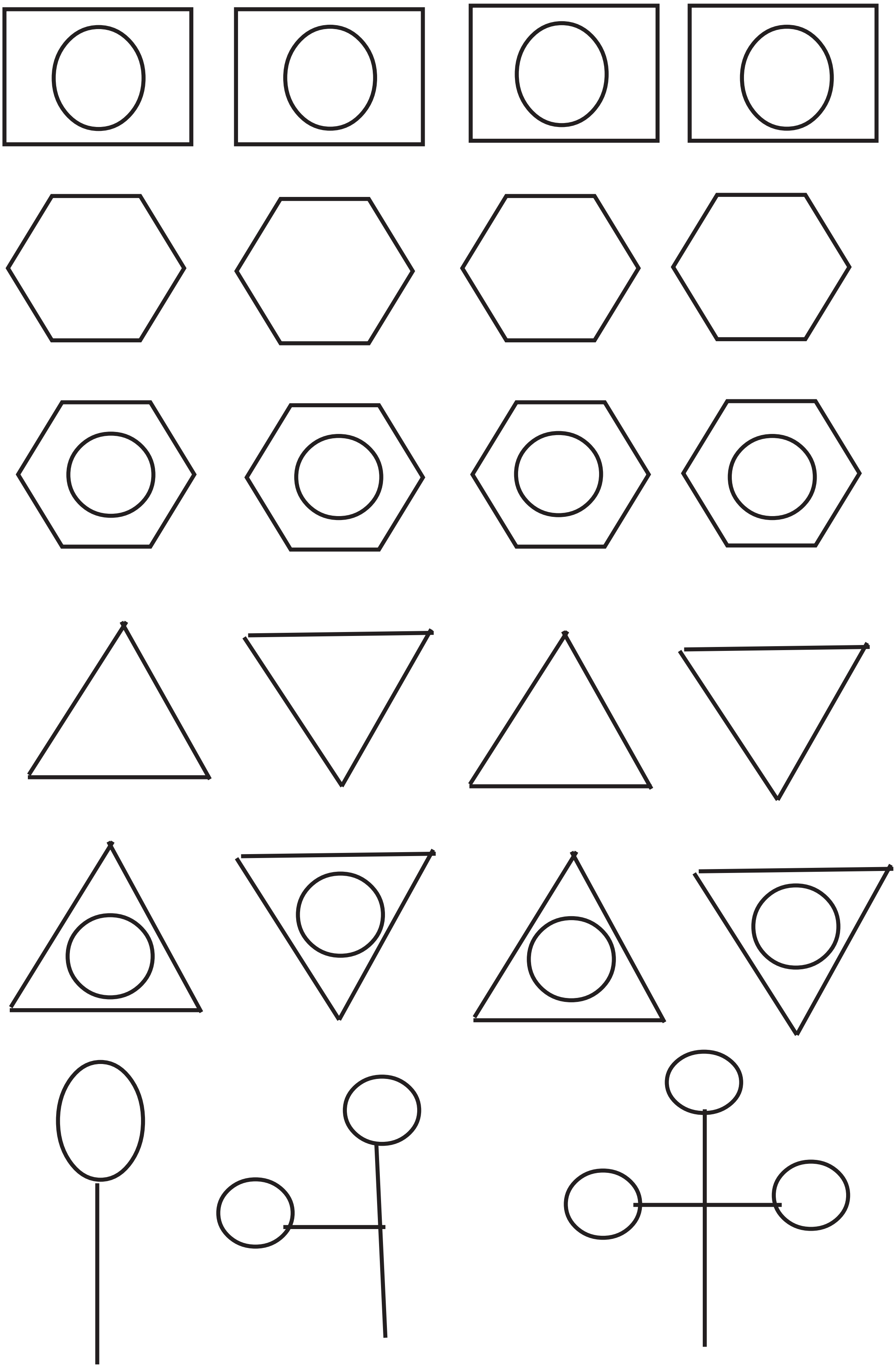

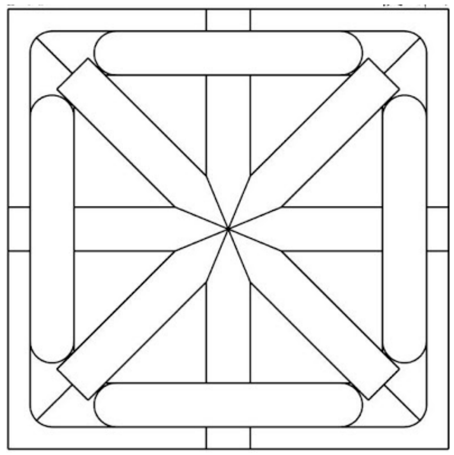

shutterstock

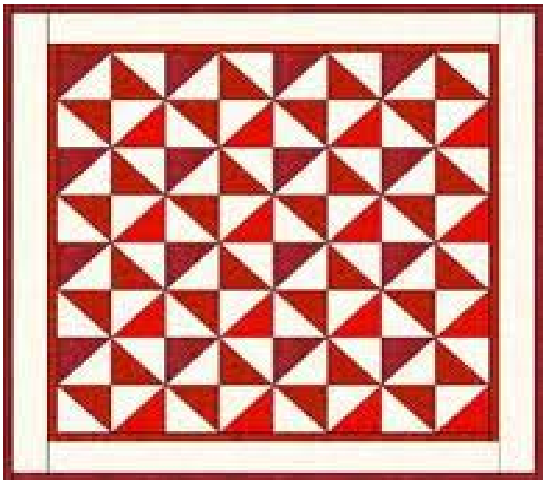

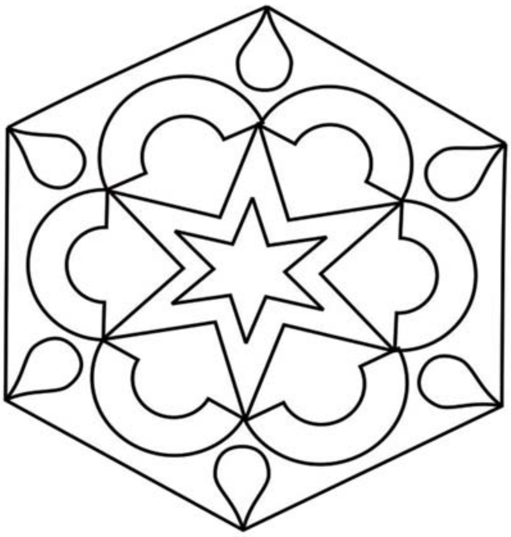
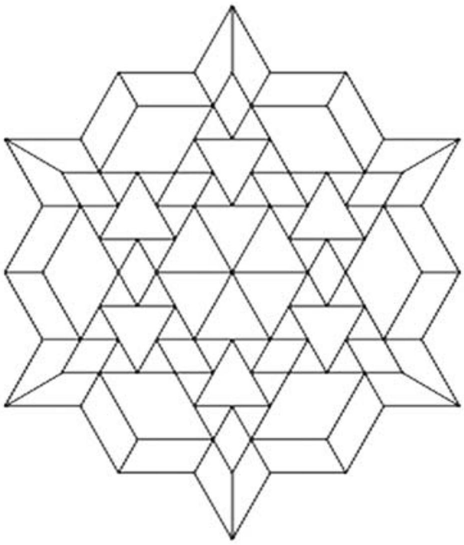
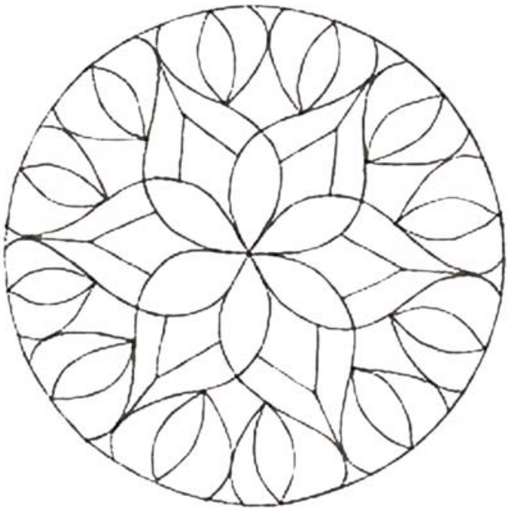
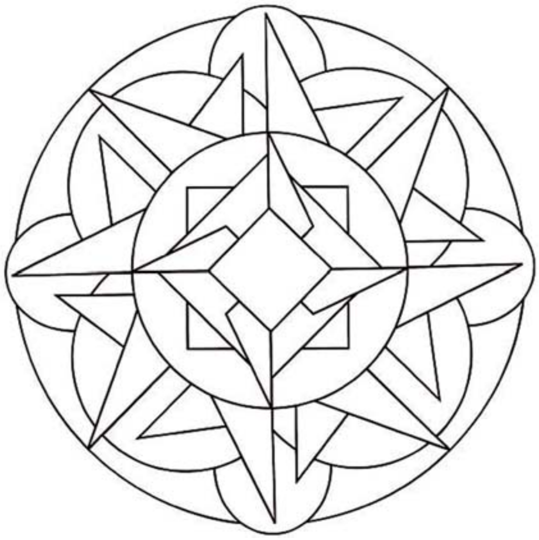

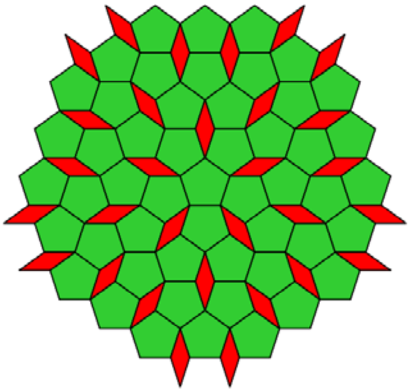

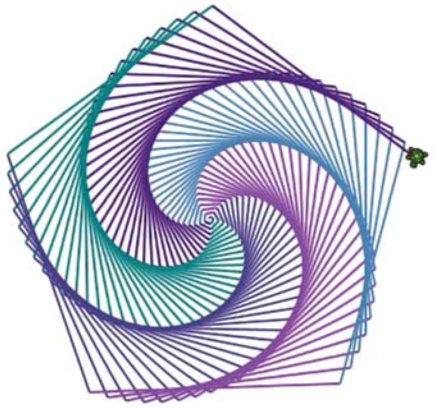

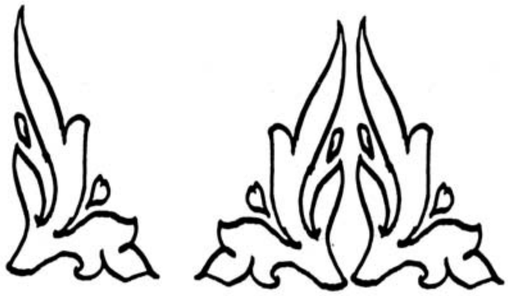

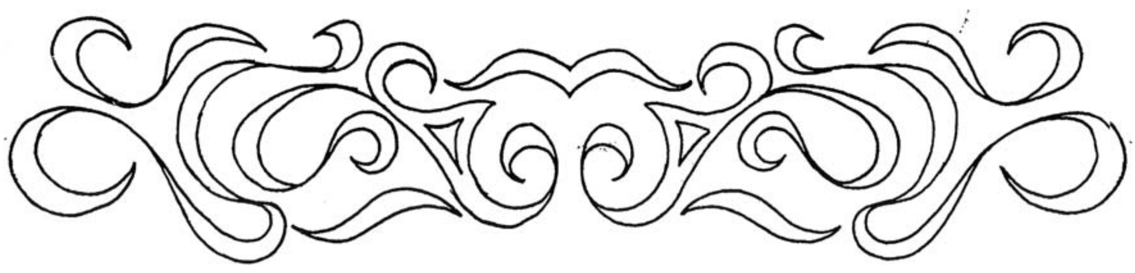

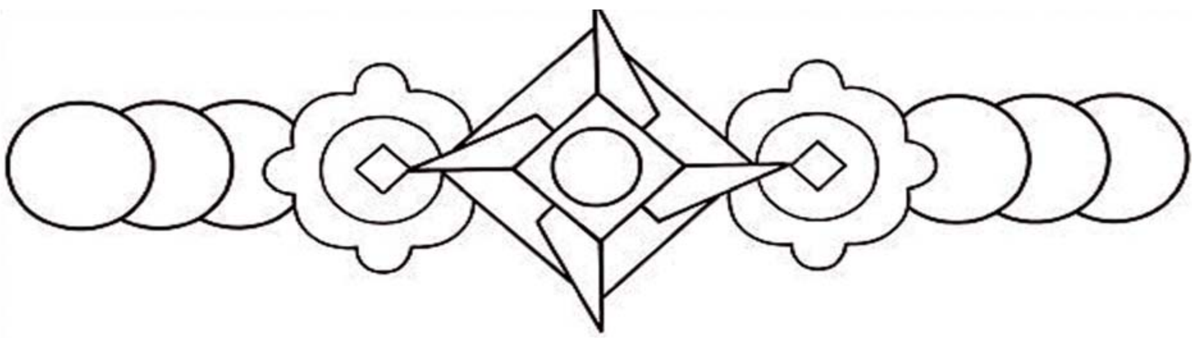

5. రంగులు వేయడం

వానచినుకుల్లో తడిసి మెరిసిపోతూ కనిపించే ఇంద్రధనుస్సు, అరవిరిసిన పూలు, రెక్కలు టపటపలాడిస్తూ ఎగిరిపోయే సీతాకోక చిలుక ఇవన్నీ మనకు ఎంతో ఇష్టమైనవి. ఎందుకు అని అడిగితే వాటిలో దాగున్న రంగులేనని సమాధానం చెప్పేస్తాం. నిజమే రంగులకున్న ఆకర్షణ అలాంటి ప్రకృతిలో ఎన్నోరకాల రంగులు మన కళ్ళకు కనువిందుచేస్తాయి. నలుపు తెలుపు రంగుల్లో బొమ్మలకన్నా రంగులబొమ్మలే మనల్ని ఎక్కువగా ఆకర్షిస్తాయి.

రంగుల ఎంపిక, తగిన ప్రదేశంలో తగినంత రంగునింపడం, షేడింగ్ ఇవ్వడం మొదలైనవన్నీ రంగులు వేయడంలో ప్రధానపాత్ర వహిస్తాయి. ఉదాహరణకు ఆకులకు ఆకుపచ్చరంగు వేస్తే బాగుంటుంది, నలుపురంగు బాగుండదు. అయితే వేరువేరు రంగులు వాడడంలో సృజనాత్మకత ప్రతిబింబిస్తుంది. కాబట్టి పిల్లలకు రంగుల ఎంపిక, రంగుల కలయిక తెలిసేలా వివిధరకాల చిత్రాలు, పెయింటింగ్‌లు చూపించాలి. ఏ రంగు ఎంత పరిమాణంలో వాడాలో పైతరగతుల పిల్లలతో చర్చించాలి. సాధారణంగా పాఠశాల స్థాయిలో పిల్లలు క్రేయాన్సు, వాటర్ కలర్స్ ఉపయోగిస్తారు. అక్రిలిక్ పెయింట్ రంగులు స్థాయినిబట్టి ఉపయోగించాలి.

క్రేయాన్‌తో రంగులు వేసేటపుడు బొమ్మ మొత్తం రంగునింపడం మొదటగా అభ్యాసం చేయించాలి. అంటే ఉదాహరణకు మామిడికాయ బొమ్మకు ఆకుపచ్చరంగు వేయడం, పువ్వుకు ఎరుపురంగు, ఆకులకు ఆకుపచ్చరంగు వేయడమన్నమాట. తరువాత బొమ్మలో వివిధ భాగాలలో వేరువేరు రంగులు వేయడాన్ని అభ్యాసం చేయించాలి. కడవ బొమ్మమీద డిజైనులకు రంగులు వేయడం మనిషిబొమ్మలో తల, శరీరం, దుస్తులు, చెప్పులు, చేతిసంచికి వేరువేరు రంగులు వేయడం లాంటి వాటిపై అభ్యాసం చేయించాలి.

పెన్సిల్ అవుట్‌లైన్ గీసిన బొమ్మలే కాకుండా నేరుగా క్రేయాన్స్ ఉపయోగించి కూడా బొమ్మలు గీయవచ్చు. ప్రకృతిదృశ్యాలను చూసి చిత్రించేటపుడు ఇలాంటి ప్రయత్నం మంచిది.

వాటర్ కలర్స్ ఉపయోగించి రంగులు వేయించడంలో ముందుగా బ్రష్ ఉపయోగించడం నేర్పాలి. పాయింట్‌బ్రష్, కుంచెబ్రష్‌లను ఎలా వాడాలో ఏసందర్భంలో వాడాలో చర్చించాలి. వాటర్‌కలర్ వేసిన బొమ్మలు చూపించి ఏఏరంగులు ఎలావేశారో పరిశీలింపచేయాలి. ఈ దశలో కూడా ముందుగా బొమ్మ మొత్తం ఒకేరంగు నింపడంలో అభ్యాసం ఇవ్వాలి. ఒకరంగుకు మరొక రంగుతో బోర్డర్ ఇచ్చేటపుడు – ఉదాహరణకు తెల్లని కనుగుడ్డుచుట్టూ సన్నగా నల్లని గీతను గీయడం వంటివి – బ్రష్ వాడడాన్ని అభ్యాసం చేయించాలి. అలాగే రంగులతో షేడింగ్ ఇవ్వడంలో రంగు దట్టంగా ఎక్కడ అంటుకోవాలి, ఎక్కడ పలుచగా ఉండాలో ముందుగా ఎంపిక చేసుకోమనాలి. రంగును వేసేటపుడు బ్రష్ కదిలించడంలోనే షేడింగ్ కిటుకు దాగిఉంది కాబట్టి దానిని గుర్తింపచేయాలి. అయితే నైపుణ్యం కలిగిన చిత్రకారుడే దీనిని నేర్పగలడని ఆందోళన చెందనవసరం లేదు. పిల్లలు తమ సొంతంగా అనేక ప్రయత్నాలు చేసేందుకు అవకాశం ఇవ్వాలి. వివిధరకాల బొమ్మల్ని అందులోని రంగుల్ని పరిశీలించమనాలి.

ప్రదర్శన – చర్చ :

పిల్లలు తాము గీసి రంగులువేసిన చిత్రాలను తరగతిలో ప్రదర్శించాలి. తమ చిత్రాల గురించి పిల్లలతో మాట్లాడించాలి. రంగు ఎందుకు ఎంపిక చేసుకున్నారో చెప్పించాలి. ఇతరుల బొమ్మలతో, రంగులతో పోల్చి చూడమనాలి. షేడింగ్ ఇవ్వడంలో పెన్సిల్ షేడింగ్‌కు ప్రత్యేక స్థానం కల్పించాలి. ఎందుకంటే రంగులు వాడకుండానే బొమ్మలో అనేక హావభావాలను, వెలుగును, నీడలను, ఎత్తుపల్లాలను మొదలైన వాటన్నింటిని కేవలం పెన్సిల్ షేడింగ్‌తోనే చూపించడం గొప్ప విశేషం కాబట్టి ఆరకమైన చిత్రాలను ప్రదర్శించి పిల్లలు ప్రేరణపొందేలా కృషి చేయాలి. చిత్రలేఖనంలో నేర్పడంకన్నా పిల్లలు సొంతంగా పరిశీలించి, పలురకాలుగా ప్రయత్నించి నేర్చుకునే మెళకువలలోనే ఎక్కువ సృజనాత్మక కనిపిస్తుంది. కాబట్టి పిల్లల్ని ప్రయత్నించడానికి ప్రోత్సహించాలి. ప్రేరణ కలిగించే చిత్రాలు పరిశీలించడానికి ఉపాధ్యాయుడు కృషిచేయాలి.

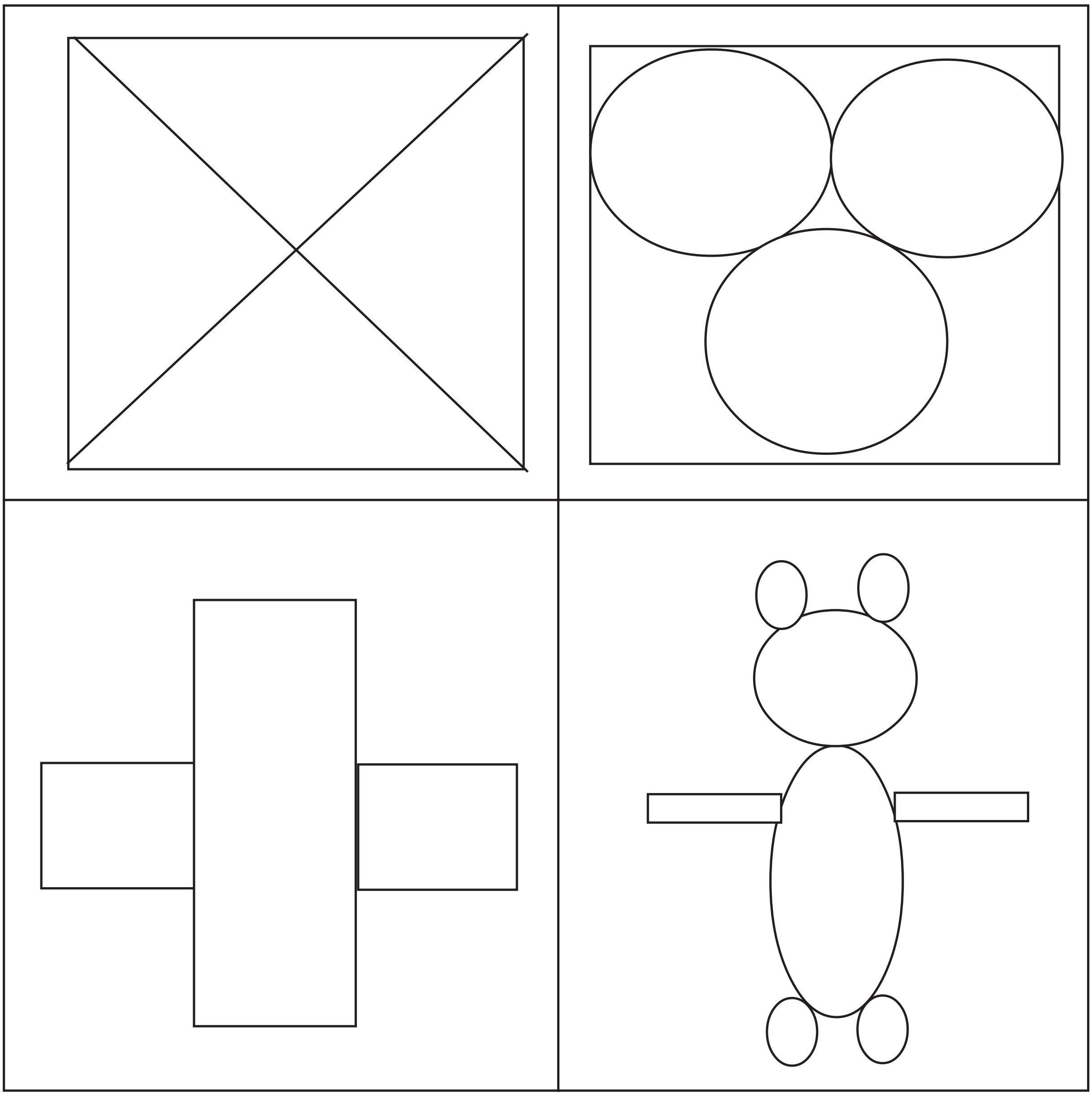

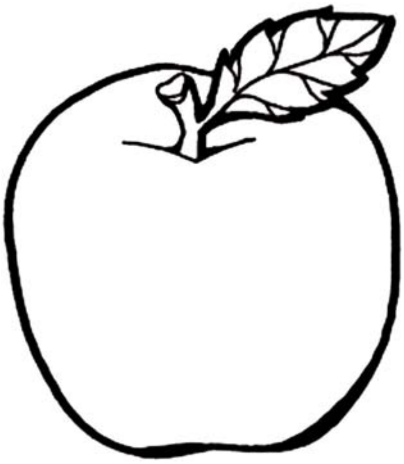
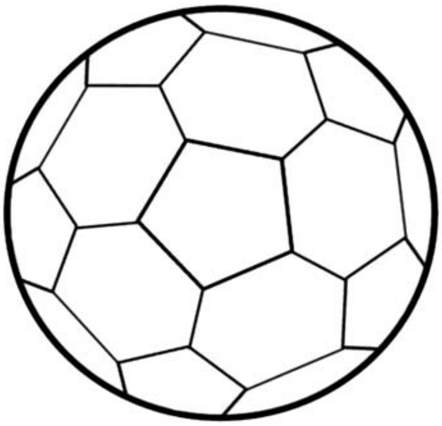

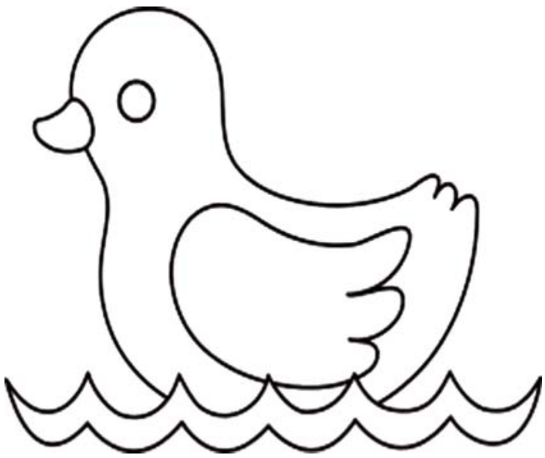
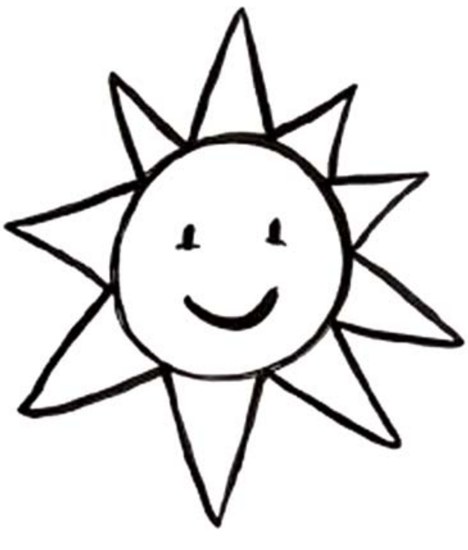
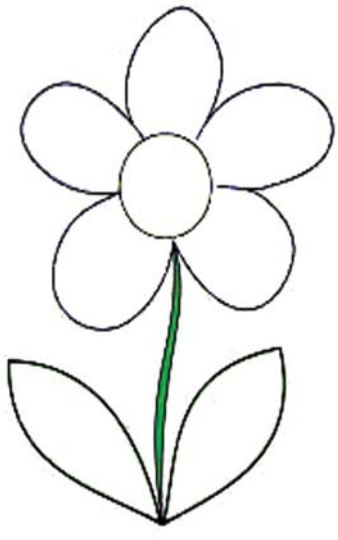

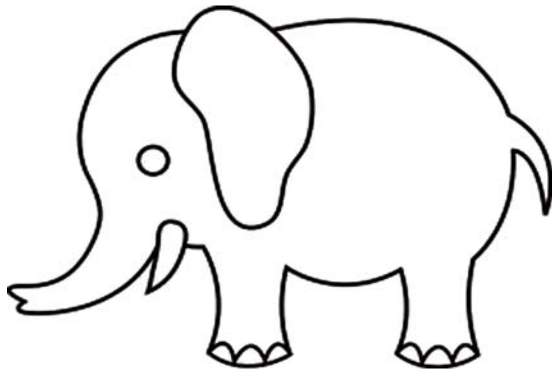
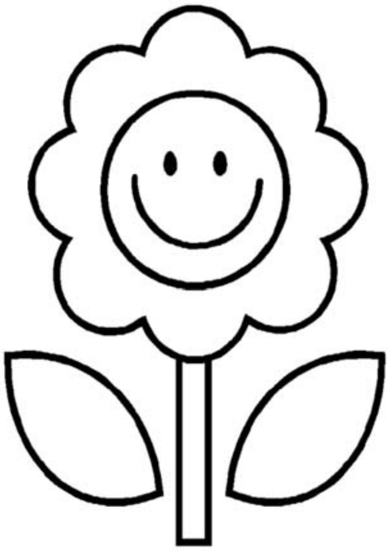
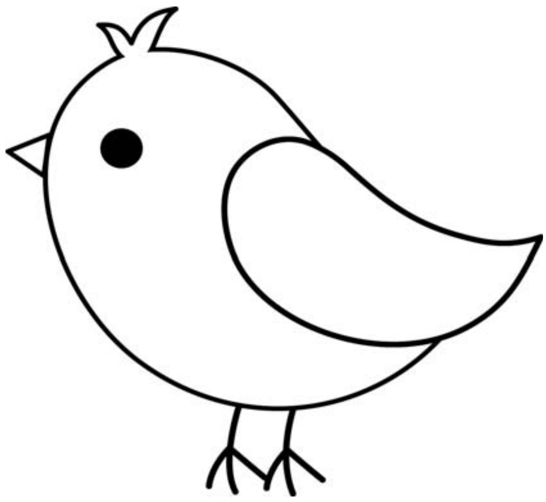
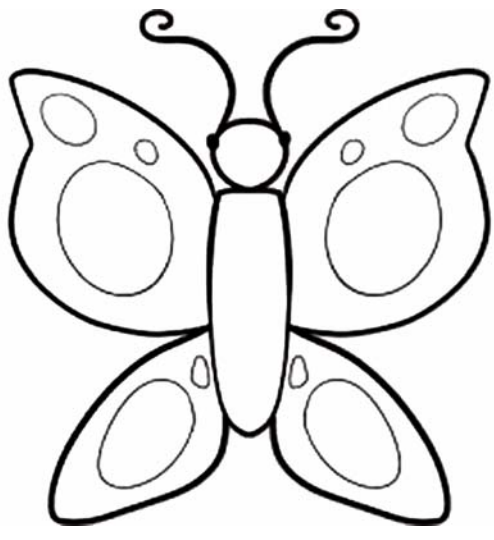
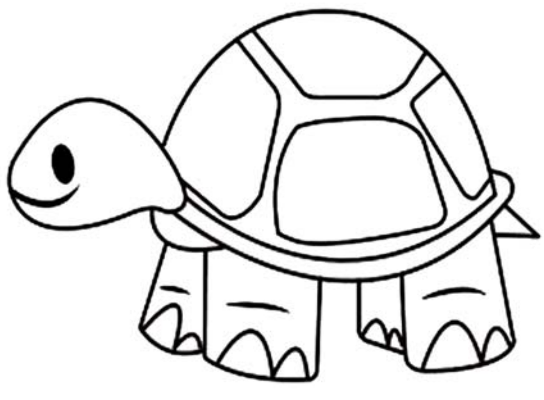

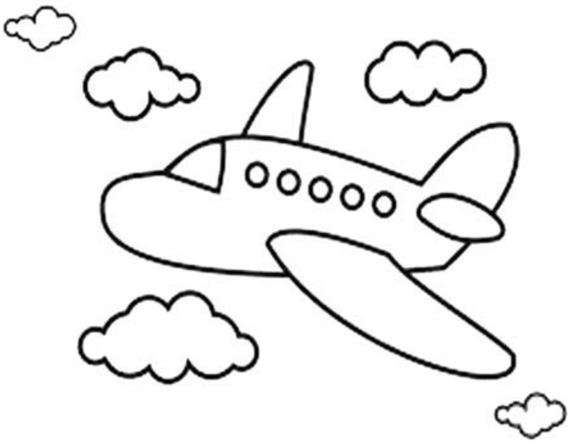

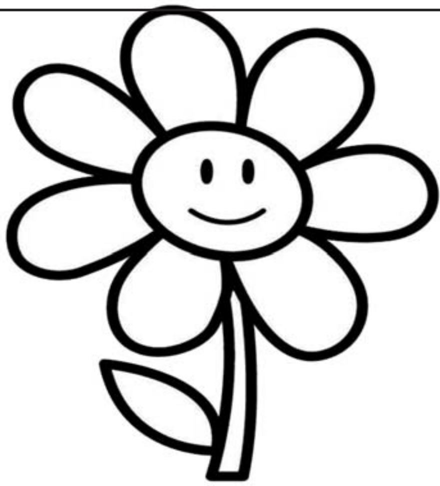

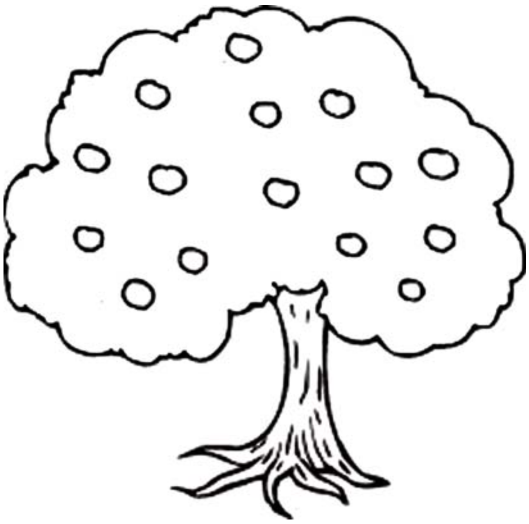

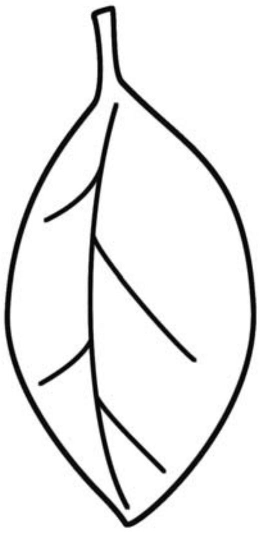

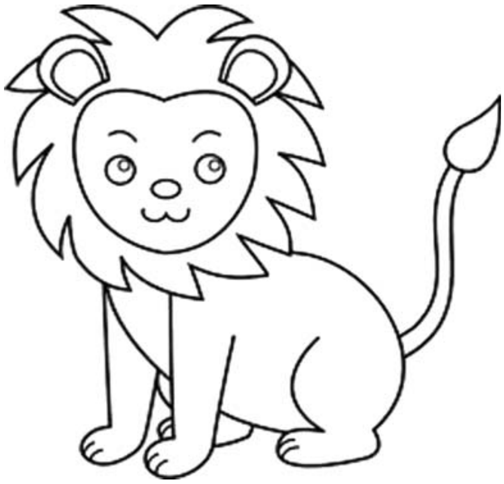
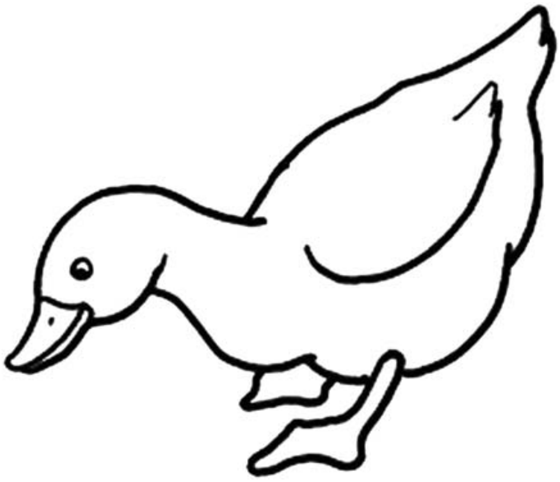
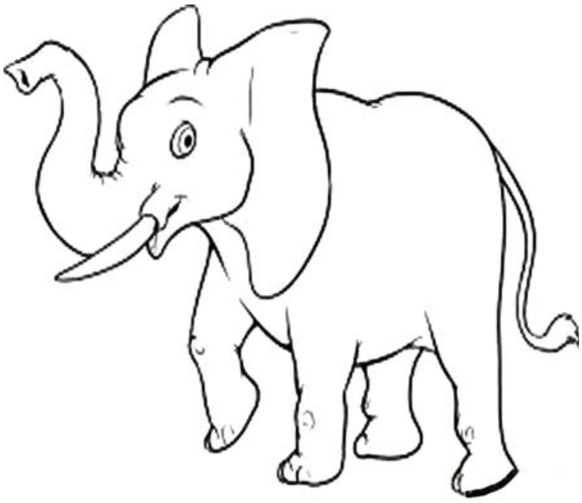
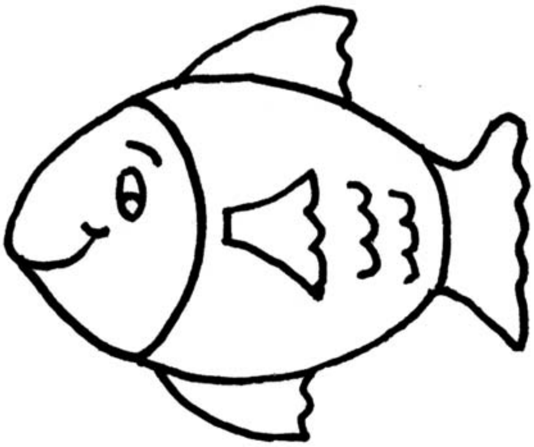
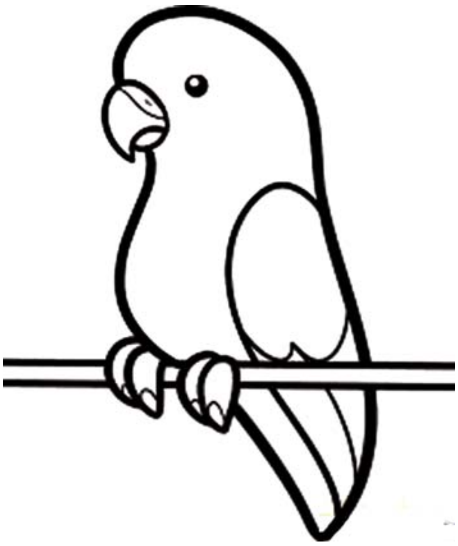
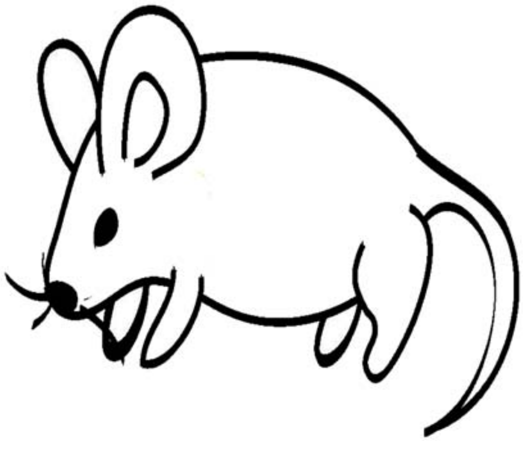

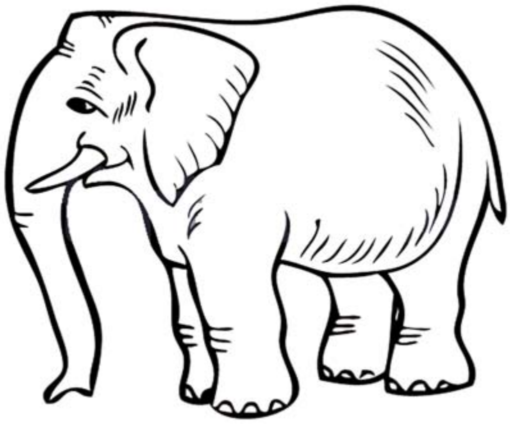

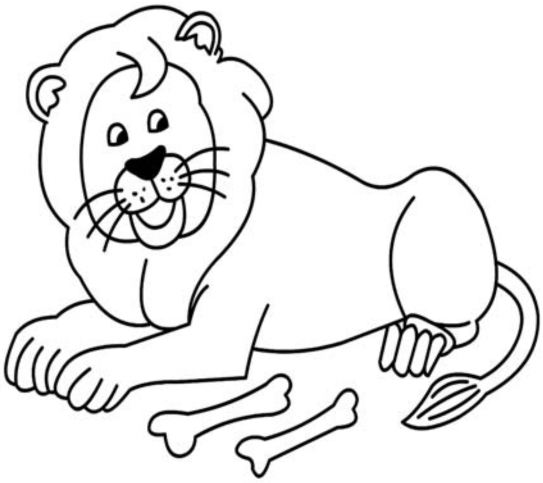

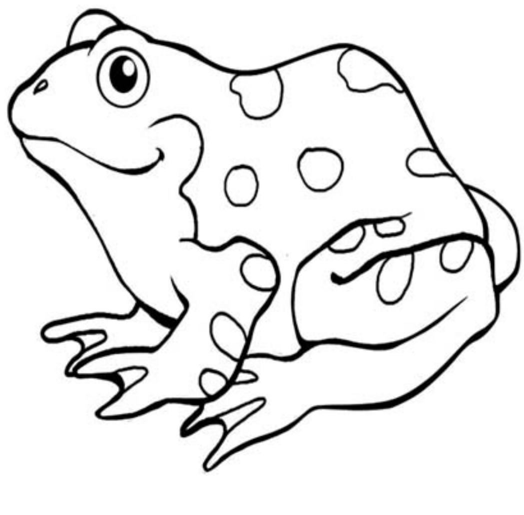

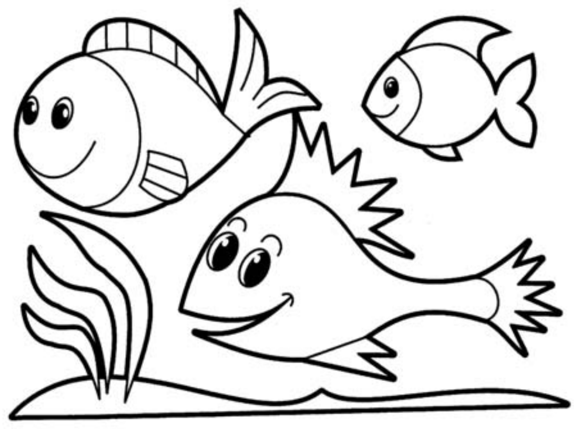

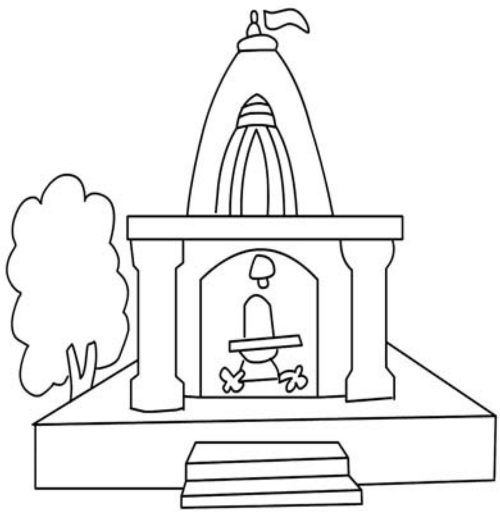

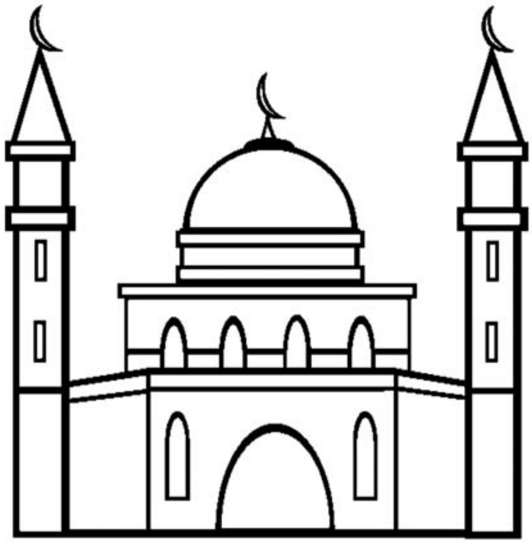

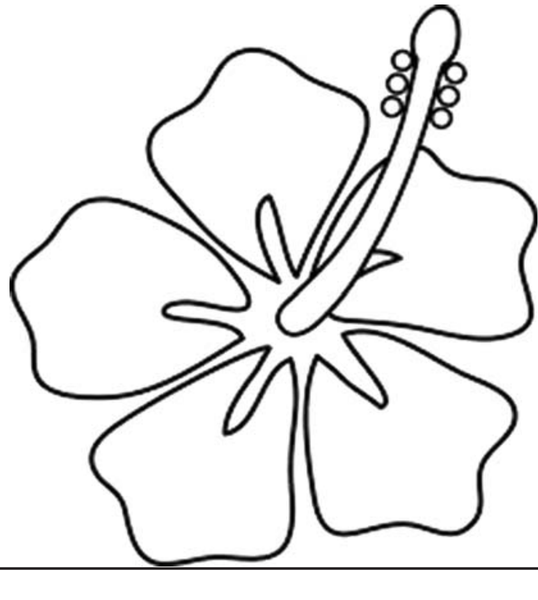

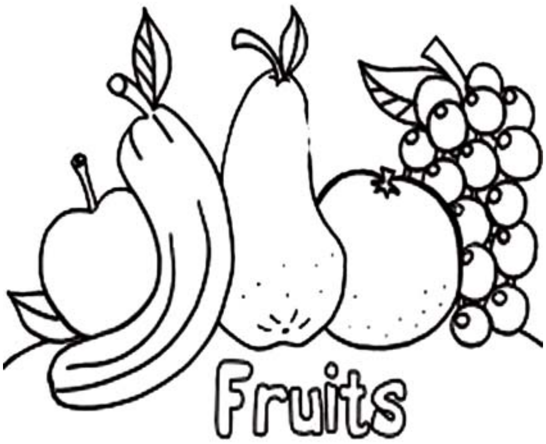
Fruits

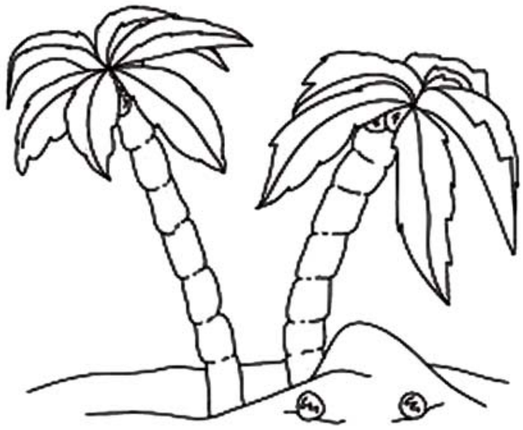

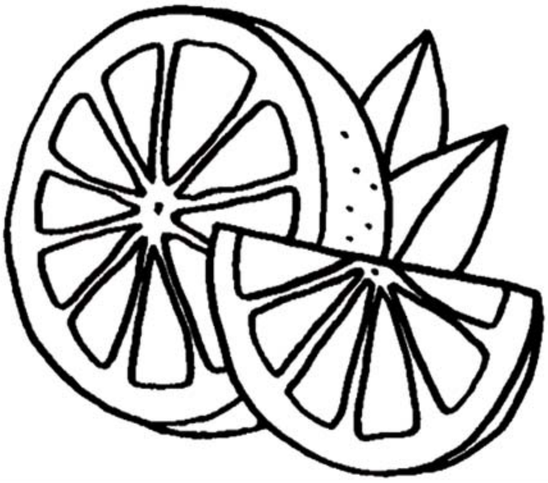

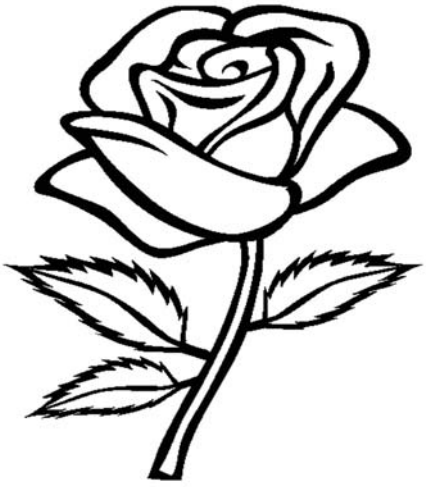

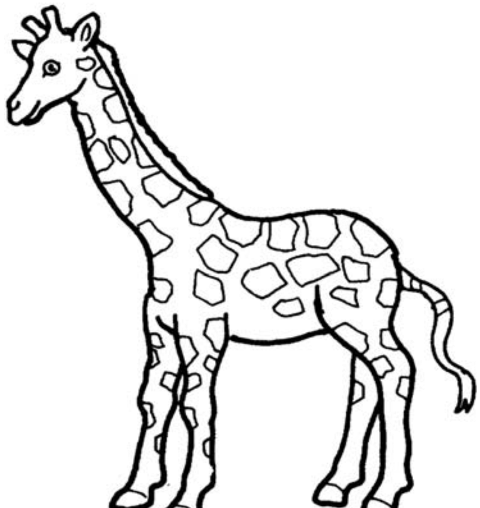

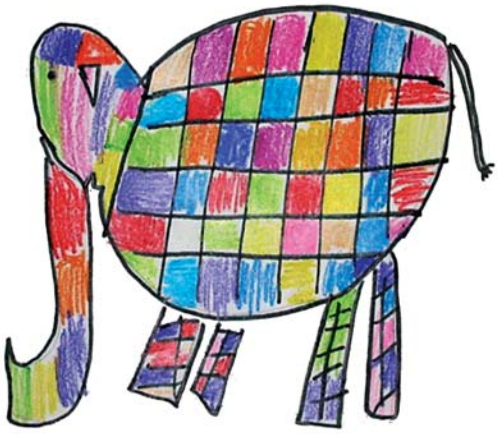

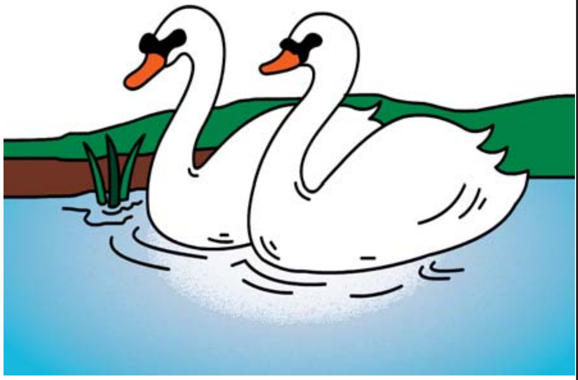

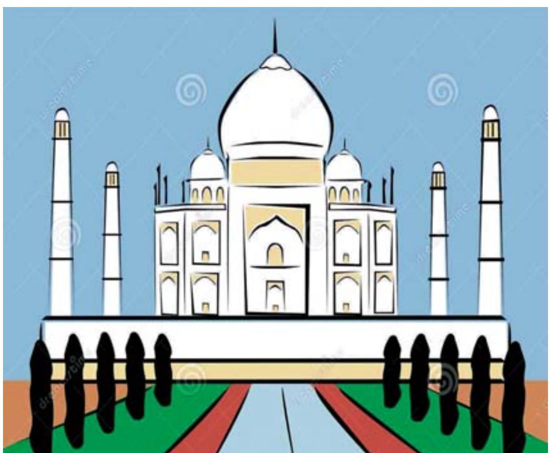

6. వస్తువును చూసి బొమ్మగీయడం (Objective Drawing)

మనచుట్టూ ఉండే వస్తువులు, చెట్లు, జంతువులు, పక్షులు, రాళ్ళురప్పలు అన్నీ పొడవు, వెడల్పు, లోతు అనే మూడు కొలతలు కలిగివుంటాయి. వీటినే 3D వస్తువులు అనిఅంటారు. మన కంటికి కనిపిస్తున్న వస్తువును కాగితంమీద బొమ్మలా గీయాలంటే పొడవు, వెడల్పు కొలతలు మాత్రమే ఉండేలా గీయగలుగుతాం. వీటినే 2D చిత్రాలు అంటారు. సైన్సు పుస్తకాలలో మనం చూసే గుండె, ఊపిరితిత్తులు, పత్రం, పుష్పం బొమ్మలన్నీ ఇలాంటివే అంటే పుస్తకాలలో గీసిన బొమ్మలన్నీ ఇలాంటివేనన్నమాట.

వస్తువును చూసి అది మనకు ఎలా కనిపిస్తోందో అదేవిధ:గా బొమ్మగీయడం ద్వారా సరైన కొలతలతో, పరిమాణంతో బొమ్మగీయగలుగుతాం. ఇది పిల్లలలో పరిశీలనాశక్తిని పెంపొందిస్తుంది. వస్తువును చూసి బొమ్మగీయడంలో పిల్లల స్థాయినిబట్టి ఎంపిక చేసుకోవాలి. ఒకటి రెండు తరగతుల పిల్లలకు బోర్డు, తలుపు, కిటికి, సీసా, గ్లాసు మొదలైన వస్తువులను చూసి అవి ఎలా కనిపిస్తున్నాయో గీయమనవచ్చు. పై తరగతుల పిల్లలతో చెట్లు, మొక్కలు, ఎగిరే పక్షులు, కంటికి కనిపిస్తున్న ప్రకృతిని చిత్రించమనవచ్చు.

వస్తువును చూసి బొమ్మ గీయమనేటపుడు ముందుగా ఆ వస్తువును తరగతిలో ప్రదర్శించాలి. ఉదాహరణకు నీరు త్రాగే గ్లాసు బొమ్మగీయించాలనకున్నపుడు గ్లాసును ప్రదర్శించి దానిని ప్రదర్శించమనాలి. దాని ఆకారం, పరిమాణం గురించి జాగ్రత్తగా చూడమనాలి. పైభాగం ఎలా కనిపిస్తోంది, కిందిభాగం, పక్కభాగాలు ఎలా కనిపిస్తున్నాయో చూడమనాలి. వాటి లక్షణం గురించి చర్చించాలి. పిల్లలకు ఆయా భాగాలు ఎలా కనిపిస్తున్నాయో మాట్లాడించాలి. తాను కూర్చున్న ప్రదేశం నుండి గ్లాసు ఎలా కనిపిస్తోందో అదేవిధంగా గీయమనాలి. అంటే చూసి గీయడంలో 'దిశ' చాలా ప్రధానం. మనం చూసే స్థానాన్నిబట్టి వస్తువు ఆకారంలో మార్పు ఉంటుంది.

ఎదురుగుండా ఉండి చూసేవారు ఒకరకంగా, పక్కలనుండి చూసినవారు ఒకరకంగా, పైనుండి చూసినవారు మరొకరకంగా గీస్తారు.

కింది బొమ్మలను చూపించి అవి ఎటువైపునుండి చూసి గీసారో ఊహించమనాలి.

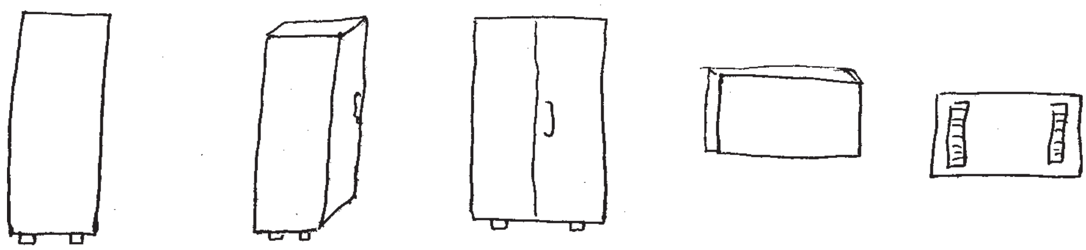

పాఠశాల ఆవరణంలోకి వెళ్ళి ఏదైనా మొక్కను, ఆకును, పువ్వును, పురుగును, రాయిని, ఎండుపుల్లను, చిన్నమొక్కను పరిశీలించి అది ఎలా కనిపిస్తుందో ఆవిధంగా గీయమనాలి. సైన్సు పుస్తకాలలో ఆకు అంతర్నిర్మాణం, కణజాలాలు ఇలాంటి బొమ్మలన్నీ శాస్త్రవేత్తలు మైక్రోస్కోపులో పరిశీలించి తాము చూసిన ఆకారానికి కొన్ని సవరణలు చేసి గీసినవే. పిల్లల్ని పరిశీలించి గీయుచున్నపుడు దాని స్వరూప స్వభావాలన్నిటిని ఆకళింపు చేసుకుంటారు.

క్షేత్రపర్యటన కోసం చెరువు, కాలువ, పొలం, తోటల దగ్గరకు వెళ్ళినపుడు పిల్లల్ని అక్కడి ప్రకృతిని పరిశీలించమనాలి. ఏఏ అంశాలు వాళ్ళ కళ్ళకు అందంగా రంగులరంగులతో కనిపిస్తున్నాయో పరిశీలించి వర్ణించ మనాలి. నీటి అలలు తగిలి కదలాడే గట్టుమీద మొలిచిన కొమ్మఆకులు, రంధ్రంలోనుండి తల బయటకుపెట్టి చూసే పేరు తెలియని పురుగులు, ముక్కుతో రెక్కల్లో పొడుచుకుంటూ కిలకిల అరిచే పక్షులు, పొలంలో పనిచేసే మనుషులు ఇలా కనిపిస్తున్న అంశాలలో తన కంటికి నచ్చినవాటిని పరిశీలించమనాలి. వాటిగురించి మాట్లాడించాలి. తరువాత తాము చూస్తున్న సన్నివేశాన్ని కాగితంపై గీయమనాలి. రంగులు వేయించాలి. ఇలా ప్రకృతిని పరిశీలించడం దానిని వర్ణించడం తన ఆలోచనతో దానిని బొమ్మగీయడం వంటి పనులన్నీ పిల్లల్ని ప్రకృతిపట్ల, సమస్త ప్రాణికోటిపట్ల ప్రేమ, దయ కలిగినవారిగా రూపొందిస్తాయి.

చూసినవాటిని గీయడంలో దిశ చాలా ప్రధానమైనదని తెలుసుకున్నాం. అదేవిధంగా ఆ స్థానంలో మనం ఉండి చూసినపుడు మనకు ఎలా కనిపిస్తాయో ఊహించి ఆవిధంగా బొమ్మ గీయమనవచ్చు. ఉదాహరణకు కన్నం కలుగులో నుండి తల బయటికి పెట్టి చూస్తున్న ఎలుకకు మనిషి ఎలా కనిపిస్తాడు. వెంటిలేటర్లోనుండి లోపలికి దూరి గోడమీద కూర్చున్న పిల్లికి ఇంటిలో వస్తువులు ఎలా కనిపిస్తాయి అని ఆలోచించమని ఆరకంగా బొమ్మలు గీయమనాలి. ఇలా చూడడంలో ఏ దిక్కునుండి చూస్తే ఒక వస్తువు ఎలా కనిపిస్తుంది అనే అవగాహన తదనంతర కాలంలో పిల్లలు ఫోటోగ్రఫీని అభిరుచి కలిగిన అంశంగా ఎంపికచేసుకున్నపుడు ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది.

ప్రదర్శన - చర్చ :

పిల్లలు గీసిన గీతల బొమ్మలను ప్రదర్శింపచేయాలి. బొమ్మల గురించి మాట్లాడించాలి. చిన్న తరగతులలో తాతయ్య కర్రతో ఏమి చేయబోతున్నాడు, ఎందుకు కర్ర తీసుకున్నాడు మొదలైన ప్రశ్నలు వేసి పిల్లల్ని సృజనాత్మకంగా ఆలోచింపజేయాలి.

ఒక్కొక్క బొమ్మగానే కాకుండా ఒక సన్నివేశాన్ని, ఎక్కువమందిని చూపిస్తూ కూడా రేఖాచిత్రాలు గీయించవచ్చు.

పిల్లలు వస్తువులను చూసి గీయడంలో దిశ, బొమ్మలరంగులు ఆకారాలు గురించి పిల్లలతో మాట్లాడించాలి. ఏ బొమ్మను ఏకోణంలో చూసి గీసారో పిల్లలతో చెప్పించాలి. ఒకే వస్తువు వివిధ దిశలలో చూసినపుడు దీని ఆకారం ఎలా కనిపించిందో అపుడు వారు ఎలా ఆశ్చర్యపోయారో చెప్పించాలి.

చిన్నబొమ్మ - పెద్దబొమ్మ

బొమ్మలు గీయడంలో కొంత నైపుణ్యం సాధించిన తరువాత బొమ్మ సైజు పెంచి గీయడంలో అభ్యాసం చేయాలి. సాధారణంగా ఏ బొమ్మకైనా అవయవాలు లేదా భాగాలలో నిర్దిష్టమైన నిష్పత్తి ఉంటుంది. వాటిని అనుసరిస్తూ గీసిన బొమ్మ అందంగా ఆకర్షణీయంగా ఉంటుంది. ఉదాహరణకు కోడిపుంజు బొమ్మ గీయాలనుకున్నపుడు దాని తల, శరీరం, తోక, కాళ్ళు, గోళ్ళపొడవు వీటన్నింటి నిర్దిష్టమైన పరిమాణం ఉంటాయి. తల చిన్నదిగా ఉన్నా, మెడ పొడవుగా ఉన్నా, తోక పొట్టిగాఉన్నా కోడిపుంజులాగా లేదు అనేస్తాం. అందుకనే చిత్రకళలో సరయిన నిష్పత్తిలో అవయవాలను గీయడం అత్యవసరమైన నైపుణ్యంగా భావిస్తారు.

ఒక్కొక్కసారి మనకు కావలసిన పరిమాణంలో బొమ్మ దొరకకపోవచ్చు. కాబట్టి చిత్రకారుడు పెద్దదిగా ఉన్న చిత్రాన్ని చిన్నదిగానూ, చిన్నదిగా ఉన్న చిత్రాన్ని కావలసినంత పెద్దదిగానూ గీయగల నైపుణ్యం పొందిఉండాలి. అయితే ఈ సందర్భంలో అవయవాల నిష్పత్తిలో మాత్రం తేడా రాకూడదు. ఇందుకోసం ఏమిచేయాలో పరిశీలిద్దాం.

ఒక బొమ్మను చిన్నదిగా లేదా పెద్దదిగా మార్చాలంటే ముందుగా మనదగ్గర ఉన్న బొమ్మను గళ్ళ చదరాలలోకి అంటే గ్రాఫ్ పేపర్‌లాగా విడగొట్టుకోవాలి.

- ముందుగా బొమ్మ పొడవు, వెడల్పులను స్కేలుతో కొలవాలి.
- పొడవు, వెడల్పులను సెం.మీ. కొలతలో గుర్తుంచుకుని గీతలు గీయాలి.
- అడ్డ, నిలువు గీతలవల్ల బొమ్మ చదరాలుగా విడిపోతుంది.
- తరువాత మనం ఎంత సైజుకు పెంచాలనుకున్నామో, లేదా తగ్గించాలనుకున్నామో దానినిబట్టి చార్టుమీద ముందుగా గళ్ళచదరాలు గీయడానికి వీలుగా పొడవు, వెడల్పులతో చతురస్రం గీసుకోవాలి. దానిని చదరాలుగా విడగొట్టేలా గీతలు గీసుకోవాలి.
- నమూనా బొమ్మను చూస్తూ ఏ గడిలో ఏ భాగం ఉంది, ఏఏ గీతలు ఎలా ఉన్నాయో గమనిస్తూ వాటి ఆధారంగా చార్టుమీద గడులలో గీయాలి. చివరికి బొమ్మనంతా పూర్తిచేయాలి.

కింది ఉదాహరణను పరిశీలించండి.

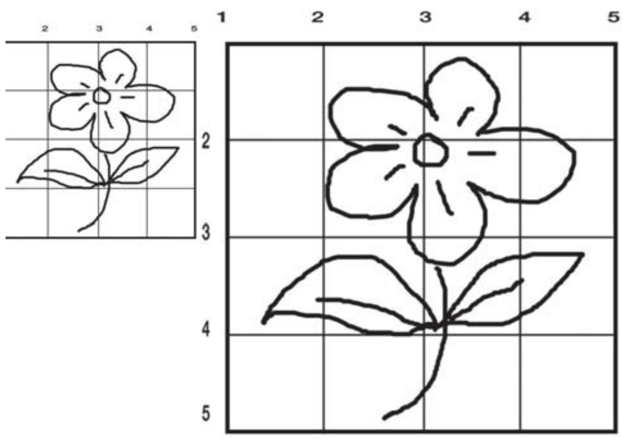

కార్టూన్లు - క్యారికేచర్లు

బోలెడంత సంతోషాన్ని బుల్లిబుల్లి గీతల్లో ఇమిడ్చి చెప్పడమే కార్టూను. సాధారణంగా కార్టూనులు హాస్యాన్ని పండిస్తాయి. వ్యంగంగా ఉండి నవ్వు తెప్పిస్తాయి. హావభావాలు ఒలికిస్తూ గీతలబొమ్మలు సందడిచేస్తాయి. కార్టూన్లు రెండురకాలుగా ఉంటాయి. కొన్ని కేవలం బొమ్మలే ఉండి వాటిలోని హావభావాలు మనకు తమ భావాన్ని వివరిస్తాయి. మరికొన్ని కార్టూన్లోని పాత్రలు మాట్లాడతాయి. వాటిని సంభాషణ రూపంలో dialogue box లో రాస్తారు. కాబట్టి కార్టూన్ గీయడంతోబాటు చమక్కులతో వాక్యాన్ని రాయడం కూడా నేర్చుకోవాలి.

సాధారణంగా కార్టూన్లు కొద్దిగా అభివృద్ధిచేసిన రేఖాచిత్రాల మాదిరిగా ఉంటాయి. అదే సమయంలో సరయిన, నిర్ధిష్టమైన నిష్పత్తి, అనుపాతంలో అవయవాలు, కొలతలు కలిగిఉండి సహజత్వానికి చాలా దగ్గరగా ఉంటాయి. కొన్నిసార్లు పాత్రలు విచిత్రంగా ఏదోఒక అవయవంగానీ, మొత్తం శరీరమంతాగానీ సహజత్వానికి దూరంగా ఉంటాయి. మీరు టి.వి.లో చూసే కార్టూన్ ఛానల్‌లోని మిక్కిమౌస్, డొనాల్డ్ డక్ లాంటివన్నీ కార్టూను బొమ్మలే. అలాగే వివిధ పత్రికల్లో కార్టూనులు మీరు చూసే వుంటారు. రాజకీయ కార్టూన్లు, కుటుంబ కార్టూన్లు, జంతువుల కార్టూన్లు, వస్తువుల కార్టూన్లు ఇలా ఎన్నోరకాలుంటాయి.

కార్టూనులు గీయడానికి ముందుగా వివిధ హావభావాలు వ్యక్తంచేసే చిత్రాలు గీయడం అభ్యాసం చేయాలి. కోపంతో ఉన్నపుడు ముఖం ఎలా వుంటుంది, సంతోషంగా ఉన్నపుడు ఎలా ఉంటుంది అనే విషయాలు నిశితంగా పరిశీలించి ఆ భావం కలిగేలా చిత్రాన్ని గీయాలి. ఇందుకోసం వివిధ వార, మాస పత్రికలలో వచ్చే కార్టూన్‌లను పరిశీలించాలి.

జయదేవ్, బాపు, మోహన్, శంకర్, శేఖర్, రాగతి పండరి, వెంకటేష్, రోషన్ మొఘల్ మొదలైనవాళ్ళు గీసిన కార్టూన్లు పరిశీలించాలి. కాబట్టి ఉపాధ్యాయుడు ముందుగా పిల్లలకు వివిధ చిత్రకారులు, కార్టూనిస్టులు గీసిన కార్టూన్లు పరిచయం చేయాలి. వాటిని ప్రదర్శించి ఎలా గీసారు, ఏ భావం ఎలా పలికించారు అనే అంశాలు నిశితంగా పరిశీలించమని వాటిపై లోతుగా చర్చించాలి. వ్యక్తులతోపాటు చుట్టూఉండే పరిసరాలు కూడా కార్టూన్లలో చాలా ముఖ్యపాత్ర వహిస్తాయి. కాబట్టి పిల్లల్ని వివిధరకాల కార్టూన్లను పరిశీలించమనాలి.

కొంతమంది కార్టూనిస్ట్‌లు వస్తువుల ఆధారంగా కార్టూనులు గీస్తారు. బ్యాటు, బంతి మాట్లాడుకొంటున్నట్లు, వీధిలైటు, వీధికుళాయి తమ గోడు వెళ్ళబోసుకుంటున్నట్లు గీస్తారు. అంటే కార్టూను కేవలం హాస్యం కోసమే కాకుండా, సామాజిక బాధ్యతను, పౌరధర్మాలను, మంచిచెడులను వివరించేదిగా కూడా ఉంటాయి. కార్టూన్ల ఆధారంగా బొమ్మలకథలు కూడా రూపొందించవచ్చు.

కార్టూన్ అనేది వ్యక్తిగత శైలిలో ఉంటుంది. అయితే మరింత చక్కగా గీయడానికి ఇతరులు గీసే కార్టూన్లు నిశితంగా పరిశీలించాలి. హావభావాలు, శరీర భంగిమలు గీతలలో పొందుపరచడానికి బాగా కృషిచేయాలి. వారపత్రికలో వచ్చే కార్టూన్లను చూచిగీయడం ద్వారా నైపుణ్యం పెంపొందించుకోవచ్చు.

కింది కార్టూన్లను పరిశీలించడం. అలాగే గీయడానికి ప్రయత్నించండి. మీరు మీ సొంత పద్ధతిలో గీయండి.

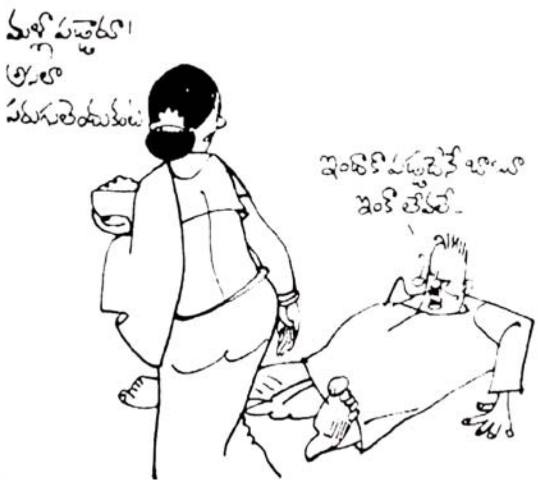

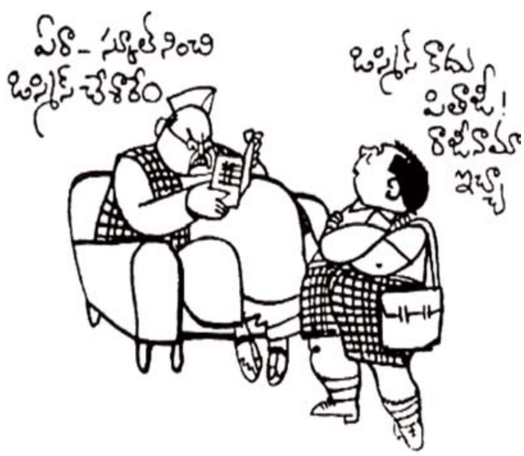

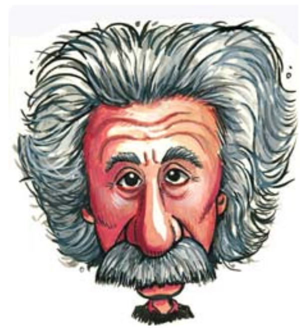

SAHARA

క్రాఫ్ట్స్ - సృజనాత్మక కృత్యాలు

- మట్టితో బొమ్మలు చేయడం
- కొలాజ్ వర్క్
- ఒరిగామి

చేతిపనులు - క్రాఫ్ట్

1. మట్టితో బొమ్మలు చేయడం

పిల్లలు అత్యంత ఇష్టంగా పాల్గొనే మరొక సృజనాత్మక కళ మట్టితో బొమ్మలు చేయడం. సాధారణంగా పిల్లలు చేతులతో చేస్తూ నేర్చుకోడానికి ఎక్కువ ఆసక్తిని చూపిస్తారు. పెన్సిల్ ఉపయోగించి అందమైన చిత్రాలు గీయడం మాదిరిగానే మట్టితో బొమ్మలు చేయడంలో పిల్లలు సంతోషం పొందుతారు. దీనిలో నైపుణ్యం సాధించిన పిల్లలు శిల్పకళను నేర్చుకోడానికి ఆసక్తి కనబరుస్తారు.

మట్టిని ఉపయోగించి బొమ్మలు చేయడానికి ప్రత్యేకించి శిక్షణ అవసరంలేదు. ఎందుకంటే పిల్లలు తమతమ అనుభవాలు, ఆలోచనలతో రకరకాల వస్తువులు నమూనాలు రూపొందిస్తారు. మట్టితో బొమ్మలు చేయడం నేర్పేటపుడు ఏమేమి చేయాలో పరిశీలిద్దాం.

బంకమట్టినిగానీ, క్లేయాన్స్‌గానీ, మైదాపిండినిగానీ ఉపయోగించి బొమ్మలు చేయించాలి. పిల్లలు తమకై తాము ఏమిచేయగలరో వాటిని చేయించాలి. చిన్నపిల్లలతో మట్టితో గోలీలు, పాము వంటివి చేయించాలి. తరువాత తరగతులలో పిల్లలతో గిన్నెలు, మూతలు, బండి, తిరగలి, పక్షి, ఏనుగు, పాము మొదలైన బొమ్మలు చేయించవచ్చు. తాము చేసిన బొమ్మకు అలంకరణ చేయడానికి అవకాశం ఇవ్వాలి. అంటే బొమ్మకు కళ్ళు, చెవులు, ఆభరణాల వంటి వాటిని గింజలు, పూసలు ఉపయోగించి అలంకరించవచ్చు.

అదేవిధంగా పిల్లలు వివిధరకాల కూరగాయలు, పండ్లు, జంతువుల బొమ్మలు చేయమనాలి. ఇలాంటివి చేసేటపుడు ముందుగా పిల్లలతో చేయించాలనుకున్న వస్తువుల గురించి మాట్లాడించాలి. దాని ఆకారం, పరిమాణం, రంగు, ఉపయోగాల గురించి చర్చించాలి. తరువాత ఆ వస్తువులను చేయించాలి.

మట్టితో చేసే బొమ్మలలో నగిషీలు చెక్కడం అంటే ట్రాక్టరుబొమ్మ చేసినపుడు దాని టైర్లకు నొక్కులు పెట్టడం, కుండ లేదా పాత్రలమీద డిజైనులు గీయడం లాంటివన్నమాట. ఇది కొంత సృజనాత్మక అంశం కాబట్టి కొందరు పిల్లలే ఇలాంటివి చేయడానికి ఆసక్తి చూపుతారు.

మట్టిబొమ్మలు చేయడంతోపాటు వాటికి రంగులు వేయడం కూడా పిల్లలతో చేయించాలి. బాగా ఎండిన మట్టిబొమ్మకు పోస్టర్, కలర్, అక్రిలిక్ కలర్ వేయడం నేర్పాలి. ఎనామిల్ పెయింట్ చేయడం కూడా చేయవచ్చు.

మట్టితో కుండలు చేయడం గురించి మనకు తెలుసు. కుండలు చేసేవారు మట్టిని సారెలో పెట్టి చక్రం తిప్పుతూ కుండ చేస్తారు. కాబట్టి సారెతో కుండచేయడం కూడా పిల్లలకు నేర్పాలి. గ్రామంలో కుండలు చేసేవారు ఉన్నట్లయితే వారిని పిలిపించి పిల్లలకు శిక్షణ నిప్పించాలి.

మట్టితో పూలు, ఆకులు చేసి వాటిని బాగా ఎండబెట్టి వాటిని ఫెవికాల్‌తో మట్టికుండలు, పాత్రలపై అంటించి డిజైనులు చేయించవచ్చు. నూతనంగా ఆలోచింపజేస్తూ పిల్లలతో రకరకాలుగా చేయించవచ్చు.

ప్రదర్శన - చర్చ :

పిల్లలు తయారుచేసిన రకరకాల మట్టిబొమ్మలను పాఠశాలలో ప్రదర్శనకు పెట్టాలి. వారు దానినిఎలా తయారు చేయగలిగారో చెప్పించాలి.

మట్టిబొమ్మలు చేయడంలో మట్టిని సేకరించడం, చెత్తచెదారం లేకుండా జల్లించడం, తగినన్ని నీరు కలిపి మెత్తగా ముద్దలా చేయడం అనే దశలు ముఖ్యమైనవి. ఇలాంటి మెత్తని మట్టిముద్దను ఉపయోగించి రకరకాల బొమ్మలు, డిజైనులు చేయించాలి. అదేవిధంగా మూత్రపిండాలు, గుండె వంటి నమూనాలు కూడా చేయించవచ్చు.

౭. అలంకరణ వస్తువులు

మన పరిసరాలు అందంగా ఉంటే మన మనసు ఆనందంగా, ఆహ్లాదంగా ఉంటుంది. అపుడు మనం మరింత చురుకుగా, ఉత్సాహంగా పాఠశాల కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటాం. మన తరగతిగదిని, ఇంటిని అలంకరించుకోవడానికి మనమే కొన్ని అలంకరణ వస్తువులు తయారుచేసి అలంకరించుకోవచ్చు. అలాంటి కొన్నిటి గురించి తెలుసుకుందాం

కొలాజ్ వర్క్

రంగురంగుల వర్ణాలతో బొమ్మలు గీయడం ఎంత అందంగా ఉంటుందో కాగితాలు, గుడ్డముక్కలు, ఎండుఆకులు, పుల్లలు మొదలైనవి ఉపయోగించి బొమ్మలు తయారుచేయడం కూడా అంతే అందంగా ఉంటుంది. ఎండిపోయిన ఆకులు మొదలుకుని ప్రతిదీ ఈ పద్ధతిలో బొమ్మలు చేయడంలో ఉపయోగించుకోవచ్చు. అయితే ఇలా బొమ్మలు తయారుచేయడంలో కాస్తంత ఓపిక, సృజనాత్మకత ఉంటే చాలు. అందమైన చిత్రాలు సృష్టించవచ్చు. కొలాజ్‌వర్క్‌లో ఏమేమి తయారుచేయవచ్చో తెలుసుకుందాం.

- అగ్గిపుల్లలు అంటించి బొమ్మలు చేయడం.
- ఎండిన గడ్డి, మొక్కజొన్న కంకిమీద ఉండే పొరలు, పీచులతో బొమ్మలు.
- రంగుకాగితం ముక్కలు మడిచి, ఉండలుచేసి అంటించడం.
- ఎండిన ఆకులు, పూలరేకులు అంటించడం.
- రంగురంగుల గుడ్డముక్కలు ఉపయోగించి అంటించిన బొమ్మలు.
- పెన్సిల్ చెక్కతో బొమ్మలు.
- పక్షుల ఈకలతో బొమ్మలు.
- గుండీలు, థర్మాకోల్ రంగుల బంతులు అంటించడం.
- కందిపప్పు, పెసరపప్పు వంటివి అంటించడం.
- ఇసుక అంటించి బొమ్మలు.
- దూదిని వివిధ ఆకారాలలో కత్తిరించి కుట్టిన బొమ్మలు.
- చేతిగాజు మూలలతో బొమ్మలు

ఇలా వివిధశ రకాలుగా అందమైన బొమ్మలు చేయవచ్చు. దాదాపుగా అన్నింటికి ప్రాథమికంగా చేయవలసిన పనుల గురించి తెలుసుకుందాం. కొలాజ్‌వర్క్‌లో గట్టిగా ఉండే చార్టుపేపరు ఎంతో అవసరం. కాబట్టి ఒక గట్టి చార్టుపేపరు తీసుకుని దానిమీద మనం తయారుచేయాలనుకున్న బొమ్మ అవుట్‌లైన్ గీసుకోవాలి. తరువాత దానిమీద అంటించాలనుకున్న పుల్లలు, గింజల వంటి మెటీరియల్ సిద్ధంగా ఉంచుకోవాలి. అంటించడానికి ఫెవికాల్‌ను ఉపయోగించాలి. అగ్గిపుల్లలు, చీపురుపుల్లలు అవసరమైన సైజులో కత్తిరించి ఉంచుకోవాలి. బొమ్మమీద ఒక పద్ధతి ప్రకారం అంటించుకుంటూ రావాలి. బొమ్మ మొత్తానికి కాకుండా భాగాలు భాగాలుగా ఫెవికాల్ పూసి దానిమీద వెంటనే పుల్లలు అంటించాలి. బాగా ఆరనివ్వాలి.

ఎండుగడ్డి, మొక్కజొన్న కంకిపట్ట వంటివాటిని అంటించడానికి ముందుగా కొద్దిసేపు నీటిలో నానబెట్టి నీడలో ఆరబెట్టాలి. పలుచగా ఉండేవాటిని తీసుకుని కావలసిన సైజులో ముక్కగా, వృత్తాలుగా కత్తిరించాలి. ఫెవికాల్ పూస్తూ నెమ్మదిగా అంటించాలి. గడ్డి కత్తిరించి చేసిన ఇళ్ళు, పడవలు, పూలు, పక్షులు ఎంతో అందంగా ఉంటాయి.

దానితోపాటూ మొక్కజొన్న కంకిలో ఉండే పీచులను కూడా వాడుకోవచ్చు. సాధారణంగా గడ్డి, మొక్కజొన్న పొరలు పసుపురంగులో ఉంటాయి కాబట్టి చార్టు పేపరుమీద నలుపురంగు పూయడం లేదా నల్లని వెల్వెట్ గుడ్డను అంటించడం లేదా నలుపురంగు పూయడం వల్ల బొమ్మ మరింత అందంగా కనిపిస్తుంది.

రంగుకాగితాలను ముక్కలుగా కత్తిరించి, ఉండలుగా చేసి, గజిబిజిగా మడతలుపడేలా నొక్కి లేదా రకరకాల రంగుల గుడ్డముక్కలు సేకరించి వాటిని అనువైన పరిమాణంలో కత్తిరించుకోవాలి. ఏరంగు ఎక్కడ బాగుంటుందో చూసుకుంటూ కాగితం లేదా గుడ్డముక్కలు జాగ్రత్తగా అంటించాలి.

ఇదేవిధంగా పెన్సిల్ చెక్కలు, పక్షుల ఈకలు, ఎండిన ఆకులు, పూలరేకులు, పప్పుగింజలు, థర్మోకోల్ బాల్స్ అంటించవచ్చు. గుండీల వంటివి అంటించడమే కాకుండా దానిమీద సన్నని పూస ఉంచి కుట్టవచ్చు. దూదిని అంటించేటపుడు దూదిని కావలసిన ఆకారంలో కత్తిరించుకోవాలి. పీచులు ఊడకుండా నెమ్మదిగా అంటించాలి.

ఇసుకతో బొమ్మలు చేసేటపుడు ముందుగా ఇసుకను జల్లించి దానిలో ఉండే చెత్తాచెదారం తీసివేసి శుభ్రం చేసుకోవాలి. ఇసుక మరీ మెత్తగా మరీ గరుకుగా ఉండకుండా చూసుకోవాలి. కార్డుమీద గీసిన బొమ్మకు ఫెవికాల్ పూసి దానిమీద చిక్కగా ఇసుకను చల్లాలి. కొంచెం కొంచెంగా మొత్తంగా పరుచుకునేలా చల్లాలి. ఎక్కడా కుప్పలు కుప్పలుగా పేరుకోకుండా చూడాలి. నీడలో ఆరనివ్వాలి. తరువాత వచ్చిన రంగులు వేసుకోవాలి.

ఏవిధంగా తయారుచేసిన కొలాజ్‌వర్క్ చిత్రానికైనా చుట్టూరా అందమైన ఫ్రేం ఉండం అవసరం. స్కెచ్‌పెన్‌తో బార్డరు గీయడం ఒకపద్ధతి. రంగుకాగితాన్ని లేదా గిఫ్ట్‌ప్యాక్ పేపరును సన్నగా కత్తిరించి బార్డరుగా అంటించి ఫ్రేమ్ పెట్టాలి.

సూచన : కొలాజ్‌వర్క్ కొంత జాగ్రత్తతో కూడుకున్నది కాబట్టి ఉపాధ్యాయుడు తగిన సహకారం అందిస్తూ పిల్లలతో చేయించాలి.

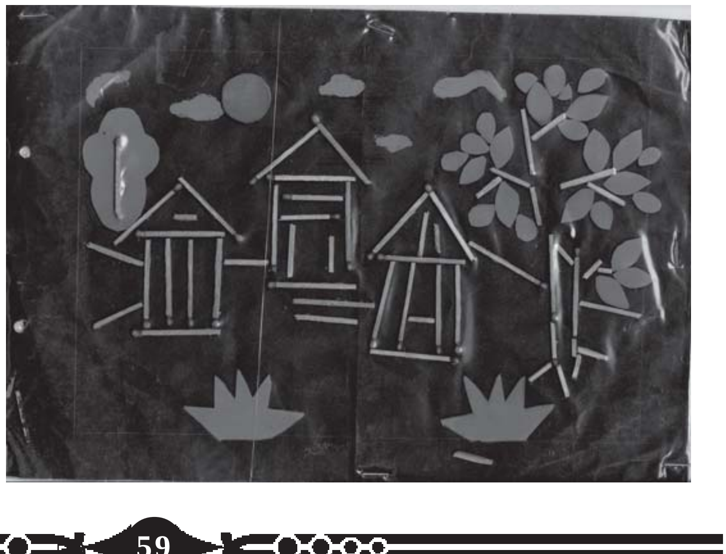

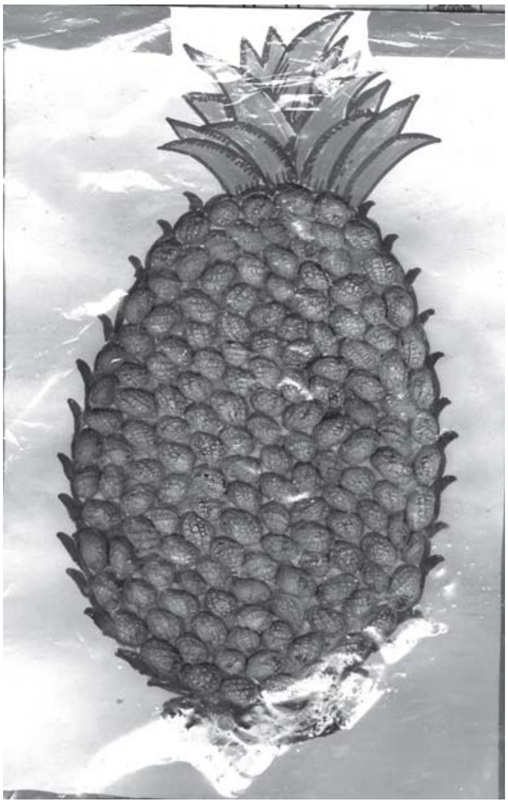

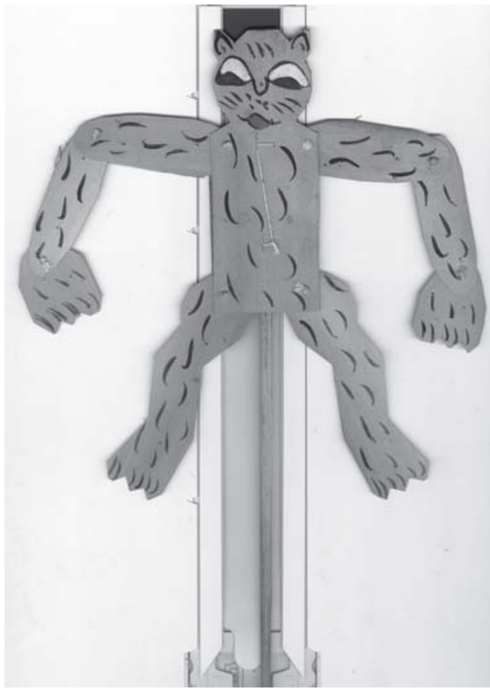

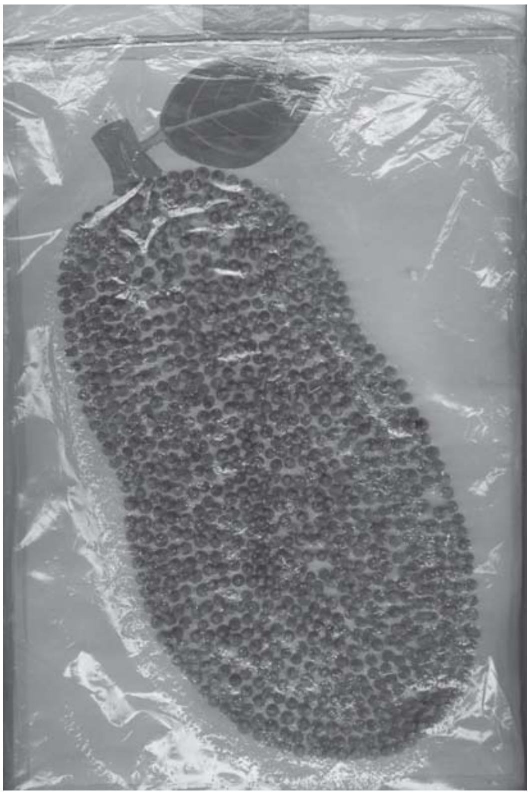

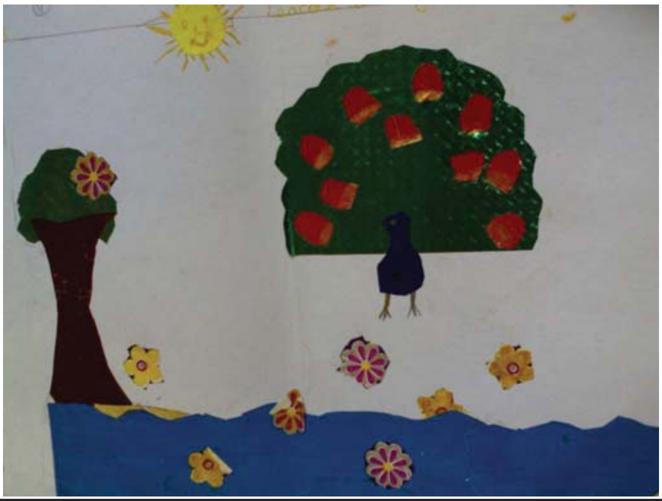

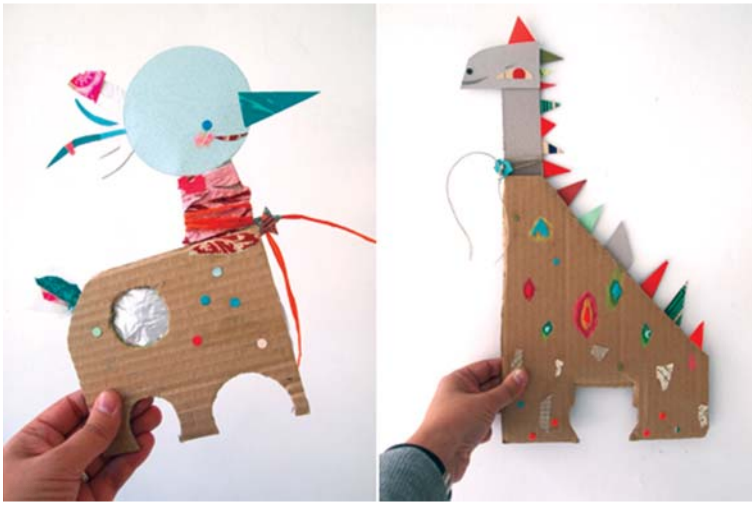

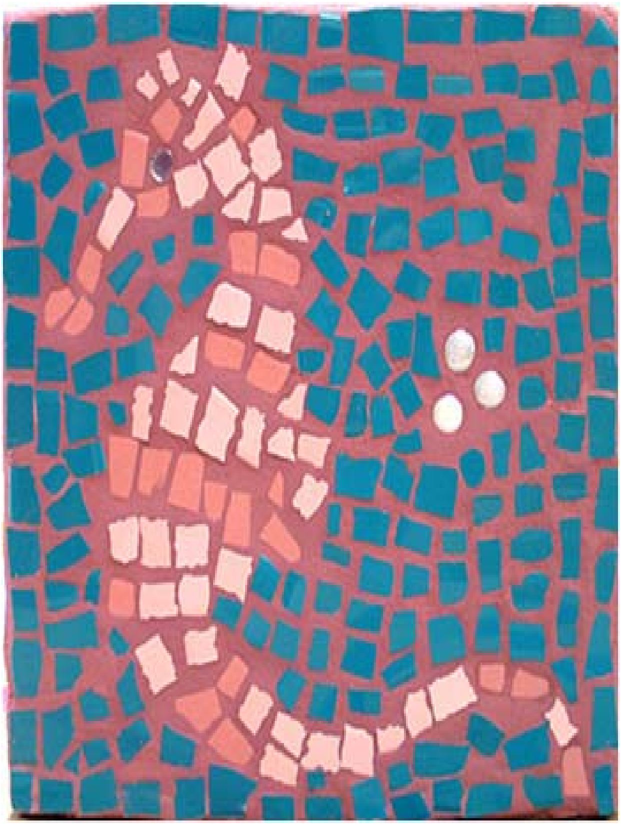

వెజిటబుల్ కార్వింగ్

చిత్రలేఖనం అనగానే గీసిన బొమ్మలు వాటికి రంగులు వేయడం అని సాధారణంగా అనుకుంటుంటాం. గీసే బొమ్మల మాదిరిగానే చేసే బొమ్మల గురించి కూడా తెలుసుకుందాం. మట్టితో బొమ్మలు చేయడాన్ని మీరు ఇదివరకే నేర్చుకున్నారుకదా! రంగులు, బ్రష్‌లు అవసరంలేకుండా కూరగాయలను ఉపయోగించి బొమ్మలు చేయడాన్ని వెజిటబుల్ కార్వింగ్ అంటారు. దీనికి కావలసిందల్లా రకరకాల కూరగాయలు, గుండుసూదులు, కత్తెర, బాకు లేదా బ్లేడు కాస్తంత సృజనాత్మకత మాత్రమే.

కాయలు, దుంపలు ఉన్నవి ఉన్నట్లుగానే ఒకదానికి ఒకటి సరైన పద్ధతిలో జతచేసి పక్షులు, జంతువుల బొమ్మలు చేయడం ఒక కళ. బంగాళాదుంపలు, ఉల్లిపాయలు, వంకాయలు, పందిరిచిక్కుడు వంటి కూరగాయలతో రకరకాల బొమ్మలు చేయవచ్చు. కింది బొమ్మలు చూడండి. వీటిని ఏఏ కూరలతో ఎలా తయారుచేసారో మీ తరగతిలో చర్చించండి. మీకు నచ్చినదానిని ఎంపికచేసుకుని దీనిని కావలసిన కూరగాయలు సేకరించి తయారు చేయండి.

వెజిటబుల్ కార్వింగ్‌తో కూరగాయలమీద బొమ్మలు చెక్కడం మరొకరకం ప్రక్రియ. మామిడి, సొర, పుచ్చ, క్యారెట్ వంటి కొంచెం గట్టిగా ఉండే కూరలను తీసుకోవాలి. దానిమీద మనం తయారుచేయదలుచుకున్న డిజైన్‌ను ముందుగా పేపరుమీద గీసుకోవాలి. కాయను శుభ్రంగా తుడిచి చాకు లేదా స్కాల్‌పెల్ (డిసెక్షన్ బాక్స్‌లో ఉండే చాకులాంటి పరికరం) తీసుకొని ఒకవైపునుండి ప్రారంభిస్తూ తొక్కుఉ నెమ్మదిగా తొలగించాలి. ఇలా డిజైన్ తయారు చేసేటపుడు చాకు కాయలోపలికి దిగకుండా జాగ్రత్తపడాలి. తొక్క ఉన్న భాగాన్ని, కండ ఉన్న భాగాన్ని అవసరం మేరకు తీసివేస్తూ డిజైన్‌ను పూర్తిచేయాలి. కింది బొమ్మను పరిశీలించండి. మీకు నచ్చినదానిని ఎంపిక చేసుకొని దీనిని తయారుచేయండి.

మొత్తం కూరగాయను ఉపయోగించి చేసే బొమ్మలలో కళ్ళను మిరియాలు లేదా లవంగం మొగ్గలు, నోరుకు క్యారెట్‌ముక్కలు, కొమ్ములకు పచ్చిమిరపకాయలు, జుట్టుకు ఆకుకూరల మొక్కల వేళ్ళభాగం వంటివి అదనంగా ఉపయోగించవచ్చు.

బీట్‌రూట్, క్యారెట్‌ముక్కలను, టమోటపండ్లను ఆకులు, పువ్వుల ఆకారంలో కత్తిరించి అలంకరణకు వాడవచ్చు. ఇలా తయారుచేసిన వాటితో ఆహారపదార్థాలను, భోజనాల బల్లను అలంకరించడాన్ని గార్నిషింగ్ అంటారు.

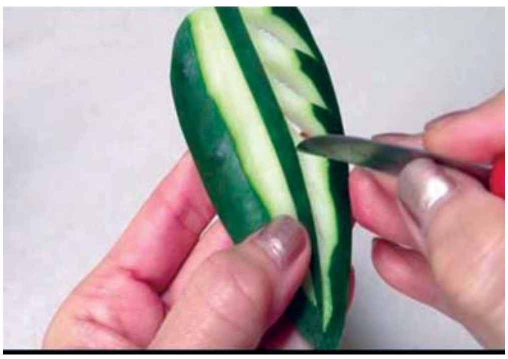

అలంకరణ వస్తువులు

మన పరిసరాలు అందంగా ఉంటే మన మనసు ఆనందంగా, ఆహ్లాదంగా ఉంటుంది. అపుడు మనం మరింత చురుకుగా, ఉత్సాహంగా పాఠశాల కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటాం. మన తరగతిగదిని, ఇంటిని అలంకరించుకోవడానికి మనమే కొన్ని అలంకరణ వస్తువులు తయారుచేసి అలంకరించుకోవచ్చు. అలాంటి కొన్నిటి గురించి తెలుసుకుందాం.

11a. రాళ్ళబొమ్మలు

ప్రకృతిలో రాళ్ళు రకరకాల రంగుల్లో, ఆకారాల్లో దొరుకుతుంటాయి. వాటిని సేకరించి అందమైన అలంకరణలుగా ఉపయోగించుకోవచ్చు. రాళ్ళను ఫెవికాల్ లేదా క్విక్‌ఫిక్స్ ఉపయోగించి అంటించి వివిధ రకాలుగా ఏర్పరచి అలంకరణకు వాడవచ్చు.

కోలగా ఉండే పెద్దరాయి, గుండ్రంగా ఉండే చిన్నరాయి, కోనుఆ ఉండే చిన్నరాయిని అంటించి పిట్టబొమ్మ చేయవచ్చుకదా! ఇది ఎంత అందంగా ఉంటుందో చూడండి. అలాగే మీరు మీ సృజనాత్మకతను జోడించి తయారుచేయండి.

11b. గవ్వలు బొమ్మలు

ఎంతవారినైనా సముద్రం ఇట్టే కట్టిపడేస్తుంది. సముద్రం దగ్గరకు వెళ్ళినవాళ్ళు తప్పనిసరిగా ఒడ్డున ఇసుకలో గవ్వలు ఏరుకుంటారుకదా! ఈ గవ్వలు అంటించి అందమైన బొమ్మలు చేయవచ్చు. కింది గవ్వల బొమ్మలు పరిశీలించండి. మీరూ తయారుచేయండి.

11c. ఎండిన చెట్ల భాగాలతో బొమ్మలు

చూడాలేగానీ ప్రకృతిలో ప్రతిదానిలోనూ అందం దాగివుంటుంది. ఎండిన చెట్టు భాగాలు అంటే ఎండిన కాయలు, కొమ్మలు, వేళ్ళు ఉపయోగించి అందమైన కళాఖండాలు సృష్టించవచ్చు. తరచి చూస్తే ఎండిన కాయలు రకరకాల ఆకారాల్లో కనిపిస్తాయి. కొన్ని హృదయాకారంలో ఉంటే, కొన్ని పాములా మెలితిరిగి ఉంటాయి. కొన్ని నాదస్వరంలా ఉంటాయి. మరికొన్ని ఏదో జంతువునో, పక్షినో పోలినట్టు ఉంటాయి. ఇలాంటి వాటిని సేకరించి అందంగా అలంకరించుకోవడమే మనపని.

అదేవిధంగా ఎండిపోయిన చెట్లకొమ్మలు, వేళ్ళు వివిధ ఆకారాలతో మనల్ని మురిపిస్తాయి. అలాంటి వాటిని సేకరించి అవసరం లేనివాటిని నెమ్మదిగా తొలగించి మిగిలిన భాగాన్ని గరుకు కాగితంతో రుద్ది వార్నిష్ పూయాలి. చక్కని స్టాండును ఏర్పాటుచేసి ఎండిన చెట్టుకొమ్మల కళాఖండాల్ని ప్రదర్శించాలి.

2. ఎండిన చెట్ల భాగాలతో బొమ్మలు (Objective drawing)

గుర్తించ దగిన వస్తువును దేనినైనా విషయంగా గ్రహించి రూపొందించిన కళావిశేషం. విషయాతీత కళ లేదా వివిక్తకళ ప్రారుర్భావం చెందిన తరువాతనే ఈ “వస్తు కళ” అనే పేరు వ్యవహారంలోకి వచ్చింది. గుహచిత్రాలు మొదలుగా నేటి విభావనా వాదుల రచనాల వరకు ఉన్న వివిధ సాంప్రదాయాలకూ, వివిధ కాలాలకు చెంది. ప్రాతినిధ్య కళకే ఈ ‘వస్తుకళ’ అనే పేరు వినియోగిస్తారు.

మన సంస్కృతి - ఆభరణాలు, ముగ్గులు

మనకు చాలా ఇష్టమైన పని ఏమిటి అని ఎవరైనా మనల్ని అడిగితే కొందరు రకరకాల పదార్థాలు తినడం అని చెపితే కొందరు సినిమాకి పోవడం, బజారుకు పోవడం, కొత్తబట్టలు ధరించడం అని చెపుతాం. ఈ సందర్భాలన్నిటిలోనూ అలంకరణకు చాలా ప్రాధాన్యత ఉంటుంది. ఈ అలంకరణలు మన సంస్కృతిని సంప్రదాయాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి. బట్టలు వేసుకోవడం, ఆభరణాలు ధరించడంలో వాటి రంగులకు, డిజైనులకు ప్రాధాన్యతనిస్తాం. అలాగే వంటలకు కూడా గార్నిష్ చేసి అలంకరిస్తాం. ఇంటిముందు అందమైన ముగ్గులు వేస్తాం. వీటన్నింటిలో ఎన్నోరకాల డిజైనులుంటాయి కాబట్టి వాటిని గీయడంలో పిల్లలకు శిక్షణనివ్వాలి. దీనిలో ఏమేమి నేర్పవచ్చో పరిశీలించాలి.

ముగ్గులువేయడం - సాధారణంగా చుక్కలుపెట్టి, చుక్కలు లేకుండా కూడా ముగ్గులు వేస్తారు. కాబట్టి రకరకాల ముగ్గులు గీయడం రంగులు వేయడం నేర్పాలి. పిల్లల్ని సొంతంగా ముగ్గులు తయారుచేయమనాలి. పిల్లలు గీసిన ముగ్గులు ప్రదర్శించి వాటిగురించి చర్చించాలి.

ఆభరణాల బొమ్మలు డిజైనులు గీయడం - మనం ధరించే ఆభరణాలు రకరకాల డిజైనులలో ఉంటాయి. వాటిని పరిశీలించి అందులోని డిజైనులు గీయమనాలి. చెవికి పెట్టుకునే రింగులు, దిద్దులు, కమ్మలు, జూకాలు రకరకాల డిజైనులలో ఉంటాయి. తరగతిలో పిల్లల్ని పరిశీలించి వాటి బొమ్మలు గీయాలి.

ఆభరణాలు డిజైనులు గీయించేటపుడు ముందుగా ఆకారాన్ని గీయడం చేయించాలి. తరువాత ఆభరణంలో ఉండే డిజైను గీయించాలి. అలాగే రాజుల కాలంలో వాడిన పాత్రలు, వస్తువులు, బాణాలు, కత్తుల వంటి ఆయుధాల బొమ్మలు గీయించాలి. మొఘలుల కాలంలో వాడిన పాత్రలు, రాయలకాలంలో వాడిన పాత్రలు ఒకేరకంగా ఉండవు కాబట్టి వాటిని గీయించడమే కాకుండా వాటి గురించి చర్చించాలి.

ఉదాహరణకు గుప్తులకాలంనాటి పాత్రబొమ్మ గీయాలంటే ముందుగా పాత్రబొమ్మను ప్రదర్శించి దాని చారిత్రక ప్రాధాన్యతను అప్పటికాలంలో వాడిన వస్తువులు వాటి కళాప్రాభవం గురించి చర్చించాలి, వివరించాలి. తరువాత పాత్రను పరిశీలించమనాలి. దానిమీద ఉన్న డిజైనును విశ్లేషించాలి. చివరిగా దాని బొమ్మను గీయమనాలి.

ఆభరణాలు, అలంకరణలు గీయడంలో పిల్లలు సొంత డిజైనులు గీయడాన్ని, వాటిని ప్రదర్శించడానికి తప్పనిసరిగా అవకాశం కల్పించాలి. అదేవిధంగా వెజిటబుల్ కర్వింగ్‌కూడా చేయించాలి.

www.kcsenjeweller.com

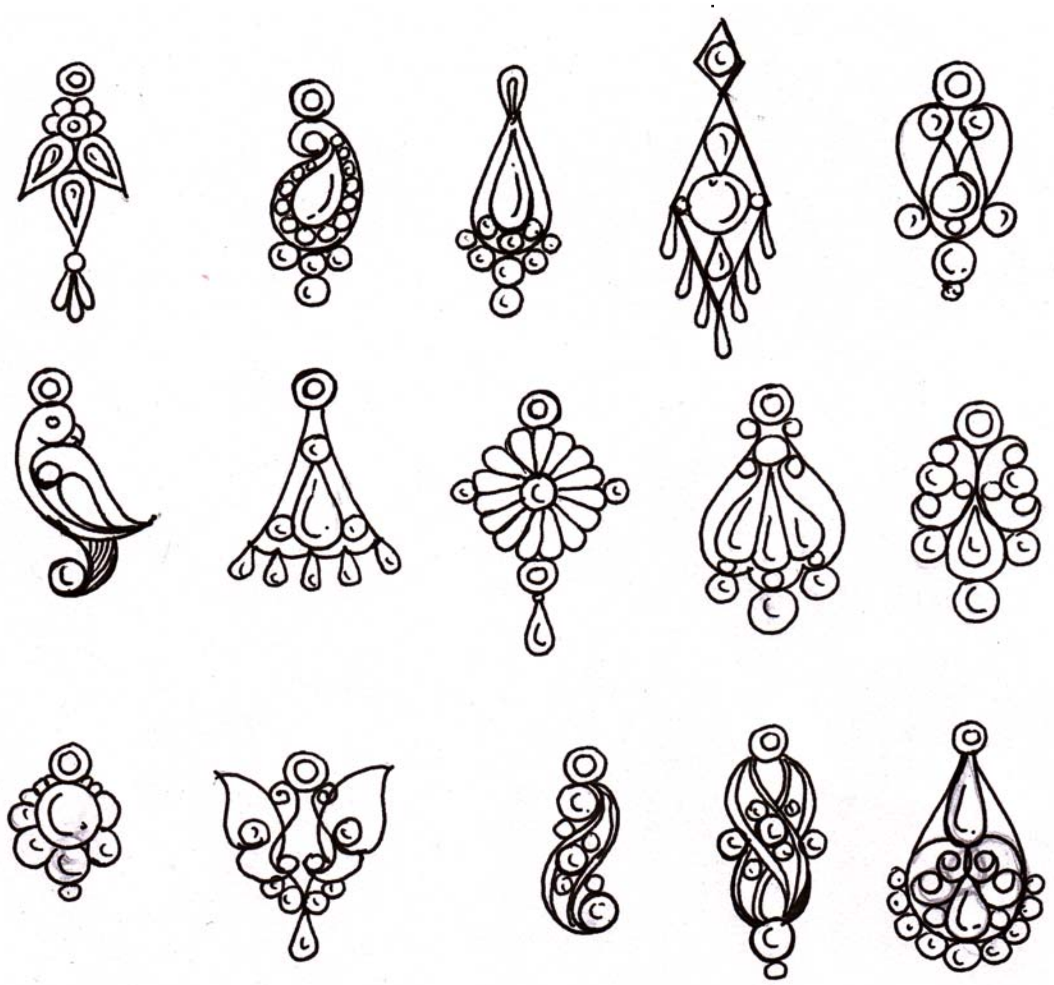

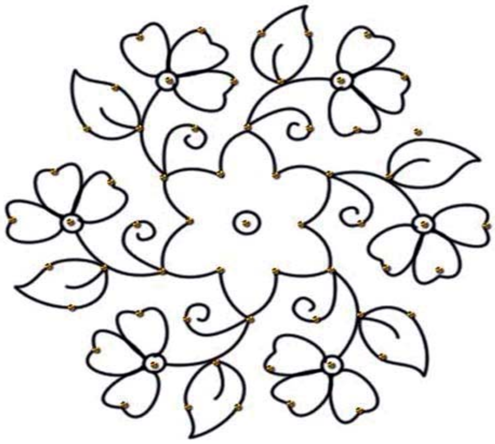

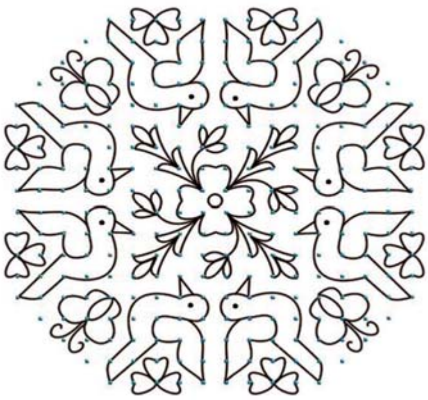

అచ్చులు - బార్డర్లు వేయడం

పిల్లలు బొమ్మలు గీయడమే కాకుండా తాము గీసిన బొమ్మకు చుట్టూ అందమైన బార్డరు కూడా గీయించాలి. ముందుగా పిల్లలకు బొమ్మగీసే పేపరుకు చుట్టూరా బార్డర్ గీయడం అలవాటుచేయాలి. స్కెచ్‌పెన్‌తో గీతగీయడం ఒక ముఖ్యమైన అలవాటుగా ఉండాలి. ఎంతమంచి బొమ్మకైనా బార్డర్ లేకపోతే దాని అందం ఇనుమడించదు. అయితే బార్డరుగా ఎప్పుడూ గీతలు గీయడం కాకుండా రకరకాల బార్డర్లు గీయడంపై శిక్షణనివ్వాలి. వాటిలో సరళమైనది అచ్చులు వేయడం.

మనం బెండకాయలను తొడిమదగ్గర కోసిపారేస్తాం. వాటిని సేకరించి రంగులో అద్ది పేపరుమీద అచ్చులు వేయవచ్చు. అదేవిధంగా ఉల్లిపాయ, కాకరకాయ వంటివి కూడా తరిగి వాటిని అచ్చుగా ఉపయోగించి రకరకాల డిజైనులు అచ్చులుగా గీయించాలి.

ప్రారంభంలో గ్లాసును పేపరుమీద ఉంచి గ్లాసు అంచువెంబడే గీతగీసి అచ్చువేయడం వంటివి నేర్పాలి. ఇలాంటివే మరికొన్ని చూద్దాం.

- సీసామూత, నాణెం మొదలైనవి పేపరుమీద ఉంచి బార్డరు గీయడం.
- అరచేతిని పేపరుమీద ఉంచి వేళ్ళచుట్టూ గీతగీసి అచ్చువేయడం.
- కూరగాయల ముక్కలు రంగులో ముంచి అచ్చులువేయడం.
- ఆకులు, పూలరేకులు ఉంచి గీసి రంగులువేయడం.
- చెట్టుబెరడు, గోడ, నాణెం వంటి గరుకైన తలాలమీద పేపరు ఉంచి పెన్సిల్‌తో అచ్చుతీయడం.
- ఇలాంటి అచ్చులు ఉపయోగించి బార్డరు వేయడమేకాకుండా అచ్చులతో రకరకాల బొమ్మలు కూడా చేయించాలి. ఉదాహరణకు బెండకాయ అచ్చులను చెట్టుకు పూలు పూసినట్లుగా ఇవ్వడమన్నమాట.
- దారాన్ని ఇంకు లేదా ఏదైనా రంగులో ముంచి దారాన్ని కాగితం మడతలో ఉంచి గబుక్కున లాగాలి. ఏర్పడిన డిజైనును ప్రదర్శించాలి.
- ఒక పళ్ళెంలో నిండుగా నీరుపోసి నీళ్ళమీద ఎనామిల్ పెయింట్‌ను చుక్కలుగా వేయాలి. అపుడు రంగునీటి మీద తేలుతూ ఉంటుంది. ఒక తెల్లకాగితాన్ని తీసుకుని నీటిమీద కప్పాలి. రంగుకాగితానికి అంటుకుంటుంది. తరువాత కాగితాన్ని ఆరబెట్టాలి. రంగులు అద్దుకున్న కాగితం చక్కని డిజైనుతో కనిపిస్తుంది.
- ఒక అట్టమీద ఏదైనా ఆకారం (ఉదాహరణకు మామిడికాయ) గీసి కత్తిరించాలి. దానిని తెల్లకాగితంమీద పెట్టి కదలకుండా ఉంచాలి. తరువాత ఒక టూత్‌బ్రష్ తీసుకుని రంగులో ముంచి పేపరుఅంతా చిందేలా వేలితో బ్రష్ బ్రిజిల్స్‌ను కదిలించాలి. రంగు పేపరుతోపాటు అట్టమీదకూడా పడుతుంది. రంగు చిక్కగా పడింది అనుకున్న తరువాత నెమ్మదిగా అట్టను తీసివేయాలి. ఇపుడు చక్కని బొమ్మ ఏర్పడుతుంది. దానికి మంచి బార్డరు గీసి ప్రదర్శించాలి.

వేలిముద్రలతో బొమ్మలు : అచ్చులతో గీసే బొమ్మలలో వేలిమద్రుల బొమ్మలు పిల్లల సృజనాత్మకతను పెంపొందిస్తాయి. ఇంక్‌పాడ్‌లో ఇంకు నింపి బొటనవేలుతో అద్ది పేపరుమీద అచ్చువేయాలి. దానిని ప్రధానంగా చేసుకుని దానిని మిగిలిన భాగాలు గీస్తూ బొమ్మలు చేయించాలి. బొటనవేలుతో మాత్రమే కాకుండా ఇతర వేళ్ళతోకూడా అచ్చులు వేయించవచ్చు. కింది బొమ్మలు పరిశీలించండి.

వేలిముద్రల బొమ్మలు విడివిడిగానే కాకుండా ఒక సన్నివేశంగాగానీ, కార్టూన్‌గాగానీ, బొమ్మల కథగాగానీ ఉపయోగించుకోవచ్చు. కాబట్టి వాటినికూడా పిల్లలతో చేయించాలి.

అచ్చులు తీయడంలో మొరక ముఖ్యమైన పని డిజైనులున్న పళ్ళెంలో బంకమట్టి లేదా ప్లాస్టర్ ఆఫ్ పారిస్ నింపి అచ్చులు తీయడం. దానికోసం ముందుగా మట్టిని మెత్తని ముద్దలు తయారుచేసి ఉంచుకోవాలి. పళ్ళానికి కొద్దిగా నూనెపూసి దానిమీద మట్టిముద్దను మొత్తంగా పరచుకునే విధంగా నెమ్మదిగా అదుముతూ నింపాలి. గోడకు తగిలించడానికి వీలుగా మధ్యలో దారం కూడా ఉంచాలి. నీడలో ఆరబెట్టాలి. బాగా ఆరినతర్వాత ప్లేటునుండి తీసి అలంకరణకు వాడుకోవచ్చు. ఇలాంటి అచ్చులమీద రంగులతో డిజైనులు కూడా గీయవచ్చు.

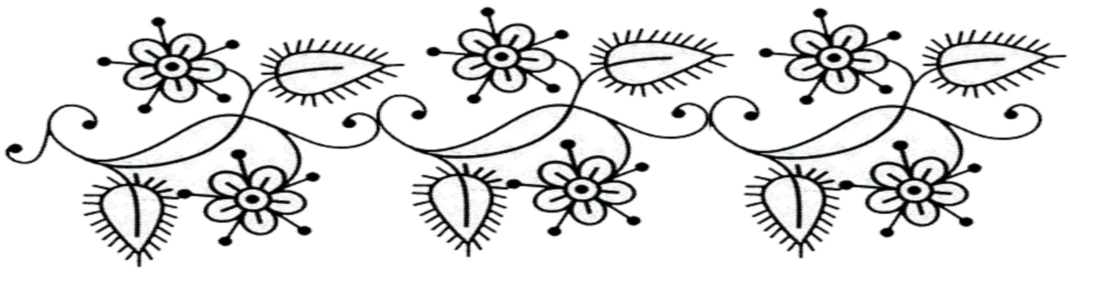

ఫోటోగ్రఫి

ప్రస్తుతకాలంలో సెల్‌ఫోన్ ఉపయోగించి చిన్నపిల్లలు సైతం క్లిక్‌మని ఫోటోలు తీసేస్తున్నారు. ఫోటోగ్రఫి ఒక గొప్పకళ. ఒక సినిమా తెరమీద అందంగా కనిపిస్తోందంటే అదంతా ఫోటోగ్రఫి మహత్యమే. కొందరు ఫోటోలు తీయడానికి ఇష్టపడతారు. కొందరు ఫోటోలు దిగడానికి ఇష్టపడతారు. ఇద్దరికీ ఫోటో గురించి అవగాహన అవసరం. ఫోటో తీయడంలో వెలుతురు కీలకం. తగినంత వెలుతురున్నపుడే ఫోటో బాగా కనిపిస్తుంది. అదే సమయంలో మసకవెలుతురు,ఒకవైపు వెలుతురు మరొకవైపు చీకటి ఉండేలా కూడా ఫోటోలుండటాన్ని మీరు చూసే ఉంటారు. ఇది ఫోటోగ్రఫీలో సృజనాత్మకత.

ఫోటోగ్రఫీలో మనకు కెమెరా గురించిన ప్రాథమిక పరిజ్ఞానం ఉండాలి. అంటే ఫ్లాష్ ఎంత ఉండాలి? షట్టర్ స్పీడ్ ఎన్ని సెకన్లుండాలి, వైట్ చాలెన్స్ అంటే ఏమిటి? లెన్స్ గురించి సూచించే X, 2X, 3X అంటే ఏమిటి? మొదలైన వివరాలన్నీ తెలుసుకుని ఉండాలి. మొబైల్‌లో ఫోటోలు తీయడానికి ఈ పరిజ్ఞానం అవసరం లేనప్పటికీ దూరం, దగ్గర అడ్జస్ట్‌మెంటు గురించి తెలిసిఉండాలి.

సెల్‌ఫోనుతోగానీ, కెమెరాతోగానీ ఫోటోలు తీసేటపుడు వివిధ కోణాలలో ఫోటోతియ్యాలి. ఏవైపునుండి తీస్తే బాగా వచ్చింది అన్నది తెలుసుకునే వీలు కలుగుతుంది. వీలైనంతవరకు స్టిల్ ఫోటోలు తీయడం అభిరుచిగా పెట్టుకోవాలి. ఫోటో తీసేటపుడు గుర్తుంచుకోవాల్సిన మరొక అంశం కెమెరా కదలకుండా గట్టిగా పట్టుకోవాలి. లేకపోతే కాళ్ళు లేకపోవడమో తల ఎగిరిపోవడమో జరగవచ్చు.

ఫోటోగ్రఫీలో పుష్పాలు, ఆకులు, పురుగులు, నత్తలు, చెట్లు, చిన్నపిల్లలు, పెంపుడుజంతువులు, ముగ్గులు, ప్రకృతిదృశ్యాలు, హాస్యం కలిగించే సన్నివేశాలు ఇలా ఎన్నోరకాలుగా ఫోటోలు తీయవచ్చు.

పిల్లల్ని వ్యక్తిగతంగా లేదా జట్లుగా సెల్‌ఫోన్ లేదా కెమెరా ఉపయోగించి వారికి నచ్చిన అంశాలను ఫోటోలు తీయమనాలి. వాటితో పాఠశాలలో ఫోటో ఎగ్జిబిషన్ నిర్వహించాలి.

కెమెరా పనివిధానం ఫోటోగ్రఫీలోని మెళకువల గురించి నిపుణులైన ఫోటోగ్రాఫర్‌తో చెప్పించాలి. ఇంటర్నెట్ నుండి సమాచారం సేకరించి తెలియజేయాలి. అవార్డుపొందిన ఫోటోలను సేకరించి వారు దానిని ఎలా తీసారో ఏఏ సాంకేతిక అంశాలు పాటించారో చర్చించాలి. ఫోటోలద్వారా మనం చెప్పదలుచుకున్న సమాచారాన్ని మనసుకు హత్తుకునేలా చెప్పగలుగుతాం.

అనుబంధం

రేఖాచిత్రం (Line Drawing)

రూపాన్ని పూర్తిగా రేఖలలో చిత్రించటం, అర్ధస్థాయీ సహాయం లేకుండా రేఖా చిత్రం నుంచే బ్లాకులను తయారు చేయటం దీని వలన వీలవుతుంది.

(**Line :** The Line is the most essential and basic element in Drawing, it has been in use since the drawn of pictorial art. Lines vary enomously in terms of style and expression. They are used to convey both visual world, such as the human figure represented for example in outline and abstract concepts such as a straight line representing the shortest distance between two points or a curved line representing movement. The various media e.g

1. Pencil
2. Charcoal

Indian Line Drawing Artist: K.K Hebbar, Laxmagoud, Nomdalal Bose, Jogen chowdary, miniature paintings etc..................

రంగులు (Colouring)

అన్ని రంగులకు మూలమైన రంగులను ప్రాథమిక రంగులు అంటారు. ప్రాథమిక రంగులు మూడు (Primary Colours)

1. ఎరుపు (Red)
2. నీలము (Blue)
3. పసుపుపచ్చ (Yellow)

ప్రాథమిక రంగుల కలయికతో అనేక రంగులు ఏర్పడతాయి. వీటినే సెంకండరీ కలర్స్ అంటారు. (Secondory Colours)

ఎరుపు + పసుపు = ఆరంజి (Orange) కాషాయము

ఎరుపు + నీలము = వైలెట్ / పర్పుల్ (వంకాయ రంగు) (Voilet)

నీలము + పసుపు = ఆకుపచ్చ (Green). ఇదేవిధంగా చల్లని రంగులు (Cool Colours) – నీలుమ, ఆకుపచ్చ, వేడి రంగులు (Warm Colours) – ఎరుపు, కాషాయం

వర్ణవృత్తం (Colour Circle)

వర్ణమాలలోని వివిధ వర్ణచ్ఛాయలను, ప్రకృతిలో వేద్య మయ్యే రీతిలోనే, అమర్చిన చక్రం. ఇందులో, ప్రాథమిక, ద్వితీయ మరియు (Intermediate / Teritory Colors) ఉంటాయి.

Collage

Collage technique of pasting paper and other materials to a surface to create a picture Picasso (Artist) and Braque (Artist) were the first to use collage, and the technique was frequently exploited by the Dadaists and surrealists Exponents include Hans Arp, Max Ernst and Kurt Schwirters

Many artist also experimented with photomontage, creating compositions from pieces of photographs rearranged with often disturbing effects. John Heartfield was an outstanding easily photomontagist

" Art is an expression of suifable, pleasing forms to communicate an experience to other with sincerits. Skill and formal harmony."

కళలు 64. భారత దేశములో ప్రఖ్యాతి గాంచినవి ఐదు లలిత కళలు. అవి.

1. కవిత్వము

2. సంగీతము

3. నాట్యము.

4. చిత్రకళ

5. శిల్ప కళ మొదలగునవి. వీటినే (5) మనము (Fine Artist) అని అంటాము. కవిత్వము వలన మానవుని మేథాశక్తి, సృజనాత్మకత, పెరుగును. సంగీతము వలన ఆనందము కలుగును. నాట్యము వలన శరీర దృఢత్వము పెరుగును.

శిల్పం (Scupture)

మలచటం, రూపీకరణ లేదా సమాహారం వల్ల ఒక మూడాయతనాల ఆకృతులను సృష్టంచే కళ మలచటంలో, తాను తపెట్టిన ఆకృతికి అవసరంలేని వాటిని ముడిద్రవ్యంనుంచి శిల్పి చెక్కివేస్తాడు. ఈ విధంగా ద్రవ్యరాశిలో నిబద్ధమై గుప్తంగా వున్న ఆకృతిని విలికి తీస్తాడు. ఆ ద్రవ్యరాశి అనేది – కొయ్య, రాయి లేదా ఇతరమైన – ఏ కఠిన పదార్థమైన కావచ్చు. మట్టిలో ఒక శిల్పాన్ని రచించడం ఇందుకు ఒక పముఖ లక్ష్యం. కలకాలం నిలవగలిగే రీతిగా లోహంలో పోతను పోసే ప్రక్రియలో సైతం మట్టితో రూపీకరణ తప్పనిసరి అవుతున్నది. ఇక సమాహారమంటే ఒక ఆకృతికి కావలసిన వివిధ భాగాలను ముందుగా వేరు వేరుగా, తగిన పద్ధతిలో తయారుచేసి చివరకు వాటిని క్రమరీతిలో సంధించటం. లోహ, నిర్మాణాలలో ఇటువంటి సంధానం (Welding) వల్ల జరుగుతున్నది. చెక్క, సిమెంట్, ప్లాస్టిర్, ఆప్‌పారీస్, మట్టి, ఇనుము, రాయి మొదలగునవి శిల్పం అనేది 3D కి సంబంధించినది.

(A person who sculpts i. e, creates three - dimensional objects, by means of casting, carving, assembling or modelling)

(Sculpts in India) : రాంకింక్‌ర్ బేజ్, ధన్‌రాజ్, భగత్, శంకూచౌదరి, రవిందర్ రెడ్డి మొ॥

నే(త్రానందదాయకమైన రేఖా విన్యాసములతో కూడిన దివ్యమైన కళయే చిత్ర లేకనము. చిత్రమంలో భావ, రూప, రచనా సౌందర్యము. సమానంగా ఉంటాయి. వాస్తవికతను, వర్ణములను స్థిరంగా ఉండునట్లు చేయుటలో చిత్రకారుడు ప్రజ్ఞావంతుడై ఉండవలెను. చిత్రకళ వలన ప్రత్యేకమైన ఆనందము కలుగుతుంది. చిత్రకళ కేవలము మానవ సృజనాత్మక శక్తికి నిదర్శనము. సాంఘీక అవసరాల సంతృప్తి పరచడం కోసం అవతరించిన కళ ఈ రోజు బంగారం కంటే ఎక్కువగా పెట్టుబడి వస్తువుగా తయారయింది. మానవుడు ఉన్నంత వరకు ఈ చిత్రకళ చిరస్థాయిగా నిలిసి ఉంటుంది.

ఆదిమ కళ (Cold Stone age)

ప్రాచీన శిలాయుగము క్రీ.పూ. 20,000 సంవత్సరాలకు ముందు ప్రతి 25,000 సంవత్సరాల గలిగిన మూడు శీతల యుగాలు (Ke ages) గడిచి ఉండెను. ప్రాచీన శిలాయుగము మూడవ శీతల యుగం తర్వాత ప్రారంభం అయ్యింది. మధ్య మధ్యన ఉష్ణయుగములు వచ్చినవి. ఆల్ప్స్ మరియు స్కెండిన్నేవియా నేటి సైబీరియా అలాస్కావంటివిశీతల ప్రదేశములుగా ఉండెను. రేండీర్స్‌లు (Rendir) లాంటి అనేక జంతు జాలములు విశాల మైదానములలో లక్షల గుంపులుగా తిరుగు తుండేవి. ఆదిమానవులు ఆత్మ రక్షణకై పర్వత గుహలలో తలదాచుకొని నివసించెవారు. స్పెయన్ (Spain) లోను దక్షిణ పడమటి (ఆగ్నేయ) ప్రాన్సులోనూ మరియు భారత దేశములో భోపాల్ వద్ద కొన్ని గుహలు కనుగొనబడినాయి.

గుహవాసులు నివసించే ప్రాంతములను బట్టి వారి కళను రెండు రకాలుగా విభజించినారు.

1. ఔరగ్నేషియనులు (Auran gnatains)
2. మగ్దలేనియనులు (Magdlalanian) వీరిని ఉత్తమ కళాకారులుగ గుర్తించినారు.

స్పెయిన్ దేశములోని క్రీ.పూ. 15,000 నుండి 10,000 సంవత్సరాలలో అత్తమీరా గుహలలో - (1930) (Altamira caves) ఆదిమానవులు చిత్రించిన చిత్రాలు మనకు కనిపిస్తాయి. ఈ గుహలలో గంటు చిత్రములు (చెక్కినవి - Gricised), చిత్రములు ఉన్నాయి ప్రాన్సులోని లుస్కాగుహలు - (1940) (Lusca Caves) ఈ గుహలలో జింకలు, అడవి గుఱ్ఱములు, గుహలోని గోడలపై అనేక జాతుల పశువులు చిత్రాలు కనిపిస్తాయి.

ఈ యొక్క చిత్రాలు జాజు లేదా రెడ్ ఆకర్ (Red ochre) , పసుపుమట్టి (Yellow ochre) లోని కొవ్వును కలిపి గుహలలోని గోడలపై రుద్ది, నల్లరంగులో బొగ్గురేఖలు వేసి చిత్రించినట్లు కనిపిస్తాయి.

ఆదిమానవుల చిత్రకళ అవసరం లేదా కళ యొక్క ఆశయము :

ఆదిమానవుల చిత్రకళ, శిల్పకళ, మట్టిబొమ్మలు, ఇవి మాంత్రిక, తాంత్రిక ప్రయోగములకు ఉపయోగపడేవని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించినారు. ఈ యొక్క చిత్రాలు చీకటి గుహలలో చిత్రించడం మరొక విశేషం. ఇంద్రజాల విద్యత (Black Masic) ప్రయోగం చేసి ఆహారము కొరకై జంతువులను స్వాధీనపరచుకోవడం కోసం చిత్రాలు ఉపయోగపడేవని చరిత్ర కారులు నిర్ధారణ చేసినారు. ఆది మానవులు జంతువులను యిల్లెములతో పొడిచినట్లు, కంచెలో బంధించినట్లు చిత్రించిరి. వారి ఉద్దేశము ఆ జంతువులు వారికి వశమై వారి ప్రాణాలు ఇదివరకె పోయినట్లు భావించెడివారు.

భారత దేశంలోని సాంప్రదాయ చిత్రకళలు (Traditional Paintings) సాంస్కృతిక సంపదను నిక్షిప్తం చేసుకున్న బాంఢాగారాలు. నిత్యం ప్రవహించే నదిలా సాంప్రదాయిక కళలు ఇప్పటికీ కొనసాగుతూ వస్తున్నాయి. 20వ శతాబ్దం వరకు వచ్చిన అనేక చిత్రాలు జాతీయ (Nationality) కుల (Caste), సాంస్కృతిక (Culture) సాంప్రదాయాలను తెలియజేస్తున్నాయి.

వంశపారంపర్యంగా వస్తున్న ఈ సాంప్రదాయ, జానపద, ఆదివాసీ చిత్రకళల్లో రామాయణ, మహాభారత మరియు కుల పురాణాల విశేషాలతోపాటు ప్రకృతి చిత్రణ ఉంటుంది. భారత దేశంలోని గుహ చిత్రాలు (Cave Paintings) మన ప్రాచీన సంస్కృతిక ఒక ఉదాహరణ. భింబేటక (Bhimbetka) , అజంతా (Anjanta) చిత్రాలు దేశ వారసత్వ సంపదలు. సింధూ నాగరికతను తెలిపే చిత్రాలలో (Indus Vallbelly Paintings) మనుకు సిరామిక్ వస్తువులపై (Ceramic Objects) జామెట్రిక్ (Geometric) రూపాలలో గీసిన చిత్రాలు కనిపిస్తాయి. ఈ దేశంలో ప్రతి రాష్ట్రానికి తనదైన చిత్రశైలిఉన్నది. తూర్పు, పశ్చిమ, దక్షిణ, ఉత్తర రాష్ట్రాలలోని కళలు వాటికవే ప్రత్యేకతను చాటుకున్నాయి.

I. దక్షిణ రాష్ట్రాలు (Southern Region)

(a) ఆంధ్రప్రదేశ్
- వరంగల్‌లోని చెరియాల్ స్క్రోల్ పెయింటింగ్స్.
- కాలహస్తిలోని కలంకారి (బందరు)
- హైదారాబద్‌లో బాలిక్, లూంజవూర్ అనుకరణ చిత్రాలు
- ఆదిలాబాద్‌లో నిర్మల్
- శ్రీకాకుళంలో సవర గింజన చిత్రాలు

(b) తమిళనాడు
- లూంజవూర్ మ్యూరల్స్
- గ్లాసు పెయంటింగ్స్

(c) కర్నాటక
- మైసూర్ అనుకరణ చిత్రాలు
- హస్సాగోడ్ చిత్రాలు (Hossgode)
- కావి చిత్రాలు (Black and white)
- గంజింఫా (Ganjifa) కార్డ్ పెయింటింగ్స్
- సూక్ష్మచిత్రాలు (Miniature)

(d) కేరళ
- మ్యూరల్స్ (Murals)

II. తూర్పు రాష్ట్రాలు (Eastern Region)

(a) వెస్ట్ బెంగాల్
- కాళి ఘాట్
- బెంగాల్ స్కూల్ ఆఫ్ పెయింటింగ్స్

(b) ఒరిస్సా
- పట చిత్ర,
- పామ్‌లిఫ్ (Palmleaf)
- సవర పెయింటింగ్స్

(c) బీహర్
- మథుబని పెయింటింగ్స్

III. ఉత్తరాది రాష్ట్రాలు (Northern Region)

(a) రాజస్థాన్
- సూక్ష్మచిత్రాలు (Miniature Paintings)
- నట్‌వార (Nath dwara)
- బుండి (Bundi)
- గులేరి (Guleri)
- కోట (Kata)
- మెవర్ (Meawer) పెయింటింగ్స్

(b) హిమాచల్ ప్రదేశ్
- కాంగ్ర, పహాడి

(c) జమ్మూ&కాశ్మీర్
- బాసోలి పెయింటింగ్స్

(d) పంజాబ్
- బాసోలి పెయింటింగ్స్

IV. పశ్చిమ రాష్ట్రాలు (Western Region)

(a) మధ్యప్రదేశ్
- గోండ్ (Gond) పెయింటింగ్స్

(b) మహారాష్ట్ర
- వర్లీ (Warli) పెయింటింగ్స్

ఇలా భారతదేశంలో 40 రకాల సాంప్రదాయ చిత్రాలు ఉన్నాయి. మధ్యయుగ కాలంలో (Middle ages) భారతదేశ సాంప్రదాయ చిత్రకళపై మొఘల్ పాలకుల ప్రభావం ఎక్కువగా ఉంది. (Prussia) చిత్రకారులను మొఘల్ రాజులు భారత దేశానికి తీసుకొని రావడం వలన వీరి యొక్క ప్రభావం (Prusian Painters) రాజస్థాన్, పంజాబ్, హిమాచల్ ప్రదేశ్‌లలోని సూక్ష్మచిత్రకారులపై (Miniature Painters) అధికంగా ప్రభావితం ఉందని చెప్పవచ్చు. దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలోని అనేక రకాల ఆర్ట్ & కాఫ్ట్ అభివృద్ధి పదంలో కొనసాగుతున్నాయి. సాంప్రదాయ చిత్రకారులు కూడా ప్రస్తుతం సమకాలీన చిత్రకారులతో (Academic Painters) పాటు సమానంగా తమ చిత్రాలను చిత్రించడంలో, వ్యాపార రంగాలలో (ఆర్ట్ గ్యాలరీలలో) చిత్రాలను అమ్ముకునే, తదితర విషయాలలో పోటిపడుతూ అభివృద్ధి పదంలో నడుస్తున్నారు.

10వ తరగతి తర్వాత / (Inter meadiate) తర్వాత ఈ యొక్క చిత్రకాళలో 5సం॥ / 4సం॥ BFA Degree Colleges మన భారత దేశంలో ఉన్నాయి. కలకత్తా, బరోడ, బొంబాయి, హైదరాబాదు మొదలగు పట్టనాలలో Degree నుండి PG వరకు చిత్రకళలో విద్యనభ్యసించి స్వయం ఉపాదిని పొందవచ్చు లేదా నవోదయ, గురుకులాలలో, ఇలా ప్రభుత్వ / ప్రభుత్వేతర పాఠశాలలో (Drawing teachers) గా ఉపాదిని పొందవచ్చును.

III. వర్ణచిత్రరణ (Painting)

ఒక ఉపరితలానికి, లేదా భూమికకు పూత రంగునుకు కుశలతతో పట్టించి, తద్వారా సౌందర్య స్ఫోరకమైన ఒక రచనను సృష్టించే ప్రక్రియ. చిరస్థాయి సారణి చిత్రాలను గాని, కుడ్య చిత్రాలనుగానీ రచించడానికి ఆమోదితములైన ప్రముఖ సాంకేతిక ప్రక్రియలు ఈ రీతిగా ఉన్నాయి.

1. జిగురు రంగు
2. పిండి రంగు
3. జాజు రంగు
4. తైల వర్ణం (Oil Colours)
5. నీటి రంగులు (Water Colours)
6. అక్రిలిక్ రంగులు (Acrylic Colours)
7. క్రౌయాన్స్ (Crayons)
8. ఆయిల్ పాస్టల్స్ (Oil Pastels)
9. కలర్ పెన్సిల్స్ (Colour Pencils)
10. ఎనామిల్ (Anamil)

పై వాటి నుంచి తన అభిరుచి అనుసరించీ, తన చేతిలో ఉన్న పనిని గమనించో, తాను పొందవలసిన ఫలితాలను దృష్టిలో పెట్టకొనీ, చిత్రకారుడు తనకు తగిన ప్రక్రియను, సామాగ్రిని, పనిచేసే పద్ధతులను నిర్ణయించుకొని చెపడుతాడు. ఈ యొక్క (Painting 2D) లో ఉంటుంది.

(చిత్రకారులు : రాజ రవివర్మ, అమ్రిత షేర్‌గిల్, నందలాల్ బోస్, లుయత్ మెహతా, యం.యఫ్. హుస్సేన్, H.A. అరా, సౌజ, AP. లక్ష్మాగౌడ్, P.T. రెడ్డి, కుమారిల స్వామి, వైకుంతం, కొండపల్లి శేషగిరి రావు, కాపురాజయ్య, దామెర్ల రామారావు మొదలగువారు.

ఒకే ఒక ఫలకంనుంచో, దిమ్మెనుంచో రాతి నుంచో, జవనికనుంచో, పరివర్తన పత్రం నుంచో లేదా ఫిలింనెగెటిల్ నుంచో, కాగితాలమీద తీసిన పలు ముద్రణలలో ప్రతిదానికీ ఈ పదం వర్తిస్తుంది. లలితకళా రంగానికి సంబంధించినంత వరకు, ముద్రాంకాలకు మౌలికాంకములను రూపొందించే వివిధ ప్రక్రియలూ 'గ్రాఫిక్ కళలు' అని వ్యవహరిస్తారు. దని నుంచి తీసే వేర్వేరు ముద్రాంకాలను 'రుజువులు' అంటున్నారు. (బందులోని చీరలపైన) (Black Printing Screen printings, etc...)

(The techniwue of making prints, using one of several media qvailable to the printmaker. Each printmaking medium pernits its own unique visual characteristics, which are enploited variously by different print makers. There are three basic printmaking processes.

1. relief (The relef process includes. Word cuts and engraving, metal cut, and etching, linocut)

2. Intaslio (dry - point, ensraving, eding, mezzotint and aquatints)

3. Plan ographic Lithography is the most com on from of planofraphic processes.

(Printmakers in India)

విద్యాభూషన్, చిత్తప్రసాద్, డి.యల్ యన్ రెడ్డి, లక్ష్మాగౌడ్, కిష్టారెడ్డి అనుపమ్ సద్. మొ॥

కళా రచనలో చూపే సాంకేతిక పరిజ్ఞానం; నేర్పు ఇది ఆ రచనలో పదర్శితమయ్యే సౌందర్యభావన కన్నా భిన్నమైనది. లలిత కళలకంటే ఇది భిన్నం ఇందు చేతి పనితయమూ, సౌందర్య భావనా మేళనం చేందుతాయి. చేతిలో అందమైన వస్తువులు తయారు చేయటం ఈ కోవకు చెందినదే. ఈ రకమైన కళ మనకు pottery, textiles, leather, wrod, metal మనరాష్ట్రంలో ఉన్నాయి.

(A team in fine art that refers to mamual work from various materials, handicrafts, involving the use of workmanship skills in the creation of utilitarian objects es.in back drops, pottery, texble, leathe, wood, metal, and mixed media)

Art Education

ఆర్ట్‌లో పై చదువులు చదువాలనుకునేవారికి మన రాష్ట్రంతో పాటు, బొంబాయి, శాంతినికేతన్, బరోడ, వంటి ప్రాంతాలలో ఈ యొక్క కోర్సు (BFA) Bachlor of Fine Arts. ఇందులో 3 రకాల బ్రాంచ్‌లు ఉంటాయి. పెయింటింగ్, Sculpture, Applied Arts మరియు Printmaking.

BFA Cource లో చేరడానికి సంబంధించిన colleges ఒక Aptitude test నిర్వహిస్తారు. ఇందులో రాంకింగ్ ఆధారంగా వారికి నచ్చిన Cource లలో Admission ఇవ్వడం జరుగుతుంది.

ప్రవేశపరీక్ష విధానం - పరీక్ష సమయం - 3 గం॥లు

ఈ యొక్క ప్రవేశ పరీక్షలో మూడురకాల పేపర్లు ఉంటాయి.

(1) Objective Drawing - (Black and white pencil shading

(2) Memory Drawing – జ్ఞాపకశక్తితో ఏదైనా ఉందా॥

(3) G.K. (Art కి సంబంధించిన G.K.) Market ని చూడకుండా Drawing చేసి Paint చెయ్యాలి) ఉదా॥ ఇండియాలో Famous Artist ఎవరు; ప్రాథమిక రంగు ఏంటి; ఇలాంటి సబ్‌జక్టు ప్రశ్నలు ఉంటాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఉన్న Fine Arts Colleges

(1) JNAFAU, Masabtank, Hyderabad

(2) PSTU, Nampally - Hyderabad

(3) Andhra University - Vizag

(4) Yogivemana University - Ananthapur

(5) S.V. College of Fine Arts - Madhapur, Hyderabad
(ఈ యొక్క కాలేజి, ఎయిడెడ్ కాలేజి, ఇక్కడ 10వ తరగతి తర్వాత 5 సం॥ల కోర్సు).

BFA తర్వాత Master - 2 years degree ని హైదరాబాద్‌లోని Central University లో MFA, Painting, Printmaking, Sculpture లల్లో అడ్మిషన్సు ఇస్తున్నాయి. దీనికి తప్పకుండా ఆయా specializations లల్లో డిగ్రీ (BFA) పాసయి ఉండాలి.

అవకాశాలు

BFA లేదా MFA పూర్తిచేసిన విద్యార్థులు వారి యొక్క professional life లో స్థిరపడవచ్చును.

1. **Painting :** పూర్తిచేసిన విద్యార్థులు వారియొక్క పెయింటింగ్స్‌ని ఆర్ట్స్ గ్యాలరీలలో అమ్ముకొనవచ్చును. (ఉదా॥ M.F. Hussain, వైకుంఠం యొక్క పెయింటింగ్స్ పేరుప్రఖ్యాతులనుబట్టి 10 వేలనుండి 10 కోట్ల వరకు ధర పలుకుతాయి.

2. **Applied Arts :** ఈ యొక్క Branch లో course చేసినవారు సినిమారంగంలో Art Directors గా, Story Board ARtist గా, Ad Agency లోను, Logo Designer గా వివిధరకాల కంపెనీలలో Product Packing Designers గా వారికి అవకాశాలు ఉన్నాయి.

3. **Applied Arts :** ఈ course పూర్తిచేసినవారికి, దేవాలయాల ఆర్కియాలజీ డిపార్టుమెంటులలో, మ్యూజియంలో వీరికి అవకాశాలు ఉంటాయి.

పై మూడు Branches లో BFA/MFA పూర్తిచేసినవారు నవోదయ, గురుకుల, కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయాలలో Drawing Teacher గా ఉద్యోగం చేయవచ్చు. BFA ఏ బ్రాంచి పూర్తిచేసినప్పటికి Animation Studios లలో వారికి Clean up Artist నుండి Animator Director వరకు ఉద్యోగాలు ఉంటాయి. టీవీలలో వచ్చే కార్టూన్ (Pogo channel), మిక్కీమౌస్ లాంటి కార్టూన్‌లు అన్నీకూడా చిత్రకారులు మొదట డ్రాయింగ్ చేసిన తర్వాతనే motions ద్వారా సినిమాగా తయారు అవుతుంది.

౩. ఒరిగామి

ప్రతి పనిలో సృజనత్మకత ఉంటుంది. మనం నిత్య జీవించటానికి ఏన్నో రకరకాల వృత్తులు చేస్తూ ఉంటాం, అవి అన్ని కూడా సృజనాత్మకతలతో ముడిపడి ఉంటాయి. ఉదా : మనం వేసుకొనే బట్టలు, చెప్పులు, నగలు, తినే ఆహారపదార్థాలు, నివసించే ఇల్లు, మనకు ఆనందాన్నిచ్చే సినిమాలు, ఇలా చేపుకుంటూ పోతే మనం ఉదయం లేచిన దగ్గర నుండి నిదర పోయే వరకు చేసే ప్రతి పనిలో కూడా ఏదో ఒక సృజనాత్మకత ఉంటుంది. ఏదైనా పనిని నేర్పుగా సామర్థ్యముగా, అందంగా, నైపుణ్యంగా, తక్కువ ఖర్చుతో చేసే ప్రతి పని సృజనాత్మకత చేతిపని అంటారు. విద్యార్థి దశలో మనం చేసే ప్రతి పనిలో ఏదో ఒక సృజనత్మకత మిమిడి ఉంటుంది. చిన్న పిల్లలకు మనం ఏ వస్తువు ఇచ్చినా అతని ఆలోచనా శక్తికి తగ్గట్టు ఏదో ఒకటి చేస్తూనే ఉంటారు. అలాంటి పిల్లలకు ఉపాధ్యాయులుగా మనం కొంచం తోడ్పాటును ఇస్తే అతడు ఏన్నో అద్భుతాలు చేస్తాడు.

ఉపాధ్యాయులకు సూచన

1. పిల్లవాడికి ఉపాధ్యాయులే కత్తిరించి ఇవ్వవలెను.
2. ముందుగా పిల్లలకు మనం కాగితాన్ని మడవటంలో కొన్ని మెళకువలు తప్పనిసరిగా తెలియజేయ వలెను.

అవి – చతురస్రాకారంగా ఉన్న కాగితాన్ని మధ్యకు అంటే దీర్ఘచతురస్రాకారంగా వచ్చేవిధంగా మడవడం, చతురస్రాకారంగా ఉన్న కాగితాన్ని ఎదురెదురుగా ఉన్న కోణాలు మడిచి త్రిభుజంగా మడవడం.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : పువ్వు

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి లన గుర్తులు పెట్టండి.

2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగా మడవండి.

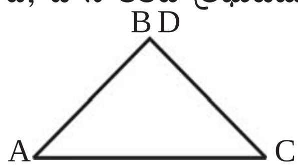

3. త్రిభుజమును మధ్యకు మడిచి, తెరవండి.

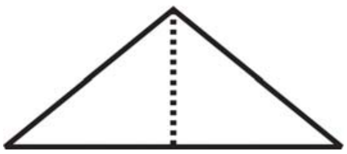

4. త్రిభుజము యొక్క మధ్య గీతకు కొంచం దూరంగా ఏటవాలుగా రెండు చివరి భాగములు పైకి మడవండి

5. ఆకుల కొరకు మరియొక్క చిన్న కాగితం తీసుకొన్ని కొండ ఆకారంగా మడిచి పువ్వుకు అతికించండి.

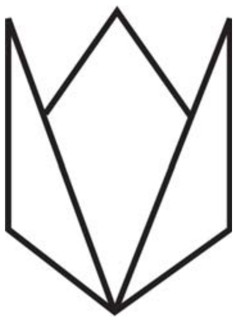

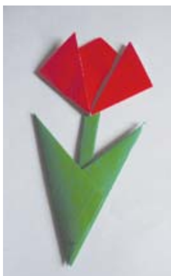

6 వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు పళ్ళెం

కృత్యం : కుందేలు

కావలసిన వస్తువులు : కాగితపు పళ్ళెం, జిగురు.

తయారు విధానం

1. ఒక కాగితపు పళ్ళెం తీసుకొని మధ్యకు మడిచి బొమ్మలో చూపిన విధంగా చెవులు గీచి కత్తిరించండి.

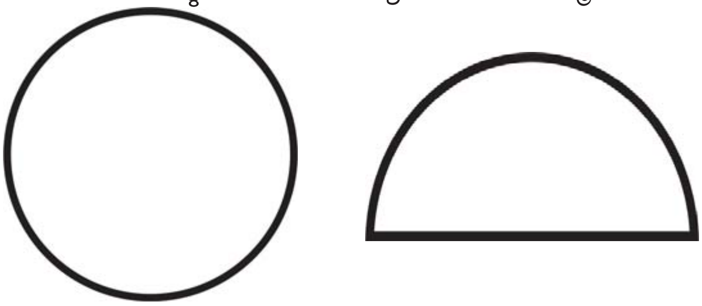

2. మరొక పళ్ళెం తీసుకొని మధ్యకు మడవండి.

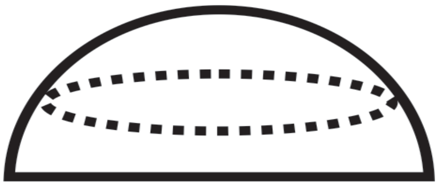

3. మొదట కత్తిరించిన చెవులను మధ్యకు మడిచిన పళ్లేనికి బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

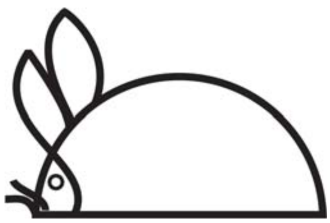

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : గుడ్లగూబ

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి, ఎ,బి, సి, డి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగా మడవంచి తెరవండి.

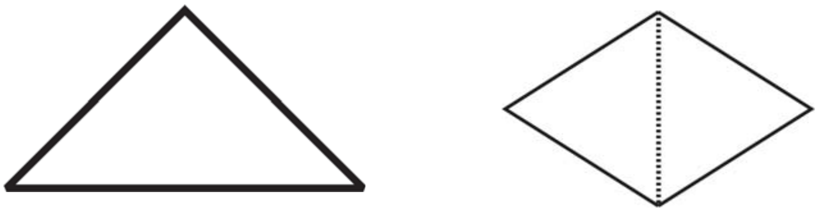

3. త్రిభుజము యొక్క మధ్య గీతకు కొంచం దూరంగా బి, డి ని ఏటవాలుగా రెండు వైపుల మడవండి.

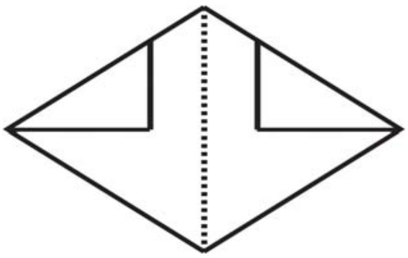

4. ఎ భాగాన్ని కొంచం క్రిందకు మడవండి.

5. బొమ్మలో చూపిన విధంగా కళ్ళు, ముక్కు రెక్కలు గీయండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు పళ్ళెం

కృత్యం : సూర్యుడు

కావలసిన వస్తువులు : కాగితపు పళ్ళెం, జిగురు

తయారు విధానం

1. కాగితపు పళ్ళెం తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా చిన్నగా చించండి.

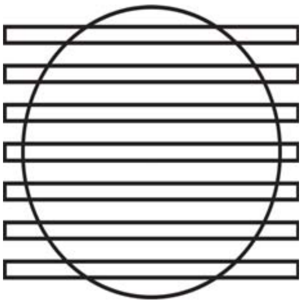

2. మరియొక్క పళ్ళెం తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

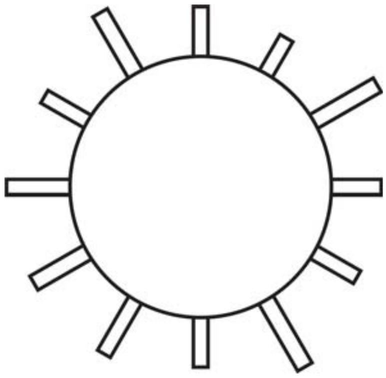

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : పక్షి

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి,సి, డి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

2. బి, డి ల కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగా మడిచి తెరవండి.

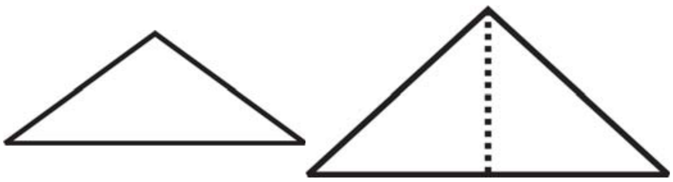

3. బి, డి లను చతురస్రము యొక్క మధ్య గీతను దగ్గరగా మడిచి మరల మధ్యకు మడవండి.

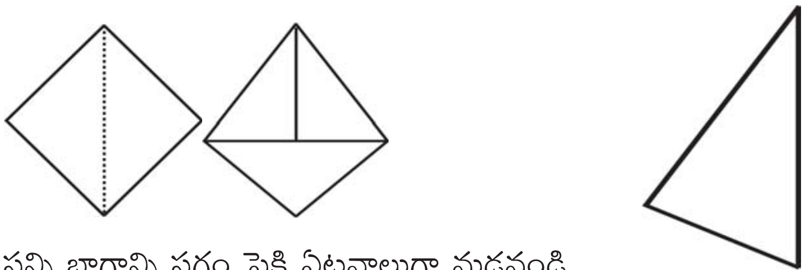

4. సన్ని భాగాన్ని సగం పైకి ఏటవాలుగా మడవండి.

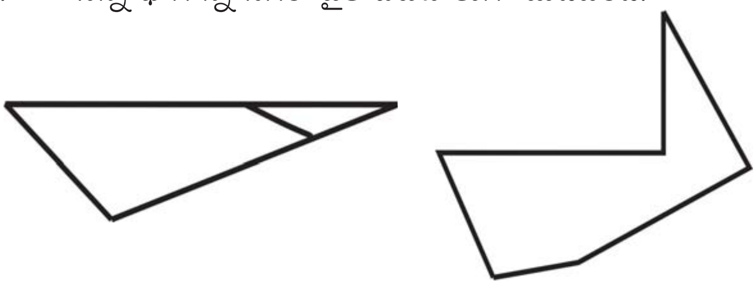

5. వెడల్పు భాగం చివరి కొనను క్రిందికి మడవండి.

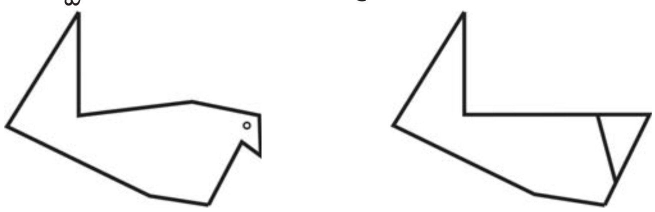

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : పడవ

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగా మడిచి తెరవండి.

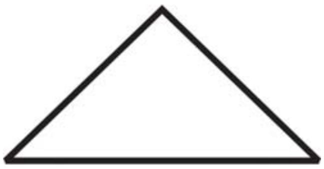

3. బి, డిలను చతురస్రము యొక్క మధ్య గీతకు దగ్గరగా మడవండి.

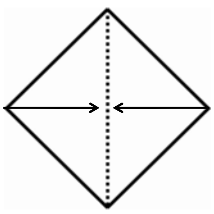

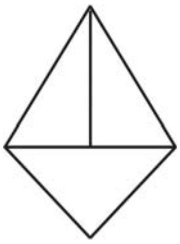

4. సి భాగాన్ని కూడా పైకి మడవండి.

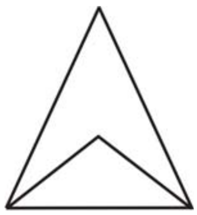

5. త్రిభుజం యొక్క క్రింది భాగాన్ని కొంచం పైకి మడవండి

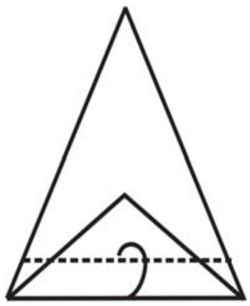

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

కృత్యం : గొంగళి పురుగు

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం లేక న్యూస్ పేపరు, జిగురు

తయారు విధానం

1. రంగు కాగితం తీసుకొని చిన్న చిన్న ఉండగా నలపండి.

2. నలిపి తయారు చేసిన ఉండలు ఐదు తీసుకొని ఒక దాని తరువాత ఒకటి అతికించండి.

3. మరియొక్క కాగితం తీసుకొని చిన్నగా పొడవుగా చించి బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

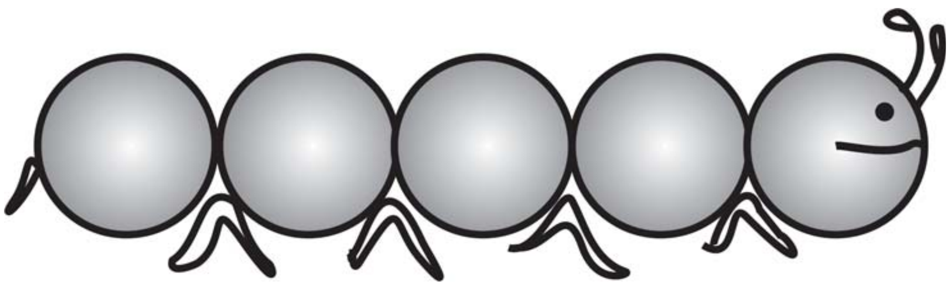

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : చెట్టు

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి అన్ని గుర్తులు పెట్టండ

౨.

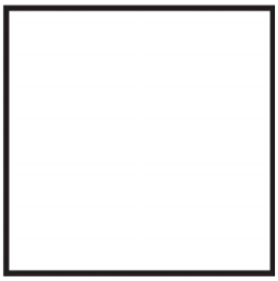

2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగా మడిచి తెరవండి.

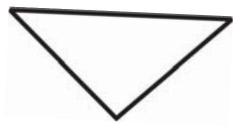

3. బి, డి లను చతురస్రము యొక్క మధ్య గీతకు దగ్గరగా మడవండి. తరువాత క్రింది భాగాన్ని కూడా పైకి మడవండి.

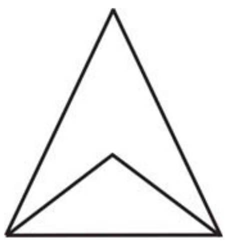

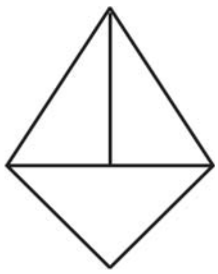

4. మరియొక్క చిన్న కాగితం తీసుకొన్ని మధ్యకు మడిచి బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : నెమలి

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి,సి, డి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.
2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగా మడిచి తెరవండి.
3. బి, డి లను చతురస్రము యొక్క మధ్యగీతకు దగ్గరగా మడిచి, మరల మధ్యకు మడవండి.

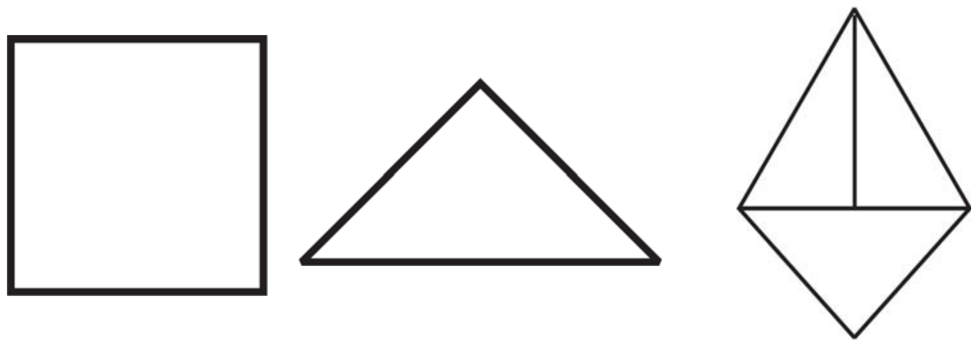

4. సన్నని భాగము వైపు తీసుకొన్ని మెట్ల మడత మడిచి అతికించండి.

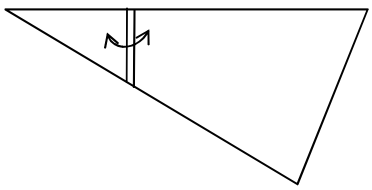

5. మరల సన్నని భాగాన్ని తీసుకొన్ని చివరను కొంచం క్రిందకు మడవండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : కాగితపు పళ్ళెం

కృత్యం : చేప

కావలసిన వస్తువులు : కాగితపు పళ్లెం, జిగురు, కత్తెర

తయారు విధానం

1. కాగితపు పళ్లెం తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి చిన్న త్రిభుజాకారంలో కత్తిరించండి.

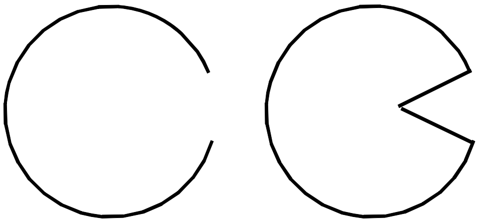

2. కత్తిరించిన త్రిభుజమును బొమ్మలో విధంగా చేపకి తోకలను అతికించండి.

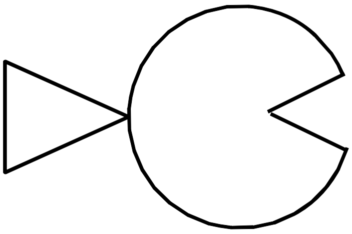

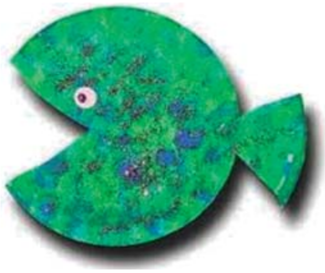

6వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : కాగితపు పళ్ళెం

కృత్యం : గడియారం

కావలసిన వస్తువులు : కాగితపు పళ్ళెం, జిగురు

కాగితపు పళ్ళెంలో 1 నుండి 12 అంకెలను బొమ్మలో చూపిన విధంగా వ్రాయండి.

బొమ్మలో చూపిన విధంగా గడియారపు ముళ్ళ ఆకారంలో కాగితంను కత్తిరించండి.

1. కత్తిరించిన ముళ్ళను కాగితపు పళ్ళెంకు అతికించండి

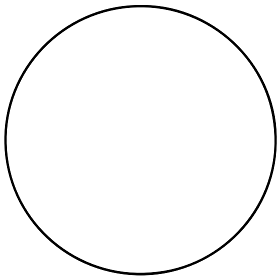

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : నత్త

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, జిగురు, కత్తెర

తయారు విధానం

1. 3 సెం.మీ వెడల్పు 7 సెం.మీ పొడవు గల రెండు దీర్ఘ చతురస్రాకారంలో ముక్కలు కత్తిరించండి. ఒక ముక్కను తీసుకొని రెండు చివర్లు కలిపి గుండ్రంగా అతికించండి.

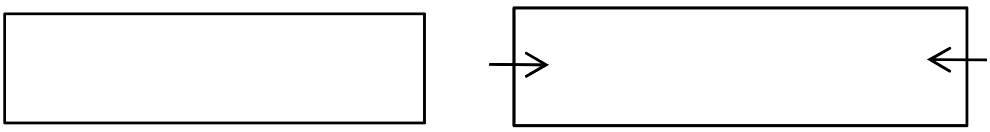

2. రెండవ ముక్కను బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

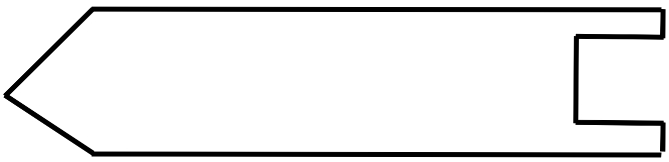

3. మొదట గుండ్రంగా కత్తిరించిన ముక్కను బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : టెబుల్

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, జిగురు, కత్తెర

తయారు విధానం

1.3. 3 ఇంచెలు కొలతలతో 9 చతురస్రాకారంగా గీచి కత్తిరించండి.

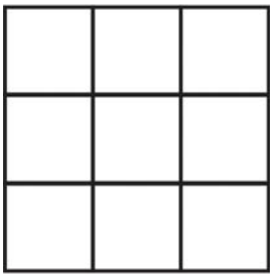

2. బొమ్మలో చూపిన విధంగా గుర్తులు పెట్టి కత్తిరించండి.

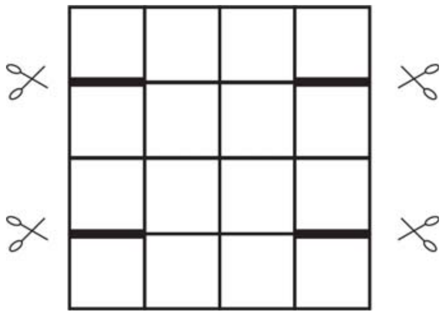

3. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండు వైపుల మడిచి అతికించండి.

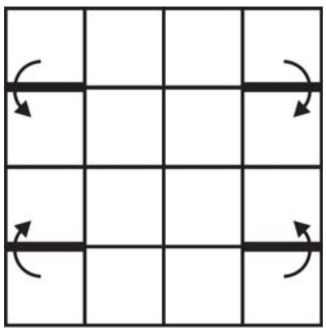

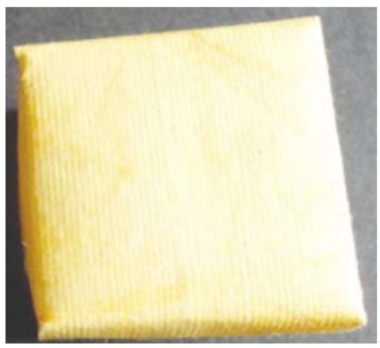

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : ఈగ

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, జిగురు, కత్తెర

తయారు విధానం

1. 3 సెం.మీ వెడల్పు, 14 సెం.మీ పొడవు తో దీర్ఘ చతురస్రాకారముగా కత్తిరించి మధ్యకు మడిచి బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెక్కలు గీచి కత్తిరించండి.

2. శరీరం కొరకు 3 సెం.మీ వెడల్పు, 5 సెం.మీ పొడవులో బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

3. శరీరం బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెక్కలు అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : కొలాజ్

కృత్యం : పక్షి

కావలసిన వస్తువులు : పప్పు గింజలు, జిగురు

తయారు విధానం

1. పక్షి ఆకారంలో బొమ్మను గీయండి.
2. గీచిన బొమ్మలో రంగు రంగుల గింజలు జిగురుతో అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : కొలాజ్

కృత్యం : పూల తోట

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, పెన్సిల్ పొట్టు, జిగురు

తయారు విధానం

1. పూల తోట ఆకారంలో బొమ్మను గీయండి. గీచిన బొమ్మలో పూలకు పెన్సిల్ పొట్టును వాడండి. ఆకులకు రంగు కాగితాలను అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : ఇల్లు

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కగితములు, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి,డి లను గుర్తులు పెట్టండి.

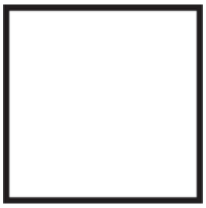

2. ఎ, బిలను కలుపుతూ మధ్యకు మడిచి, మరల మధ్యకు మడిచి తెరవండి.

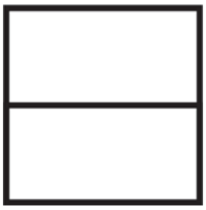

3. దీర్ఘచతురస్రాకారము యొక్క రెండు చివర భాగములను మధ్య గీతకు దగ్గరగా మడవండి.

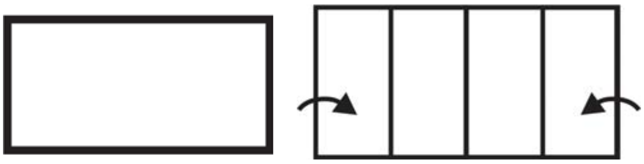

4. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండు చివరి భాగములను పైన త్రిభుజములు వచ్చు విధంగా తెరవండి.

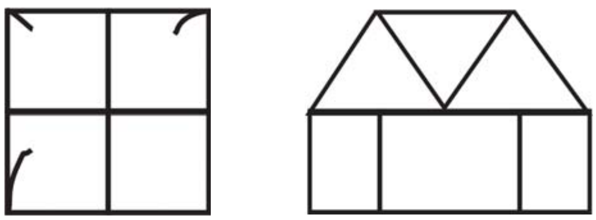

5. తెరచిన భాగములను అతికించి, వెనుకకు తిప్పండి.

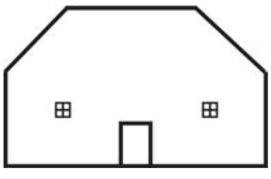

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : కుందేలు

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితములు, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డిలను గుర్తులు పెట్టండి.

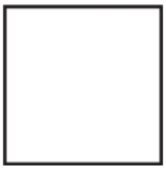

2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజము లేక కొండ ఆకారంగ మడిచి తెరవండి.

3. బి, డిలను చతురస్రాకారపు మధ్య గీతకు దగ్గరగా మడవండి.

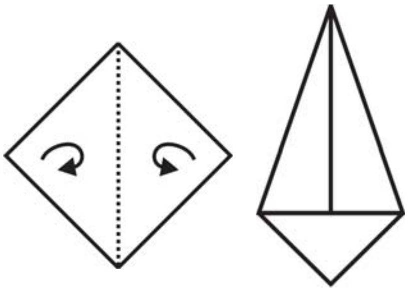

4. బి, డి లను మడిచిన తరువాత సి ని కొంచం మెట్ల మడత మడిచి, మరల మధ్యకు మడవండి.

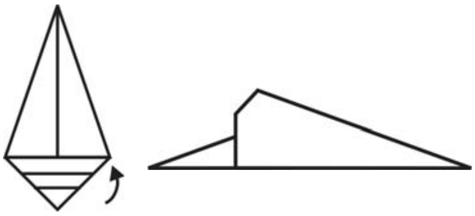

5. సన్నని భాగమును బొమ్మలో చూపిన విధంగా మడవండి.

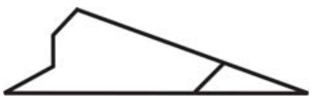

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు పళ్ళెం

కృత్యం : గుడ్లగూబ

కావలసిన వస్తువులు : కాగితపు పళ్ళెం, జిగుర్లు

తయారు విధానం

1. కాగితపు పళ్ళెంకు ఒక వైపున బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీత గీచి కత్తిరించండి.

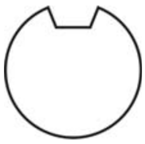

2. కత్తిరించిన పళ్ళంకు మరియొక్క పళ్ళెంను బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

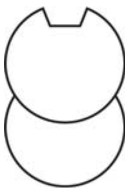

3. మరియొక్క పళ్ళెం తీసుకొని మధ్యకు మడిచి కత్తిరించండి.

4. మధ్యకు కత్తిరించిన ముక్కలను ముందు అతికించిన పళ్ళెముకు బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

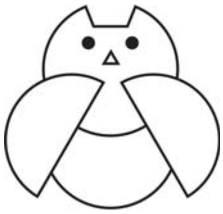

5. ముందు కత్తిరించిన ముక్కను కాళ్ళుగా అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : కుర్చీ

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 3 × 3 ఇంచెలు కొలతలతో చతురస్రాకారంగా గీచి కత్తిరించండి.

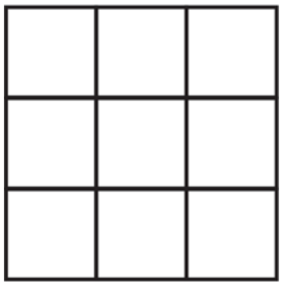

2. బొమ్మలో చూపిన విధంగా గుర్తులు పెట్టి కత్తిరించండి.

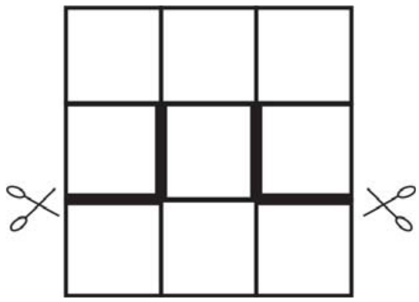

3. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండు వైపుల

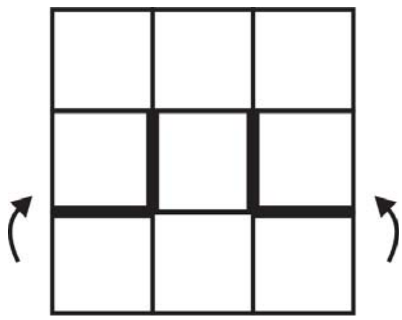

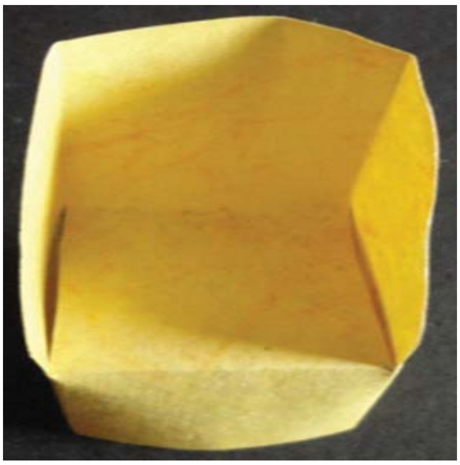

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : బుట్ట

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 4 × 4 ఇంచెలు కొలతలతో చతురస్రాకారంగా గీచి కత్తిరించండి.

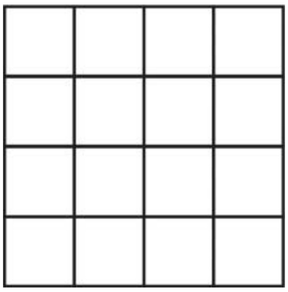

2. బొమ్మలో చూపిన విధంగా గుర్తులు పెట్టి కత్తిరించండి.

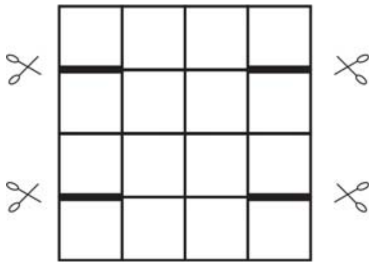

3. బొమ్మలో చూపిన విధంగా నాలుగు వైపుల మడవండి.

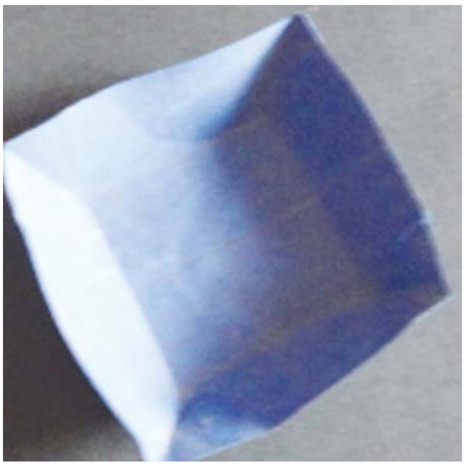

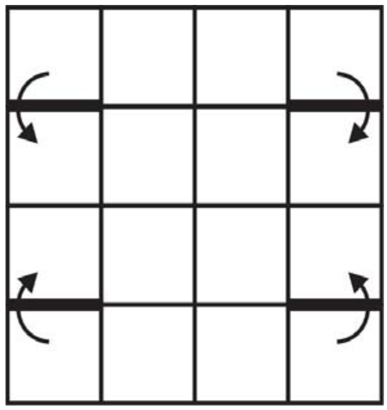

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : ఇల్లు

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 4 × 4 ఇంచెలు కొలతలతో చతురస్రాకారంగా గీచి కత్తిరించండి.

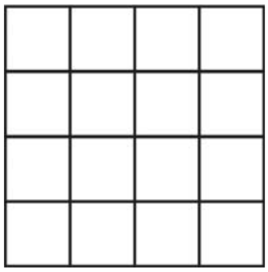

2. బొమ్మలో చూపిన విధంగా గుర్తులు పెట్టి కత్తిరించండి.

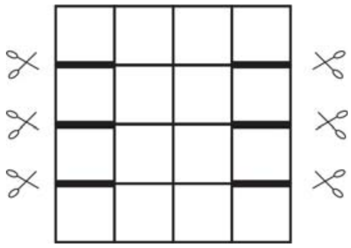

3. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండు వైపుల మడవండి.

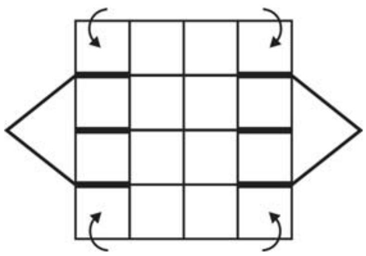

4. క్రింది భాగం కూడ మడిచి తలుపులు, కిటికిలు బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీయండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : సీతకోక చిలుక

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి లన గుర్తులు పెట్టండి.
2. బి, డి ని కలిపి త్రిభుజం లేక కొండ ఆకారంగా మడవండి. మరల మధ్యకు మడవండి.

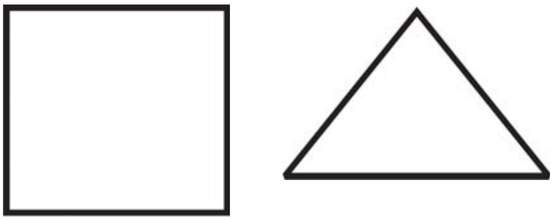

3. పైన ఉన్న కొణం సగం కన్న ఎక్కువగా బొమ్మలో చూపిన విధంగా మడవండి.

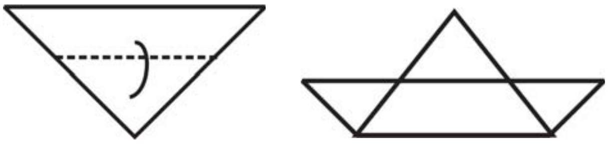

4. ఒక వైపు రెండు మడతలు మరియొక్క వైపు ఒకే మడత ఉండును. కలిసి ఉన్న మడతను మధ్యకు కత్తిరించండి.

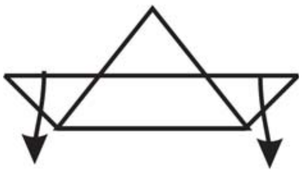

5. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండు చివర భాగములు పైకి మడవండి.

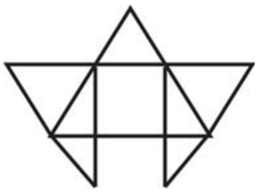

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు పళ్ళెం

కృత్యం : పూలకుండి

కావలసిన వస్తువులు : కాగితపు పళ్ళెం, జిగురు

తయారు విధానం

1. కాగితపు పళ్ళెంను మధ్యకు మడిచి కత్తిరించండి.

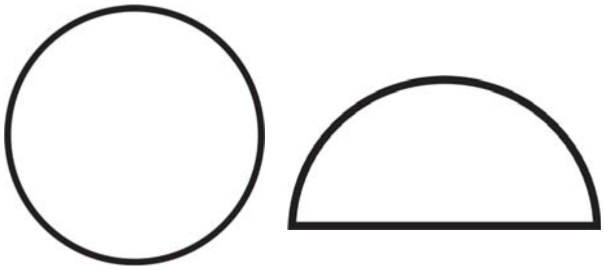

2. మరియొక్క పళ్ళెం తీసుకొని దానికి కత్తిరించిన పళ్ళెపు ముక్కను బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించిన చిన్న దారం తీసుకొని పైన కట్టండి.

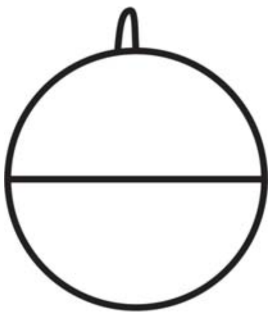

3. బొమ్మలో చూపిన విధంగా మనకు అందుబాటులో ఉన్న పువ్వులను పెట్టండి.

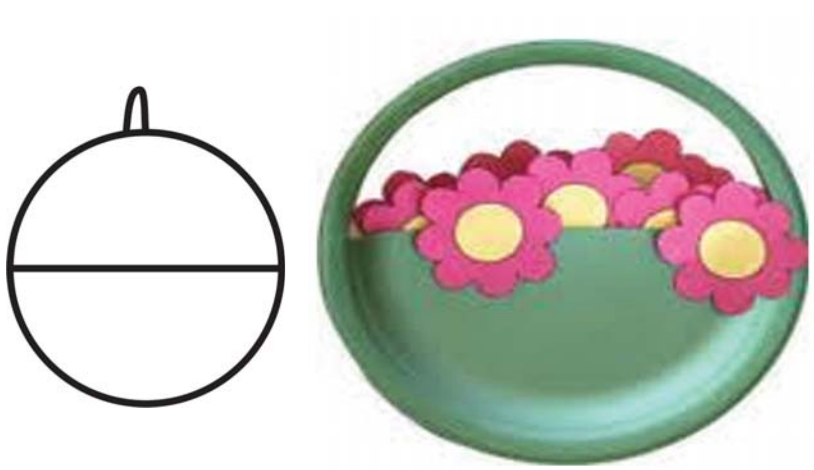

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : ఏనుగు

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 5 × 10 ఇంచెలు కొలతలతో దీర్ఘ చతురస్రాకారంగా గీతలు గీచి రెండు ముక్కలు కత్తిరించండి.

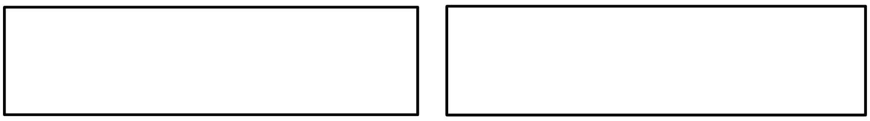

2. ఒకటి తల కోసంతీసుకొని దానిలో బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి

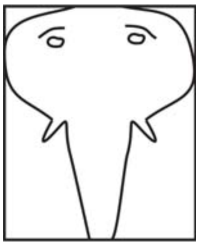

3. రెండవ ముక్కను మధ్యకు మడిచి బొమ్మలో చూపిన విధంగ బాడి భాగం గీచి కత్తిరించండి.

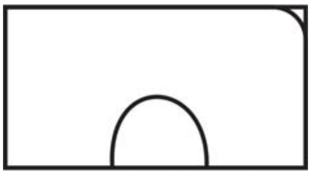

4. బాడి భాగంకు తలను బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

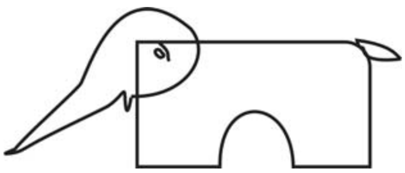

5. తయారు అయిన బొమ్మకు చిన్న ముక్కను తోకలా అతికించండి. బొమ్మలో చూపిన విధంగా క్రింద కొంచం మడవండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : చెట్టు

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారంగా రెండు చార్టు ముక్కలు తీసుకొనవలెను.

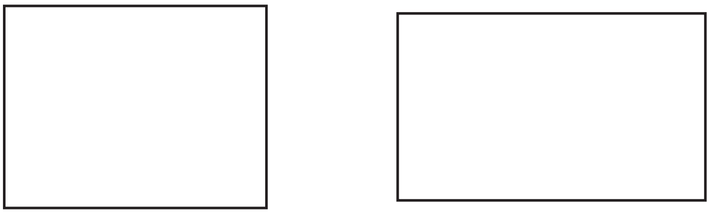

2. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండు చార్టులపై చెట్టు ఆకారంగా గీచి కత్తిరించండి.

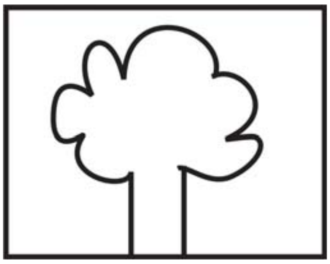

3. కత్తిరించిన చెట్లు ఒకటి పై నుండి మధ్యకు రెండవది క్రింది నుండి మధ్యకు బొమ్మలో చూపిన విధంగా కత్తిరించండి.

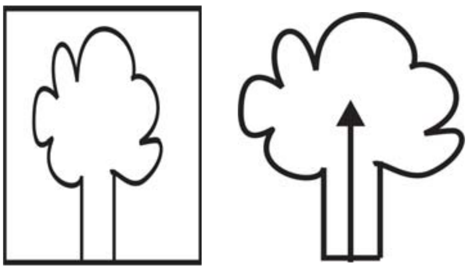

4. కత్తిరించిన రెండు చెట్లను ఒకదానిలో ఒకటి గుచ్చండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : సింహం

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 5 × 10 ఇంచెలు గల దీర్ఘ చతురస్రాకారంగా రెండు చార్టు ముక్కలు కత్తిరించవలెను.

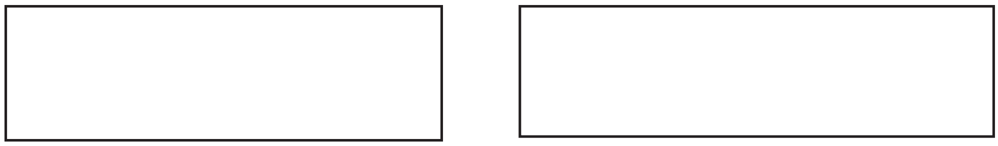

2. ఒకటవ ముక్కను మధ్యకు మడిచి బొమ్మలో చూపిన విధంగా బాడిని డ్రా చేసి కత్తిరించండి.

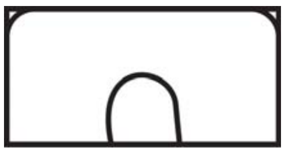

3. రెండవ ముక్కలో బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

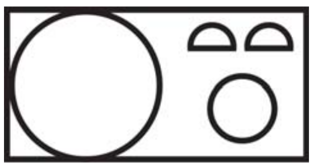

4. రెండవ ముక్కలో కత్తిరించిన భాగాలు అన్ని బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

5. బొమ్మలో చూపిన విధంగా బాడికి తలను అతికించండి. చిన్న కాగితంతో తోకను అతికించండి.

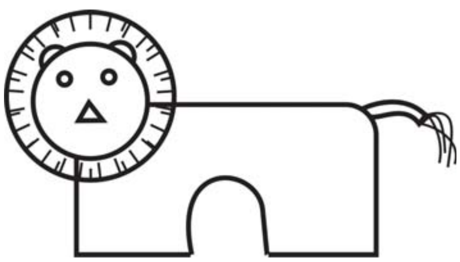

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : నక్క

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కగితములు, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి లను గుర్తులు పెట్టి బి, డిలను కలుపుతూ త్రిభుజంగా మడిచి మరల మధ్యకు మడవండి.

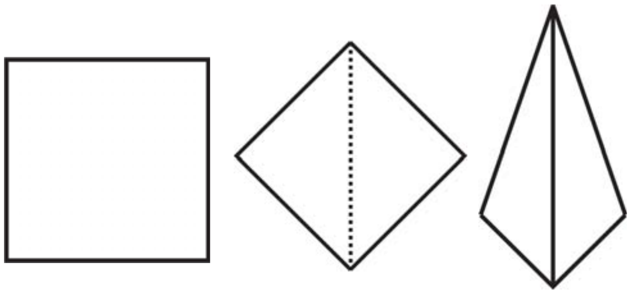

2. మరి యొక్క చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని బి, డిలను కలుపుతూ త్రిభుజంగా మడవండి.

3. త్రిభుజము మధ్యకు మడిచి తెరవండి. త్రిభుజం మధ్య గీతకు కొంచం దూరంగా రెండు చివరలు పైకి మడవండి.

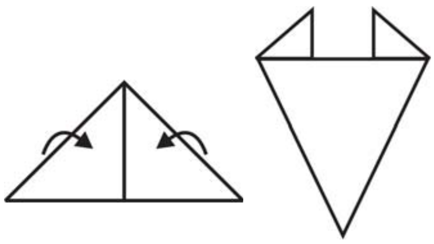

4. రెండింటిని బొమ్మలో చూపిన విధంగ అతికించండి. కళ్ళు, ముక్కును గీయండి

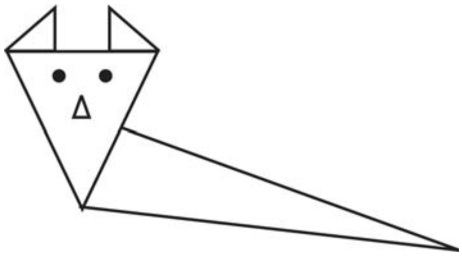

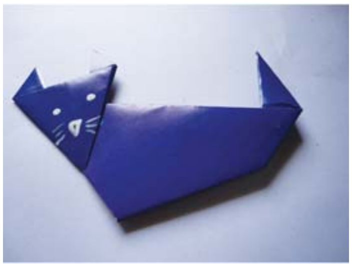

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : పెన్ స్టాండ్

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 10 × 10 ఇంచెలు గల కొలతలతో చతురస్రాకారంగా చార్టును కత్తిరించవలెను.

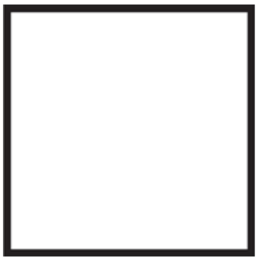

2. చార్టులో బొమ్మలో చూపిన విధంగా డ్రా చేసి కత్తిరించి ఎక్కడ అతకవలెనో అక్కడ ఆ గుర్తులు పెట్టండి.

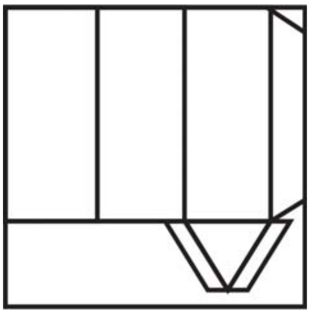

3. ఎక్కడ ఆ గుర్తులు ఉన్నదో ఆ భాగం పైకి మడిచి అతకవలెను.

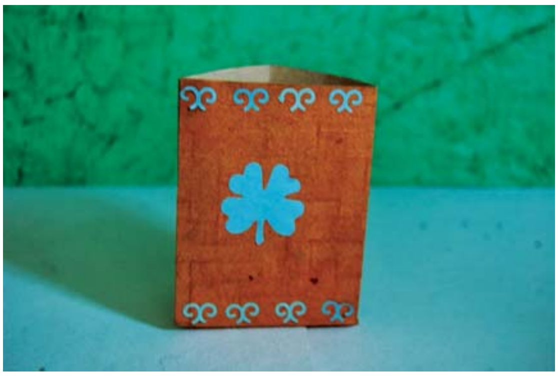

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : విమానం

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. చార్టును రెండు దీర్ఘచతురస్రాకారంగా కత్తిరించవలెను. కత్తిరించిన వానికి ఎ, బి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

2. కత్తిరించిన దీర్ఘ చతురస్రాకారంలో బొమ్మలో చూపిన విధంగా డ్రా చేసి కత్తిరించిన ఎ బి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

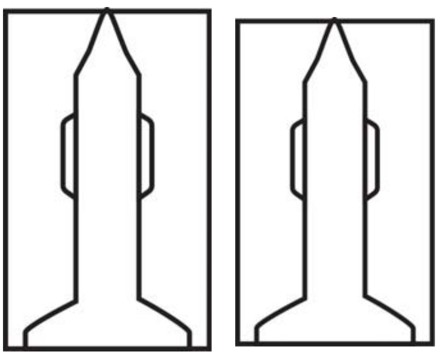

3. ఎ భాగంను మధ్యకు మడిచి బొమ్మలో చూపిన విధంగా బి భాగం అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : ఫోటోఫ్రేమ్

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. చార్టును 6 × 6 ఇంచెలుగల దీర్ఘచతురస్రాకారంగా కత్తిరించండి.

2. కార్డు సైజు ఫోటోను తీసుకొని కత్తిరించుకొన్న చార్టు మధ్యలో ఉంచి గీత గీయండి.

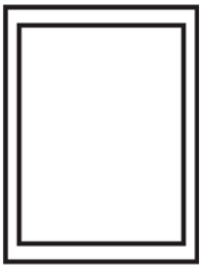

3. గీచిన గీతకు ఒక అర ఇంచె లోపలకు గీచి కత్తిరించండి.

4. కత్తిరించిన తరువాత ఫోటోను వెనుక వైపు నుంచి అతికించవలెను.
మరియు మనకు నచ్చినట్లుగా చార్టుపై అలంకరించుకొండి.

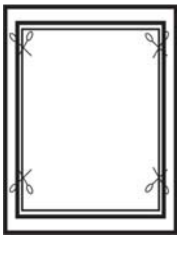

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కటింగ్

కృత్యం : వాల్ హాంగ్

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. పది ఐస్ క్రీమ్ పుల్లలు తసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

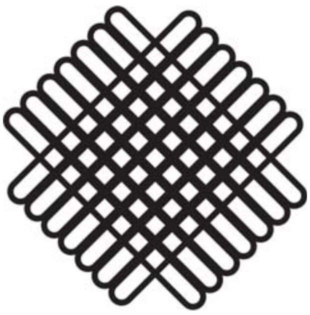

2. రంగు కాగితం తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా పువ్వు ఆకుల మాదిరిగా కత్తిరించండి.

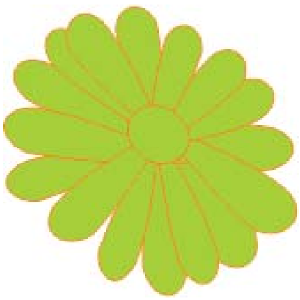

3. అతికించిన ఐస్ క్రీమ్ పుల్లలపై పువ్వులు ఆకులు అందంగా అతికించండి.

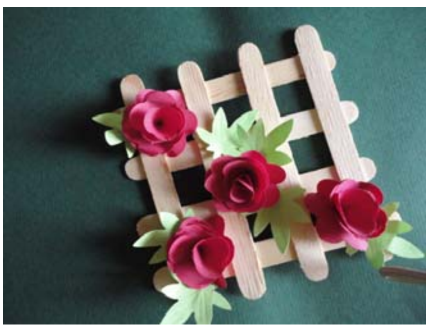

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : కుక్క

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి లను గుర్తులు పెట్టి త్రిభుజంగా మడవండి.

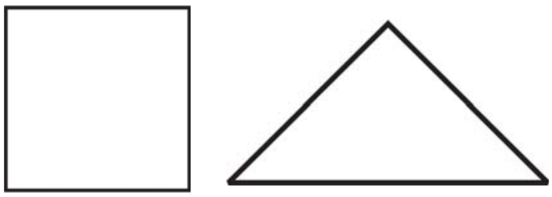

2. మరి యొక్క చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని త్రిభుజంగా మడవండి.

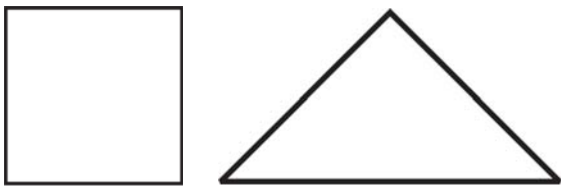

3. త్రిభుజంగా మడిచిన కాగతంకు ఎ, బి, సి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి. ఎ, బి రెండు వైపుల బొమ్మలో చూపిన విధంగ చతురస్రాకారంగా మడవండి.

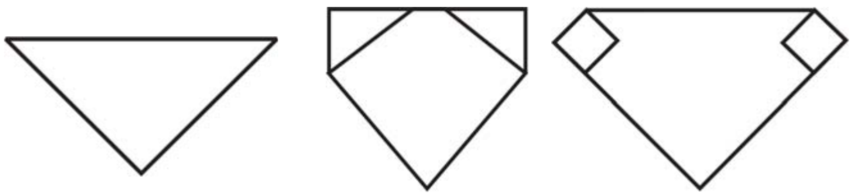

4. సి భాగం కొంచం పైకి మడిచి, బొమ్మలో చూపిన విధంగా మడిచిన త్రిభుజమును సి కి మధ్యలో అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : కొబ్బరి చెట్టు

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 3 × 6 కొలతలతో దీర్ఘ చతురస్రాకారంగా ఆరు ముక్కలు కత్తిరించి బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

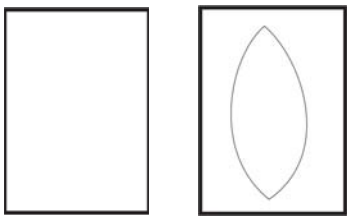

2. కత్తిరించిన ఆకును మధ్యకు మడిచి చిన్న చిన్న గాట్లు బొమ్మలో చూపిన విధంగ కత్తిరించండి.

3. చతురస్రాకారంగా చిన్న ముక్కను తీసుకొని దానిని గోళాకారంగా బొమ్మలో చూపిన విధంగా మడిచి అతికించండి.

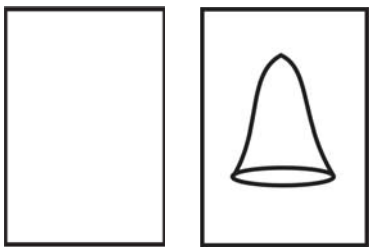

4. ఒక్కొక్క ఆకును తీసుకొని గోళంకు మధ్యలో ఒకటి చుట్టూ రెండు మూడు చొప్పున అతకవలెను.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : ఊగే పక్షి

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. దీర్ఘ చతురస్రాకారంగల చార్టు ముక్కను తీసుకొని మధ్యకు మడిచిన మనకు నచ్చిన పక్షి బొమ్మను గీచి కత్తిరించండి. ఇప్పుడు మనకు రెండు పక్షులు వస్తాయి.

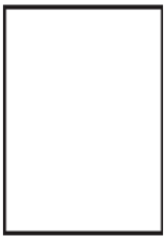

2. 4 × 4 ఇంచెలు కొలతలతో చతురస్రాకారం గల ముక్కను తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

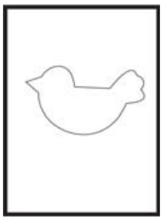

3. కత్తిరించండి దానిని బొమ్మలో చూపిన విధంగా బుట్టలగా అతికించండి.

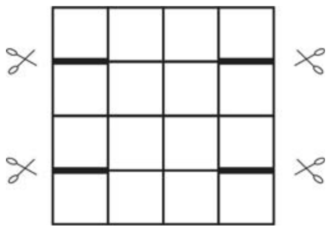

4. ముందు కత్తిరించిన పక్షులకు మధ్య బుట్టను అతికించండి.

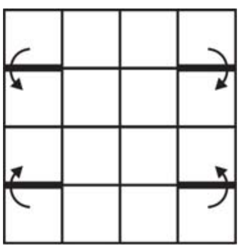

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : పడవ

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. దీర్ఘ చతురస్రాకార గల రెండు చార్టు ముక్కలను తీసుకొని వానికి ఎ, బి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

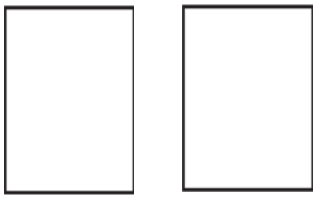

2. ఎ భాగం తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

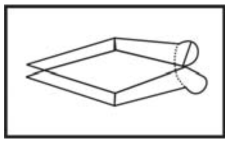

3. బి భాగం తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

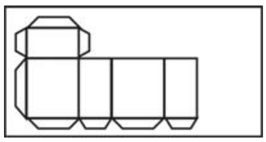

4. ఎ భాగాన్ని తీసుకొని ఎక్కడ అతికించిన వలెనో అక్కడ గుర్తులు పెట్టి అతికించండి.

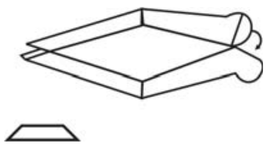

5. బి భాగాన్ని దానికి కూడా గుర్తులు పెట్టి అతికించండి.

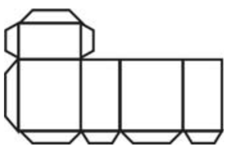

6. ఎ భాగంలోనికి బి భాగాన్ని అతికించండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : దేవదూత

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. బొమ్మలో చూపిన విధంగా గుండ్రంగా ఒకటి పెద్దది మరియొక్కటి చిన్నది గీచి కత్తిరించండి.

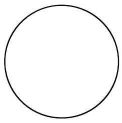

2. గుండ్రంగా కత్తిరించిన పెద్ద భాగాన్ని మధ్యకు మడిచి కత్తిరించి ఎ బి అన్ని గుర్తులు పెట్టండి.

3. ఎ భాగాన్ని తీసుకొని రెండు చివర్లు అతికించండి. 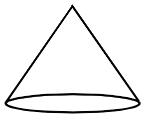

4. బి భాగాన్ని బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెక్కలు గీయండి. 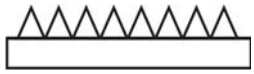

5. చిన్న గుండ్రి భాగాన్ని తీసుకొని దానికి కళ్ళు, ముక్కు కిరిటం లను బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి అతికించండి.

6. గోళంగా అతికించిన ఎ భాగాన్ని చిన్న ని గుండ్రని తల భాగాన్ని అతికించండి.

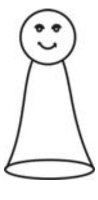

7. తల అతికిన భాగానికి వెనుక వైపున రెక్క భాగాని బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతకండి.

6వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : కొలాజ్

కృత్యం : చేప

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చేప ఆకారంలో బొమ్మను గీయండి.

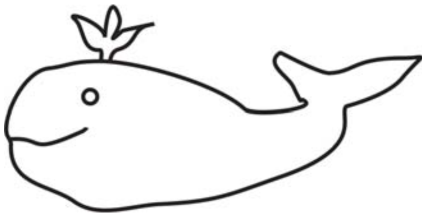

2. గీచిన బొమ్మలో రంగు కాగితాలను చించి చిన్న చిన్న ఉండలుగా చేసి అతకండి.

7వ తరగతి పాఠ్యప్రణాళిక

క్ర.సం.	ఇతివృత్తం	పాఠ్యాంశం	కృత్యం	కావలసిన వస్తువులు
1.	చేతిపని	ఓరిగామి	కోడి	రంగు కాగితం, జిగురు, కత్తెర
2.		పేపరు కట్టింగ్	చాప	చార్టు, జిగురు, కత్తెర
3.		పేపరు కట్టింగ్	నగలబాక్స్	చార్టు, జిగురు, కత్తెర
4.		పేపరు కట్టింగ్	బాక్స్ ఏనుగు	చార్టు, జిగురు, కత్తెర
5.		పేపరు కట్టింగ్	పూలకుండి	చార్టు, జిగురు, కత్తెర
6.		కొలాజ్	దండ	రంగు కాగితాలు, జిగురు, కత్తెర

ఉపాధ్యాయులకు సూచన

1. పిల్లలు కత్తెర్లు, చాకు, బ్లేడ్లు వాడెటప్పుడు జాగ్రత్తగా చూడవలెను.
2. పిల్లలచే నమూనాలు చెసేటప్పుడు వాళ్ళను గమనించండి.
3. బొమ్మలో చూపిన యారోమార్కులను గమనించి కత్తిరించండి.

7వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : ఒరిగామి

కృత్యం : కోడి

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితం, జిగురు

తయారు విధానం

1. చతురస్రాకారపు కాగితం తీసుకొని దానికి ఎ, బి, సి, డి లని గుర్తులు పెట్టి బి, డిలను కలుపుతూ త్రిభుజంగా మడిచి తెరవండి. తెరచిన తరువాత మధ్య గీతకు దగ్గరగా బి, డిలను మడవండి.

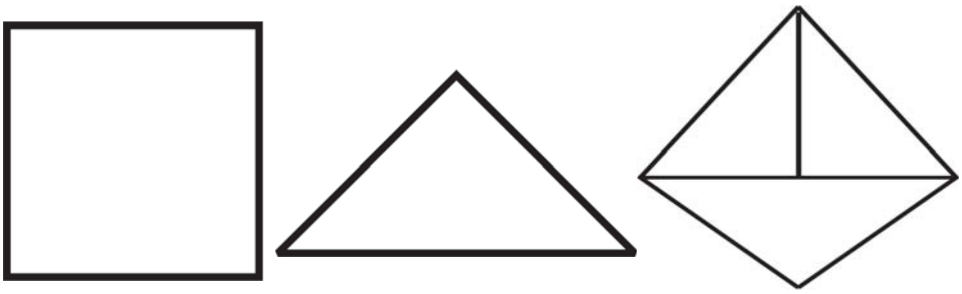

2. మడిచిన కాగితంకు ఎ, బి, సి, డి అని గుర్తులు పెట్టి ఏ భాగాన్ని వెనుకకు సి దగ్గరకు మడవండి.

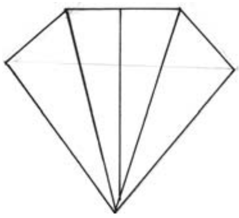

3. బి, డిలను త్రిభుజంలుగా మడవండి.

4. వెనుకకు మడిచిన ఎ ను తెరచి ఎ, సి లను మధ్యకు మడవండి.

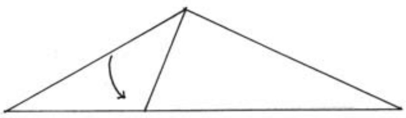

5. ఒక వైపు వంకరగా పైకి మడిచి మరల కొంచం క్రిందకు బొమ్మలో చూపిన విధంగా మడవండి.

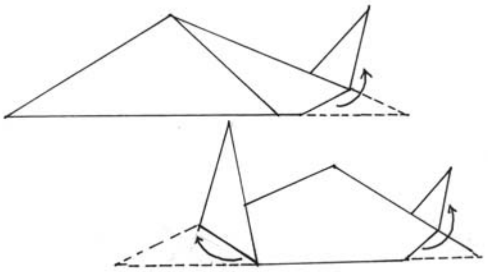

6. వెనుక భాగాన్ని బొమ్మలో చూపిన విధంగా పైకి మడిచి కొంచం కత్తిరించండి.

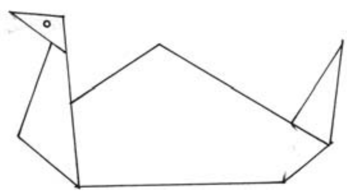

7వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : చాప

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. చార్టును చతురస్రాకారంగా కత్తిరించి బొమ్మలో చూపిన విధంగా ఒక ఇంచ కొలతలతో గీతలు గీచి కత్తిరించండి.

2. ఒక ముక్కను తీసుకొని దానికి వరుసగా కొన్ని ముక్కలను బొమ్మలో చూపిన విధంగా అతికించండి.

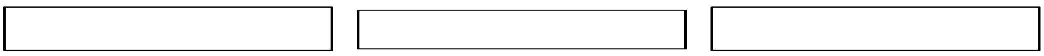

3. ముందు అతికిన భాగాన్ని తీసుకొని ఒక్కొక్క ముక్కను తీసుకొని ఒకసారి పైన మరియొక్కసారి క్రిందకి దాపలాగా అల్లండి.

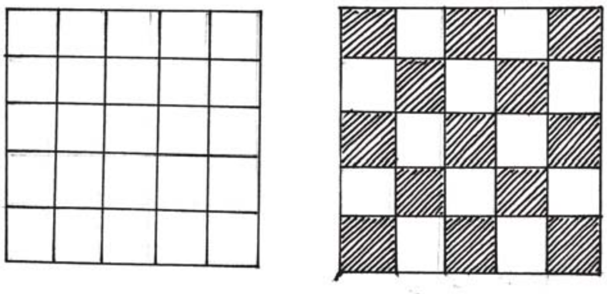

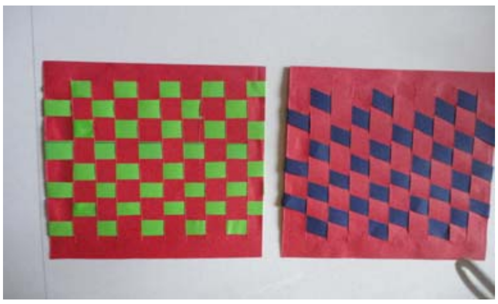

7వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : నగల బాక్స్

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 5 ఇంచెల వృత్తాలు రెండింటిని గీచి కత్తిరించండి.

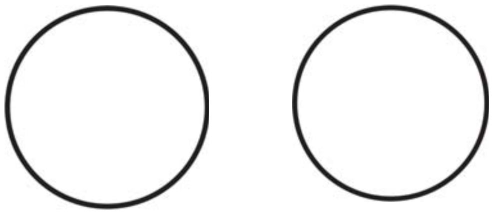

2. 5 × 20 ఇంచెల కొలతలతో రెండు దీర్ఘచతురస్రాకారంగా కత్తిరించండి.

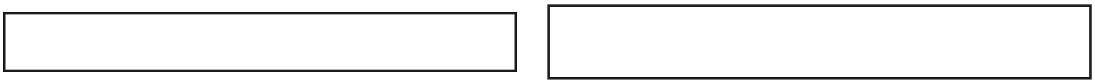

3. దీర్ఘ చతురస్రాకారపు ముక్కను తీసుకొని రెండు చివర్లు అతకండి. అతికిన దానిపై వృత్తంను ఉంచి అతకండి.

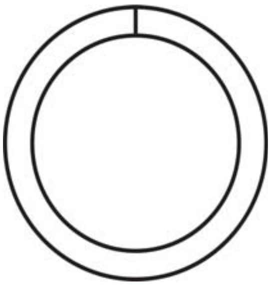

4. మొదటి దాని కన్న రెండవది కొంచం పెద్దదిగా అతకండి. తరువాత ఒకదానిలో ఒకటి మూతలాగా పెట్టండి.

7వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : బాక్స్ ఏనుగు

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 4 సెం. మీ పొడవు, వెడల్పులతో 4 2 చతురస్రాకారపు డబ్బాలు గీచి వానిలో బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

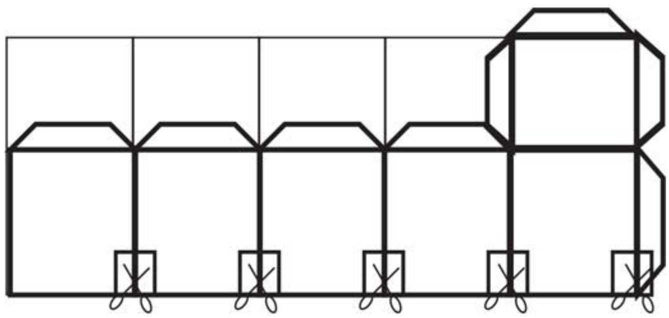

2. తొండం కొరకు బొమ్మలో చూపిన విధంగా గీచి కత్తిరించండి.

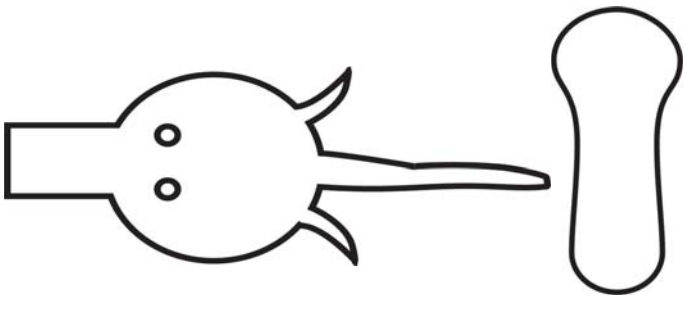

3. కత్తిరించిన ఏనుగు భాగంలో గుర్తులు పెట్టిన చోట అతికించండి. తరువాత తొండంను అతికించండి.

7వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : పూట బుట్ట

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు, రంగు కాగితాలు

తయారు విధానం

1. 4 × 4 ఇంచెల కొలతలతో బొమ్మలో చూపిన విధంగ గీచి కత్తిరించండి.
2. కత్తిరించిన ముక్కను గుర్తులు పెట్టిన చోట కత్తిరించి అతకండి. తయారు అయిన బుట్టకు ఒక పొడవాటి ముక్కను తీసుకొని కాడలాగా అతికించండి.

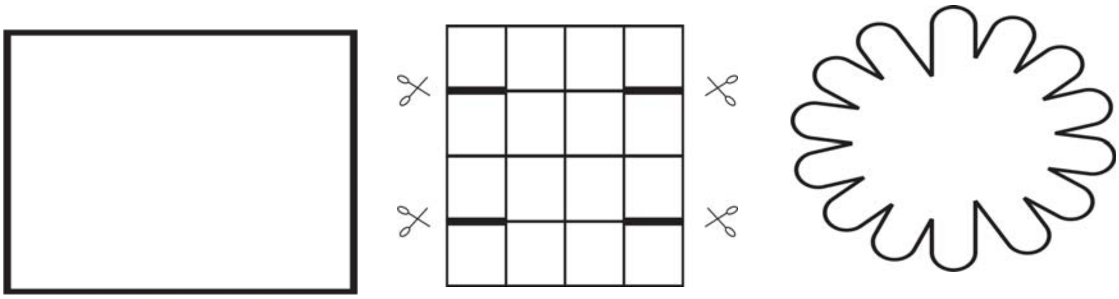

3. కొన్ని రంగు కాగితాలు తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా పువ్వులు చేసి బుట్టలో పెట్టండి.

7వ తరగతి చేతిపని (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : దండ లేక గొలుసు

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. స్కెలు పొడవు స్కెలు వెడల్పు కొలతలతో బొమ్మలో చూపిన విధంగా కొన్ని ముక్కలు కత్తిరించండి.
2. ఒక ముక్కను తీసుకొని రెండు చివర్లు అతికించండి.
3. అతికించిన ముక్కలోనికి మరియొక్క ముక్కను తీసుకొని అతకండి
4. అదే విధంగా అన్ని ముక్కలు అతకండి.

8వ తరగతి పాఠ్యప్రణాళిక

క్ర.సం.	ఇతివృత్తం	పాఠ్యాంశం	కృత్యం	కావలసిన వస్తువులు
1.	చేతిపని	పేపరు కట్టింగ్	దండ	రంగుకాగితం, జిగురు, కత్తెర
2.		పేపరు కట్టింగ్	ఫోటోఫ్రేమ్	న్యూస్ పేపర్లు, జిగురు, కత్తెర
3.		పేపరు కట్టింగ్	బహుమతి డబ్బా	చార్టు, జిగురు, కత్తెర
4.		పేపరు కట్టింగ్	బంతి	చార్టు, జిగురు, కత్తెర
5.		పేపరు కట్టింగ్ అలంకరణ	గ్రీటింగ్ కార్డులపై కత్తెర	రంగు కాగితాలు, జిగురు,
6.		పేపరు కట్టింగ్	బోర్డులు కత్తెర	రంగు కాగితాలు, జిగురు,

ఉపాధ్యాయులకు సూచన

1. పిల్లలు కత్తెర్లు, చాకు, బ్లేడ్లు వాడెటప్పుడు జాగ్రత్తగా చూడవలెను.
2. పిల్లలచే నమూనాలు చేసేటప్పుడు వాళ్ళను గమనించండి.
3. బొమ్మలో చూపిన యారోమార్కులను గమనించి కత్తిరించండి.

8వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : దండ

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కగితములు, కత్తెర, జిగురు, దారం, జాకెటు హుక్, సూది

తయారు విధానం

1. బొమ్మలో చూపిన విధంగా రంగు కాగితములను 1 సెం.మీ వెడల్పు 25 సెం. మీ పొడవుగా మరియు 2 సెం. మీ వెడల్పు 25 సెం. మీ పొడవు గల త్రిభుజంను కత్తిరించవలెను.

2. అగ్గిపుల్లకు కాగితం చుట్టి కొంచం జిగురు వ్రాసి చుట్టి చివర జిగురు అతికించండి.

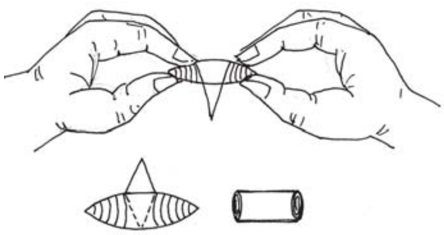

ఈ విధంగా దండకు ఏన్ని అవసరమో అన్ని తయారు చేసుకొన్ని దారమునకు గుచ్చినచో అందమైన దండ రడీ.

8వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : ఫోటోఫ్రేమ్

కావలసిన వస్తువులు : న్యూస్ పేపరు, కత్తెర, జిగురు, రంగులు

తయారు విధానం

1. న్యూస్ పేపరు తీసుకొన్ని సన్నని పుల్లలగా చుట్టి చివర జిగురుతో అతికించండి.

2. మొత్తం 12 పుల్లలు చుట్టి నాల్గు పుల్లలు ఒక్కదాని తరువాత ఒకటి పెట్టి అతికించండి.

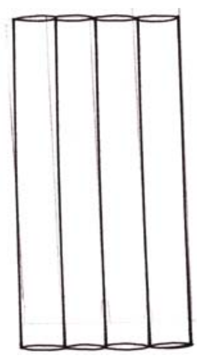

3. ఆ విధంగా మరియొక్క నాల్గు అతికించవలెను. మిగిలిన నాల్గు మధ్యకు కత్తిరించి. ఇదే విధంగా అతికించవలెను.

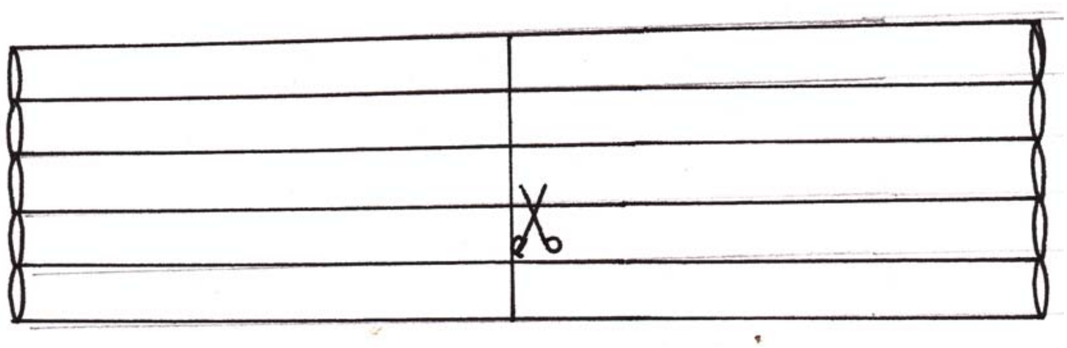

4. ముందు అతికించిన వాటిని రెండు వైపుల పెట్టి మధ్యకు కత్తిరించిన వాటిని పైన కింద పెట్టి అతికించవలెను.

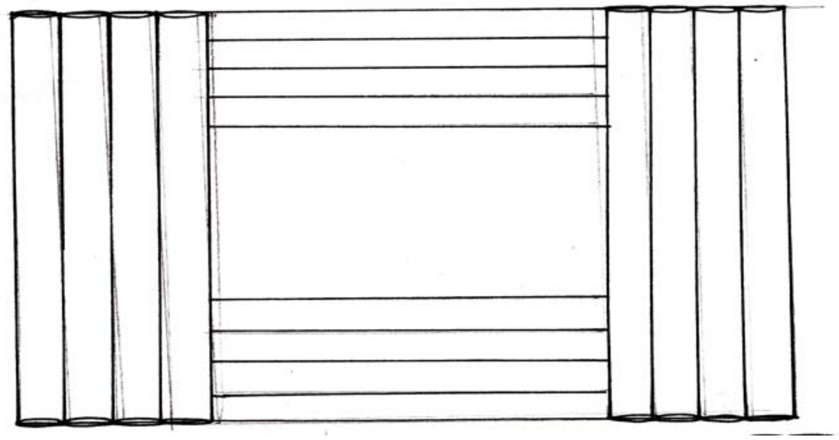

5. కార్డు సైజు పోటో తీసుకొని ఈ ఫ్రేమ్‌కు మధ్యలో అతికించండి.

8వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : బహుమతి డబ్బ

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 18 సెం.మీ పొడవు, వెడల్పు లతో చతురస్రాకార గల చార్టులో బొమ్మలో చూపిన విధంగా కొలతలను ఉపయోగించిన గీచి కత్తిరించండి.

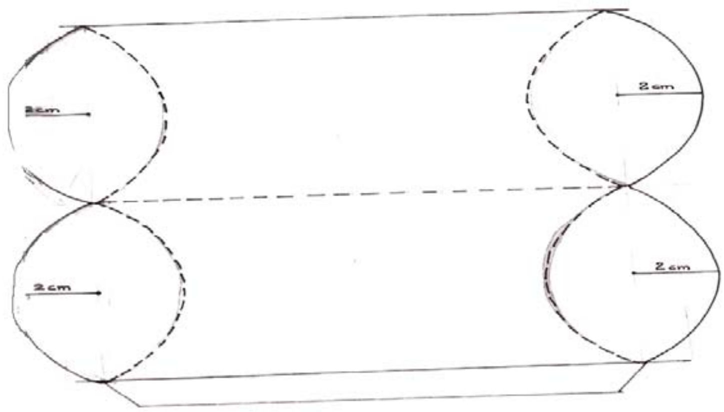

ఎక్కడైతే చుక్కలు ఉన్నవో ఆ భాగం మడవండి. ఎక్కడైతే క్రాస్ గుర్తు ఉన్నదో ఆ భాగం అతికించండి.

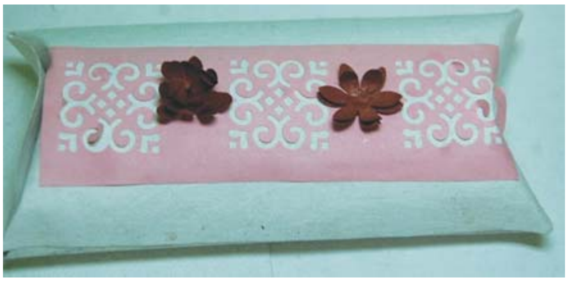

8వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : బంతి

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితాలు, కత్తెర, జిగురు, దారం

తయారు విధానం

1. 5 ఇంచెల కొలతలతో మూడు వృత్తాలు గీచి కత్తిరించండి.
2. బొమ్మలో చూపిన విధంగా మూడు వృత్తాలకు గుర్తులు పెట్టి కత్తిరించండి.
3. కత్తిరించిన మూడు ముక్కలను ఒక దానిలో ఒకటి దూర్చండి.

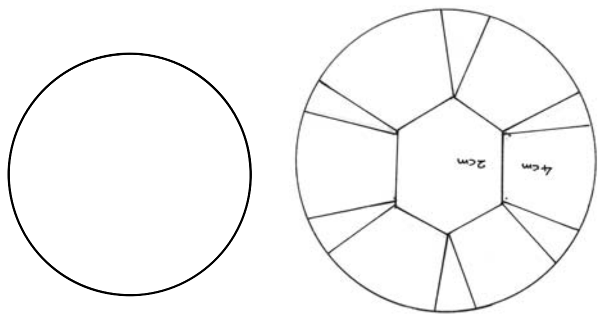

8వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : గ్రీటింగ్ కార్డులపై అలంకరణ

కావలసిన వస్తువులు : చార్టు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 1 సెం.మీ. వెడల్పు 15 సెం.మీ పొడవుగా కొన్ని ముక్కలు కత్తిరించవలెను.

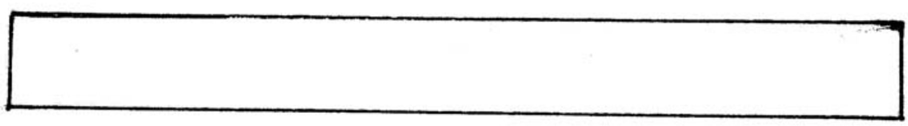

2. ఒక ముక్కను తీసుకొని దానిని బొమ్మలో చూపిన గుండ్రంగా చుట్టి అతికించండి.

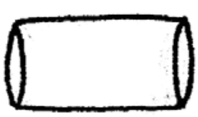

3. ఆ విధంగా చుట్టిన వాటిని వివిధ ఆకారములుగా బొమ్మలో చూపిన విధంగా మలచండి.

4. ఆ విధంగా మలచిన వాటిని కార్డులపై అతికించండి.

8వ తరగతి చేతిపనులు (క్రాఫ్ట్)

అంశం : పేపరు కట్టింగ్

కృత్యం : బోర్డులు

కావలసిన వస్తువులు : రంగు కాగితాలు, కత్తెర, జిగురు

తయారు విధానం

1. 4 సెం.మీ వెడల్పు 25 సెం.మీ పొడవుగా కత్తిరించండి.
2. కత్తిరించిన ముక్కను 4 సెం.మీ పొడవుగా మెట్ల మడతలు మడవండి.
3. మడిచిన చోట మనకు నచ్చిన విధంగా బొమ్మను గీచి చవరలు వదలి కత్తిరించండి.
4. అందమైన బోర్డరు రడీ.

పప్పెట్రీ

- తొడుగులు
- స్టిక్ పప్పెట్లు
- ఫింగర్ పప్పెట్లు

పప్పెట్రీ (బొమ్మలాట)

బొమ్మలాట అంటే ఏమిటి?

బొమ్మలాట ఒక ప్రాచీన కళారూపం . ప్రపంచం లో ఆఫ్రికా, అమెరికా, ఇండియా, చైనా, జపాన్, ఇండోనేషియా, యూరప్ దేశాలలో ఈ బొమ్మలాట ఏదో ఒక రూపంలో వ్యాప్తి చెంది ఉంది. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 'తోలు బొమ్మలాట', 'కొయ్యబొమ్మలాట' అని రెండు రకాలు ఉన్నాయి.

ప్రాణం లేని బొమ్మలను ప్రాణమున్నట్టుగా ఆడిస్తే అది బొమ్మలాట అవుతుంది. ఆ బొమ్మలు కర్రతో చేసినవి కావచ్చు, కాగితంతో చేసినవి కావచ్చు, గుడ్డతో చేసినవీ కావచ్చు, గడ్డితో చేసినవైనా కావచ్చు.. నేడు ఈ కళ విశేషప్రజాదరణను పొంది ఒక గౌరవప్రదమైన వృత్తిగా కూడా స్థానాన్ని సంపాదించుకుంది. ఒకవైపు ప్రజలను రంజింపచేస్తూనే మరో వైపు విద్యారంగంలో కీలకమైన పాత్రను పోషిస్తోంది.

సంప్రదాయ సిద్ధమైన బొమ్మలాటలోని రకాలు

1. తొడుగు బొమ్మలు (గ్లవ్ పప్పెట్లు)
2. కర్ర బొమ్మలు (రాడ్ పప్పెట్లు)
3. కీలు బొమ్మలు (స్ట్రింగ్ పప్పెట్లు)
4. తోలు బొమ్మలు (షాడో/లెదర్ పప్పెట్లు)

1. తొడుగు బొమ్మలు (తొడుగు పప్పెట్లు)

బొమ్మ యొక్క శరీరభాగాన్ని చేతికి తొడుగులాగా తొడుక్కొని బొమ్మ యొక్క గొంతులో చూపుడు వేలును, బొమ్మ యొక్క ఎడమ చేతిలో మధ్యవేలును, బొమ్మయొక్క కుడిచేతిలో బొటనవేలును ఉంచి బొమ్మను ఆడిస్తే దానిని తొడుగు బొమ్మలు అని అంటారు. ఈ కళారూపం కేరళ,పశ్చిమ బెంగాల్, ఒరిస్సాలో ప్రాచుర్యం పొందింది.

2. కర్ర బొమ్మలు (ఊచ పప్పెట్లు)

బొమ్మ యొక్క శరీరభాగానికి ఒక కర్రను బిగించి, బొమ్మయొక్క చేతులను సన్నని ఊచలతో బిగించి ఆడిస్తే దానిని ఊచ పప్పెట్లు అని అంటారు.

ఈ కర్రబొమ్మలు పశ్చిమ బెంగాల్, ఒరిస్సాలో బాగా వ్యాప్తి చెందాయి.

3. కీలు బొమ్మలు (స్ట్రింగ్'పప్పెట్లు)

బొమ్మ యొక్క శరీరభాగాలను దారాలతో బిగించి , ఆ దారాలను కదుపుతూ బొమ్మలను ఆడిస్తే వాటిని కీలు పప్పెట్లు అని అంటారు.

కీలు బొమ్మలకు రాజస్థాన్ ప్రసిద్ధి చెందింది. రాజస్థాన్‌లో వీటిని కట్ పుత్‌లి కా ఖేల్ అంటారు. తమిళనాడులో బొమ్మలాట్టమ్ అంటారు. పశ్చిమ బెంగాల్‌లో 'తారే పుతుల్' అని, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 'కొయ్యబొమ్మలాట' అని పేరు. వరంగల్లు జిల్లాలో బూర్గుపేట, జనగాం రెండు మండలాలలోని రెండు కళాబృందాలు మాత్రం నేడు అడపాదడప ప్రదర్శనలు ఇస్తున్నాయి. ఈ బొమ్మలు 3 నుండి 5 అడుగుల ఎత్తులో చెక్కతో చేయబడి ఉంటాయి. వీటి చేతులకు, తలకు దారాలు కట్టి వాటిని కదుపుతూ ఆడిస్తారు. శ్రీకృష్ణుని కోలాటం ప్రదర్శన వీరి ప్రత్యేకత.

4. తోలు బొమ్మలు (లెదర్ పప్పెట్లు)

తొడుగు, ఊచ, కీలు పప్పెట్లలాగా ఈ బొమ్మలు చదునుగా ఉంటాయి. సమాంతరంగా ఉన్న బొమ్మ యొక్క శరీరభాగాలకు కుట్టబడి ఉన్న వెదురుబద్దలను కదుపుతూ వీటిని ఆడిస్తారు. ఈ బొమ్మలాటలో ప్రేక్షకులు బొమ్మలను కాకుండా బొమ్మ యొక్క నీడను మాత్రమే చూస్తారు. అందుకే వీటిని షాడో (లెదర్) పప్పెట్లు అని అంటారు.

భారతదేశంలో ప్రాచీనమైనదీ, దక్షిణ భారతదేశంలో బహుళాదరణ పొందిన కళారూపం ఇది. పూర్వకాలంలో ఈ తోలుబొమ్మలను జింక చర్మంతో తయారుచేసేవారు. బదులుగా నేడు మేక చర్మాన్ని ఉపయోగిస్తున్నారు.

ఈ కళారూపం ఆంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటక, కేరళ, ఒరిస్సా, మహారాష్ట్రలలో కనిపిస్తుంది.

పైన పేర్కొన్న నాలుగు రకాలే కాకుండా ఇంకా చాల రకాలు ప్రాచుర్యంలో ఉన్నాయి. కాని తరగతి గదికి తొడుగు, ఊచ, లెదర్, వేలు, స్టిక్ పప్పెట్స్ మిక్కిలి అనువైనవి.

బోధనలో బొమ్మలాట

ప్రస్తుత కాలంలో పిల్లలు కంప్యూటర్ పైన ఆధారపడి ఇతర కళలతో, ఆటలతో ఏ మాత్రం సంబంధం లేకుండా యంత్రాలలాగా పెరుగుతున్నారు. కార్టూన్లు, వ్యాపార ప్రకటనల పుణ్యమా అని ప్రతీ క్షణం నిత్యనూతనత్వాన్ని కోరుకుంటున్నారు. కనీస విలువలని మరచిపోతున్నారు. ఎంతసేపూ విషయాన్ని గ్రహించడమే కాని, తమకున్న పరిజ్ఞానాన్ని తగిన సమయంలో తగిన విధంగా ప్రదర్శించలేకపోతున్నారు. చిన్న వయసులోనే భావోద్వేగాలకు లోనవుతున్నారు.

ఈ పరిస్థితులను ప్రారంభ దశలోనే చక్కదిద్దాల్సిన అవసరం ఉంది. అందుకుగాను క్లాసురూములో టీచర్ల పాత్ర మరింతగా పెరిగింది. టీచర్లకు విద్య, వైజ్ఞానిక రంగాలతోపాటు అనేక కళలతో పరిచయం ఉండాల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. అందుకుగాను పిల్లలకు ప్రతి విషయం విడమరచి వివరించడానికి టీచర్లకు ప్రత్యేకమయిన బోధన సామగ్రి కావల్సిన అవసరం ఏర్పడింది. ముఖ్యంగా ప్రైమరీ– ప్రీ ప్రైమరీ పిల్లలకు ఆటపాటలతో సృజనాత్మకంగా విద్యను బోధించడానికి ఈ 'బొమ్మలాట' ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది. ఈ బొమ్మలను బోధన పరికరాలుగా ఉపయోగిస్తూ విద్యను సజీవంగా బోధించవచ్చు. క్లాకురూములో ఒక ప్రత్యేకమయిన వాతావరణాన్ని సృష్టించవచ్చు. విద్యతో పాటు వినోదాన్ని అందిస్తూ, విజ్ఞానాన్ని పెంపొందించవచ్చు.

బొమ్మలాటను ప్రదర్శించడం ఎలా?

బొమ్మలాటను ప్రదర్శించాలంటే ముందుగా ఒక కథను కాని, పాటను కాని ఏదైనా ఒక అంశాన్ని కాని ఎంచుకోవాలి. సిలబస్‌లోని పాఠ్యాంశాలే కాక సాంఘిక సమస్యలు, చారిత్రక సత్యాలు, వైజ్ఞానిక అంశాలను కూడా బొమ్మలాట ద్వారా బోధించవచ్చు. జరిగిన, జరగబోయే, జరుగుతున్న ఏ అంశాలనయినా బొమ్మలాటగా మలచుకోవచ్చు. అందుకుగాను ముందుగా ఎంచుకొనిన అంశాన్ని కథా రూపంలో రాసుకోవాలి. ఆ కథను సన్నివేశాలుగా విభజించుకోవాలి. సన్నివేశానికి తగినట్టుగా సంభాషణలను రాసుకోవాలి. ఆ తరువాత పాత్రల స్వభావానికి తగినట్లుగా బొమ్మలను తయారుచేసుకోవాలి. తరువాత స్టేజిపైన బొమ్మలాటను ప్రదర్శించాలి.

ముందుగా స్క్రిప్ట్ :

1. క్లాసురూములో బొమ్మలాటను ప్రదర్శించటానికి చిన్న చిన్న కథలను ఎంపిక చేసుకోవాలి.
2. బొమ్మలాట మొత్తం 10 నుంచి 15ని॥ వ్యవధి మాత్రమే ఉండాలి. అంతకంటే ఎక్కువ సమయం ఉంటే పిల్లలకు విసుగు కలిగిస్తుంది.
3. కథకు తగినట్లు సన్నివేశాలుగా విభజించుకోవాలి. మొత్తం కథ 3 లేక 4 సన్నివేశాలలో ముగిసిపోవాలి.
4. సన్నివేశాలు రాసేటప్పుడు స్టేజిపైన ఎప్పుడూ 2 లేక 3 పాత్రలు మాత్రమే కనిపించేలా జాగ్రత్త పడాలి. అప్పుడు చిన్న స్టేజి మీద బొమ్మలను ఆడించడానికి వీలవుతుంది. అవసరం లేని పాత్రలు పక్కకు తప్పుకునేలా ఉండాలి.
5. సన్నివేశాలు, సంభాషణలు చిన్నవిగా సూటిగా ఉండాలి.
6. పూర్తిగా సంభాషణలు కాకుండా మధ్య మధ్యలో పాటలు కూడా ఉంటే ప్రదర్శన మరింత రక్తి కడుతుంది. పాటలో లయకు అనుగుణంగా బొమ్మలను ఆడిస్తే పిల్లలు సరదా పడతారు.
7. యాక్షన్ ఓరియంటెడ్ డైలాగ్స్, హాస్య కథలు, గేయకథలు జంతువుల కథలను పిల్లలు బాగా ఇష్టపడతారు.
8. ప్రదర్శనకు అనువుగా కథ లేనప్పుడు నిడివిని పెంచడానికి, ఆసక్తిని పెంచడానికి కథ గమనానికి అడ్డు రాకుండా ఇంకో పాత్రను కూడా ప్రవేశపెట్టవచ్చు.

బొమ్మలు తయారుచేయదానికి కావలసిన సామగ్రి :

క్లాసురూములో బొమ్మలు తయారుచేయడానికి ప్రత్యేకమైన సామగ్రి అవసరం లేదు. రోజూ చూసే కాగితం కలర్ చార్టులు, స్పాంజి ముక్కలు, వెదురు బద్దలు, సాక్సులు, ఆకులు, బట్టముక్కలు, కార్డుబోర్డు, కాగితం డబ్బాలతో కూడా బొమ్మలను తయారుచేసుకోవచ్చు. క్లాసురూములో ఒక మూలకు ఒక అట్టపెట్టెను ఉంచి అందులో పనికిరాని వస్తువులను దొరికినప్పుడు సేకరించి, ఆ డబ్బాలో పడవేయమని పిల్లలకు చెప్పాలి. పది రోజులకు ఒకసారి ఆ డబ్బాలోని వస్తువులతో బొమ్మలే కాకుండా ఇతర క్రాఫ్ట్ వస్తువులను కూడా తయారుచేసుకోవచ్చు.

1. క్లాసురూమునకు అణుగుణంగా చిన్నవి అనువైన తొడుగు, ఊచ, లెదర్, స్టిక్, వేలు పప్పెట్లు తయారుచేసుకోవాలి.
2. కథకు అనుగుణంగా పాత్రలు ఉండాలి. వాటి దుస్తులు, అలంకరణ కూడా కథానుగుణంగా ఉండాలి. కథ నేపథ్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.
3. కొత్త మెటీరియల్ కాకుండా పాడైపోయిన సీసాలు, డబ్బాలు, కార్డుబోర్డు, పాతబట్టలు ఉపయోగించుకోవచ్చు.
4. బొమ్మలు అందంగా సహజంగా ఉండాలని అనుకోవద్దు. అవి కావలసిన ఆకారంలో ఉండి పిల్లలు వాటిని గుర్తించగలిగితే చాలు.
5. కథకు అనుగుణంగా బొమ్మలు తయారుచేసుకుంటే మెటీరియల్ వృథా కాదు.
6. బొమ్మల కళ్ళు పెద్దవిగాను మంచి రంగులు వేస్తే అవి ఆకర్షణీయంగా ఉంటాయి. రంగులుపోయిన వాటిని ప్రదర్శనలో ఉపయోగించరాదు.
7. పాత్ర భావాలకు అనుగుణంగా పెయింట్ వేసుకోవాలి. పాత్ర జోకర్ అయితే బొమ్మ నవ్వుతున్నట్టుగా పెయింట్ చేయాలి.
8. ఒకసారి తయారు చేసుకున్న మనిషి బొమ్మను డ్రస్, పెయింట్, జుట్టు మార్చి కొత్త బొమ్మలా మార్చుకోవచ్చు.
9. కథకు తగినట్టుగా బ్యాక్‌డ్రాప్‌ను కాగితంపైన డ్రాయింగ్ వేసుకొని, రంగులు వేసుకొని ప్రదర్శనలో ఉపయోగించవచ్చు.
10. తయారుచేసిన బొమ్మలను జాగ్రత్తచేయడం మరచిపోవద్దు.

ఆడించేటప్పుడు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు

బొమ్మలను తయారు చేయడం ఒక ఎత్తు అయితే వాటిని ఆడించడం మరొక ఎత్తు. కథకు తగిన విధంగా బొమ్మలు, బొమ్మలకు తగిన విధంగా సన్నివేశాలు, సన్నివేశాలకు తగినట్టుగా సంభాషణలు, తగినట్టుగా బాక్‌డ్రాప్స్ అన్నీ ముందుగా సిద్ధం చేసుకోవాలి.

1. బొమ్మను ఆడించేటప్పుడు బొమ్మ మీదనే దృష్టిని కేంద్రీకరించాలి.
2. టీచర్ ఒక్కొక్కసారి అద్భుతమైన డైలాగులు చెబుతూ తెర వెనకాల నటిస్తూంటే తెర మీద బొమ్మ అచేతనంగా ఉంటుంది. అలాకాకుండా ఆడించేవాళ్ళు బొమ్మలోనికి పరకాయప్రవేశం చేయాలి.
3. ఏ బొమ్మ మాట్లాడుతూ ఉంటే తెర మీద ఆ బొమ్మ మాత్రమే కదలాలి. ఇతర బొమ్మలు కాస్తంత రియాక్షన్ చూపితే చాలు. అన్ని బొమ్మలు కదులుతూ ఉంటే ఏ బొమ్మ మాట్లాడుతుందో చూసేవారికి అర్థం కాదు.
4. ఏ పాత్ర స్వభావాన్ని బట్టి ఆ పాత్ర యొక్క హావభావాలను చూపించాలి. కోతిలాగా గెంతాలి. మేక లాగా అరవాలి. తాత లాగా దగ్గాలి. గొంతును మాడ్యులేట్ చేయాలి. పాత్రకు తగిన విధంగా గొంతులను మార్చాలి. దీనివలన ఏ పాత్ర ఎటువంటిదో ప్రేక్షకులకు బాగా అర్థం అవుతుంది.
5. బొమ్మను ఎప్పుడూ స్టేజిపైన ఇంగ్లీషు అక్షరం ‘C‘ లాగా ఆడిస్తే బొమ్మ ప్రతి ఒక్కరినీ చూసి మాట్లాడుతున్నట్టుగా ఉంటుంది.
6. రెండు పాత్రలు ఎదురు ఎదురుగా ఉండి మాట్లాడుకున్నట్లు కనిపించాలి. మధ్య మధ్యలో ప్రేక్షకులను చూస్తూ ఉండాలి.
7. బొమ్మలాటను ప్రదర్శించేటప్పుడు, బొమ్మల కదలికలు ప్రధానంగా ఉండాలి. నిలబడి సంభాషణలు చెబితే ఆసక్తిగా ఉండదు.
8. పాత్రలకు తగినట్టుగా బొమ్మల ఎత్తును మార్చుకోవాలి. అంటే తండ్రి, కొడుకు స్టేజిపైన ఉంటే తండ్రికి కొడుకుకు మధ్య ఎత్తును దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.
9. బొమ్మలను ప్రదర్శించేటప్పుడు కిటికీ వెలుతురుగాని, లైట్ వెలుతురు గాని సరిగ్గా బొమ్మలమీద పడేటట్టుగా చూసుకోవాలి.
10. బొమ్మలాట సమయంలో డబ్బాపైన కొడుతూ సంగీతాన్ని సృష్టించవచ్చు.
11. తొడుగు పప్పెట్లు ఆడించడానికి బొమ్మ కంఠంలోని కాగితం రోలు సరిగ్గా ఉందో లేదో చూసుకోవాలి.
12. కార్డు పప్పెట్లు చేసేటప్పుడు డ్రాయింగ్ వేయడం రాకపోతే బయట దొరికే బొమ్మలు జిరాక్స్ తీసుకొని లేదా ఇంటర్‌నెట్ నుండి వాడుకోవచ్చు.
13. తొడుగు పప్పెట్ల తల తయారుచేయాలంటే మీకు సాఫ్ట్ టాయిస్ కుట్టడంలో అనుభవం ఉంటే తలను సాఫ్ట్‌టాయిస్ కటింగ్‌లో ఉపయోగించి తయారు చేసుకొని శరీరానికి తొడుగుని ఉపయోగించవచ్చు.

బొమ్మలాట ప్రదర్శించడం

క్లాసురూములో బొమ్మలు తయారుచేశాక కావలసిన స్టేజికోసమై ప్రత్యేకమైన ఏర్పాట్లు చేసుకోవలసిన అవసరం లేదు. ఏదైనా ఒక మీటరు నల్లటి బట్టను క్లాసురూములో ఒక మూలకు కట్టి ఉపయోగించవచ్చు. లేదా క్లాసురూములోని టేబుల్‌ను స్టేజి లాగా వాడుకోవచ్చు. టేబుల్ పైన క్లాత్‌ను అటుఇటూ తెరలాగా కట్టి ఉపయోగించవచ్చు.

ఏదైనా ఫంక్షన్‌లో ప్రదర్శించేటప్పుడు రెండు కర్రలతో బొమ్మలో చూపిన విధంగా స్టేజిని తయారుచేసుకొని కాస్త పెద్దసైజులో బొమ్మలను తయారుచేసుకుని ప్రదర్శించవచ్చు. ఇలాంటప్పుడు కథకు అనుగుణంగా బాక్‌డ్రాప్స్‌ను కూడా తయారుచేసుకుంటే ప్రదర్శన మరింత ఆసక్తిదాయకంగా ఉంటుంది.

బొమ్మలాట వలన ప్రయోజనాలు

బొమ్మలాటలో టీచర్లు, పిల్లలకోసం బొమ్మలను తయారుచేసి ప్రదర్శించవచ్చు. కొంచెం పెద్ద పిల్లలకు మార్గదర్శకంగా ఉంటూ వారిచేతే బొమ్మలను తయారుచేయించి, వారితో కలసి బొమ్మలాటలను ప్రదర్శించవచ్చు. విద్యను వినోదాత్మకంగాను, విజ్ఞానాత్మకంగాను బోధించవచ్చు. ప్రదర్శన అయిపోయిన తరువాత టీచర్లు, పిల్లలకు కథలోని అంశాలను ప్రశ్నలుగా వేసి సమాధానాలు రాబట్టి విషయ పరిజ్ఞానాన్ని పెంపొందించవచ్చు. క్లాసు రూములో బొమ్మల తయారీలో పిల్లలను పాల్గొనేటట్లు చేస్తే పిల్లలకు టీచర్లకు మధ్య సాన్నిహిత్యం పెరుగుతుంది.

బొమ్మలాట ఒక కళకాదు. అనేక కళల సమాహారం. ఒక బొమ్మలాటలో ఒక బొమ్మను తయారుచేసేటప్పుడు పిల్లలకు పరిశీలన, పరిజ్ఞానం, ఏకాగ్రతతో పాటు డ్రాయింగ్, పెయింటింగ్ వంటి కళలతో పరిచయం కలుగుతుంది. కథను చెప్పి వారిని సంభాషణలు సొంతంగా చెప్పమంటే వారికి అర్థం చేసుకోవడం, భాష. భావవ్యక్తీకరణ అలవడతాయి. ప్రదర్శన ఇచ్చేటప్పుడు వారికి గ్రూపులో కలసి పనిచేయడం, ఇచ్చిపుచ్చుకోవడం, సహనం పెంపొందుతాయి.

పిట్టలు ఎలా ఎగురుతాయి? తాత ఎలా దగ్గుతాడు? కోతి ఎలా దూకుతుంది? జింక ఎలా పరిగెడుతుంది? వంటి ఉదాహరణ ఇస్తే వారు చక్కగా అర్థం చేసుకొని తిరిగి ప్రదర్శిస్తారు. వారి చేత ముందుగా కాస్త సంభాషణలకు అనుగుణంగా ఆడించడం ప్రాక్టీసు చేయిస్తే సరిపోతుంది. షో ని పిల్లల చేత ప్రదర్శింప చేసినప్పుడు బొమ్మలను ఆడించమని వారికి సూచనలు ఇస్తే చాలు వారు అల్లుకుపోతారు. బొమ్మలాటను ప్రదర్శిస్తే వారికి అన్ని థియేటర్ ఆర్ట్స్‌లో పరిచయం కలుగుతుంది. వినడం–మాట్లాడడం, చదవడం–రాయడం–ప్రతిస్పందన, అవగాహన, ప్రశంస, భాషాంశాలు, పదజాలం వంటి సామర్థ్యాలు మెరుగు పడతాయి.

పై ప్రయోజనాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని క్లాసురూములో టీచర్లు తమంత తాము బొమ్మలను తయారుచేసుకొని బొమ్మలాట ద్వారా బోధించడానికి ఒక వర్క్‌బుక్ లాగా ఈ పుస్తకాన్ని రాయడం జరిగింది. ఈ పుస్తకంలో బొమ్మలు ఎలా తయారుచేసుకోవాలో విపులంగా వివరించబడింది. బొమ్మలు తయారుచేయడానికి సూచించిన మెటీరియల్స్ కూడా సులభంగా లభిస్తాయి. కథలు కూడా ఉదాహరణగా ఇవ్వడం జరిగింది.

తరగతి : ఆరు

పప్పెట్రీ రకం : స్టిక్ పప్పెట్లు

అంశం : తెలుగు

సామర్థ్యం : ఉపాయం, కృతజ్ఞత

పాఠం : కుందేలు తెలివి (సింహం - ఎలుక)

కావలసిన వస్తువులు : పాతకార్డులు, ఫెవికాల్, చార్ట్‌కాగితం, రంగులు, వెదురుబద్దలు, కత్తెర.

తయారీ విధానం : తరగతి పుస్తకంలో బొమ్మలలో చూపిన విధంగా సింహం ,ఎలుక నమూనా బొమల్మను డ్రాయింగ్‌గా వేసుకోవాలి. చార్ట్‌ను రెండుగా మడతపెట్టి అవుట్ లైన్ వెంట సరిగ్గా కత్తిరించాలి. తగిన రంగులను వేసిన బొమ్మ ఉన్న సైజు కన్నా రెట్టింపు పరిమాణంలో బద్దను కాని కాగితంను రోల్ లాగా చుట్టి ఫెవికాల్‌తో చార్ట్‌కు ఒక వైపున అంటించాలి. రంగు ఆరిన తరువాత పెయింట్ చేస్తే బొమ్మ తయారవుతుంది. ఇదే విధంగా ఎలుక బొమ్మను తయారుచేసుకోవాలి. తరువాత ఈ క్రింది విధంగా కథ ను ముగ్గురు లేదా నలుగురు పిల్లలచేత తగిన విధంగా బొమ్మలను ఆడిస్తే పిల్లలు బాగా ఆనందిస్తారు.

నిర్వహణ విధానం : కథలో ఉన్న విధంగా పిల్లలచేత తగిన విధంగా బొమ్మలను ఆడిస్తే పిల్లలు బాగా ఆనందిస్తారు. తెలిసిన కథ కనుక ఆంగ్లం లో ప్రదర్శనను నిర్వహిస్తే, పిల్లల భాషా నైపుణ్యం పెరుగుతుంది.

స్టిక్ పప్పెట్‌ను ఆడించే విధానం : స్టిక్ పప్పెట్ల స్టేజి ప్రత్యేకమైన పెద్ద స్టేజి అవసరం లేదు. ఒక చేత్తో బొమ్మకు ఉన్న స్టిక్‌ను పట్టుకొని మరో చేత బొమ్మ చేతికి ఉన్న స్టిక్‌ను కదుపుతూ ఆడించాలి. మిగిలిన బొమ్మలకు ఉన్న స్టిక్‌ను అటూ ఇటూ మాతలకు అనుగుణంగా కదిపితే పిల్లలు ఆనందిస్తారు. చక్కగా ఆడిస్తారు.

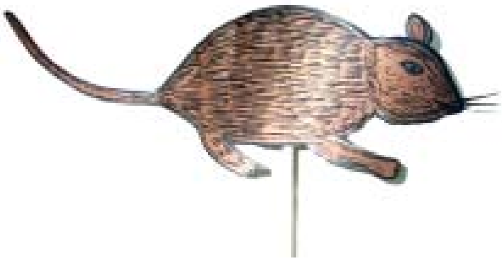

ఇంకొక పద్ధతి : కఱ్ఱ బొమ్మలు (ఊచ పప్పెట్లు) లలో తయారు చేయడం

కావలసిన వస్తువులు : సాక్స్, దూది, స్పాంజి, ఫెవికాల్, కత్తెర, కట్టర్, బాల్స్, కార్ట్ బోర్ట్, ఫర్‌క్లాత్, వెదురుబద్దలు, ట్వయిన్, ఎలుక రంగు గుడ్డ 1/2 మీ॥,దారం.

సింహం తలను తయారుచేయు విధానం

సింహం తలకు సరిపోయేంత దూదిని సాక్స్‌లో నింపి ట్వయిన్‌తో ఆ తలను కట్టేయాలి. తలకు, సింహం మూతిలా ఉండేలా ఒక చిన్న బాల్‌ను రెండుగా కోసి అంటించాలి. ముక్కుకు గాసు బొమ్మలో చూపిన విధంగా పేపర్‌ను త్రికోణ ఆకారంలో కత్తిరించి అంటించాలి. కళ్ళను కూడా అతికించాలి. ఆ తరువాత సింహం జూలునకు గాసు స్పాంజిని పొడవుగా సన్నగా ముక్కలుగా చేసుకొని ఒకదాని మీద ఒకటి అంటించాలి. అపుడు తల పూర్తి అయిందన్నమాట! బొమ్మలో చూపిన విధంగా సింహం యొక్క శరీరం ఆకారంలో స్పాంజి కట్ చేసుకోవాలి. రెండు వెదురు బద్దలు తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండింటి మధ్యలో దారాన్ని కట్టాలి. ఈ బద్దలకు కట్ చేసుకున్న సింహం శరీరాన్ని అంటించాలి. తలను, మెడ భాగంలో వెదురుబద్ద దూరేలాగా బిగించాలి. తరువాత శరీర భాగానికి తలను కూడా అతికించాలి. తోకను అతికించాలి. అపుడు సింహం బొమ్మ తయారవుతుంది.

శరీర భాగం తయారుచేయు విధానం

సింహం యొక్క శరీరభాగంలాగా ఎలుక యొక్క శరీరం ఆకారంలో స్పాంజి కట్ చేసుకోవాలి. రెండు వెదురు బద్దలు తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండింటి మధ్యలో దారాన్ని కట్టాలి. ఈ బద్దలకు కట్ చేసుకున్న ఎలుక శరీరాన్ని అంటించాలి. తలభాగంలో, మెడ భాగంలో వెదురు బద్ద దూరేలాగా శరీర భాగానికి తలను కూడా అతికించాలి. తోకను అతికించాలి. ఎలుక బొమ్మ తయారవుతుంది. రెండు వెదురు బద్దలను కదిపితే ఎలుక కదులుతుంది.

ఎలుక తలను తయారుచేయు విధానం

ముందుగా నల్లని బట్టను తీసుకొని బొమ్మలో చూపించినట్లుగా 2 ముక్కలు ఎలుక తలను కత్తిరించుకొని 2 ముక్కలు ఒకదానిపై ఒకటి వేసి చుట్టూ అంచులు కలిపి కుట్టుకోవాలి. మెడ భాగం కుట్టకుండా వదలాలి. కలిపికుట్టిన ముక్కలను సీదాగా అయ్యేటట్లు లాగాలి. మెడభాగంలో నుండి దూదిని బాగా గట్టిపడేటట్టుగా కూరాలి. తలపై భాగంలో 2 చెవులను బొమ్మలో చూపించినట్లుగా కత్తిరించుకొని కుట్టుకోవాలి

ఎలుక శరీర భాగం తయారుచేయు విధానం

సింహం యొక్క శరీరభాగంలాగా ఎలుక యొక్క శరీరం ఆకారంలో స్పాంజి కట్ చేసుకోవాలి. రెండు వెదురు బద్దలు తీసుకొని బొమ్మలో చూపిన విధంగా రెండింటి మధ్యలో దారాన్ని కట్టాలి. ఈ బద్దలకు కట్ చేసుకున్న ఎలుక శరీరాన్ని అంటించాలి. తలభాగంలో, మెడ భాగంలో వెదురుబద్ద దూరేలాగా శరీర భాగానికి తలను కూడా అతికించాలి. తోకను అతికించాలి. ఎలుక బొమ్మ తయారవుతుంది. రెండు వెదురు బద్దలను కదిపితే ఎలుక కదులుతుంది.

ఊచ పప్పెట్‌ను ఆడించే విధానం

సింహం, ఎలుక కాళ్ళకు ఉన్న రెండు రాడ్లను చెరో చేత్తో పట్టుకొని ఆడించాలి. రెండు రాడ్లను ఒకదాని తరువాత ఒకటి ముందుకు కదిపితే బొమ్మ నడుస్తున్నట్లుగా ఉంటుంది. వేగంగా కదిపితే బొమ్మ పరిగెడుతున్నట్లుగా ఉంటుంది. ముందు ఊచను కాస్త వెనక్కి త్రిప్పితే బొమ్మ వెనుకకు చూస్తున్నట్లుగా ఉంటుంది..ఊచ పప్పెట్ల స్టేజి గ్లౌవ్ పప్పెట్లకు వేసిన స్టేజిలో ఊచ పప్పెట్లను ఉపయోగించవచ్చును. ఒక వేళ బడిలో జరిగే ప్రత్యేక సందర్భాలలో పెద్ద జన సముదాయాల ముందు షో వేయాలంటే పెద్ద బొమ్మలను తయారు చేసుకోవాలి. క్లాసురూములో చిన్నచిన్న బొమ్మలు సరిపోతాయి.

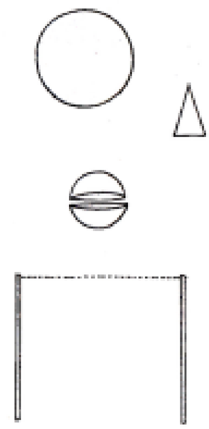

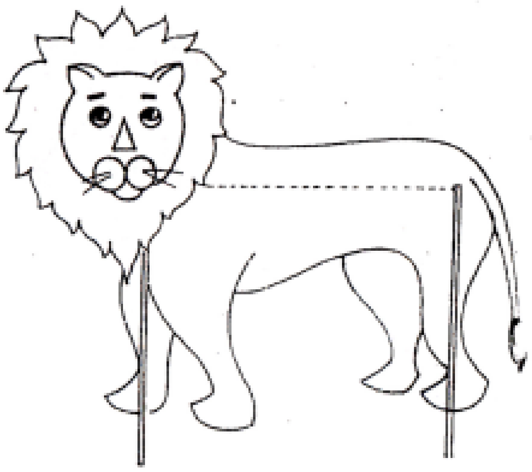

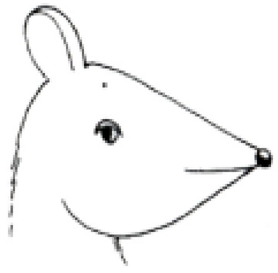

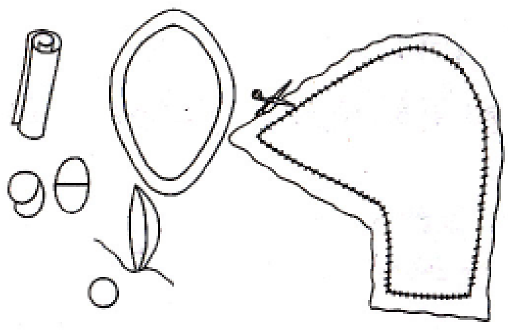

సింహం – ఎలుక

ఒక అడవిలో సింహం ఉండేది. సింహం అడవికి రాజు అని గర్వపడేది. ఎవ్వరినీ లెక్కచేసేది కాదు. ఒక రోజు దానికి ఎలుక కనిపించింది. వెంటనే దానిని పట్టుకొని తినడానికి ప్రయత్నించింది. అప్పుడు ఆ ఎలుక "నన్ను చంపవద్దు మహారాజా! నీవు ఈ అడవికి రాజువు. నేను చాలా చిన్నజీవిని. నన్ను చంపితే నీ కడుపునిండదు. నన్ను వదిలిపెడితే నేను నీకు అవసరమైనప్పుడు సహాయంచేస్తాను. నన్ను విడిచిపెట్టు" అని బ్రతిమిలాడుకుంది.

అప్పుడు సింహం గట్టిగా నవ్వుతూ "నీవు నాకు సహాయం చేసేంత గొప్పదానివా?" అని ఎగతాళి చేసింది. "అయినా ఇంతవరకూ నా ముందు ఏ జంతువు నీ అంత ధైర్యంగా మాట్లాడలేదు. నీ ధైర్యానికి మెచ్చాను పో" అని ఎలుకను విడిచిపెట్టింది.

ఒకనాడు అడవిలో సింహం తిరుగుతుండగా సింహం వేటగాని వలలో చిక్కుకుంది. కాపాడమని గట్టిగా అరిచింది. సింహం అరుపులు విన్న ఎలుక అక్కడికి వచ్చింది. వెంటనే సింహం చిక్కుకున్న వలను అంతా కొరికేసి సింహాన్ని విడిపించింది.

అప్పుడు సింహం ఎలుకతో చిన్న జంతువు నాకేమి సహాయం చేస్తావని ఎగతాళి చేసినందుకు మన్నించమని కోరుతూ ఆపద నుండి తనని కాపాడినందుకు కృతజ్ఞతలు చెప్పింది.

ఈ కథకు సంభాషణలు రాయించాలి.

సూచనలు

1. సింహం జూలునకు గాసు నార గాని, ఊలు గాని ఉపయోగించవచ్చు.
2. పెద్ద పెద్ద వలను తయారుచేయడానికి కాగితంకు కన్నాలు కన్నాలుగా కత్తిరించుకొని సింహంపైన వేస్తే ఎలుక వచ్చి ఆ కాగితం వలను చింపితే సింహం వల నుండి విముక్తిచెందినట్టుగా చూపించవచ్చు.
3. పిల్లలకు రోజూ పళ్ళను పొద్దున సాయంత్రం బాగా తోమితే పళ్ళు గట్టిగా ఉంటాయని, గుట్కా వక్కపొడి లాంటివి తినకూడదని చెప్పవచ్చు.

4 **కుందేలు తెలివి పాఠాన్ని కూడ ప్రదర్శించవచ్చు.**

తరగతి : ఆరు
పప్పెట్రీ రకం : స్టిక్ పప్పెట్లు
అంశం : సాంఘిక శాస్త్రము
సామర్థ్యం : స్త్రీ, పురుష సమానత్వం, విచక్షణ ,
పాఠం : (స్త్రీ, పురుష సమానత్వ దిశగా పయనం)

లింగ నిర్ధారణ

పాట

నా పేరు సీతమ్మ.... నేనేమో పంతులమ్మను
ఆడపిల్లగా పుట్టాను.... కష్టాలెన్నో పడ్డాను
చదువెందుకు నీకన్నారు..... అంట్లు తోమితే చాలన్నారు
ఎవ్వరెన్ని మాటలన్న...... పట్టుబట్టి సదువుకున్న
పంతులమ్మనై మీ ముందర నిలుచున్న ॥నా॥

ఆడపిల్ల పుడుతుంటే అయ్యో అనకుండా
అహా అనే రోజులన్ని రావాలని
మనవూరూ మన పల్లెకు మంచిపేరు రావాలని
మంచి మాట చెప్పిపోను వచ్చినాను...

అవ్వలకు, అయ్యలకు, అక్కలకు అందరికీ నా దండాలు... నా పేరు సీత.... పెద్దోళ్ళందరూ నన్ను సీతమ్మ అంటారు. చిన్నాళ్ళు నన్ను సీతక్క అంటారు... నేను మన ఊర్లో పంతులమ్మగా పనిచేస్తున్న మన రామసక్కదనాల కథలు. మన రామసక్క దనాల పాటలు మీకు చెప్పిపోదామని వచ్చిన. నేను మీకాడకు వస్తుంటే మన యాదగిరి అన్న ఇంటికాడ లల్లి వినపడ్డది శంకరన్నా, యాదగిరి అన్న వస్తున్నారు... ఆళ్ళ సంగతేందో మీరే చూడండి.

(శంకర్ పాటపాడుకుంటూ వస్తాడు... యాదగిరి దిగాలుగా ఉంటాడు.)

శంకర్ : ఎందిరా యాదగిరి గట్టున్నవు.. ఒకాలు ఇంట్లుంటే ఇంకో కాలు ఈదిలున్నదన్నట్టు ఊరంత ఊషారుగ తిరిగేటోనివి నల్లమోగమేసుకొని గట్ల ఉన్నవేందిరా? పానంగిట్ల బాగలేదా!

యాది : ఏం లేదు మావ.!!!

శంకర్ : అగో ఎంలేదంట వేందిరో.. నీ మొకం జూస్తనే తెలుస్తుంది... మా సెల్లలు తోటి లొల్లిగిట్ట పెట్టుకున్నవా ఏంది?

యాది : నీకు తెలువదేమున్నదే శంకర్ బావ నాకత. మీ చెల్లె మళ్ళ నీళ్ళుపోసుకుంది.

శంకర్ : మంచిముచ్చటనే గదరా.. పరేషాన్ ఎందుకైయితున్నవ్? యాడాది కొక్కరి లెక్కన పిల్లమీద పిల్లను కంటనే ఉన్నరు కదా..

యాది : ఏంలేదే... ఇప్పటికే ఇద్దరాడపిల్లలాయె... నీ చెల్లె... ఆ దరిద్రగొట్టుది ...ఈసారి గూడ ఆడపిల్లనే కంటదేమోనని.. నీ యవ్వ నాతో పెండ్లయిన మల్లిగానికి తొలిసూరు మగపోరడు పుట్టె.. గా సుబ్బ కొడుక్కు మగపోరడే పుట్టె. ఆల్లందరూ నా ముంగల నీల్గుతుంటే నాకు... నాకు నల్లమోగం కాకపోతే ఎంది చెప్పు...????

శంకర్ : నువ్వన్నది నా కెరికయినది.. నువ్వు కాస్త దిమాక్‌తోని పని చేయాలి.. నువ్వు ఫికర్ చేయకు.

యాది : ఫికర్ చేయకంటవేంది?.. ఈసారి గిట్ట అది మోగపోరన్ని కనకపోతే దాన్ని ఇడిసిపెట్టి ఇంకో లగ్గం చేసుకుంట. ఇంకో ముచ్చటే లేదు... ఆ...

శంకర్ : యహ! నీ.. ఆరాటాల పెండ్లికొడుకు అత్తకుపుస్తె కట్టిండన్నట్టు నీ లొల్లినీదేకాని నామాట ఇనవా మన మల్లిగాడు, నారిగాడు ఏంజేసిరో నీకెరికైత్తే, నీక్కూడ మగపోరడే పుట్టెడోడు...

యాది : ఏం జెసిర్రి.. ఎమన్నా మందుమాకు గట్ట తిన్నరా... లేకపోతే ఏమన్న మాయనో మంత్రమో వేసింరా?

శంకర్ : గవ్వేంగాదు.. వాళ్ళు పట్నందీస్కపోయి ఆల్ల పెళ్ళాలకు పరీచ్ఛ చేయించిండ్రు.

యాది : ఏం పరీచ్ఛ.??

శంకర్ : కడుపులో ఉన్నది ఆడనో మోగనో ఎరికపట్టె పరీచ్ఛ.

యాది : యహనీ యవ్వ! ఆడపిల్లని తెలిస్తే ఇంకెక్వ పరేషాన్ గాదా?

శంకర్ : ఆడపిల్ల అని తెలసినంక ఇంకా ఉంచుకుంటె పరేషాను.

యాది : అంటే... ఏంది..??

శంకర్ : ఏమున్నది కడుపులున్నది ఆడపిల్ల అని తెల్వంగనె కడుపులనే గుటుక్కు మనిపించి రావాలె అబార్షను చేయిస్తే అయిపాయే.

యాది : వార్ని బావా... నీ పుర్రెల ఎన్ని తెలివి తేటలున్నయి...

శంకర్ : సరెతీయ్ సాగినచోట చాలుగాని పోయి జరగల్సిన పనిచూస్కుపో.

యాది : ఇంత వివరంగా చెప్పినంక నేనూకుంటనా పోయ్యాన్త మీ చెల్లెను దీస్కోని పట్నం బోత.

శంకర్ : పోతె పోయినవుగని ముందుగల్లనే మా చెల్లెకు ఈ విషయం చెప్పకు పరీచ్చలకని పట్నం తోల్కపో..

యాది : అవ్వవ్ ముందే చెప్తె లొల్లిపెట్టుకుంటది. మంచి ముచ్చట చెప్పినవు.

శంకర్ : పో పో బస్సువచ్చే యాళ్ళయింది.

యాది : అవు వస్తబావా.

శంకర్ : పాట పాడుకుంటు వెళ్ళిపోతాడు.(యాదగిరి, భాగ్య ప్రవేశం)

యాది : ఇగో నేను డాక్టరమ్మతోని మాట్లాడుత నువ్వు నడిమిట్ల ఎం మాట్లాడకు ... ఎరికయిందా..

భాగ్య : నేనేం మాట్లాడుత.. డాట్టరమ్మ ఏమన్న అడిగితే చెప్త గంతే!

యాది : నువ్వేం జెప్పకు అన్ని నేను జెప్త.. సరేనా...

భాగ్య : గట్లనే తీయ్.

యాది : అగో డాట్టరమ్మస్తుంది.. (డాక్టరమ్మ వస్తుంది) దండాలు డాక్టరమ్మ.

భాగ్య : నమస్కారం !నువ్వు నర్సమ్మ కొడుకు యాదగిరి కదు?.. మీ అమ్మనాకు బాగాతెలుసు అందరికీ సాయం చేస్తుంటుంది. మీ అమ్మ బాగుందా?

యాది : మంచిగుందమ్మ ఇది నా పెళ్ళం పేరు భాగ్య.. నీళ్ళుపోసుకుంది జర పరీచ్చ చేయుండ్రి.

డాక్ట : తప్పకుండా చేస్తాను.. అవును భాగ్య ఎన్నో కాన్పుమ్మా?

యాది : మూడోపారమ్మ..మొదటి రెండుసార్లు.. ఆడపిల్లలే.

డాక్ట : సరే నువ్వు బయటకూర్చో.

యాది : అదిగాదమ్మ.. పరీచ్చ చేసి కడుపులోపల ఉన్న పిండం ఆడనో మొగనో చెప్తరంటగదా.. గా పరీచ్చ చేయుర్ని

డాక్ట : కడుపులో ఉన్నది ఆడోమొగో పరీక్ష చేసి చెప్పడం నేరం. అలాచేస్తే, శిక్ష పడుతుంది లింగనిర్ధాన పరీక్ష చట్టరీత్యా నేరం. అలా చేస్తే నీకు నాకు శిక్ష పడుతుంది.

యాది : గట్లంటవేందమ్మ మనం ఎవరికన్నా చెప్తే గదా తెల్వునీకి గుట్టుచప్పుడు కాకుండా జెయ్యిమ్మ ఆడపిల్లనో మొగపిల్లాడో చెప్పద్మ ఎట్లా తెలుసుదమ్మా? చెప్పా? నువ్వుచెప్పాకు.

డా॥ : పిచ్చిపిచ్చిగా మాట్లాడకు ఆడపిల్ల అయిత ఏమవుతది.

యాది : ఇప్పటికే ఇద్దరు ఆడపిల్లలున్నరు. ఇంకోసారి ఆడపిల్ల అంటి ఎట్ల అందుకని.

భాగ్య : నీ యవ్వ.. పట్నంకు పరీచ్చలకని తీసుకొస్తే నా మీద ప్రేమతోని అచ్చినవనుకున్న గింత భట్టెబాజివని అనుకోలేదు.

యాది : నువ్వు నోరుముయ్యి. నిండా అని నీడలో కూకుండే నీకేం తెలుసు మోసేటోన్కి తెలుస్తుంది బరువెందో సాగనంపనికి మూటలు కావాలి ఎర్కేనా? తిండికి బట్టకు ఊర్కేనే అయితదా?

డాక్ట : మగపిల్లాడయితే తిండి బట్ట పెట్టవా? కడుపులో ఉన్న పిండం ఎదుగుదల, తల్లి ఆరోగ్యం కోసం తెలుసుకోవడం కోసం ఆ పరీక్షలు చేస్తాం అంతేకాని లింగనిర్దారణ అంటే కడుపులో ఉన్నది ఆడోమొగో తెలుసుకోవడానికి ఏ డాక్టరూ ఈ పరీక్షలు చేయరు, చెయ్యకూడదు అయినా ఇలా ఎన్నిసార్లు అబార్షన్ చేయిస్తావు?

యాది : మగపిల్లాడు పుట్టెదాకా గిట్లనే చేయిస్తా..

డా॥ : నువ్వు నర్సమ్మ కొడుకువు కాబట్టి ఊరుకుంటున్న మళ్ళోసారి ఇలా అడిగావంటే పోలీసులకు చెప్పి లోపల వేయిస్తాను.

భాగ్య : గట్ల గడ్డిపెట్టు తల్లి రోజు ఇంట్ల ఇదే రంధి మొగపిల్లవాడు కావాలని దయ్యం పట్టనడ ఒకేట సణుగుడు నా పాణానికి నిమ్మలం లేదు.

డా॥ : చూడు యాదగిరి నీ మంచికే చెబుతున్నా.. ఈ రోజులలో ఆడపిల్ల అయినా మగపిల్లగాడయినా ఒకటే

యాది : అయితే మీరు పరీచ్చ చేయరా.. సరే. ఇక పట్టణంలో డాక్టర్లే లేరా?

డా॥ : నేనేకాదు ఇక్కడ కాదు నువ్వు ఇంకెక్కడైనా పరీక్షలు చేయించినా ఊరుకొను పోలీసులకు చెబుతాను.. ఇదిగో భాగ్య ఇంటికి వెళ్ళు జాగ్రత్తగా మందులువాడు.. మీ ఉర్లో హస్పిటలెలో క్రమంతప్పకుండా చూపించుకో..

భాగ్య : గట్లనే డాక్టరమ్మ...

సీతక్క ప్రవేశం

సీతక్క : యాదగిరి భార్యను పట్నానికి తీసుకొని పోయి కడుపులో ఉన్నది ఆపడిల్లనో మొగపిల్లగాడో తెలుసుకుందా మనుకున్నాడు... కాని డాక్టరమ్మ ఒప్పుకోలేదు... పైగా పోలీసులకు పట్టిస్తానన్నది... యాదగిరి భార్య భాగ్యకు నొప్పులు వస్తుంటే మంత్రసాని మారెమ్మను పిలిపించిండు... యాదగిరి తల్లి నర్సమ్మ కూడా భాగ్య దగ్గరే ఉంది... కాని యాదగిరి మాత్రం ఈసారైనా మగపిల్లవాడు పుడతాడా లేదా అని బేచెన్ అయి అటు ఇటూ అరుగుతుండు.

(పిల్ల ఏడుపు. యాదగిరి అటు ఇటు తిరుగుతూ...)

యాది : ఎం మారెమ్మ! (ఆడపిల్లనా) మొగపిల్లగాడనగా?... మొగపిల్ల గాడనగా?... మొగపిల్లాడ

మంత్ర : అయ్యో.. నా మొగానికి అంత అదురుష్టం కూడనా?

యాది : దీనింట్ల పీనిగెల్ల మళ్ళి ఆడపిల్లనే కన్నదా?... ఇంగలాభం లేదు.. ఇదో మారెమ్మ గట్ల యినాం రాకుంటే గిట్ల జెయ్యి.. సప్పుడు గాకుండ పుట్టినపిల్ల గొంతుల ఒడ్లగింజెసి గుటుక్క మనింపిచెయ్ లేదంటె వేడినీళ్ళు పోయ్యి. ఎదో ఒకట జెయ్యి.

మంత్ర : అమ్మో.. యింకేమన్నున్నదా? మాట పాక్కితే నా ప్రాణం మీదకు రాదు..

యాది : గీ మాటలకు ఏంది గాని! మొన్న రాములమ్మ కన్న ఆడపిల్లను కాలువల పారేసింది నువ్వేకదా. నకరాలే చేయ్యకుండ ఎంతగావాల్లో చెప్పి పిల్లను పట్టకపో.

మంత్ర : కష్టం జూసి నువ్వే చెప్పు.. ఎం పాపం జేసిన్నో.. యింకెంతమంది ఆడపిల్లలను గిట్ల గుంటలల్లు పెట్టిన్రంట కదా!

అత్త : ఎందిరా యాదగిరి ఎందిరా గుసగుసలు మారెమ్మ సంగతేంది? మారెమ్మ.. ఆ .. ఎం లేదమ్మ

యాది : ఏం లేదమ్మ

నర్సమ్మ : ఎం లేదంట వేందిరా? నేనంతా ఇంటనే ఉన్న.. పట్నంల డాక్టరమ్మ నీ గురించి చెప్పినప్పుడు నేను నమ్మలా..... మొగపిల్లాడు కావాలనుకుంటున్నవనుకున్నకాని ఆడపిల్ల చంపేకాడికి ఎగబడ్డావురా? నీకేం పోయోకాలంరా? ఆడపిల్ల అని చంపమంటనవ్..

యాది : నా పిల్ల నా యిష్టం. మధ్య నీకేమొచ్చింది? అక్కరకు రానిది మనింట్ల ఎందుకు? బువ్వపెట్టి పెండ్లి పెటాకులు జెయ్య ఈడ మూటలాగు తాడుతున్నయా? అయినా ఉన్న ఇద్దరాడపిల్లలు చాలరా? ఇల్లు గుల్ల జెయ్యనీకి?

తల్లి : తప్పురా! నీకేం కష్టమయితది? జర్రంత బువ్వపెడితే అదే పెరుగుతది. సర్కారి బళ్ళ చదువు చెప్పించు డాక్టరమ్మ అయితది.

యాది : ఎందీ డాక్టర?? కలెక్టర్ గిరి వద్దా ఎంత చదివినా దానికి పెండ్లి చెయ్యొద్దా? అది సదివిన దానికంటే ఎక్కువ సదివినోన్ని తేవాలా? అయినా నేనేం సంపమనడంలే ఎడనో ఊయ్యాలలు ఉన్నయంట కదా?? అంద్ర పెడెస్తసరి.

తల్లి : ఇకనుండి ఇలా అందరూ నీలాగ అనుకుంటే ఆడపిల్లలు మిగుత్తరా.. మగపిల్లలకు తెస్తరు పెళ్ళలను? ఇదో మారెమ్మ !!! ఇలాంటి పనులు చేస్తే నిన్నూ, కొడుకని చూడకుండా నిన్ను పోలీసులకు పట్టిస్తా? ఎంది మారెమ్మ.. ఇంకోసారి ఇంట్ల జెరింగిందనుకో.

మారె : తప్పయిందమ్మా ... ఇంకెప్పుడు ఇట్ల జెయ్యి...

యాది : ఏందే బెదిరిస్తున్నవ్? తల్లివైయుండి నన్నే అంటదా? ఈ మధ్యన సభలు మీటింగ్‌లని తిరిగి బాగా ఉ షారైయానావు. కట్నం ఎడ్నెల్ల తెస్తవ్? ఎంపెట్టి సాధుతవ్?

తల్లి : నీకు చేతకాకపోతే నేను భాగ్య సాదుతం.. అయినా నీ అయ్యపోతే చిన్నప్పటి నుండి నిన్ను సాదలేదా? గట్లనే సాదుతా.. మంచి చదువు చెప్పిస్త.... దాని బ్రతుకు అది బతుకుద్ది... మంచిగ నదివన కట్నం లేకుండన్ కళ్ళద్దురాని పెళ్ళి చెస్కునే టోళ్ళు మస్తుమందిన్రు..

యాది : గిదంతా అయ్యిన్నాదు సూత్తతియ్.
సీతక్క ప్రవేశం

అదండి యాదగిరి కథ. అసలు అందరూ ఆడపిల్లలు పుట్టడానికి తల్లి కారణం అనుకుంటరు. కాని సైన్సు ప్రకారం ఆడపిల్లలూన మగపిల్లాడయినా తండ్రివల్లె పుడతారు. యాదగిరి తల్లి మంచిది కనుక పుట్టిన పిల్ల బతికింది. ఆడపిల్లలకు ఇది తల్లి కడుపులో పడగానే కష్టాలు మొదలు .. ఒక్కతే ఆడపిల్లయినా ఎం ముద్దుగ జూసుకుంట్రరనీ. చదువు చెప్పించక ఇంటడుపని నెత్తినేస్తున్నరు కాస్త వయస్సు రాగానే గుండెలమీద కుంపటని చిన్నవయస్సులోనే పెళ్ళిళ్ళు చేస్తున్నారు.. డబ్బులకాశపడి ఎవరికో ఒకరికి కట్టబెడుతున్నారు ఆని పిల్లలను ఈ కథను ముగింపు చెప్పమనాలి. ఆడపిల్లల శాతం తగ్గడం, విచక్షణ గురించి తెలియచెప్పాలి, చర్చించాలి.

తరగతి : ఏడవ తరగతి

పప్పెట్రీ రకం : స్టిక్ పప్పెట్లు

అంశం : సామాన్య శాస్త్రము

పాఠం : నీరు ఉన్నదే కొంచెం వృథా చేయకండ

సామర్థ్యం : నీటి, గ్యాసు, కరెంటు – సహజ వనరుల విలువ స్వీయావగాహన.

స్టిక్ పప్పెట్లు పాత్రలు : వేణు , ప్రకాష్ , లత , మను , సమంత

కావలసిన వస్తువులు : ఫెవికాల్, రంగులు, వెదురుబద్దలు, దళసరి చార్ట్ కాగితం, కత్తెర.

తయారీ విధానం : కావలసిన బొమ్మల్ను డ్రాయింగ్‌గా వేసుకోవాలి. చార్ట్‌ను రెండుగా మడతపెట్టి అవుట్ లైన్ వెంట సరిగ్గా కత్తిరించాలి. తగిన రంగులను వేసిన బొమ్మ ఉన్న సైజు కన్నా రెట్టింపు పరిమాణంలో బద్దను కాని కాగితంను రోల్ లాగా చుట్టి ఫెవికాల్‌తో చార్ట్‌కు ఒక వైపున అంటించాలి. రంగు ఆరిన తరువాత పెయింట్ చేస్తే బొమ్మ తయారవుతుంది.

ఇదే విధంగా అన్ని బొమ్మలూ తయారుచేసుకోవాలి. తరువాత ఈ క్రింది విధంగా కథ ను ఇద్దరు ఆడిస్తూ , ఇద్దరు లేదా నలుగురు పిల్లలచేత తగిన విధంగా పాట పాడుతూ బొమ్మలను ఆడిస్తే పిల్లలు బాగా ఆనందిస్తారు (బొమ్మ టి.వి . ని తయారు చేసుకొవచ్చు)
(ప్రకాష్ టీవి చూస్తుంటాడు. అప్పుడే లోపలికి వచ్చిన వేణు...)

వేణు : ఇంత వెలుతురు ఉంటే పట్టపగలు లైట్ వేశారెందుకు? (అంటూ లైట్ ఆఫ్ చేసినట్టు చేస్తాడు వేణు.)

ప్రకాష్ : లైట్ ఉంటే ఏమైందిలే బావా? అవసరమైనప్పుడు మళ్ళీ ఆన్ చేయాలిగా? వేసుకునుంటే పోలా?

వేణు : కావాలంటే మళ్ళీ వేసుకుందాం, కరెంట్ ఎక్కువ కాలిపోతుంది.

ప్రకాష్ : నీ పిసినారి తనం పాడుగానూ, ఒక బల్బు వెలిగితే ఏదో నీ ఆస్తంతా కరెంట్ వాళ్ళకి కట్టాలన్నట్టు మాట్లాడతావే!?

వేణు : ఏ నెలకా నెల బిల్లు కట్టకపోతే తరువాత నెల కరెంట్ కట్ అయిపోతుంది.

లత : సరేలెండి, రాకరాక మా అన్నయ్య మనింటికి వస్తే ఒక బల్బు వెలిగిందని ఇంత క్లాస్ పీకాలా? టీవి చూడనివ్వండి.

వేణు : నేనేమన్నానే! కరెంట్ వేస్ట్ చేయొద్దన్నాను. నువ్వు కాపురానికి వచ్చిన కొత్తలో మన కరెంటుబిల్లు 2000 రూపాయలు వచ్చింది నీకు గుర్తులేదా? నేను చెప్పగా చెప్పగా ఇప్పుడు 1250 రూపాయలు వస్తోంది. (వీళ్ళు మాట్లాడుకుంటుండగానే కరెంటు పోతుంది.)

ప్రకాష్ : సినిమా మంచి సస్పెన్స్‌లో ఉండగా కరెంటు పోయింది. (వేణుతో భార్య లత)

లత : మీరు గోల చేసినట్టుగానే కరెంట్ పోయింది. ఇప్పుడు అంతా పొదుపే..

వేణు : మరీ నీ వెటకారం. నేను గోల చెయ్యడం ఏమిటే? టైమ్ పది అయ్యింది. పవర్ కట్ మూడు గంటలు కదా!

లత : మాటలలో పడి మరచిపోయాను. గారెలకు పిండి రుబ్బలేదు. కరెంట్ పోయింది కదా! రోట్లో రుబ్బ వలసినదే (అంటూ లత లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.)

ప్రకాష్ : మీకు రోజూ పవర్ కట్ ఉంటుందా బావా?

వేణు : ఊ... రోజూ ఉదయం మూడు గంటలు మరల సాయంత్రం ఇంకో రెండు గంటలు తీస్తాడు.

ప్రకాష్ : అయ్యో మరి చాలా కష్టం కదా! ఇలా తీస్తే జనాలెలా బతికేది.

వేణు : ఎవర్ని అంటాం మన కరెంట్ ఉత్పత్తి కన్నా వాడకం ఎక్కువయితే వాళ్ళయినా ఏం చేస్తారు?(లోపలి నుండీ లత బయటకు వచ్చి ..)

లత : అన్నయ్యా... నీకు స్నానానికి వేడినీళ్ళు పెట్టాను. కరెంట్ లేదని గ్యాస్ పైన కాచాను. చల్లారిపోతాయి త్వరగా వెళ్ళు.

(ప్రకాష్ లేచి బాత్‌రూమ్‌కి వెళతాడు. లోపలికి వెళ్ళి బయటకు వచ్చి)

ప్రకాష్ : వేడి నీళ్ళు బకెట్‌లో సగమే ఉన్నాయి కదా!

లత : ఇంకో బకెట్‌లో సగం చన్నీళ్ళు ఉన్నాయి. రెండూ కలుపుకో అన్నయ్య.

ప్రకాష్ : రెండూ కలిపినా బకెట్ నిండలేదు.

వేణు : అయ్యో బావా! మేము నీళ్ళ విషయంలోనూ పొదుపు పాటించక తప్పదు. రోజుకి ఒక గంటసేపు మాత్రమే నీళ్ళు వస్తాయి. వచ్చినప్పుడే నిల్వ ఉంచుకుని వాడుకోవాల్సిన పరిస్థితి. బకెట్ నీళ్ళతో సరిపెట్టుకోవలసినదే బావా!.

ప్రకాష్ : నేను మా ఇంటి దగ్గర నాలుగు బకెట్ల నీళ్ళతో స్నానం చేయడం అలవాటు. ఇక్కడ తప్పుతుందా! ఈ నీళ్ళతోనే స్నానం చేసి వస్తాను.

....

(వేణు, ప్రకాష్ ఇద్దరూ కూర్చుని ఉంటారు.)

వేణు : కరెంట్ వచ్చేవరకూ నీకు బోర్ కొడుతుందేమో బావా? చెమట్లు కారిపోతున్నాయి. మాకు అలవాటయి పోయింది.

ప్రకాష్ : బోర్ కాదు కానీ.. వేరే ప్రపంచంలోకి వచ్చినట్టుంది బావా. మీరు ఇన్ని ఇబ్బందులు పడుతున్నారు. అసలు అందరికీ సరిపడే కరెంట్, నీళ్ళు, గ్యాస్ మనకు లేవా?

వేణు : ఒకప్పుడు అన్నీ పుష్కలంగానే ఉన్నాయి. జనాభా పెరుగుతోంది. సహజ వనరులు తగ్గి పోతున్నాయి. ఉపయోగించుకునే పద్ధతి సరిగా లేనందు వలన కూడా వృధా అయిపోతున్నాయి. ఇప్పటికే పరిస్థితి ఇలా ఉంటే... మన ముందు తరాలకు ఇంకేమి మిగులుతుంది? మనం ఇప్పటికయినా పొదుపు చేసి ఇంధనం వాడుక తగ్గిస్తే కాలుష్యం నుండీ కూడా రక్షింపబడతాము. ముందు తరాల వారికి మేలు చేసిన వారమవుతాము.

ప్రకాష్ : కాలుష్యం అంటావ్? ఇంధనం అంటావ్? పొదుపు అంటావ్? మన ముందు తరాల వారికి మనం మేలు చేయాలంటే ఎలా? మనం ఇపుడు పొదుపు చేస్తే ముందు తరాల వాళ్ళకు చేరుతుందా?

ప్రకాష్ : వాళ్ళలాంటి ఎందరికో ఉపయోగపడటమే కాకుండా మన పిల్లల తరాలకు మనం మిగిల్చ గలుగుతాము.

మనుశ్రీ : అవును ప్రకాష్ మామయ్య.. మా టీచర్ చెప్పింది. ఇప్పుడు నీళ్ళు పొదుపు చేసుకోక పోతే ముందుముందు భూమిలో నీళ్ళు ఉండవంట. మా టీచర్ చెప్పారు.

వేణు : నిజమే... నీళ్ళు లేకుంటే మనుష్యులు జీవించడమే కష్టం అవుతుంది. మనకు ప్రతి అవసరానికి నీరు కావాలి. ఇప్పటికే కొన్ని చోట్ల తాగటానికి నీళ్ళు దొరకటం లేదంట. వర్షాలు లేక కొన్ని చోట్ల పంటపొలాలు బీడుబారి పోయాయి. బోరు వేయటానికి కూడా ఎంత లోతుకి తవ్వినా నీరు పడటం లేదు. పంటలు పండకపోతే మనకు కావలసిన ధాన్యం, కూరగాయలు వంటివి కూడా మనం ఇతర ప్రాంతాల నుండీ దిగుమతి చేసుకోవాలి. అప్పుడు అన్ని సరుకులు రేట్లు పెరిగి సామాన్య జీవనం కష్టం అవుతుంది. చెట్లు పెంచాలన్నా నీరు కావాలి. చెట్లు లేకుంటే వర్షాలు రావు. వర్షం నీరు భూమిలోకి ఇంకటానికి చర్యలు తీసుకోకపోతే నీరు సముద్రంలోని ఉప్పునీళ్ళలో కలిసిపోతుంది. ఉదయం బ్రెష్ చేసుకోవటం దగ్గర నుండీ మనకు నీటి అవసరం ఉంది. ఒంటి శుభ్రం దగ్గర నుండీ ఇంటి శుభ్రం వరకు నీటి అవసరం ఎంతో ఉంది. ప్రతి ఒక్కరికీ అత్యవసరమైన నీటి సంపదను కాపాడుకోవటం తప్పనిసరి.

ప్రకాష్ : నీటిని పొదుపు చేసుకోకుంటే ఇన్ని నష్టాలున్నాయా?

వేణు : అవును మరి. అలాగే గ్యాస్ వేస్ట్ చేసుకున్నా సహజ వనరులుగా లభిస్తున్న గ్యాస్ నిలువలు అయిపోయినా రెట్టింపు మూల్యం చెల్లించినా భవిష్యత్‌లో గ్యాస్ దొరకదు. కట్టెల పొయ్యితో ఇబ్బందులు లేకుండా గ్యాస్‌తో సులువుగా, త్వరగా వంట పూర్తి చేసుకుంటున్న మనం ముందు తరాలవారిని దృష్టిలో పెట్టుకుని గ్యాస్ పొదుపు చేయాలి.

ప్రకాష్ : నిజమే బావ మీరు చెబుతుంటే ఒక్కొక్క విషయం తెలుస్తోంది.

వేణు : ఇక కరెంట్ విషయానికి వస్తే కరెంట్ ఎక్కువ వాడటం వలన వృధా అవటమే కాకుండా కాలుష్యం కూడా అవుతోంది. బొగ్గు, నీరు, గాలి వంటి వాటినుండీ కరెంట్ ఉత్పత్తి చేస్తున్నందుకు చాలా ఖర్చు అవటమే కాకుండా గాలి కాలుష్యం అవుతోంది. లైట్స్ ఎప్పుడూ వెలగటం వలన కూడా గాలిలో తేమ తగ్గి పోతుంది. వాతావరణం వేడిగా మారుతుంది.

ప్రకాష్ : పొదుపు చేయకుంటే వచ్చే నష్టాలు చెప్పావు. పొదుపు ఎలా చేయాలో కూడా చెప్పుబావ. మన కాలనీలో అందరితో పొదుపు చేయించి, మన కాలనీ ఆదర్శ కాలనీగా పేరొచ్చేలా చేద్దాం.

ప్రకాష్ : అవును మను నీళ్ళను అవసరం అయిన మేరకే వాడుకోవాలి. నల్లలు లీక్ కాకుండా చూసుకోవాలి. బియ్యం కడిగిన నీరు పెరట్లోని మొక్కలకు ఉపయోగించుకోవాలి. వర్షపు నీరు ఇంకుడు గుంటల ద్వారా భూమిలోనికి ఇంకి పోనివ్వాలి. వర్షాలు ఎక్కువ కురవడానికి చెట్లు ఎక్కువగా పెంచాలి.

సమంత : గ్యాస్ ఎలా పొదుపు చేయాలో నేను చెప్పనా? ప్రకాష్ అన్నా?

ప్రకాష్ : ఓ.. నీకు తెలుసా... తెలిస్తే చెప్పు.

సమంత : వంటకు ప్రెషర్ కుక్కర్‌ని ఉపయోగించాలి. వంటకు అన్నీ రడీ చేసుకున్న తరువాత స్టౌ వెలిగించు కోవాలి. పప్పును ఉడికించటానికి ముందు నానపెట్టాలి. వంట చేసేప్పుడు మూత పెట్టి వండాలి. వంట పూర్తవగానే బర్నర్ ఆఫ్ చేయాలి. ట్యూబ్ లీక్ అవుతుందేమో చూసుకోవాలి. ఫ్రిజ్‌లో నుండీ తీయగానే వేడి చేయకూడదు.

ప్రకాష్ : శభాష్. వెరీగుడ్. కరెంట్ పొదుపు ఎలా చేయాలో ఎవరైనా చెపుతారా?

మనుశ్రీ : నేను చెప్తాను... నేను చెప్తాను.. వెలుతురు ఉన్నప్పుడు బల్బ్‌లు ఆన్ చేయొద్దు. ఫ్లోరోసెంట్ బల్బులు వాడటం వలన కరెంటు తక్కువ కాలుతుంది. చెట్ల నుండీ గాలి వస్తున్నప్పుడు ఫ్యాన్ ఆన్ చేయొద్దు. ఏగదిలో పని లేనప్పుడు ఆ గదిలో లైట్ ఆఫ్ చేయాలి. కరెంట్ వస్తువుల అవసరం మేరకే ఆన్ చేయాలి. ప్లగ్ ఆన్ చేసి పెట్టి వదిలివేయకూడాదు. సెల్ చార్జి చేసేప్పుడుకూడా చార్జింగ్ పూర్తవగానే తీసేయాలి. రాత్రంతా చార్జింగ్ పెట్టి ఉంచరాదు.

ప్రకాష్ : హ్యాపీగా ఎంజాయ్ చేయకుండా పొదుపు పొదుపు అంటావేంటి ?బావా???

వేణు : మనకు నష్టం ? మనం కొన్ని మంచి అలవాట్లు చేసుకోవడం వలన కొంత మందికి మేలు జరుగుతుంది. ముందు ముందు ఇబ్బందుల పడకుండా ఉంటారు.

ప్రకాష్ : అవును బావ .... మనం కొన్ని అలవాట్లు మార్చుకుంటే సరిపోతుంది. మనకోసం మనం బతకటం కాదురా గొప్ప. అందరి కోసం మనం మారటం గొప్ప.

తరగతి	:	ఏనిమిదవ తరగతి
పప్పెట్రీ రకం	:	తోలు బొమ్మలు (లెదర్ పప్పెట్లు)
అంశం	:	కథ – హంస, కాకి.
సామర్థ్యం	:	ఉపాయం, భాషా నైపుణ్యం, గర్వభంగం,

తోలుబొమ్మలు (లెదర్ పప్పెట్లు)

తొడుగు, ఊచ, కీలు పప్పెట్లలాగా ఈ బొమ్మలు సమాంతరంగా ఉంటాయి. సమాంతరంగా ఉన్న బొమ్మ యొక్క శరీరభాగాలకు కుట్టబడి ఉన్న వెదురుబద్దలను కదుపుతూ వీటిని ఆడిస్తారు. ఈ బొమ్మలాటలో ప్రేక్షకులు బొమ్మలను కాకుండా బొమ్మ యొక్క నీడను మాత్రమే చూస్తారు. అందుకే వీటిని షాడోపప్పెట్లు అని అంటారు.

పాత్రలు : హంస, కాకి

కావలసిన వస్తువులు : దళసరి తెల్లని చార్టులు, సూది, దారం, ఫెవికాల్, వెదురు బద్దలు, రంగులు, కట్టర్.జిలటిన్ పేపర్లు.

తయారుచేయు విధానం : బొమ్మలో చూపిన విధంగా హంస ఆకారాన్ని కత్తిరించుకోవాలి. రెక్కలను విడిగా కత్తిరించుకొని హంస యొక్క శరీర భాగానికి కలిపి కుట్టాలి. హంస శరీరానికి, రెక్కలకు విడిగా వెదురు బద్దలను కుట్టాలి. రెక్కలకు ఉన్న బద్దను కదిపితే హంస రెక్క కదులుతుంది. రెక్కలు, శరీరం, కళ్ళు, తోక మధ్య భాగాలలో సన్నగా అక్కడక్కడ కత్తిరించుకుంటే దానిగుండా వెలుతురు ప్రసరించి బొమ్మ అందంగా కనిపిస్తుంది. అలాగే కాకిని కూడా తయారుచేసుకోవాలి. కావలసిన రంగులను వేయాలి.

స్టేజి : ఒక సన్నని, తెల్లని పంచెను తీసుకొని నాలుగు వైపులా కుట్టి అటు చివర ఇటు చివర తాడును గట్టిగా కట్టి కిటికిలోని వెలుతురు పడేలా వెనక నుండి ఆడించవచ్చు. కిటికి వెలుతురు లేకుంటే దీపం గాని, బల్బును గాని ఉపయోగించవచ్చు. సముద్రం కోసం ఇంకొక చార్టు పైన నీలిరంగులో సముద్రంలాగా డ్రాయింగ్ వేసుకోవాలి..

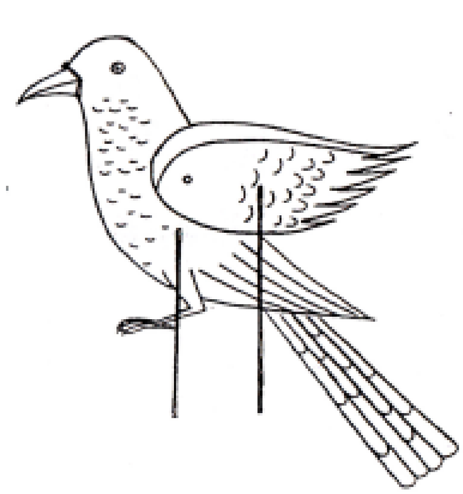

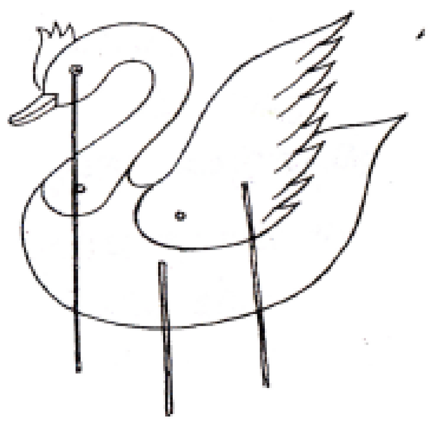

హంస – కాకి

ఒక పొగరుబోతు కాకికి తాను చాలా గొప్పదాన్నని గర్వం. అది ఎప్పుడూ ఎవ్వరితోనైనా గాని వెనకాముందూ చూసుకోకుండా గొప్పలకు పోతూ ఉండేది. అలాగే ఒకనాడు హంసతో పోటీపడింది. తాను చాలా బాగా ఎగరగలనని హంసకన్నా వేగంగా చాలా దూరం వెళ్ళగలనని పందెం వేసింది. సముద్రం పైన పరిగెత్తడానికి తనతో పోటీకి రమ్మని సవాలు చేసి పందెం కట్టింది. అలా రెండూ కలసి సముద్రం పైన వేగంగా ఎగురుతూ ఉంటే కాకి, హంస కన్నా వేగంగా ముందుకు వెళ్ళి శక్తి నశిఇచి చివరకు సముద్రం పైన నిలిచేందుకు వీలులేక పడిపోతూ ఉంటే, హంస కాకిని తనపై ఎక్కించుకొని కాపాడి ఒడ్డుకు చేర్చింది. అప్పటి నుండీ కాకి బుద్ధిగా మసలుకుంది.

సూచనలు

1. దళసరి చార్టులకు బదులుగా స్టేషనరీలో దొరికే ప్లాస్టిక్ చార్టులను లేదా, పాడైపోయిన ఎక్స్‌రే షీట్లను కూడా ఉపయోగించవచ్చు.
2. మనిషి బొమ్మలను, జంతువుల బొమ్మలనైనా లెదర్‌లో చేయవచ్చు. ఆభరణాలు, బొట్టు, జుట్టు వంటి చోట సన్నగా వరుసహా క్రమ పద్ధతిలో కన్నాలు చేసి మధ్యలో రంగుల కోసం జిలిటన్ పేపర్లను వాడవచ్చు.

సాంస్కృతిక విద్యా పాఠ్యప్రణాళిక – పప్పెట్రీ
(బొమ్మలాటలతో పాఠాలు)

ఇదేవిధంగా కాకి కడవ, ఐకమత్యమే మహాబలం, కట్టెల వాడు–జలదేవత వంటి కథలను కూడ ప్రదర్శించవచ్చు.

తరగతి : ఎనిమిదవ తరగతి

పప్పెట్రీ రకం : స్టిక్ పప్పెట్లు

అంశం : కథ : ఇంటి నుండి పారిపోవడం-పరిణామాలు

సామర్థ్యం : జీవన నైపుణ్యం, విలువలు, భావోద్వేగనియంత్రణ

(అరుణ్, శివ పడుకుని ఉంటారు. తల్లి లలిత ఇద్దర్నీ జో కొడుతూ...)

లలిత (పాట) : లాలి లాలి జో... బంగరు కన్నా ... కలలు తప్ప కలికాలం ఎరుగని కన్నా
లాలి... జో... లాలి లాలమ్మ... లాలి లాలమ్మా...లాలి
పెద్ద పెద్ద చదవులన్నీ చదవాలిరా... పైపైకి మీరంతా ఎదగాలి రా
జో... లాలి లాలమ్మ... లాలి లాలమ్మ...లాలి
కలెక్టరు... డాక్టరు... కావాలి రా... మీరు కలెక్టరు...డాక్టరు... కావాలి రా
నా ఆశలన్నీ మీరే తీర్చాలి రా... అది చూసి మేమంతా మురవాలి రా
జో... లాలి లాలమ్మ... లాలి... లాలమ్మ... లాలి
(రాజయ్య సారా సీసా పట్టుకుని తూలుతూ వస్తాడు)

రాజయ్య : లలితా... ఒసే లలితా... ఏరే నీ ముద్దుల కొడుకులు ?

లలిత : ఎందుకండీ ? ఇప్పుడే అన్నం తిని పడుకున్నారు. ఎందుకు ?

రాజయ్య : నేను ఎంతో కష్టపడి వాళ్లని చదివిస్తుంటే, వాళ్లు దొంగతనం నేర్చారు. నా జేబిలోనుండి డబ్బులు తీశారు. ఎవడు తీశాడో తేలాలిప్పుడు. లేవండిరా... ఆరే అరుణ్... అరే శివా... లేవండిరా నా కొడకల్లారా... లేవండి

లలిత : ఎందుకండీ అర్ధరాత్రి నిద్రపోతున్న వాళ్లని లేపుతారు ? పొద్దున నిద్ర లేచాక అడగొచ్చు కదా ?

రాజయ్య : లేదు. ఇప్పుడే ఈ విషయం తేలిపోవాలి. దొంగెవడో వాడు నా ఇంటిలో ఉండటానికి వీల్లేదు. నేను జేబులో పైసలున్నాయని సారాకొట్టుకు పోతే పైసలు తక్కువయి ఎంత అవమానం జరిగిందో తెలుసా ? అప్పుచేసి తాగాల్సి వచ్చింది. వీళ్ల పని పట్టాల్సిందే. అరే అరుణ్... అరే శివా... లేండిరా... లేవండి (కళ్లు నలుముకుంటూ ఇద్దరూ లేస్తారు)

అరుణ్ : ఏమిటి నాన్నా ? ఏమయింది ?

రాజయ్య : ఏమయిందా ? ఏరా... నా జేబులోంచి పైసలు ఎవరు తీశారు ? (ఇద్దరూ మాట్లాడకుండా తల్లి వెనక దాక్కుంటారు)

రాజయ్య : ఏమిటిరా....? చేసేదంతా చేసి దాక్కుంటారా ?... చెప్పండిరా... డబ్బులు ఎవరు తీశారు ? (అంటూ అరుణ్, శివలని కొడతాడు)

శివ : కొట్టద్దు నాన్నా... కొట్టద్దు... నేను తియ్యలేదు. నాన్నా... అన్నయ్యే తీశాడు. ఐస్‌క్రీమ్ కొనుక్కుందామని... వద్దంటున్నా తీశాడు...

రాజయ్య : ఇద్దరు కలిసే దొంగతనం చేశారా ? ఎంత ధైర్యం రా మీకు ? కొనుక్కుని తిన్నామని చెబుతున్నావా ? సిగ్గు లేదురా... దొంగతనం చేసి కొనుక్కుని తినటానికి ?

(అంటూ మరలా ఇద్దరినీ కొడతాడు)

లలిత : అయ్యో పిల్లలిద్దరినీ అలా గొడ్డుని బాదినట్టు బాదుతున్నావెందుకు ? వాళ్లు కడుపుకేగా తిన్నారు. ఆ పైసలు నువ్వు సారా దుకాణానికి పోయటానికేగా ? పోనీ వదిలేయి. ఏరా అరుణ్... ఐస్ క్రీం కొనుక్కోటానికి నన్ను అడిగితే నేను ఇచ్చేదాన్ని కదా ?

రాజయ్య : ఏమిటే నువ్విచ్చేది ? నువ్వు కాదూ వీళ్లని వెనకేసుకొచ్చి చెడగొట్టేది (అంటూ లలితని కూడా కొడతాడు) ఇవాళ పది రూపాయలు తీశారు. రేపు వెయ్యి రూపాయలు తీస్తారు. దొంగతనం నేర్చారు. పొండిరా... పొండి... ఇంటిలోంచి బయటకు పొండి. మళ్లీ నాకు కనిపించారంటే చంపేస్తాను. పొండి. (అంటూ ఇద్దర్నీ కొడుతూ బయటకు నెట్టేస్తాడు.)

అరుణ్, శివ : అమ్మా.... (అరుణ్, శివ బయటకు వెళ్లిపోతారు. లలిత ఏడుస్తుంది)

రంగం 2

(అరుణ్, శివ వచ్చే సరికి అక్కడ నాని కూర్చుని ఉంటాడు)

అరుణ్ : నానీ... అరే... నానీ... ఎందుకురా ఏడుస్తున్నావు ? ఏమయ్యింది ? ఇక్కడకొచ్చి కూచున్నావేంటి ?

నాని : ఏమీ లేదురా నేను స్కూలుకు వెళ్ల లేదని మానాన్న కొట్టి ఇంటిలోంచి వెళ్లిపొమ్మన్నాడు.

అరుణ్ : మరి స్కూలుకు ఎందుకు పోలేదురా ?

నాని : స్కూల్ లో టీచరు చెప్పేది అర్థం కాదు. హోంవర్క్ చేయకపోతే వాతలు పెడతారు. స్కూలంటేనే భయం వేస్తోందిరా

శివ : ఆ విషయం మీ నాన్నకి చెప్పొచ్చుగా ?

నాని : చాలాసార్లు చెప్పాను రా... శివ, కానీ నా మాట వింటేనా ? నేనే సరగ్గా చదవటం లేదని అన్నారు. మార్కులు తక్కువ వచ్చాయని బెల్టుతో కొట్టాడురా.

అరుణ్ : అయ్యో అలాగా, అందరు నాన్నలు అంతే.. వాళ్లు చెప్పేది మనం వినాలనుకుంటారే కానీ మనం చెప్పేది కొంచెం కూడా వినరు.

నాని : నాకు చదవాలని లేదు. ఇంట్లోనుంచి వచ్చేశాను. ఇంటికి వెళ్తే బడికి వెళ్లమంటారు. ఇక నేను ఇంటికి వెళ్లను. నా సంగతి సరే... మీరిద్దరూ ఇంత రాత్రి వేళ ఇలా వచ్చారు ఎందుకు ?

అరుణ్ : మమ్మల్ని కూడా మా నాన్న కొట్టాడురా

నాని : ఎందుకు... ఎందుకు కొట్టాడురా ?

అరుణ్ : నేను ఐస్‌క్రీమ్ కొనుక్కోవటానికి మా నాన్న జేబిలోంచి డబ్బులు తీసుకున్నానని చితకబాదాడు. ఇద్దరం కలిసి దొంగతనం చేశామని ఇద్దర్నీ కలిపి కొట్టినట్టు కొట్టాడు. ఒళ్లంతా ఒకటే నొప్పులు. పైగా ఇంట్లోంచి గెంటేశాడు.

నాని : అయ్యో ఐస్‌క్రీం తినడం కూడా తప్పేనా ? అంతమాత్రానికే ఇంట్లోంచి వెళ్లగొట్టాలా ? మరి ఇప్పుడు ఏం చేద్దాం?

అరుణ్ : మన ముగ్గురం కలిసి కొన్ని రోజులు ఎటైనా వెళ్దాం. అప్పుడన్నా మనకు ఈ చదువు ,దెబ్బలు తప్పుతాయి.

నాని : ఎక్కడికి వెళ్దాం ? ఎలా బతుకుదాం ?

అరుణ్ : హైదరాబాద్ వెళ్దాం. మనం కొన్ని రోజులు అక్కడే ఉందాం.

శివ : హైదరాబాద్ అంటే చార్మినార్ ఉంటుంది.... అదే కదరా...

అరుణ్ : ఆ... అదే...

శివ : మనం చార్మినార్ కూడా చూడవచ్చా ?

అరుణ్ : ఓ... చార్మినార్ చూడొచ్చు, ఐమాక్స్ చూడొచ్చు

శివ : హైదరాబాద్ వెళ్లాలంటే డబ్బులు కావాలి కదరా ?

నాని : భయపడకురా... నేను 500 రూపాయలు తెచ్చానులే

అరుణ్ : ఐడియా బావుందిరా... అలాగే వెళదాం పదండి

శివ : నాకు భయమేస్తుందిరా... నేను రాను... నాన్న కొట్టినా అమ్మ ఎప్పుడూ మనల్ని ఏమీ అనలేదు. అన్నం పెడుతుంది. మనం వెళ్లిపోతే అమ్మ ఏడుస్తుంది రా.

అరుణ్ : నిజమే. అమ్మ ఏడుస్తుంది. కానీ నాన్న మన గురించి అమ్మను కూడా కొట్టడం ఎన్ని సార్లు జరగలేదు... మనం బయటకెళ్తే గానీ నాన్నకి బుద్ధి రాదు.

శివ : నేను మీతో రాను. నేను ఇంటికే వెళ్లిపోతాను. మీరు వెళ్తే వెళ్లండి.

నాని : సరే నీ ఇష్టం. కానీ మేము హైదరాబాద్ వెళ్లినట్లు ఎవరికీ చెప్పకు.

అరుణ్ : వాడు చెప్పేస్తాడు రా.. డబ్బులు తీసిన విషయం నాన్నకి వాడే చెప్పాడు. వాడిని నమ్మకూడదు.

శివ : నాన్నని చూస్తే భయం వేస్తదిరా... అందుకే చెప్పేశాను. ఈ సారి చెప్పనులే

అరుణ్ : ఈసారి భయం వెయ్యదా... పోరా... పో... దేనికైనా ధైర్యం ఉండాలి. వెళ్లి నాన్నతో బాగా తన్నులు తిను... వెళ్ల...

(శివ ఇంటివైపు వెళ్తాడు. అరుణ్, నాని, ఇద్దరు వేరే దారిలో వెళ్లి బస్ ఎక్కుతారు)

రంగం 3

నాని : అరే చూశావా ? సినిమా పోస్టరు ఎంత పెద్దగా ఉందో ?

అరుణ్ : అవునురో... మహేష్ బాబు సినిమారో... పేరేమిటి ?

నాని : పోకిరీ... హీరోయిన్ ఇలియానా కదూ...?

అరుణ్ : అయితే ఈ రోజు తప్పకుండా ఈ సినిమా చూడాల్సిందే

నాని : ఇంటినుండి తెచ్చిన డబ్బులు అయిపోయాయి కదా ? ఇప్పుడెలా ?

అరుణ్ : అదంతా నాకు తెలియదు. ఎవరూ చూడకుండా లోపలికి వెళ్లే దారేదన్నా ఉందేమో చూద్దాం. పద.....(ఇద్దరు సినిమా హాలు దగ్గరకెళ్లారు)

ఒకబ్బాయి : బీస్ కా సౌ... బీస్ కా సౌ...బీస్ కా సౌ... (నానీ దగ్గరకు వచ్చి) ఏమిటిరా.. టిక్కెట్ లేకుండా సినిమా చూస్తారా ?

నాని : ఆ...హా...లేదు సార్ లేదు

అరుణ్ : నానీ... నువ్వాగరా.. ప్రతిదానికీ భయపడతావు మా తమ్ముడు శివగాడిలా... సార్ .. ఆ సినిమా చూడాలనుకుంటున్నాము. కానీ టిక్కెట్ కి డబ్బుల్లేవు. పనేమన్నా చెపితే చేస్తాము

ఒకబ్బాయి : ఊ..... ఇస్తాను. మీరు ఈ టిక్కెట్లన్నీ అమ్మి పెడితే రెండు టిక్కెట్లిస్తాను. మీరు సినిమా చూడొచ్చు.

అరుణ్ : సరే సార్, ఎన్ని టిక్కెట్లు అమ్మి పెట్టాలి ?

ఒకబ్బాయి : ఈ రోజుకు పది చాలులే. (టిక్కెట్లు తీసుకుంటారు. ఆ అబ్బాయి వెళ్లిపోతాడు)

అరుణ్ : బీస్ కా దో సౌ.... బీస్ కా దో సౌ...

నాని : అదేమిటిరా ? అతను వందకే అమ్మమంటే నువ్వు రెండొందలు అంటున్నావు ?

అరుణ్ : హే.. గట్టిగా అరవకు. దేనికైనా బుర్ర ఉండాలి కదా ? మనకు కూడా మిగలాలి కదారా ? వంద అతనికి వంద మనకి, బీస్ కా దో సౌ... బీస్ కా దో సౌ...

రంగం 4

నాని : అరుణ్, బాగా ఆకలిగా ఉందిరా...

అరుణ్ : ఇంటినుంచీ నువ్వు తెచ్చిన డబ్బులు అయిపోయాయి... సినిమా హాల్లో సంపాదించిన డబ్బులు అయిపోయాయి...

నాని : అయితే ఇప్పుడేం చేద్దాం ?

అరుణ్ : అదిగో అక్కడ ఎవరో ముసలమ్మ ఉంది. ఆమె వద్ద ఉన్న సంచిలో డబ్బులుండి ఉంటాయి. తీసుకునిరా..

నాని : అమ్మో దొంగతనమా ? నేను చెయ్యను. నా వల్ల కాదు.

అరుణ్ : ఆ.... నువ్వు దొంగతనం చేయకపోతే ఎలా ? ఇంట్లో దొంగతనం చేసే కదా బయటకు వచ్చాము. మనం మంచిగా బతకాలంటే ఇలాంటివి తప్పవు కదా ? భయపడుతూ ఉంటే పొట్ట ఎలా నిండుతుంది ? వెళ్ల... నువ్వు వెళ్లి ఆ మూట తీసుకుని రావావల్సిందే... త్వరగా వెళ్లు... నానీ మెల్లగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ వెళ్లి మూట తీసుకోబోయాడు. చటుక్కున ముసలమ్మ లేచి నాని చేయి పట్టుకుంది)

ముసలమ్మ : దొంగచచ్చినాడా... నామూట ఎత్తుకుపోతావురా ? ఆగు పోలీసులకు పట్టిస్తా...

ఒకతను : ఆగమ్మా... ఆగు... మీరు పొరపడ్డారు... వాళ్లెవరనుకుంటున్నారు...వాళ్లు నా పిల్లలు... వాళ్లు దొంగలు కాదు...

ముసలమ్మ : నీ పిల్లలయితే మాత్రం అలాగే ఊరు మీదికి వదిలేస్తారా ? మంచీ చెడూ నేర్పించవా ? దొంగలుగా తయారుచేస్తావా ? అని పిల్లలను ఈ కథను ముగింపు చెప్పమనాలి. పరిణామాలు తెలియచెప్పాలి, చర్చించాలి.

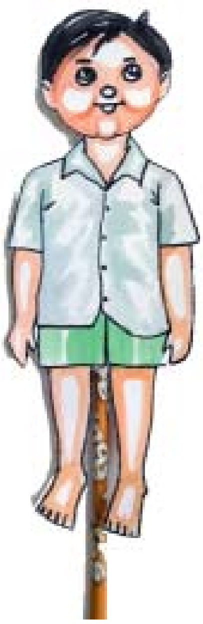

సంగీతం

- పాఠ్యపుస్తకంలోని గేయాలు
- అభినయ గేయాలు
- జానపద గేయాలు
- సినిమా పాటలు
- శాస్త్రీయ సంగీతం

6 నుండి 10 తరగతి వరకు నేర్పవలసిన శ్లోకాలు, పద్యాలు

1. మాణిక్యవీణాముపలాలయంతీం మదాలసాం మంజుల వాగ్విలాసామ్
మహేంద్ర నీలద్యుతి కోమలాంగీం మాతంగ కన్యాం మనసాస్మరామి
చతుర్భుజే చంద్రకళావతంసే కుచోన్నతే కుంకుమరాగ శోణే
పుండ్రేక్షు బాణాంకుశ పుష్పదాపహస్తే నమస్తే జగదేకమాతః

2. శ్రీవాణీ గిరిజాశ్చిరాయ దధతో వక్షోముఖాంగేషు యే
లోకానాం స్థితిమాపహస్త్యవిహతాం స్త్రీ పుంసయోగోద్భవామ్
వేదత్రయమూర్తయ స్త్రీపురుషాస్సంపూజితావస్సురై
ర్భూయాసుః పురుషోత్తమాంబుజభవ శ్రీకంధారాశ్శ్రేయసే

– నన్నయ – మహాభారతం – ఆదిపర్వం – తొలిపద్యం

3. ఓం సహనావవతు – సహనౌ భునక్తు – సహవీర్యం కరవావహై
తేజస్వినావధీతమస్తు – మావిద్విషావహై
ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః

– ఉపనిషత్తులు

4. పవిత్రాణాయ సాధూనాం – వినాశాయచ దుష్కృతాం
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ – సంభవామి యుగే యుగే

– భగవద్గీత

5. గురుః బ్రహ్మా, గురుర్విష్ణు, గురుర్దేవో మహేశ్వరా
గురు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ – తస్మై శ్రీ గురవే నమః

6. సరస్వతీ నమస్తుభ్యం వరదే కామరూపిణీ
విద్యారంభం కరిష్యామి సిద్ధిర్భవతు మే సదా

7. జ్ఞానానంద మయీ వాణీ జితైశ్వర్యాధికారిణీ
కచ్ఛపీనిక్వణత్ పాణీ స్వేచ్ఛాంబర విహారిణీ

8. లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజ తనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీం
దాసీభూత సమస్తదేవ వనితాం లోకైక దీపాంకురాం
శ్రీమన్మందకటాక్ష లబ్ధవిభవ బ్రహ్మేంద్ర గంగాధరాం
త్వాం త్రైలోక్య కుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్

9. కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం జపనో నాస్తి పాతకః
మౌనేన కలహూ నాస్తిః నాస్తి జాగరతో భయః

10. సత్యం మాత పితా జ్ఞానం ధర్మోభ్రాతా దయా సఖా
శాంతిః పత్నీ క్షమాపుత్రః షడేతే మమ బాంధవాః

పద్యాలు

మహాభాగవతం - పోతన

1. శారద నీరదేందు ఘనసార పటీర మరాళ మల్లికా
హార తుషారఫేన రజతాశల కాశ ఫణీశ కుంద మం
దార సుధాపయోధి సితతామర సామర వాహినీ శుభా
కారతనొప్పు నిన్ను మదిగానగనెన్నడు గల్గు భారతీ

2. తల్లీ నిన్ను దలంచి పుస్తకము చేతం బూనితిన్ నీవు నా
యుల్లంబందున నిల్పి జృంభణముగా సుక్తుల్ సుశబ్దంబు శో
భిల్లం బల్కుము నాదు వాక్కునను సంప్రీతిన్ జగన్మోహినీ
పులాబ్జాక్షి సరస్వతీ, భగవతీ పూర్ణేందుబింబాననా

3. నల్లనివాడు, పద్మ నయనంబులవాడు, కృపారసంబు పై
జల్లెడువాడు; మౌళిపరిసర్పిత పింఛమువాడు నవ్వు రా
జిల్లెడు మోంఉవాడొకడు చెల్వల మానధనంబు దెచ్చె నో
మల్లియలార, మీ పొదలమాటున లేదు గదమ్మ చెప్పరే

4. కారే రాజులు? రాజ్యముల్ గలుగవే? గర్వోన్నతిం బొందరే?
వారేరీ? సిరిమూట గట్టుకొని పోవం జాలిరే? భూమిపై
బే రైనంగలిదే? శిబిప్రముఖులం బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యీరే కోర్కులు? వారలన్ మరచిరే యిక్కాలమున్? భార్గవా

5. మందారమకరంద మాధుర్యమును దేలు
మధుపంబు వోవునేమదనములకు?
నిర్మల మందాకినీ వీచికల దూగు
రాయంచ చనునె తరంగిణులకు?
లలిత రసాల పల్లవ ఖాదియే చొక్కు
కోయిల సేరునే కుటజములకు?
పూర్ణేందు చంద్రికాస్ఫురిత చకోరక
మరుగునే సాంద్ర నీహారములకు?
అంబుజోదర దివ్య పాదారవింద
చింతనామృత పాన విశేష మత్త
చిత్తమేరీతినితరంబు చేరనేర్చు?
వినుత గుణశీల. మాటలు వేయునేల?

6. లావొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోలంబయ్యె ప్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను; మూర్ఛవచ్చె తనువుండస్సెన్; శ్రమంబయ్యెడిన్
నీవే తపప& నిత పరంబెరుగ మన్నింపందగున్ దీనునిన్;
రావే యీశ్వర; కావవే వరద; సంరక్షించు భద్రాత్మకా.

7. అలవైకుంఠపురంబులో, నగరిలో, నామూల సౌధంబు దా
పల, మందార వనాంతరామృత సరః ప్రాంతేందుకాంతోవలో
త్పల పర్యంక రమావినోదియగు నాపన్న ప్రసన్నుండు వి
హ్వల నాగేంద్రము పాహి పాహి యను కుయ్యాలించి సంరంభియై

8. సిరికింజెప్పడు; శంఖచక్రయుగముం జేదోయి సంధింప; దే
పరివారంబును జీర; దభ్రగపతింబన్నింప, డాకర్ణికాం
తర ధమ్మిల్లము చక్కనొత్తడు; వివాదప్రోద్ధిత శ్రీకుచో
పరిచేలాంచలమైన వీడగు గజప్రాణవనోత్సాహియై

9. అమ్మా మన్ను దినంగ నే శిశువునో? యాకొంటినో? వెఱ్ఱినో?
నమ్మంజూడకు వీరి మాటలు మదిన్; నన్నీవు కొట్టంగ వీ
రిమ్మార్గమ్ము ఘటించి చెప్పెదరు; కాదేనిన్ మదీయాస్య గం
ధమ్మాఘ్రాణము సేసి నా వచనముల్ తప్పైన దండింపవే

10. ఎవ్వనిచే జనించు జగ
మెవ్వని లోపల నుండి లీనమై
యెవ్వని యందు డిందు బర
మేశ్వరుడెవ్వడు మూలకారణం
బెవ్వడనాది మధ్య లయు
డెవ్వడు సర్వము దాన యైనవా
డెవ్వడు వాని నాత్మభవు
నీశ్వరనే శరణంబు వేడెదన్
అఖిలరూపముల్ దనరూపమైనవాడు
ఆదిమధ్యాంతములు లేక యలరువాడు
భక్త జనముల దీనుల పాలివాడు
వినడె చూడడె తలపడె వేగరాడె

11. ధ్రువకీర్తిన్ హరి బెండ్లియాడె నిజచేతో హారిణిన్ మాన వై
భవ గాంభీర్య విహారిన్ నిఖిల సంత్కారిణిన్ సాధు బాం
ధవ సత్కారిని బుణ్యచారిణి మహాదారిద్ర్య సంహారిణిన్
సువిభూషాంబర ధారిణిన్ గుణవతీ చూడామణిన్ రుక్మిణిన్

ఇతర కవుల పద్యాలు

12. కురువృద్ధుల్ గురవృద్ధబాంధవులనేకుల్ చూచుచుండన్ మదో
ద్ధరుడై ద్రౌపదినిట్లు చేసిన ఖలున్ దుశ్శాసనున్ లోక భీ
కర లీలన్ వధియించి తద్విపుల వక్షశ్శైల రక్తౌఘ ని
ర్ఘర మూర్వీపతి చూచుచుండ అనినాస్వదింతు నుగ్రాకృతిన్

– నన్నయ, మహాభారతం, సభాపర్వం

13. రాజకులైక భూషణుడు రాజమనోహరుడన్యరాజ తే
జో జయశాలి శౌర్యుడు, విశుద్ధయశశ్చరదిందు చంద్రికా
రాజిత సర్వలోకుడపరాజిత భూరి భుజా కృపాణ ధా
రాజల శాంత శాత్రవ పరాగుడు, రాజ మహేంద్రుడున్నతిన్

– మహాభారతము – నన్నయ

14. ఎవ్వాని వాకిట నిభ మద పంకంబు
రాజభూషణ రజోరాజినగడు
ఎవ్వాని చారిత్రమెల్ల లోకములకు
నొజ్జయై వినయంబునొరవు గరపు
ఎవ్వాని కడకంట నివ్వటిల్లెడు చూడ్కి
మానిత సంపదలీనుచుండు
ఎవ్వాని గుణలత లేడు వారాసుల
కడపటి కొండపై గలయ బ్రాకు
నతడు భూరిప్రతాప మహా ప్రదీప
దూర విఘాటిత గర్వాంధకార వైరి
వీర కోటీర మణిఘృణి వేష్టితాంఘ్రి
తలుడు కేవల మర్త్యుడే ధర్మసుతుడు

– మహాభారతం – విరాట పర్వం – తిక్కన సోమయాజి

15. సింగంబాకటితో గుహాంతరమునం జేడ్పాటుమైనుండి, మా
తంగ స్ఫూర్జిత యూథదర్శన సముద్యత్క్రోధమై వచ్చునో
జం గాంతారనివాస ఖిన్నమతి నస్మత్సేనపై వీడెవ
చ్చెం గుంతీసుత మధ్యముడు సమరస్థేమాభిరామాకృతిన్

– మహాభారతం – విరాటపర్వం – తిక్కన సోమయాజి

16. ఒరులేయవి యొనరించిన
నరవర యప్రియముదనకగు తా
నోరులకవి సేయకునికి
పరాయణము పరమధర్మ పథములకెల్లన్

– మహాభారతము, తిక్కన సోమయాజి

17. చిన్నారిపొన్నారి చిరుతకూకటినాడు
రచియించితి మరుత్తరాట్చరిత్ర
నూనూగు మీసాల నూత్న యౌవనమున
శాలివాహన సప్తశతి నొడివితి
సంతరించిన నిండు జవ్వనమ్మున యందు
హర్షనైషధ కావ్యమాంధ్రభాష
ప్రౌఢ నిర్భర వయః పరిపాకమున గొని
యాడితి భీమనాయకుని మహిమ
ప్రాయమింతకు మిగుల గై వ్రాలకుండ
కాశికాఖండమను మహాగ్రంథమేను
తెనుగు చేసెద గర్ణాటక దేశకటక
పద్మవనహేళి శ్రీనాథ భట్ట కవిని

– శ్రీనాథుడు – కాశీఖండం

18. సిరిగలవానికి చెల్లును
దరుణులు పదియారువేలు దగ పెండ్లాడన్
తిరిపెమునకిద్దరాంద్రా
పరమేశా, గంగ విడుము పార్వతి చాలున్

– శ్రీనాథుని చాటువులు

19. అట జనికాంచె భూమిసురుడంబరచుంబి శిరస్సరఘురీ
పటల ముహుర్ముహురలుఠదభంగ తరంగ మృదంగ నిస్వన
స్ఫుటనటనానుకూల పరిపుల్ల కలాపకలాపి జాలమున్
గటక చరత్కరేణుకరకంపిత సాలము శీతశైలమున్

– అల్లసాని పెద్దన – మనుచరిత్రము

20. నను భవదీయదాసుని మనంబున నెయ్యపు గిస్క బూని తా
చిన యది నాకు మన్ననయ; చెల్వగు నీ పదపల్లవంబు మ
త్తను పులకాగ్రకంటక వితానము దాకిన నొచ్చునంచు నే
ననియెద; నల్క మానవుగదా యికనైన; నరాళ కుంతలా

– నంది తిమ్మన – పారిజాతాపహరణము

21. తేనెసోక నోరు తీయన యగు రీతి
తోడ నర్థమెల్ల దోచకుండ
గూఢ శబ్దములను గూర్చిన కావ్యము
మూగ చెవిటి వారి ముచ్చటరయ

– ఆతుకూరి మొల్ల – రామాయణము

22. రాజు మరణించె నొకతార రాలిపోయె
కవియు మరణించె నొకతార గగనమెకరకె
రాజు జీవించె రాతి విగ్రహముల యందు
సుకవి జీవించె ప్రజల నాలుకలందు

– గుర్రం జాషువా

23. నందకుమార యుద్ధమున నా రథమందు వసింపుమయ్య మ
ధ్యందిన భానుమండల విధంబున నీదగు కల్మి జేసి నా
స్యందనమొప్పుగాక; రిపుసంతతి తేజము తప్పుగాక నీ
వెందున నాయుధమ్ము దరికేగమి కొప్పుదు గాక కేశవా

– తిరుపతి వెంకట కవులు – పాండవోద్యోగము

24. భరతఖండంబు చక్కని పాడియావు
హిందువులు లేగదూడలై ఏడ్చుచుండ
తెల్లవారను గడుసరి గొల్లవారు
పితుకుచున్నారు మూతులు బిగియగట్ట

– చిలకమర్తి లక్ష్మీ నరసింహంపంతులు

25. ఆపదలందు ధైర్యగుణ, మంచిత సంపదలందు తాల్మియున్
భూప సభాంతరాళమున పుష్కల వాక్చతురత్వ, మాజి బా
హా పటుశక్తియున్, యశమునందనురక్తియు, విద్యయందు వాం
ఛా పరివృద్ధియున్, ప్రకృతి జన్యగుణంబులు సజ్జనాళికిన్

– భాస్కర శతకము

26. విద్య నిగూఢగుప్తమగు విత్తము, రూపము పూరుషాళికిన్
విద్య యశస్సు, భోగకరి, విద్య గురుండు, విదేశబంధుడున్
విద్య విశిష్ట దైవతము విద్యకు సాటి ధనంబు లేదిలన్
విద్య నృపాల పూజితము విద్యనెరుంగని వాడు మర్త్యుడే

– భర్తృహరి నీతి శతకం

27. ఆత్మ శుద్ధి లేని యాచారమది యేల?
భాండశుద్ధి లేని పాకమేల?
చిత్తశుద్ధి లేని శివపూజలేలరా?
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ

– వేమన శతకం

28. వినదగునెవ్వరు చెప్పిన
వినినంతనె వేగపడక వివరింపదగున్
కన కల్ల నిజము దెలిసిన
మనుజుడెపో నీతి పరుడు మహిలో సుమతీ

– సుమతీ శతకము

సరళీ స్వరములు

రాగం	:	మాయామాళవగౌళ (15వ మేళకర్త)
తాళం	:	ఆది – 1 లఘువు 2 దృతములు (1_4 0 0)
ఆరోహణ	:	స రి గ మ ప ద ని సం
అవరోహణ	:	సం ని ద ప మ గ రి స
స్వరస్థానములు	:	షడ్జం, సుద్ధ రిషభం, అంతర గాంధారం, శుద్ధ మధ్యమం, పంచమం, శుద్ధ ధైవతం, కాకలి నిషాదం

1. స రి గ మ । ప ద । ని సం ॥
   సం ని ద ప । మ గ । రి స ॥

2. స రి గ మ । స రి । గ మ ॥
   స రి గ మ । ప ద । ని సం ॥
   సం ని ద ప । సం ని । ద ప ॥
   సం ని ద ప । మ గ । రి స ॥

3. స రి గ మ । స రి । స రి ॥
   స రి గ మ । ప ద । ని సం ॥
   సం ని ద ప । సం ని । సం ని ॥
   సం ని ద ప । మ గ । రి స ॥

4. స రి గ మ । ప , । ప , ॥
   స రి గ మ । ప ద । ని సం ॥
   సం ని ద ప । మ , । మ , ॥
   సం ని ద ప । మ గ । రి స ॥

5. స రి గ మ । ప ద । స రి ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । స̇ ని ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

6. స రి గ మ । ప మ । గ రి ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । మ ప । ద ని ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

7. స రి గ మ । ప మ । ద ప ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । మ ప । గ మ ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

8. స రి గ మ । స మ । గ రి ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । స̇ ప । ద ని ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

9. స రి గ మ । రి గ । మ ప ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । ని ద । ప మ ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

10. స రి గ మ । మ గ । రి స ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

స్థాయి స్వరములు

1. స రి గ మ । ప , । గ మ ॥
స , , , । ప , । , , ॥
గ మ ప ద । ని ద । ప మ ॥
గ మ ప గ । మ గ । రి స ॥

2. స̇ , ని ద । ని , । ద ప ॥
ద , ప మ । ప , । ప , ॥
గ మ ప ద । ని ద । ప మ ॥
గ మ ప గ । మ గ । రి స ॥

3. స̇ స̇ ని ద । ని ని । ద ప ॥
ద ద ప మ । ప , । ప , ॥
గ మ ప ద । ని ద । ప మ ॥
గ మ ప గ । మ గ । రి స ॥

4. స రి గ రి । గ , । గ మ ॥
ప మ ప , । ద ప । ద , ॥
మ ప ద ప । ద ని । ద ప ॥
మ ప ద ప । మ గ । రి స ॥

5. స రి గ మ । ప , । ప మ ॥
ద ద ప , । మ మ । ప , ॥
ద ని స̇ , । స ని । ద ప ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

జంట స్వరములు

1. స స రి రి । గ గ । మ మ ॥
ప ప ద ద । ని ని । స̇ స̇ ॥
స̇ స̇ ని ని । ద ద । ప ప ॥
మ మ గ గ । రి రి । స స ॥

2. స స రి రి । గ గ । మ మ ॥
రి రి గ గ । మ మ । ప ప ॥
గ గ మ మ । ప ప । ద ద ॥
మ మ ప ప । ద ద । ని ని ॥
ప ప ద ద । ని ని । స̇ స̇ ॥
స̇ స̇ ని ని । ద ద । ప ప ॥
ని ని ద ద ॥ ప ప । మ మ ॥
ద ద ప ప । మ మ । గ గ ॥
ప ప మ మ । గ గ । రి రి ॥
మ మ గ గ । రి రి । స స ॥

3. స స రి రి । గ గ । రి రి ॥ స స రి రి । గ గ । మ మ ॥
రి రి గ గ । మ మ । గ గ ॥ రి రి గ గ । మ మ । ప ప ॥
గ గ మ మ । ప ప । మ మ ॥ గ గ మ మ । ప ప । ద ద ॥
మ మ ప ప । ద ద । ప ప ॥ మ మ ప ప । ద ద । ని ని ॥
ప ప ద ద । ని ని । ద ద ॥ ప ప ద ద । ని ని । స̇ స̇ ॥
స̇ స̇ ని ని । ద ద । ని ని ॥ స స ని ని । ద ద । ప ప ॥
ని ని ద ద । ప ప । ద ద ॥ ని ని ద ద । ప ప । మ మ ॥
ద ద ప ప । మ మ । ప ప ॥ ద ద ప ప । మ మ । గ గ ॥
ప ప మ మ । గ గ । మ మ ॥ ప ప మ మ । గ గ । రి రి ॥
మ మ గ గ । రి రి । గ గ ॥ మ మ గ గ ॥ రి రి । స స ॥

4. స స రి రి । గ స । రి గ ॥ స స రి రి । గ గ । మ మ ॥

రి రి గ గ । మ రి । గ మ ॥ రి రి గ గ । మ మ । ప ప ॥

గ గ మ మ । ప గ । మ ప ॥ గ గ మ మ । ప ప । ద ద ॥

మ మ ప ప । ద మ । ప ద ॥ మ మ ప ప । ద ద । ని ని ॥

ప ప ద ద । ని ప । ద ని ॥ ప ప ద ద । ని ని । స̇ స̇ ॥

స̇ స̇ ని ని । ద స̇ । ని ద ॥ స̇ స̇ ని ని । ద ద । ప ప ॥

ని ని ద ద । ప ని । ద ప ॥ ని ని ద ద । ప ప । మ మ ॥

ద ద ప ప । మ ద । ప మ ॥ ద ద ప ప । మ మ । గ గ ॥

ప ప మ మ । గ ప । మ గ ॥ ప ప మ మ । గ గ । రి రి ॥

మ మ గ గ । రి మ । గ రి ॥ మ మ గ గ ॥ రి రి । స స ॥

5. స స స రి । రి రి । గ గ ॥ స స రి రి । గ గ । మ మ ॥

రి రి రి గ । గ గ । మ మ ॥ రి రి గ గ । మ మ । ప ప ॥

గ గ గ మ । మ మ । ప ప ॥ గ గ మ మ । ప ప । ద ద ॥

మ మ మ ప । ప ప । ద ద ॥ మ మ ప ప । ద ద । ని ని ॥

ప ప ప ద । ద ద । ని ని ॥ ప ప ద ద । ని ని । స̣ స̣ ॥

స̣ స̣ స̣ ని । ని ని । ద ద ॥ స̣ స̣ ని ని । ద ద । ప ప ॥

ని ని ని ద । ద ద । ప ప ॥ ని ని ద ద । ప ప । మ మ ॥

ద ద ద ప । ప ప । మ మ ॥ ద ద ప ప । మ మ । గ గ ॥

ప ప ప మ । మ మ । గ గ ॥ ప ప మ మ । గ గ । రి రి ॥

మ మ మ గ । గ గ । రి రి ॥ మ మ గ గ । రి రి । స స ॥

6. స స రి స । స రి । స రి ॥ స స రి రి । గ గ । మ మ ॥

రి రి గ రి । రి గ । రి గ ॥ రి రి గ గ । మ మ । ప ప ॥

గ గ మ గ । ద మ । గ మ ॥ గ గ మ మ । ప ప । ద ద ॥

మ మ ప మ । మ ప । మ ప ॥ మ మ ప ప । ద ద । ని ని ॥

ప ప ద ప । ప ద । ప ద ॥ ప ప ద ద । ని ని । స స ॥

స స ని స । స ని । స ని ॥ స స ని ని । ద ద । ఫ ఫ ॥

ని̣ ని̣ ద ని̣ । ని̣ ద । ని̣ ద ॥ ని̣ ని̣ ద ద । ప ప । మ మ ॥

ద ద ప ద । ద ప । ద ప ॥ ద ద ప ప । మ మ । గ గ ॥

ప ప మ ప । ప మ । ప మ ॥ ప ప మ మ । గ గ । రి రి ॥

మ మ గ మ । మ గ । మ గ ॥ మ మ గ గ । రి రి। । స స ॥

స్థాయి స్వరములు

1. స రి గ మ । ప , । గ మ ॥
స , , , । ప , । , , ॥
గ మ ప ద । ని ద । ప మ ॥
గ మ ప గ । మ గ । రి స ॥

2. స̇ , ని ద । ని , । ద ప ॥
ద , ప మ । ప , । ప , ॥
గ మ ప ద । ని ద । ప మ ॥
గ మ ప గ । మ గ । రి స ॥

3. స̇ స̇ ని ద । ని ని । ద ప ॥
ద ద ప మ । ప , । ప , ॥
గ మ ప ద । ని ద । ప మ ॥
గ మ ప గ । మ గ । రి స ॥

4. స రి గ రి । గ , । గ మ ॥
ప మ ప , । ద ప । ద , ॥
మ ప ద ప । ద ని । ద ప ॥
మ ప ద ప । మ గ । రి స ॥

5. స రి గ మ । ప , । ప మ ॥
ద ద ప , । మ మ । ప , ॥
ద ని స̇ , । స ని । ద ప ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

హెచ్చు స్థాయి స్వరములు

1. స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ , , , । స̇ , । , , ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ ని । ద ప ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

2. స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥
స̇ , , , । స̇ , । , , ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ స̇ । రి̇ స̇ ॥
స̇ రి̇ స̇ ని । ద ప । మ ప ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ ని । ద ప ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

3. స రి గ మ । ప ద । ని స ॥
స̇ , , , । స̇ , । , , ॥
ద ని స̇ రి̇ । గ̇ రి̇ । స̇ రి̇ ॥
స̇ రి̇ స̇ ని । ద ప । మ ప ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ స̇ । రి̇ స̇ ॥
స̇ రి̇ స̇ ని । ద ప । మ ప ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ ని । ద ప ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

4. స రి గ మ । ప ద । ని స ॥
స̇ , , , । స̇ , । , , ॥
ద ని స̇ రి̇ । గ̇ మ̇ । గ̇ రి̇ ॥
స̇ రి̇ స̇ ని । ద ప । మ ప ॥
ద ని స̇ రి̇ । గ̇ రి̇ । స̇ రి̇ ॥
స̇ రి̇ స̇ ని । ద ప । మ ప ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ స̇ । రి̇ స̇ ॥
స̇ రి̇ స̇ ని । ద ప । మ ప ॥
ద ని స̇ రి̇ । స̇ ని । ద ప ॥
స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥

తగ్గు స్థాయి స్వరములు

1. స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥
స , , , । స , । , , ॥
గ రి స ని̣ । స రి । గ మ ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥

2. స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥
స , , , । స , । , , ॥
గ రి స ని̣ । స స ॥ ని̣ స ॥
స ని̣ స రి । గ మ । ప మ ॥
గ రి స ని̣ । స రి । గ మ ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥

3. స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥
స , , , । స , । , , ॥
గ రి స ని̣ । ద̣ ని̣ । స రి ॥
స ని̣ స రి । గ మ । ప మ ॥
గ రి స ని̣ । స స । ని̣ స ॥
స ని̣ స రి । గ మ । ప మ ॥
గ రి స ని̣ । స రి । గ మ ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥

4. స̇ ని ద ప । మ గ । రి స ॥
స , , , । స , । , , ॥
గ రి స ని̣ । ద̣ ప̣ । ద̣ ని̣ ॥
స ని̣ స రి । గ మ । ప మ ॥
గ రి స ని̣ । ద̣ ని̣ । స రి ॥
స ని̣ స రి । గ మ । ప మ ॥
గ రి స ని̣ । స స । ని̣ స ॥
స ని̣ స రి । గ మ । ప మ ॥
గ రి స ని̣ । స రి । గ మ ॥
స రి గ మ । ప ద । ని స̇ ॥

వరవీణా

రాగం : మోహన్ (28వ మేళకర్త యగు హరికాంభోజి జన్యము)

తాళం : రూపకం

ఆరోహణ : స రి గ ప ద స

అవరోహణ : స ద ప గ రి స

స్వరస్థానములు : షడ్జం, చతుశృతి రిషభం, అంతర గాంధారం, పంచమం, చతుశృతి దైవతం

గ గ । ప , ప , ॥	ద ప । స̇ , స̇ , ॥
వ ర । వీ , ణా . ॥	మృ దు । పా . ణీ . ॥
రి̇ స̇ । ద ద ప , ॥	ద ప । గ గ రి , ॥
వ న । రు హ లో . ॥	చ ను । రా . ణీ . ॥
గ ప । ద స̇ ద , ॥	ద ప । గ గ రి , ॥
సు రు । చి ర బం . ॥	భ ర । వే . ణీ . ॥
గ గ । ద ప గ , ॥	ప గ । గ రి స , ॥
సు ర । సు త క . ॥	ళ్యా . । . . ణీ . ॥
గ గ । గ గ రి గ ॥	ప గ । ప , ప , ॥
ని రు । ప మ శు భ ॥	గు ణ । లో . లా . ॥
గ గ । ద ప ద , ॥	ద ప । స̇ , స̇ , ॥
ని ర । త జ యా . ॥	ప్ర ద । శీ . లా . ॥
ద గ । రి̇ రి̇ స̇ స̇ ॥	ద స̇ । ద ద ద ప ॥
వ ర । దా . ప్రి య ॥	రం గ । నా . య కి ॥
గ ప । ద స̇ ద ప ॥	ద ప । గ గ ర స ॥
వాం. । ఛి త ఫ ల ॥	దా . । . . య కి ॥
స రి । గ , గ , ॥	గ రి । స గ రి , ॥
స ర । సి . జా . ॥	స న । జ న నీ . ॥
స రి । స గ రి స ॥	రి రి । స ద స , ॥
జ య । జ య జ య ॥	ప్ర ద । శ్రీ . లా . ॥

గీతములు

రాగం	:	మలహరి (15వ మేళకర్త యగు మాయామాళవగౌళ జన్యము)
తాళం	:	రూపకం
ఆరోహణ	:	స రి మ ప ద స
అవరోహణ	:	స ద ప మ గ రి స
స్వరస్థానములు	:	షడ్జం, శుద్ధ రిషభం, అంతర గాంధారం, శుద్ధ మధ్యమం, పంచమం శుద్ధ ధైవతం

	మ ప ।	ద స̇ స̇ రి̇ ॥	రి̇ స̇ ।	ద ప మ ప ॥
1.	శ్రీ . ।	గ ణ నా థ ॥	సుం ధూ ।	. ర వ ర్ణ ॥
2.	సి ద్ధ ।	చా . ర ణ ॥	గ ణ ।	సే . వి త ॥
3.	స క ।	ల వి ద్య . ॥	ఆ ది ।	పూ . జి త ॥

	రి మ ।	ప ద మ ప ॥	ద ప ।	మ గ రి స ॥
1.	క రు ।	ణ సా గ ర ॥	క రి ।	వ ద . న ॥
2.	సి ద్ధి ।	వి నా య క ॥	తే . ।	న మో న మో ॥
3.	స . ।	ర్వో. త్త మ ॥	తే . ।	న మో న మో ॥

	స రి ।	మ , గ రి ॥	స రి ।	గ రి స , ॥
	లం. ।	బో . ద ర ॥	ల కు ।	మి క ర . ॥

	రి మ ।	ప ద మ ప ॥	ద ప ।	మ గ రి స ॥
	ఆం. ।	బా . సు త ॥	అ మ ।	ర వి ను త ॥

అందమైన చందమామ

కీ॥శే॥ ఏడిద కామేశ్వరరావు గారు
రేడియో అన్నయ్య

పల్లవి

అందమైన చందమామ । అందమైన చందమామ
అమ్మా నా చితిలోన అద్దములో చిక్కినాడే ॥అం॥

చరణం

1. గన్నుమామి కొమ్మల్లో, సన్నజాజి రెమ్మల్లో
   నక్కి నక్కి దొంగలాగ నక్కి నక్కి చూచేడా

2. లెక్కలు నాకుంటేనే ఒక్క ఎగురు ఎగరనా
   నెలవంకతో ఆటలాడి ఈ ఘడియే తిరిగి రానా ॥అం॥

జేజేలు

1. అమ్మకు జేజే, నాన్నకు జేజే
   చదువులు నేర్పే గురువుకు జేజే
   గుడులకు జేజే బడులకు జేజే
   నీతులు నేర్పే నేతకు జేజే.

2. జేజేలమ్మ జేజేలు జానకిపతికి జేజేలు
   అమ్మా నాన్నకు జేజేలు
   గురువులందరికి జేజేలు
   తెలుగు తల్లికి జేజేలు
   తెలుగు భాషకు జేజేలు
   తెలుగు పిల్లలకు జేజేలు.
3. లక్ష్మీం క్షీర సముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగ ధామేశ్వరీం ।
   దాసిభూత సమస్తదేవ వనితాం లోకైక దీపాంకురాం ॥
   శ్రీమన్మన్ద కటాక్షలబ్ధవిభవద్బ్రంహేంద్ర గంగాధరాం ।
   త్వాం త్రైలోక్య కుటుమ్బినీం సరసిజాం వన్దే ముకున్దప్రియామ్ ॥

ఏ దేశమేగిన

శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావు

పల్లవి

ఏ దేశమేగినా, ఎందుకాలిడినా
ఏ పీఠమెక్కినా, ఎవ్వరెదురైనా
పొగడరా నీ తల్లి భూమి భారతిని
నిలపరా నీ జాతి నిండు గౌరవము ॥ఏ దేశ॥

చరణం

1. ఏ మంచి పూవులన్ ప్రేమించినావో
నిను మోసె ఈ తల్లి కనకగర్భమున ॥ఏ దేశ॥

2. లేదురా ఇటు వంటి భూదేవి ఎందు
లేరురా మనవంటి పౌరులింకెందు ॥ఏ దేశ॥

తప్పెట్లోయ్

తప్పెట్లోయ్, తాళాలోయ్
దేవుని గుడిలో బాజాలోయ్
చప్పట్లోయ్, సరదాలోయ్
పిల్లలు బడిలో రాజాలోయ్
పండ్లు, పూలు దేవునికోయ్
పప్పు బెల్లం పిల్లలకోయ్
దీపం, ధూపం దేవుడికోయ్
పలకా బలపం పిల్లలకోయ్
మా పిల్లలకోయ్ ....

నారాయణ నారాయణ

కీ॥శే॥ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి గారు

పల్లవి

నారాయణ నారాయణ అల్లా అల్లా
మా పాలిటి తండ్రీ నీ పిల్లలమే మెల్ల ॥నారా॥

చరణం

1. మతమన్నది మా కంటికి మసగైతే
మతమన్నది మా మనసుకు మబ్బైతే
మతం వద్దు, గితం వద్దు
మాయా మర్మం వద్దు ॥నారా॥

2. ద్వేషాలు, రోషాలు తెచ్చేది మతమైతే
కలహాలు, కక్షలు కలిగించేది గతమైతే
మతం వద్దు, గతం వద్దు
మారణ హోమం వద్దు ॥నారా॥

3. మతమన్నది గాంధీ జీవితమైతే
మతమన్నది లోకానికి హితమైతే
హిందువులం, ముస్లిములం, హిందువులం క్రైస్తవులం
అందరము మానవులం, అందరము సోదరులం ॥నారా॥

తేనెల తేటల మాటలతో

పల్లవి –

తేనెల తేటల మాటలతో
మన దేశమాతనే కొలిచెదమా
భావం, భాగ్యం కూర్చుకుని
ఇక జీవన యానం చేయుదమా ॥తేనెల॥

చరణం

1. సాగరమే తల చుట్టుకుని
సుర గంగ చీరగ మలచుకుని
గీతాగానం పాడుకుని
మన దేవికి ఇవ్వాలి హారతులు

2. గంగా జటాధర భావనలో
హిమశైల రూపమే కనబడగా
గల గల పారే నదులన్ని
ఒక బృంద గానమే చేస్తుంటే ॥తేనెల॥

3. ఎందరో వీరుల త్యాగఫలం
మన నేటి స్వేచ్ఛకే మూల ధనం
వారందరిని తలచుకుని
మన మానస వీధిని నిలుపుకుని ॥తేనెల॥

రఘుపతి రాఘవ

(గాంధీజీకి చాలా ఇష్టమైన పాట)

పల్లవి

రఘుపతి రాఘవ రాజారాం
పతీత పావన సీతారాం
ఈశ్వర అల్లా తేరోనాం
సబ్‌కో సన్మతి దే భగవాన్ ॥రఘుపతి॥

1. సుందర విగ్రహ మేఘశ్యాం
   గంగ తిలక సాలగ్రాం ॥రఘుపతి॥
2. సీతారాం జయ సీతారాం
   భజతూ ప్యారే సీతారాం
   రామ్ – రామ్ – రామ్ .... ॥రఘుపతి॥

తెలుగు తేట

(శ్రీ కందుకూరి రామభద్రరావు)

పల్లవి

ఎంత చక్కనిదోయి ఈ తెలుగుతోట
ఎంత పరిమళమోయి ఈ తోట పూలు ॥ఎంత॥

చరణం

1. ఏ నందనమునుండి, ఏనాడు తెచ్చిరో
   ఏ స్వర్ణదీజలములీమదుగులెత్తిరో
   ఇంత వింతల జాతులీతోటలో పెరుగు
   ఈ తోట యేపులోనింత నవకము ॥ఎంత॥
2. ఏ అమృత హస్తాల ఏ సురులు సాకిరో
   ఏ అచ్చరల మురుపులీతీరుదిద్దెనో
   ఈ పూలపాలలో నింత తీయందనము
   ఈ లతల పోకిళ్ళ కింత ఒయ్యారమ్ము ॥ఎంత॥
3. ఏ మహత్తరశక్తులీ తోటలో గలవో
   ఏ దివ్య తేజమున, కీ పూలలో నెలవో
   ఈ తోటపై గాలి ఇంత మెయిసోకెనా
   ఈనీరసిలు బ్రతుకె యింత చివురింపదా ॥ఎంత॥

రాగము - గౌళపంతువరాళి - ఆదితాళము

శ్రీరామ నీనామ మేమి రుచిరా
ఓరామ నీనామ మెంతరుచిరా. ॥శ్రీరామ॥

కరిరాజ ప్రహ్లాద తరణిజ విభీషణుల
గాచిన నీ నామ మేమి రిచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

కదళీఖర్జూరాది ఫలములకన్నను
పతితపావననామ మేమి రుచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

దధిఘృతమధురస ఫలములకన్నను
పతితపావన నామ మేమి రుచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

నవరసపరమాన్న నవనీతములకంటె
అధికమౌ నీనామ మేమి రుచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

సారము లేని సంసారమునకు సం
తారకమగు నామమేమి రుచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

తుందురునారదుల్ డంబుమీఱంగ గా
నంబుచేసెడి నామమేమి రుచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

అరయ భద్రాచల శ్రీరామదాసుని
నేనిన నీనామ మేమి రుచిరా॥ ॥శ్రీరామ॥

రాగం : కురంజి   తాళం : ఆది

పల్లవి :

మద్దుగారే యశోద – ముంగిటి ముత్యము వీ(డు
దిద్దరాని మహిమల – దేవకీ సుతు(డు.   ॥ముద్దు॥

చరణములు :

1. అంత నింత గొల్లెతల – అరచేతి మాణిక్యము
పంతమాడే కంసుని – పాల వ(జము
కాంతుల మూ(డు లోకాల(గరుజపచ్చ(బూస
చెంతల మాలోనున్న – చిన్నికృష్ణుడు   ॥ముద్దు॥

2. రతికేళి రుక్మిణికి – రంగు మోవి పగడము
మితి గోవర్ధనపు గోమేధికము
సతమై శంఖ చ(క్రాల – సందుల వైదూర్యము
గతియై మమ్ము – గాచేటి కమలాక్షుడు.   ॥ముద్దు॥

3. కాళింగుని తలలపై – గప్పిన పుష్యరాగము
యేలేటి శ్రీవేంకటా(ద్రి – యిం(ద్రనీలము
పాలజలనిధిలోన(– బాయని దివ్యరత్నము
బాలునివలె(దిరిగే(– బద్మనాభు(డు   ॥ముద్దు॥

రాగం : నాదనామక్రియా తాళం : ఆది

పల్లవి :

తందనాన ఆహి – తందనాన పురె
తందనాన భళా – తందనాన. ॥తంద॥

చరణములు :

1. బ్రహ్మ మొకటె పర – బ్రహ్మ మొకటె పర
బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటే. ॥తంద॥

2. కందువగు హీనాధికము లిందు లేవు
అందరికి శ్రీహరే – అంతరాత్మ
ఇందులో జంతుకుల – మంతా నొకటే
అందరికి శ్రీహరే – అంతరాత్మ. ॥తంద॥

3. నిండార రాజు నిద్రించు – నిద్రయు నొకటే
అంటనే బంటునిద్ర – అదియు నొకటే
మెండైన బ్రాహ్మణు(డు – మెట్టుభూమి యొకటే
చండాలు(డుండేటి – సరిభూమి యొకటే. ॥తంద॥

4. కడిగి యేనుగు మీద కాయు యెండొకటే
పుడమి శునకము మీద బొలయు నెండొకటే
కడుపుణ్యులను పాపకర్ములను సరిగావ
జడియు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని నామమొకటే. ॥తంద॥

అనగనగా ఒక చిట్టడవి

కథనం : అనగనగా ఒక చిట్టడవి
కాకులు దూరని కారడవి
లెక్కకు మించిన జంతువులు
సఖ్యతగా అచటున్నాయి !

చిరుతలు, ఎలుగులు, ఏనుగులు
పులులు, సింహాలు, ఖడ్గమృగాలు
నక్కా, కుక్కా, పామూ, తేలు
చిన్నా పెద్దా జంతువులన్నీ

ఐఖ్యత మా ఊపిరనీ
స్వేచ్ఛయే మాకు సొంతమనీ
ఆడుతు పాడుతు ఉన్నాయి
ఆనందం తమ వరమన్నాయి !

కోతి (దండోరా) : వినండహో! ఇందుమూలంగా మీ అందరికీ తెలియజేసేదేమనగా మండుటెండలో మారుమూల చెట్టుకింద అత్యవసర సమావేశం ఏర్పాటు చేశారండహో! కావున మీరంతా తప్పక హాజరు కావాలండహో....

అసలు సంగతి తెలియని మృగాలు
ఎండని, వానని ఆలోచించక
బిలబిలమంటూ వచ్చాయి
రాజు ఆజ్ఞను పాటించాయి !

రెండవ దృశ్యం

(సింహరాజు సభ తీర్చి ఉంటాడు. జంతువులన్నీ అక్కడికి చేరుకుంటాయి. ఒక్కో జంతువు తమ గోడు మొరపెట్టుకో సాగాయి.)

లేడి : మండుటెండ మమ్మందరినీ
మలమల మని మాడుస్తుంటే
నీడ అన్నదే కరువయి పోయి
పిల్లా పీచు ఏడుస్తుంటే

కన్నవాళ్ళతో, ఉన్నవాళ్ళతో
ఉన్నఫళాన రమ్మన్నారట
ఎందుకు రాజా ఈ సభ ?
తెలియదా మీకు మా క్షోభ ?

కోతి : చెట్లను పట్టుకు ఛెంగున దూకుతు
ఊయల లూగుతు ఉరకలు వేసే
ముద్దులొలుకుతూ ముచ్చట గొలిపే
మా బిడ్డలకు దిగులే మిగిలెను !

ఊయల లూగగ కొమ్మలు లేవు
ఆటలు ఆడగ చెట్లే లేవు
ఎండా వానకు అల్లల్లాడితే
నీడా గూడూ అసలే లేవు !

పసికూనలతో, ముసలి వాళ్ళతో
ఉన్నఫళాన రమ్మన్నారట
ఎందుకు రాజా ఈ సభ ?
తలియదా మీకు మా క్షోభ ?

ఏనుగు : చిట్టీ పొట్టీ జంతువులన్నీ
గుట్టుగ ఎలాగో బతికేస్తున్నాయ్
భారీ కాయము దాచగలేక
ఎండకు మేము తాళగలేక

ఎన్నో పాట్లు పడుతున్నాము
విధని మాటికీ తిడుతున్నాము
ఒంటి దురదను తీర్చుకొనేందుకు
చెట్ల మొదళ్ళే కరువయిపోతే

కుటుంబమంతా జాగుచేయక
ఉన్నఫళానా రమ్మన్నారట
ఎందుకు రాజా ఈ సభ ?
తెలియదా మీకు మా క్షోభ ?

సింహం : అడవికి నేనే రాజును కాదా ?
తెలియదా నాకు మీ బాధ ?
అయినా వచ్చెను ఒక విపత్తు
అందుకే పెట్టితి ఈ పరిషత్తు !

కలసి కట్టుగా మనమందరము
ఒకే మాటగా, ఒకే బాటగా
కలసి మార్గము అన్వేషించి
తొలగించుదాం ఈ విపత్తు !

కథనం : ఆతురతతో జంతువులన్నీ
రిక్కపొడుచుకొని వింటున్నాయి
ఆపద ఏమిటో తెలియక పాపం
బిక్కు బిక్కుమని కూర్చున్నాయి !

సింహం : అడవులు నరుకుతు మనుషు లిప్పుడు
అన్ని ప్రాంతాల కొచ్చారు
మనలను చూసిన నిముషములోనే
నిలువున ప్రాణం తీస్తున్నారు !

హృదయం లేని మనుషుల చేతిలో
కఠోర మరణం పొందుట కంటే
అడవిని వదిలి వలసగ పోతే
హాయిగ బతుకును గడపొచ్చు !

అందుకే మిమ్ముల పిలిపించాను
ఉన్నఫళానా రమ్మన్నాను
ఏమంటారు మీరంతా ?
మీరేదన్నా అవునంటా !

కథనం : అంటూ సింహం కూర్చుంది
సలహా కోసం వేచింది
మూలన ఉన్న గుంటనక్క
ఇలా పలికెను ఎంచకా !

గుంటనక్క : అయ్యా! అయ్యా! మృగరాజా!
ఒక ఆలోచన వచ్చింది
అడిగినందుకే చెపుతాను
అందరు కాస్త వినరండి !

మన బాధల పట్టిక తయారుచేసి
మనుషుల కమిటీ కది అందిస్తే
దయతో వారు స్వీకరించరా ?
న్యాయం మనకు చేకూర్చరా ?

కథనం : నక్క చెప్పిన ఉపాయానికి
జంతువులన్నీ సరే సరే అన్నవి
సింహం కూడా భళీ అన్నది
పావురాయిని చేరబిలిచినది

ఏనుగు : పావురమా ! ఓ పావురమా !
అడవులలోనా ఇడుముల పడుతూ
కడకు విసిగిన మన గాథలను
మనుషుల కమిటీ కిచ్చి వచ్చెదవా ?

కథనం : పావురాన్ని రాయబారిగా
మనుషుల కడకు పంపాయి
ఫలితం కొరకు రేయింపవలు
పడిగాపులనే కాశాయి !

వచనం : పావురం రాయబారిగా వెళ్లి
తిరిగి వచ్చింది. మనుషుల కమిటీకి
తమ నివేదికను ఇచ్చినట్లు
వారు ఒక వారంలోగా
ఇక్కడకు వచ్చి, తమ బాధలన్నిటిని
పరిశీలించి న్యాయం చేకూరుస్తామని
చెప్పినట్లు చెప్పింది.
జంతువులన్నీ ఆనందంతో
ఎగిరి గంతేసాయి.

రారాజు సింహం మనుషుల కమిటీకి
స్వాగతం చెప్పడానికై జంతువులన్నింటికీ
ఆదేశాలు జారీ చేసింది.
రకరకాల పనులను వాటికి అప్పజెప్పింది.

వారం రోజులు గడవకముందే
ఆ వనజీవులకు సంబంధించిన
దర్యాప్తును కొనసాగించడానికి
మనుషుల కమిటీ వచ్చింది.

ఆ అడవి జంతువులన్నీ వారికి ఘన స్వాగతం పలికాయి.

రామచిలకల స్వాగత పలుకులు
ఎంతో ముదము చేకూర్చగా
గండుకోయిలల స్వరాలాపనలు
నెమళ్ళ నృత్యం...

కోతుల లయవిన్యాసం
పాము ప్రదర్శన
గలిగించాయి కనుల విందు
పరిపరి విధాల పలు జంతువులు.

మనుషుల మనసులు ఆనందంతో
పరవశమందిన అనంతరం
మృగరాజేమో ముందుకు వచ్చి
మనుషుల కమిటీకి వివరించెను.

సింహం : మనుషుల్లారా ! మనుషుల్లారా !
మా బాధల పట్టిక పరిశీలించి
తగిన న్యాయము చేయండి
కష్టాలన్నిటి తీర్చండి !

కథనం : అంతలోనే జరిగిందొక వింత
హాహాకారాలతో అడివంతా
అల్లకల్లోలమై నిండిపోయెను
అంతా అటుగా చూడసాగిరి.
'అంబా !' అంటూ ఆవు ఒకటి
వచ్చి చేరెను అక్కడికి
మరొక ఆవు తన్నినదంటూ
న్యాయ విచారణ కోరింది.

సింహం కాస్తా ఆలోచించి
తీర్పు చెప్పేలోగా మనుషులు
తమకి తాముగా కలుగజేసుకొని
ఆవుని ఇలాగ అడిగారపుడు

మనుషులు : ఓ ఆవూ ! ఓ ఆవూ !
వేరే ఆవుది – నీదీ కూడా
కులము, మతము ఒకటేనా ?
గోత్రం, శాస్త్రం ఒకటేనా ?

ముందీ ప్రశ్నకు బదులిస్తే
పరిష్కారము చిటికెలో చేస్తాం
ఆలోచించి చెపితే చాలు
అందాలొలికే న్యాయం చెపుతాం !

కథనం : మనుషుల మాటలు విన్న ఆవుకి
మతిపోయింది మరుక్షణంలో
మనుషుల్లోనూ జంతువులాంటి
వారుంటారని తాను విన్నది !

కానీ, యిప్పుడు అర్థం కానిది
జంతు జాతిలో మతాలుండటం
గోవులలోనూ గోత్రం వెతుకుట
తికమక పడినది ఆ ఆవు !

అర్థం లేని ప్రశ్నలు వేసే
మనుషుల పట్ల అసహ్యమేసి
ఆవేశంతో సింహం లేచెను
పళ్ళు పటపట కొరికి అరిచెను.

సింహం : భారతమాతను బందీ చేసి
తెల్లవారలు రాజ్యమేలగా
భారతదేశము ఏకకంఠముతో
"మేమంతా భారతీయుల" మన్నది.

"స్వరాజ్యం మా జన్మహక్క" ని
ఆడ మగ యనే తేడా లేకను
అంతరాల భేదము లేకను
కార్యదీక్షతో కదిలారంతా !

స్వాతంత్ర్యం తెచ్చిపెట్టి
తెల్లవారిని తరిమికొట్టి
భరతమాతకు పట్టం కట్టిన
మహనీయులున్నా రెందరో !

కాల గర్భాన కలిసిరి వారు
స్వార్థం నిండిన కొందరు నేతలు
తల్లి రొమ్మునే గుద్దినారులే
నమ్మక ద్రోహం చేసినారులే !

ఏనుగు : మతం పేరిట కులం పేరిట
మానవత్వము మంటగలిపిరి
మారణహెూమం చేసినారులే
మంచికి మంగళహారతి పాడిరి !

రక్తంతోనూ తర్పణ చేస్తూ
విలువల కేమో శిలువలు వేస్తూ
అభిమానాలను హరింపజేస్తూ
అమ్మ గుండెలో మంటలు రేపిరి !

అక్రమానిదే రాజ్యం ! రాజ్యం !
ఐకమత్యమే పూజ్యం ! పూజ్యం !
మాకు నీతులు చెప్పేముందు
మిమ్ముల మీరు చూసుకొనడం !

నెమళ్ళు : మమ్ముల ఒకటిగ నడిపే సూత్రం
ఐక్యత అనేదే తారకమంత్రం !
మీలో లేనిది మాలో ఉన్నది
మనసుల కలిపే మమతా తత్వం !

పర్యావరణం రక్షించాలని
గొంతు చించుకుని చెబుతునే
చెట్లు, అడవులు నరుకుతు మీరు
మాట తప్పిన మానవులు

జంతువులన్ని జాతి సంపదని
తీయని కబుర్లు చెబుతూనే
మా బతుకులు తోటి ఆటలాడే
వంచకులండీ మీరంతా !

చిలుకలు : మనుషుల్లారా ! మనుషుల్లారా !
నీతి బాహ్యపు జీవుల్లారా !
మీ నీతులు మా కడ వల్లించొద్దు
మీ గుణాలు మాలో వెదజల్లొద్దు !

సింహం : మా జంతు జాతిని కలుషితం చేయక
మా ఐకమత్యమును విచ్ఛిన్నపరచక
మా బాటలో మమ్ము బతకనీయండి
మనుషులూ ! శతకోటి దణ్ణాలు మీకు !

కథనం : దిక్కులు అదిరే సింహ గర్జనకు
మనుషులు బెదిరిపోయిరి
మనుషుల కంటే జంతువు నయమని
తలచి సిగ్గుతో క్రుంగిపోయిరి !

జంతువులు : మనుషుల కంటే మృగాలు నయము
వాటిని చూసి మనిషి నేర్వవలె
ఐకమత్యము జాతీయత్వము
అందరు ఒకటను నినాదము !
అందరు ఒకటను నినాదము
అందరు ఒకటను నినాదము !!

– : అయిపోయింది : –

హరిశ్చంద్ర

ఆహా! విధి, దైవము అన్నియుకలసి నా పై కినుకవహించినవా? పురాకృత కర్మఫలము ఇదియే కదా! నా అర్ధాంగి అయిన కారణమున సతి చంద్రమతికి దారుణ కష్టపరంపరలా? నా కొడుకైన నిమిత్తమున, లోహితాస్యునకు ఆకలి దప్పుల కష్టాల కడలియా? ఎవరిని నిందింతును. ఏమని నిందిందును. ఇక్ష్వాకు వంశోద్ధార రాజన్యులకు, సత్యవాక్పరిపాలనము, ధర్మకర్తవ్యపరాయణత్వము, నైజము, ప్రధాన ధ్యేయము. ధర్మార్థకామ మోక్షములు పరామార్ధము, అట్టి సత్యపధమును విడువలేకున్నాను. అందుకేనా ఇన్ని కష్టములు, ఆపదలు, అవమానములు, మనఃక్లేశములు.

ఎక్కడి అయోధ్య? ఎక్కడి ఈ రుద్రభూమి, ఒకప్పుడు అయోధ్యలో సార్వభౌముడను. ఇక్కడ వీరదాసు నామముతో కాటికాపరి కొలువు, నేరశిక్షాస్మృతిని అమలు పరచుతలారి వీరబాహు వద్ద సేవావృత్తి, ఇక చంద్రమతి నాసతీ శిరోమణి. పతివ్రతాతిలకము, నాధర్మపత్ని, ఏడడుగులు నడిచి నిన్నెన్నడువీడనని బాసలు చేసి వివాహమాడిన ధర్మపత్ని, ప్రాణానికి ప్రాణమై, నాసద్గతికి భవిష్యత్కారకుడయి., నా ప్రేమ నిధానము నా పుత్రుడు లోహితాస్యునికాలకౌశికున కమ్ముకుంటిని. ఇది అంతయు నెందులకు. విశ్వామిత్రునకిచ్చిన వాగ్దానసత్యపాలనకే కదా! ఆడితప్పని సత్యసంధుడు హరిశ్చంద్రుడన్న కీర్తికి కాదే! ఇక్ష్వాకు వంశ చక్రవర్తులు సత్యపాలనకు తమ ప్రాణ ధన ఐశ్వర్య రాజ్య వైభవమును సైతము త్యాగము చేయుచు వచ్చిరే. అట్టి అమల యశోవిభవాన్విత, నిష్కళంక చారిత్రాత్మక వంశమున జన్మించి, పూర్వుల త్యాగ ఫలములను వమ్ము చేయలేకనే. నైజగుణమైన సత్య పాలనకే ఇట్టి కష్ట పరంపరలు. నా ఈ అవస్థను దీనావస్థగా పరిగణించుటలేదు. సంతోషముతో స్వీకరింతును. కానీ సుకుమారకోమల శరీర, మృదుహృదయ, సాధ్వీచంద్రవతి, కుసుమ కోమల సదృశ. అర్భక బాలకుడు లోహితాస్యుడు వీరి దుస్థితికి నా హృదయము వేయి వ్రక్కలగుచున్నది. అంతఃపురంలో సుఖమయ జీవితము గడపవలసినవారు, పట్టెడు మెతుకులు ఆహారముగ, కటిక నేలయే శయన వేదికగా, గడుపుతున్నారే ఆ కాలకౌశికుని ఇంట ఎన్ని ఇడుములు పడుతున్నారో.

రెండు నేత్రములు కూడా చాలని అష్టాదశవర్ణనా వైభవముతో, పర్యావరణ ప్రకృతి సౌందర్య తేజో ప్రాభవ మధ్యమున పవిత్రనదీమతల్లిక సరయూన దీతీరమున, ధనధాన్యసమృద్ధ సంపన్నమై, ఇంద్ర కుబేరుల పురంబులను మించిన సుందర నగరలలామము. అట్టి అష్టైశ్వర్య సంపన్నమైన అయోధ్య పాలకుడు హరిశ్చంద్ర చక్రవర్తి. నేడు రుద్రభూమి కాపది. శవదహన వృత్తి నిర్వాహక సేవకుడు. వేదశాస్త్ర పారంగతులు, పండితులు, కళాకారులు, విద్వాంసులు, నర్తక నర్తకీమణులు, సంగీత సుధామృత సృష్టికర్తలైన గాయకుల మధ్య నుండెడి నేను, నేడు, శ్మశానసంచార పిశాచభూతగణముల, నర్తనల, అరుపుల, సందడిలో చిక్కితినే.

అడవిలో నావెంటబహుదూరము కాలినడకన అనుసరించిన నా సతి చంద్రమతి సుతుడు లోహితాస్యుడు, పడిన యాతనలు, ముళ్ళ మధ్య, రాళ్ళ మధ్య రక్తసిక్తములైన పాదములతో నడచి వచ్చిన దృశ్యము, ఇప్పటికీ నా కళ్ళముందు ఒక కరుణామయదృశ్యమువలె దోబూచులాడుచూ నాగుండెను పిండివేయుచున్నది.

ఊర్జిత, ధర్మాన్విత, సౌశీల్య భావంబులతో, పతి మనసు నాచుకొనిన పడతి చంద్రమతి. పతిదక్క దైవము వేరులేదని భావించిన పవిత్రహృదయ, పతిప్రీతియే భాసురభూషణము అని, యశంబునకు, సద్గతికి మార్గమని నమ్మి నా కష్ట సుఖంబులలో పాలు పంచుకున్న మహామహిళ. ఎంతో కష్ట సాధ్యమయిన ధర్మగతిని పతిశుశ్రూషతో

పొందగలనని దృఢవిశ్వాసముతో సహ జీవనము చేసిన పుణ్యవనిత. భర్త యెడ నిరంతరము, సమ్యగ్భావము ప్రేమ, భక్తి, ప్రియము నెరపిన ధర్మపత్ని – పతి బంధువులను, హితులను ఆదరించి పతి సౌభాగ్యమే తన భాగ్యమని, నా సత్య పరిపాలనా యజ్ఞములో తన సుఖమను సమిధను ఆహుతిచ్చిన సతీలలామ.

తనపతి హరిశ్చంద్రుడు అయోధ్యా పురనాయకుడు, జలజాప్తకులైక భూషణుడు, విద్యాపరమార్థవేది, శరణాగత రక్షకుడు, ఏకపత్నీవ్రతుడు, అట్టితనపతి, దీపితసత్యసంధుడై ముల్లోకములలో కీర్తి గాంచవలెనని తన జీవిత సర్వస్వమును ధార పోసిన త్యాగశీలి. అట్టి త్యాగమూర్తిని నా ఆశయ సాధనకు నా కీర్తికాంక్షకు బలి చేసితినా?

అధిక దుఃఖమున నున్నరోగార్తునకు ఔషధము పత్ని, సతి పక్కనున్న పతిని ఏ ఆపదలూ చుట్టుముట్టవు అలసిన, దస్సిన ఆకలిపాలయిన, ఆపదలో ఉన్న పతికి సతియే ధైర్యవచన రక్షా కవచమ్ము అట్టి త్యాగమయి, ప్రేమమయి, నా సహధర్మచారిణిని ఎడబాసి, భీకర శ్వశాన వాతావరణ దందహ్యమాన జ్వాలా భీలచ్ఛటచ్ఛటల మధ్య కనులుమూయుచు, తెరచుచు సుషుప్తియో, జాగ్రదవస్థయో తెలియని అయోమయమునునుంటినే. వెన్నెల నెడబాసిన చంద్రుడనయితినే.

ఇక లోహితాస్యుడు చిరకాలము సంతానము లేక అవయుచున్న మా దంపతులకు వరుణుని కృపవల్ల కలిగిన పుత్రుడు. నన్ను మోక్షమున కర్హుని చేసిన ప్రేమ పాత్రుడు. చంద్రమతి. శుభలక్షణ సమన్వితుడైన పుత్రుని కని నప్పుడెంత సంతసించితిని. ఎంత చూసినను తనవి తీరని సుందర సురుచిర రూపసి. ఆ నాటి జన్మ సంభ్రమమింకను కనులముందు ఆడుచున్నది. ఉత్సవములు, సంభ్రమములు, భూరి గోదాన, భూదానయజ్ఞములు, హోమములు. అల్లారు ముద్దుగా, దంపతుల మధ్య పెరిగిన అర్భకుడు. ఇసుమంతయి కష్టము నెరుగని వాడు. కాలకౌశికుని ఇంటి దాసియైన తల్లితో కష్టములు పంచుకొనుచున్నాడే. ఊహ మాత్రముననే నాతనువు మండిపోవుచున్నది.

హే, చంద్రచూడ, శూలపాణి, మదనారి, శంభు, గిరీశ, మహేశ, భూతనాథ, గిరిజాపతి, కైలాసవాస, శంకర, మృత్యుంజయ, నీకు వందన శతంబులు, నాయందు దయ చూడుము, నాభార్యా పుత్రలనెందున్నను రక్షింపుము.

ఆహా, ఈరుద్రభూమిలో దయకు తావులేదు. ఎవరో స్త్రీ కుమారుని, దహన సంస్కారమునకై చితిపేర్చినది. చీకటిలో, చూడక తలవంచుకునే, నాదుఃఖములో నేనుమునిగి సుంకము చెల్లించనిదే వీలులేదని పంపితిని. ఎవరో అనాథ స్త్రీ.

ఈ రుద్రభూమిలో ఎక్కడ చూసిననూ అగ్నిజ్వాల చితుల చిటపటలు. బంధువుల రోదనలు. ఇది భూలోక నరకమా? లేక భూతగన కరాళనృత్య రంగ వేదికయా? రారాజులయిన నేమి? సామాన్యులయిననేమి? తుదకు భూవయనము, అగ్ని దహనము తప్పదు. అందరికి నొక్కటియే. దైవలీల. విధి ఖేలనము.

ఆవచ్చుచున్నదెవ్వరు? రాజభటులు బంధించి తెచ్చుచున్న స్త్రీ (తేరిపార చూసి) ఆ, చంద్రమతి, మరణించినవాడు లోహితాస్యుడా? హా హతవిధి? చంద్రమతినిట్టి దుస్థితిలో చూడవచ్చెనే? (వినునట్లునటించి) ఏమీ? ఆపలుకులు నాభర్త హరిశ్చంద్రుని, సత్యవాక్పరిపాలనము, సూర్యచంద్రు లున్నంతవరకు మనవలయుననుచున్నదే? కానీ శిక్ష అమలు చేయక తప్పదు. నాకర్తవ్యము నిర్వహించక తప్పదు (ముందుకు పోవును) (నేపథ్యములో) హరిశ్చంద్ర! సత్య పాలనలో నీవుజయము గాంచితివి భార్యాబిడ్డలతో సుఖముగానుండుము. భక్తవశంకరుడైన శంకరుడును, ఆశీర్వదించు చున్నాను.

దశరధుడు

(భరతుడి పట్టాభిషేకము, రాముని వనవాసమును వరములుగా కైకేయి కోరగా దశరధుడు ఆ కఠోర వచనములు విని మూర్ఛిల్లును. మూర్ఛనుండి తేరుకున్న దశరధుని విలాపము)

(శూన్యదృక్కులతో ఏమీ..? కలగంటినా??? స్వప్నమున గన్పడిన భయంకర ఘటనయా..? బుద్ధిభ్రమయా..? పూర్వజన్మ క్లేశాసుభవ స్మరణ జన్య బాధాతప్త మానసిక క్షోభయా..? లేక ఉన్మాద స్థితియా..?

కైకా..! ఏమని వింటిని. భరతునికి పట్టాభిషేకము. రామునకు వనవాసము. అయ్యో ఇది ఏటి వరములడుగుట. తెలియక వరము లిచ్చెదనని శపథముగావించితినే ఇట్టి వరములడుగునని కలనైనా తంలపనైతినే..?

కేకయ రాజపుత్రి నృశంసా..? దుష్ట చరిత్ర కులవినాశినీ, వంశనాశినీ..? రాముడే పాపము చేసెను. నేనే పాపము చేసితిని. తల్లికంటే మిన్నగా నిన్ను ప్రేమించెనే..? గౌరవించెనే..? సద్వంశ సంజాత క్షత్రియ రాజ పుత్రివనీ నిన్ను చేపట్టితినే..? నీ నైజ స్వభావము నెరుంగలేక పోతినే..? నేడు నీవు స్త్రీ రూపముననున్న కాలకూడదంష్ట్రాకరాళ విషసర్పమని గుర్తించితిని.ఏమి ప్రయోజనము. ఆలస్యముగ గుర్తించి నా సర్వస్వమును విషాగ్నికీలా దగ్ధమొనరించుకుంటినే..?

రాముని వనవాసమున కెటుల పంపగలను. సకల లోక స్తుత్యుడగు రాముని అపరాధమేమని ప్రజానీకము ప్రశ్నింపనేమని సమాధానమిత్తును. ఏ రాముని చూడగానే నాహృదయ ముప్పొంగునో, ఏరాముని సందర్శించగానే నా జీవితము ధన్యమయిదన్న భావము కలుగునో అట్టి రాముని, అట్టి రాముని విడిచియుండుట అసాధ్యము. నిన్ను, కౌసల్యా సుమిత్రలను, తుదకు రాజ్యమును త్యజించగలను. కానీ పితృభక్తి తత్పరుడు, నా యెదలోపలి యెద, నా ఆత్మ, ఆ రాముని విడువలేను. రాముని ఇక దీర్ఘకాలము చూడలేనన్న భావము నా ప్రాణములను హరించివేయును.

కైకా..? ఎంతటి దుష్టభావ సంకులితమయ్యెనే నీ మనస్సు. సూర్య చంద్రులు లేకున్న ఈ జగమ నిలుచునేమో..! రాముడు లేకున్న నా ప్రాణములు నిలువవు.

ఓసి పాపీ..! క్రూర హృదయా..! ఇట్టి పాప నిశ్చయము వలదు. నీ పాదములను తాకి ప్రార్థింతునే..? ఈ ఆలోచన మానుము. ఇది దారుణము. వంశనాశనప్రమాద భూయిష్టము. వికృతమతీ..? ఇక్ష్వాకు వంశమునే నాశనము చేయు అనర్థపుటాలోచన ఎటుల కలిగినదేని..?

నీకు పుత్ర ప్రేమ ఉండిన ఉండుగాక..! భరతునికి పట్టాభిషేకమన్న కోర్కె కలిగిన కలుగుగాక. కానీ నా రాముని, నాకు నయనానందము కలిగించెడు నిత్య ప్రకాశ శోభామూర్తిని అడవులకు పంపమన్న ఆలోచన వీడుము. స్త్రీ హృదయము వాత్సల్యపూరితమే. అనురాగ రసార్ద్ర శోభితమే. లలిత స్వభావభరితమే. నిన్ను ప్రకాశ శోభామూర్తిని అడవులకు పంపమన్న ఆలోచన వీడుము. స్త్రీ హృదయము వాత్సల్యపూరితమే. అనురాగ రసార్ధ్ర శోభితమే. లలిత స్వభావభరితమే. నిన్ను మాతృభావనతో నిత్యము పూజించెడి రామునిపట్ల వాత్సల్యము లేదా..? రాముని కన్నకొడుకు కన్న మిన్నగా చూచు చూచుచుంటివని ఉప్పొంగి పోయెడివాడనే. నీ కోరికలు నిర్మేఘాకాశమునుండి నిర్ఘాతపాతమువలె నన్ను దహించున్నదే. ఈ దుర్వార అగ్నికీలాచ్ఛవిచ్ఛటలను భరింపజాల.

లలిత సుందర రూపరాశిగా బయటకు కనిపించుచున్న నీలో ఇంతటి విషాగ్ని సదృశ దుష్టాలోచనయా..?

'రాముడు మహాత్ముడు. నా కన్న కొడుకుకన్నా మిన్న అని నుడివిన నీ మాటలేమయ్యే.. అట్టి రామునకు పదునాల్గేండ్లు కఠిన వనవాసమా? అత్యంత సుకుమారుడు. ధర్మధృతాత్ముడు అభిరాముడు. సుందర శుభలోచనుడు. సర్వప్రాణులను, ఆదరముతో ప్రేమతో చూసెడు అనురాగరామమూర్తి. అంతటివాడు అడవిలో జీవించుటయా..? స్త్రీల యందు మాతృభావనా మర్యాద, నిరుపేదలయందు నిరంతర అభిమానము. మాతాపితలను, ఆచార్యులను దేవభావముతో చూచు ధర్మ ప్రజ్ఞ, రాముని కలంకారములే. దయా, దాన విద్యా పరాక్రమ వీరత్వముల సుగుణ రాశి రాముడు. సత్యదాన, స్నేహ, త్యాగార్జవ గుణసంపన్నుడు రాముడు. సత్యప్రియ భాషణుడయిన రాముని అడవికేగుమని అప్రియ వాక్యమునెటుల పల్కగలను. ఇంద్రయనిగ్రహ సత్యకర్మానుష్టానుడయిన రాముడు లేనిచో నాగతి ఏమి..? నిర్గతికుడనై జీవచ్ఛవమనై పోదునే..!

కైకేయీ! వృద్ధుడను అసన్న మరణడను, నా దీనాలాపములనాలకించుము. కరుణచూపుము అంజలి ఘటించి నీ పాదముల తాకెదను. నా రాముని, నా ఆత్మారాముని, నన్ను కాపాడుము. ప్రతిజ్ఞాభంగ పాపపంకమున పడకుండా రక్షించుము. (క్షణము మూర్ఛిల్లి మరల తేరుకొనును) మతిభ్రంశము చెందిన భూతోపహత పిశాచరూపిణి. ఈ నీశీలభ్రంశ వర్తన తోలుతనే కనుగొనజాలనైతినే. ఉత్తమ క్షత్రియ సంజాతలోని ఉదాత్త హృదయము నీలో కానరాదే. పాప సంకల్ప క్షుద్ర దుష్కృతకారిణీ..? రాముని అడవికి పొమ్మని ఎటుల చెప్పుదును.

రామునకు పట్టాభిషేకము చేసెదనని మహర్షులకు, ప్రజానీకమునకు తెలిపితినే రామునెచ్చటికి పంపితివని వారలడుగ నేను ఏమని సమాధానమిత్తును. నీ వరముల మూలమున అడవికి పింపితినని చెప్పనా..? అసత్య వాగ్దోషప్రాప్తి ఒకవైపు. ప్రతిజ్ఞాభంగమొకవైపు ప్రతిజ్ఞాభంగమొనరించి రౌరవాదినరకముల కేగుదునుకాని రాముని అడవికి పంపజాల.

కౌసల్య, నా రాముని మాతృమూర్తికి అపార దుఃఖము నెటుల కల్పింతును. నాకు సఖియై ధర్మానుష్ఠానసతియౌ, వాత్సల్యపూరిత మనస్వినియై, తోడునీడయిన పట్ట మహిషి కౌసల్య హృదయము నెటుల చీల్చగలను రాముని గతి ఏమాయనని సుమిత్ర దుఃఖించినచో నేనేమందును. రాముని వనవాస వార్త, నా మరణ వార్త ఒక్కసారి విన్న వారేమైపోయెదరు.

కైకేయీ..! విష సంయుక్త మదిరా, నీవు తేనే పూసిన కత్తివని ఎరుగనైతివే. కిరాతకివై నన్ను నిశిత మరణ బాణహతుని చేసితివే. నేను, నేను మరణించుట నిక్కము. విధవగా సామ్రాజ్య వైభవమునునుభవింపుము. పాతకీ అనుభవింపుము.

స్త్రీ వ్యామోహముతో ఈ పని చేసిన అనార్యుడని, తుచ్ఛుడనని లోకులు పొడవరే..? నీవు మృత్యువు. నన్ను కౌగిలించుకుని నా అంతమును చూసే హంతకివి.

స్త్రీని తృప్తి పరచుటకై తనయుని రక్షించని స్త్రీ వ్యామోహ దూషితాత్ముడు అని నన్ను దూరదే. ఆహో ఎంత దుఃఖము. పురాకృత పాపమేదియో నన్ను వెంటాడినది.

రామా..? రథాధులపై తిరిగిన నీవు కాలినడకన అడవులలో సంచరింతువా..? హంసతూలికా తప్పమున పరుండెడి నీకు కఠినమగు నేల, నారవస్త్రములా..?

(శూన్య దృక్కుల తరువాత) ఒక ముని కుమారుని తెలియక బాణముతో కొట్టిన వాడను. ఆ ముని కుమారుని తల్లిదండ్రుల వాపమిది. రామునడవికి పంపిన పాపకర్ముడనైతిని ఎలకో నా కన్నులు మూసుకొని పోవుచున్నవి. ఏదియు కనపడుటలేదు. నా స్మృతి లోపించుచున్నది. అదిగో దూతలు, ధర్మదూతలు. నా మరణ సమయమున రాముడు లేకుండుటయా..? ఈ దుఃఖమును భరింపజాల. ఎండిపోయిన జలాశయమువలె శరీరము మారుచున్నది.

కమలములవంటి కన్నులు, చంద్రుని బోలు ముఖము. చక్కని కనుముక్కు తీరు, మళ్ళీ చూడాగలనా? మూర్ఛవచ్చుచున్నది. రాఘవా, మహాబాహా, నీ ఎడబాటు భరించలేను. ఎచ్చట, ఎచ్చట, రామా ఎచ్చటనున్నావు. ఒక్క పారి కనిపించుము. ఒక్కసారి కనిపించుము. కౌ... స... ల్య... రాముడెక్కడ. రామా...! రామా...! (పడిపోవును...!)

నేతాజి సుభాష్ చంద్రబోస్

(వస్తూనే) ఇన్ క్విలాబ్! జిందాబాద్! ఇన్‌క్విలాబ్! జిందాబాద్! ఇన్‌క్విలాబ్! జిందాబాద్! (సాల్యూట్ చేసి) వీరభారత పౌరుల్లారా! మనం కాంక్షించే స్వరాజ్యం మనకు దక్కాలంటే, మనమంతా సాయుధులం కావాలి. స్వరాజ్యాన్ని సాధించటానికి, సత్యాగ్రహాలూ, శాంతి సమరాలేకాదు. బ్రిటిష్ వారిని తరిమి కొట్టటానికి మనమంతా, వీరసైనికులం కావాలి. స్వరాజ్య సిద్ధికై సాయుధులం కావాలి. జలియన్ వాలాబాగ్‌లో బ్రిటిష్‌వారు జరిపిన మారణకాండకు ప్రతికృతిగా మనం మన రక్తంతో ప్రమాణాలుచేయాలి.

బాలగంగాధర్ తిలక్ మరణం మనలోని ధైర్యాన్ని మరింత పెంపుచేసి, మనలో నవచైతన్యం రగిలించి, ముందుకు నడిపించాలి. వారి స్ఫూర్తి, దేశభక్తి, ప్రతియువకుని నరాల్లోనూ రగుల్కొని, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాను నిస్తేజం చేయాలి. భారత యువత ఏకమైఏర్పరచుకొన్న ఈ ఆజాద్ హింద్‌ఫౌజ్ ఆగ్రహావేశాలు, వీరవిజృంభణలు, బ్రిటిష్ పాలకుల పాలిటి సింహస్వప్నాలౌతున్నాయి.

ఆజాద్‌హింద్ ఫౌజ్‌లో చేరగోరే భారతీయ సైనికులందరికి, తగిన సహాయం అందించి, వారినా మనసైన్యంలోకి తీసుకొనిరండి. ఆబ్రిటిష్‌వారు వత్తిపిరికి పందలు! తమ ప్రాణాలు కాపాడుకోవడమే గాని, ఇతరుల ప్రాణాలను గురించి ఆలోచించని తుచ్ఛులు!.

మన భారత నారీమయులు! ఆదిశక్తులు! స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యాలకోసం భారతవనితులు, యుద్ధరంగంలో ప్రాణాలొడ్డి, పోరాడారని, భవిష్యత్తులో భారతదేశం సగర్వంగా చెప్పకోగలుగుతుంది. జైహింద్! జైహింద్!

సర్కార్‌జీ! సమయాసమయాలకోసం కాచుకొని ఉండటం, నా విధానానికే విరుద్ధం! ఏ జాతి విముక్తికోసమైతే నేనింతవరకు పోరాడానో, ఆజాతికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించే వరకు నేను చావను. నన్ను ఆపకండి. నేను వెళ్ళితీరాలి. ఆకిరాతక బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆటకట్టిస్తాను.

లోకనాథన్! నీవు ఈ బర్మాసైనిక వ్యవహారాలు చూసుకో, షానవాజ్! నీవు, ఆదీవుల ప్రజలను జాగ్రత్తగా కనిపెట్టిఉండు. కెప్టెన్ లక్ష్మీ! నేను తిరిగి వచ్చేంతవరకు, నీవు సర్కార్‌జీ సలహాలను పాటించు. సర్కార్‌జీ! నేను త్వరలోనే తిరిగివస్తాను. అంతవరకు మీరు మనవారందరికి సలహదారుగ వ్యవహరించండి. వస్తాను. జైహింద్!

కోయదొర

దండాలుబాబు! దండాలు దండాలు!

కొండకోనల్నుండి వచ్చినానండి!

మాయమ్మ మాంకాళి సెప్పినాదండి. ఈసాక పట్టాని కెల్లమన్నాది.

ఈనాడు మీ కాడ కొచ్చినానండి. "దండాలు బాబు" దండాలు, దండాలు!

ఏస బాసలు నావి నాగరీకం కావు. కల్ల కపటం లేని నేస్తాలు చేస్తాను.

పట్టపోల్లనాగజుట్లట్టుకోము. ఏటాడి జీవనంగడుపుకొస్తాము

"దండాలు" బాబు దండాలు దండాలు

కాలమ్మ పలుకుల్ని సెప్పిపోతాను.

నానోటి మాటలు పరమ సత్తేలు!

సెయ్యిసూడంగానే సిటికెలో సెబుతాను.

ఏటయ్యా! ఈ కొండోడికి హెచ్చు పైసలియ్యాలని జంకుతుండావా? అట్టాంటి సందేగ మెట్టుకోబోకు, నీక్కలిగిందేదో ఇచ్చుకుందువులే.

ఏదీ! ఆసెయ్యిట్టా సూపించు! ఓ యబ్బో! నచ్చాధికారిపై ఎలిగి పోవాలంటు నాటరీ టిక్కట్లు కొంటుండినావు! కాసు పెరిగేకొద్ది బెదురెదుగుతాది. నీమనసు గుండెనే ఏరు పెడతాది! పాపిష్టిపైసలకు ఆసపడవద్దు. గుండె నిండుగమనించి నింపుకోతండ్రి. మాంకాళి పలుకుల్నినే సెప్పినాను. ఇనుకుంటె నీ బతుకు బాగుపడతాది. ఇనకుంటె అమ్మోరు ఎగిరి పడతాది. నీగురుతుగా నాకు కానుక్కొటిసాలు. అట్టసూత్తావేటి? ఆర్డర్‌సెయ్యి. నేనేసెబుతుండగా నీకు బయమేటి? బడుగువరగాలకు సేయూతనియ్యి.

అలనాటి అల్లూరి సీతరామరాజు నిండి ఉన్నాడండి నాగుండెలోన దేశరక్షణ కొరకు ప్రాణాలు ఇస్తాను. దేశ ద్రోహులు బట్టి ప్రాణాలు తీస్తాను. సాన పనులున్నాయి పోయివత్తాను. దండాలు, దండాలు, దండాలు బాబు. పోయి వత్తానింక పోయివత్తాను. మాంకాళిదయ ఉంటె మళ్ళీవత్తాను.

సత్యపాలన

(లైట్ వెలిగే సరికి మధ్యతరగతి ఇంటి వాతావరణం సుబ్బారావు సీరియస్‌గా అటూ ఇటూ పచార్లు చేస్తున్నాడు. సరస్వతి నిలబడి భర్తను చూస్తున్నది.)

సరస్వతి : (చిరాగ్గా) ఏవండీ!

(సుబ్బారావు చెవిలో దూరినట్లు లేదు. అలానే సీరియస్‌గా పచార్లు చేస్తున్నాడు)

సరస్వతి : (గట్టిగా) ఏవండోయ్!

సుబ్బారావు : (ఉలిక్కిపడ్డాడు) ఎందుకలా అరుస్తావు. నాకేమన్నా చెవుడా?

సరస్వతి : ఇందాకట్నుంచి చూస్తున్నా! ఆసులో గొట్టంటా ఏంటా తిరగడం?

సుబ్బారావు : బాగోలేదా? బొంగరంలా గుడ్రంగా గిరగిరా తిరగమంటావా? (గిరాగిరా తిరుగుతాడు)

సరస్వతి : ఆపండి స్వామీ! అసలు నేను చెప్పింది బుర్రకు ఎక్కిందాని?

సుబ్బారావు : ఆс!భుజందాకా ఎక్కింది. దాన్ని బుర్రలోకి ఎక్కించుకొనే ప్రయత్నంలో వున్నా.

సరస్వతి : నాలుగ్గంటలకే స్కూలు వదుల్తారు. ఆరయింది. ఇంతవరకు పిల్లలు ఇంటికి రాలేదంటే ఇల్లులా కదలరేం?

సుబ్బారావు : ఎక్కడని వెతకటం?

సరస్వతి : ఊс! బొత్తిగా మాట వినకుండా పోతున్నారు!

సుబ్బారావు : నేనా?

సరస్వతి : పిల్లలు! మీరంటే భయం లేకుండా పోయింది.

సుబ్బారావు : అయితే ఎలుగుబండి వేషం వేసుకొంటాన్లే! చూస్తూనే జడుసుకు చస్తారు.

సరస్వతి : మీ ఆలోచన ఏడ్చినట్లుంది. మీర భయం చెప్పరు. నన్నా ఆటలు పట్టిస్తున్నారు. ఇలాగైతే పనికి రాకుండా పోతారు.

సుబ్బారావు : అయ్యో! పనికి రాకుండా పోతే ఎలాగే! రానీ చెప్పాతను వెదవల్ని! వీపు చీరేస్తారు

(బయట నుంచి రమేష్, సురేష్‌లు స్కూలు బ్యాగ్‌లు తగాలించుకొని వస్తారు)

సుబ్బారావు : రేయ్! స్కూలు ఎన్నింటికి వదుల్తారు?

రమేష్ : నాలుగింటికి డాడీ!

సుబ్బారావు : వాచీ మీ చేతికే వుంది. చూడండి!

సుబ్బారావు : (గతుక్కుమని) ఆс! (వాచీ చూసి) ఆరయింది! ఎంతయిందీ?

రమేష్ : ఆరయిందన్నారు డాడీ?

సుబ్బారావు : ఆరులో నాలుగు తీసేస్తే ఎంత?

సురేష్ : షేమ్! ఇంత చిన్న లెక్క తెలియదా నీకు?

సుబ్బారావు : రేయ్! రేయ్! ఆరులో నాలుగుతీస్తే ఎంతో నాకు తెలియదా? చూశావా సరస్వతీ?

సరస్వతి : ఆc! చూడకేం? ఎంత భయం చెప్తున్నారో కళ్ళారా చూస్తున్నా.

సుబ్బారావు : అది... అది... రేయ్! (కోపం తెచ్చుకుని) రేయ్! స్కూలొదిలి రెండు గంటలైంది ఈ రెండు గంటలూ మీరు ఏం చేస్తున్నాట్లు?

రమేష్ : ఎక్కస్ట్రా క్లాసుంది!

సుబ్బారావు : (సురేష్‌తో) మరి నీకేం వుందిరా?

సురేష్ : నాకా! మరి... డాడీ... మరి...

సుబ్బారావు : స్కూలుకెళ్ళి కనుక్కునే వచ్చా... నిజం చెప్పు

సురేష్ : గేమ్స్ అవర్ డాడీ!

సుబ్బారావు : అబద్ధాలు చెప్తున్నారు. వాసన పట్టేశాను.

సరస్వతి : (విసుగ్గా) మీరు మరీసు! అబద్ధాలు వాసనొస్తాయా?

సుబ్బారావు : ఇష్! ఈ విషయంలో నువ్వు జోక్యం చేసుకోవద్దు. చెప్పండి! వాడికి ఎక్స్‌ట్రా క్లాసు... నీకు గేమ్స్.. మరి ఇద్దరూ ఎలా కలిసి వస్తున్నారు. నేను నమ్మన్రా! (సురేష్ చెవి పెట్టి మెలితిప్పుతూ) చెప్పు మీరిద్దరూ అసలు ఎక్కడికి వెళ్ళారు? ఏం చేశారు?

రమేష్ : డాడీ! మా ఫ్రెండ్ ఇంట్లో వీడియోగేమ్ ఆడుకోవడానికి వెళ్ళాం.

సుబ్బారావు : నా దగ్గర అబద్ధాలాడతార్రా! (భార్యతో) చూసావా! ఎలా వాసన పట్టేశానో?

సరస్వతి : ఏవండీ! ఆ విద్య నాకూ నేర్పండి! వేళగానివేళ వస్తుంటారు గదా! అప్పుడు వాసనచూస్తా!

సుబ్బారావు : (తుళ్ళిపడి) ఆc! అది నేర్పితే వచ్చే విద్య కాదే! పుట్టుకతో వస్తుంది... (పిల్లలతో) రేయ్! స్కూలు వదలగానే రాకపోవడం ఒక తప్పు. అబద్ధాలు చెప్పడం రెండవ తప్పు. లాభం లేదు. చెరో ఐదు గుంజీళ్ళు తియ్యండి! ఫూcక్విక్!

(పిల్లలిద్దరూ బ్యాగ్‌లు ప్రక్కన పడేసి, గుంజీళ్ళు తీస్తుంటారు)

ఇంకెప్పుడన్నా అబద్ధాలాడితే చంపేస్తాను. 'ఎల్లప్పుడూ సత్యమునే పలుకుము' అని పాఠాల్లో చెప్పారా, లేదా?

ఇద్దరూ : చెప్పారు డాడీ!

సుబ్బారావు : అబద్ధాలు చెప్పేవాళ్ళంటే నాకు వళ్ళు మంట. ఎప్పుడూ సత్యం పలికాడు కాబట్టే హరిశ్చంద్రుడు సత్య హరిశ్చంద్రుడయ్యాడు. పాపం! ఆ సత్యపాలన కోసం అడవుల పాలయ్యాడు. అష్టకష్టాలు పడ్డాడు. మన జాతిపిత గాంధీజీ, కూడా ఎప్పుడూ అబద్ధం ఆడలేదు. అందుకే ఆయన మహాత్ముడయ్యాడు.

రమేష్ : డాడీ! నువ్వసలు అబద్ధమే ఆడవా?

సుబ్బారావు : అబద్ధం ఆడటమంటే అసహ్యం! చచ్చినా అబద్ధమాడన్రా! ఆఁ!

సురేష్ : డాడీ! అయితే నువ్వు మహాత్ముడివి ఎప్పుడవుతావు?

సురేష్ : (ఫక్కున నవ్వింది)

సుబ్బారావు : (సీరియస్‌గా భార్యకేసి చూశాడు) చచ్చావ్... చచ్చాక అవుతాన్రా!

ఇద్దరూ : కాళ్ళు నొప్పి!...

సుబ్బారావు : కాళ్ళు నొప్పి

సుబ్బారావు : బుద్ధొచ్చింది?

సురేష్ : ఎవరికి?

సుబ్బారావు : రేయ్! (అరుస్తాడు) ఇప్పటిదాక బుద్ధి చెప్పింది ఎవరకి?

ఇద్దరు : మాకే.... బుద్ధొచ్చిందా?

సుబ్బారావు : బుద్ధిగా చదవండి! బుద్ధిగా అమ్మ చెప్పిన మాట వినండి! బుద్ధిగా బడికి వెళ్ళండి! బుద్ధిమంతులని పించుకోండి? అబద్ధాలు ఆడితే వీపు చీరేస్తాను. ఎప్పుడూ నిజమే చెప్పాలి. తెల్సిందా?

రమేష్ : ఓ! బాగా తెల్సింది డాడీ!

సురేష్ : ఇక నుండి బుద్ధిగా సత్యమే పలుకుతాం.

సుబ్బారావు : పిల్లలంటే ఇలా వుండాలి!

సరస్వతి : రండబ్బాయిలూ! స్నానం చేసి బుద్ధిగా చదువుకొందురు.

(ఇద్దరూ తల్లివెంట నడుస్తున్నారు లోపలకు. లైటాఫ్)

(లైటాన్ - రంగస్థలం కాంతివంతమయ్యేసరికి రమేష్, సురేష్‌లు క్రింద కూర్చుని పాఠాలు చదువుతున్నారు. సుబ్బారావు కుర్చీలో కుర్చుని మాగజైన్ తిరగేస్తుంటాడు)

(బయటినుండి పద్మనాభం గొంతు వినబడింది)

పద్మనాభం : సుబ్బారావు! ఇదిగో సుబ్బారావు? (ఆ కేకలకు సబ్బారావు అదిరిపడి లేచాడు)

సుబ్బారావు : ఓమ్మో! పద్మనాభంగాడు వచ్చినట్లున్నాడు. ప్రాణం తోడేస్తాడు. పిల్లలూ! జిడ్డుగాడొస్తున్నాడు గాని నేను ఇంట్లో లేనని చెప్పండేం! (లోపలకు పరిగెత్తాడు)
(బయటినుండి పద్మనాభం వచ్చాడు)

పద్మనాభం : ఏరా అబ్బాయిలూ! చదువుతున్నారా?

ఇద్దరూ : అవునంకుల్!

పద్మనాభం : ఏం చదువుతున్నారు?

రమేష్ : నేను హిస్టరీ!

సురేష్ : నేను సైన్స్.

పద్మనాభం : హిస్టరీలో ఏముంటుంది?

రమేష్ : దేశదేశాల చరిత్ర వుంటుంది.

పద్మనాభం : మరీ సైన్స్‌లో ఏముంటుంది?

సురేష్ : శాస్త్రీయమైన విజ్ఞానం వుంటుంది.

పద్మనాభం : ఆహాఁ! హిస్టరీలో శాస్త్రీయమైన విజ్ఞానం, సైన్సులో చరిత్ర ఎందుకుండకూడదు?
(పిల్లలిద్దరూ కలవరపాటుతో ముఖాలు చూసుకున్నారు)

పద్మనాభం : (కుర్చీచూసి) ఇదేంటి! వాటీజ్ దిస్?

సురేష్ : షేమ్! షేమ్

పద్మనాభం : సైలెన్స్ అడిగిందానికి సమాధానం చెప్పాలి. చెప్పండి.

సురేష్ : కుర్చీ అంకుల్!

పద్మనాభం : నో... నేను కాదు అంటాను.
రమేష్ అందరూ కుర్చీ అనేగదా అంటారు.

పద్మనాభం : సుబ్బారావు! ఇదిగో సుబ్బారావు? (ఆ కేకలకు సబ్బారావు అదిరిపడి లేచాడు)

సుబ్బారావు : ఓమ్మో! నాన్సెన్స్! ఎంతకాలం ఒకేపేరుతో పిలుస్తాం. పాత చింతకాయ పచ్చడి.... బొంబాయి ఏమయింది? మద్రాసు ఏమయింది?

సురేష్ : ఎవరన్నా ఎత్తుకుపోయారా అంకుల్?

పద్మనాభం : నా ప్రశ్న అర్థంకాలేదు. బొంబాయి బొంబాయిగా వుందా? మద్రాసు మద్రాసుగా వుందా? ఇవ్వాళ బొంబాయిని ముంబాయి అని పిలుస్తున్నాం. మద్రాసును చెన్నై అని పిలుస్తున్నాం. అవునా?

రమేష్ : అవునంకుల్!

పద్మనాభం : కొత్త మిలీనియమ్‌లో కొత్త పేరన్నమాట. ఈ కుర్చీని కూడా ఉర్చీ అందాం,
(సురేష్ జేబులో వున్న పెన్ను తీసి) వాట్ ఈజ్ దిస్

సురేష్ : కలం అంకులఖ!

పద్మనాభం : నో.... నో... మీరు నా ఫిలాసఫీ అర్థం చేసుకోలేదు. దీనిని ఇక మీద కలం అనకూడదు. కవ్వం అనాలి. (పుస్తకం తీసుకుని) ఇదేంటి? వాటీజ్ దిస్?

రమేష్ : బుక్... పుస్తకం అంకుల్!

పద్మనాభం : ఛీ... ఛీ... న్యూమిలీనియం పేరు... మస్తకం అనాలి. ఇక నుండి పుస్తకాన్ని మస్తకం అనాలి. మీలాంటివాళ్ళకోసం ఇలాంటి పాత కొత్తపదాల ఉదరకోశం రాశాను.
ప్రింటింగ్‌లో వుంది. (ఇద్దరూ ముఖముఖాలు చూసుకున్నారు)

రమేష్ : అంకుల్!.... మీ పేరేంటి?

పద్మనాభం : పద్మనాభం... పద్మనాభం...

రమేష్ : మందార నాభం అని ఎందుకు పిలవకూడదు?

పద్మనాభం : ఆఁ! (షాక్) మందార నాభం!

సురేష్ : (నవ్వి) భలే! భలే! కొత్త మిలీనియంలో కొత్తపేరు. మందార నాభం బాగుందంకుల్!...

పద్మనాభం : వామ్మో ఎదురుతన్నింది... చూడండి. హిస్టరీలో చరిత్రవుంటే నాకేం? సైన్సులో శాస్త్రీయజ్ఞానం వుంటే నాకేం లేకపోతే నాకేం? కుర్చీని ఉర్చీ అనకపోతేనేం, కలాన్ని కవ్వం అనకపోతేనేం, పుస్తకాన్ని మస్తకం అనకపోతేనే, ఐ డోంట్‌కేర్! మీ డాడీ వున్నారా!

సురేష్ : డాడీ ... డాడీని జాడీ అంటే బాగుండదా!

పద్మనాభం : (లెంపలేసుకుంటూ) అమ్మో! వద్దు! డాడీని డాడీ అనే అందాం.... అంకుల్‌ని అంకులనే అనండి నాయనలారా! మీ డాడీ ఆచూకీ చెప్పండి తండ్రులారా!

(ఇద్దరూ ముఖాలు చూసుకుంటారు. ముక్కుమీద వేళ్ళుంచుకున్నారు. 'అబద్ధమాడరాదు సత్యమునే పలకవలెను' అనుకున్నారు)

రమేష్ : మా డాడీ లోపలున్నారు అంకుల్!

సురేష్ : జిడ్డుగాడొస్తున్నాడు. ఆఏనని చెప్పమనీ అన్నారంకుల్!

పద్మనాభం : ఆఁ! జిడ్డుగాడినా? ... రేయ్! రేయ్ సుబ్బారావూ... నేను జిడ్డునా! ఎంత మాటన్నావురా! రా బయటకు... నువ్వు రాకపోతే నేనే లోపలకు వస్తా.. ఎక్కడ దాక్కుంటావో చూస్తా.. (లోపలకు వెళ్ళబోతాడు)

సుబ్బారావు : (పద్మనాభాన్ని వాటేసుకుని) ఏరా! పద్మనాభం? ఎంతసేపైంది వచ్చి! రోజూ నీ కోసం వద్దామనుకుంటున్నారా!

పద్మనాభం : (వెటకారంగా) నీకోసం వద్దమనుకుంటున్నావా! అబద్ధాలాడకు.

సుబ్బారావు : నా పిల్లల సాక్ష్యంగా... అబద్ధాలాడటమంటే నాకు అసహ్యంరా! నిజం... నీమీదొట్టు...

పద్మనాభం : మెగా సీరయల్ ఆడకు!

సుబ్బారావు : ఛీ! ముఖానికి రంగుపూసుకునే ఎరగన్రా!

పద్మనాభం : నేను జిడ్డునా? పట్టుకుంటే వదల్నా? ఇంట్లో వుండీ లేదని చెప్పమంటూ?

సుబ్బారావు : ఛీ! ఛీ!... నేనెందుకంటాన్రా (పిల్లలతో కోపంగా) వెధవల్లారా! అంకుల్‌ని ఆటలు పట్టిస్తారా? ఇంకెప్పుడన్నా ఇట్లాంటి వెధవేషాలేస్తే ప్రణాలే తోడేస్తాను... ఆఁ?... చెప్పరా! ఏంటి విశేషాలు? (పిల్లలు బిత్తరపోయి చూస్తున్నారు)

పద్మనాభం : పదరా! అలా వీధలవెంట షికార్లుగొడుతూ నాలుగు ఎపిసోడ్లు చెప్పుకుందాం! రోజూ కాసేపన్నా నీతో కబుర్లాడందే నిద్రపట్టదురా!

సుబ్బారావు : నాకు అంతేరా! పద... వెళ్దాం.. (పద్మనాభం ముందు నడుస్తున్నాడు. సుబ్బారావు వెంట వెళ్తున్నట్లే వెళ్ళి గభాల్న వెనుదిరిగొచ్చాడు. పిల్లలిద్దర్నీ చెరో మొట్టికాయ వేశాడు. చిర్రుబుర్రులాడుతూ బయటకు పరిగెత్తాడు)

(పిల్లలిద్దరూ తలలు సవరించుకుంటూ బిక్కమొగాలేశారు)

రమేష్ : అబద్ధమాడరాదు.

సురేష్ : సత్యమునే పలుకవలెను! (లోపల నుండి తల్లికేక వినబడింది)

సరస్వతి : (లోపలనుండి) ఇదిగో పిల్లలూ! చదువుతున్నారా, గంతులేస్తున్నారా?

ఇద్దరూ : చదువుకొంటున్నాం మమ్మీ! (గభాల్న పుస్తకాలు ముందేసుకుని చదువుకోసాగారు)

(బయటినుండి ప్రక్కింటి రాజమ్మ గిన్నె తీసుకుని లోపలకు వచ్చింది)

రాజమ్మ : అమ్మాయ్! సరస్వతీ!... సరస్వతీ! (కేకలు పెట్టింది)

సరస్వతి : (లోపలి నుండి వస్తూ) ఏం పిన్నిగారూ!

రాజమ్మ : ఇంట్లో పంచదార నిండుకుందమ్మా! తేగానే ఇస్తాను. ఈ గిన్నెడు బదులివ్వమ్మా!

సరస్వతి : అయ్యో ఉంటే గిన్నెడు బదులే ఇవాలా! మా ఇంట్లోనూ అయిపోయింది. పిల్లసన్నాసులకి వుత్తిపాలే ఇచ్చాను. రోజూ చెప్పడమే ఆయనకి, స్టోరు నుండి తీసుకురమ్మని, రేపురేపంటున్నారు... ఏమనుకోకు పిన్నీ! (సురేష్, రమేష్ ముఖాలు చూసుకున్నారు)

రమేష్ : మమ్మీ! నిన్న డాడీ వస్తూ పంచదార తెచ్చారు. కదా!

సరస్వతి : (షాక్) ఆఁ! తెచ్చారా?

రాజమ్మ : పనిలోబడి మర్చిపోయుంటావు లేమ్మా! చూసి కాస్త పట్రామ్మా! పుణ్యం వుంటుంది. అవతల పొయ్యిమీద డికాక్షన్ పెట్టొచ్చాను.

సరస్వతి : (చిరాగ్గా) ఇటివ్వండి తెచ్చిస్తాను (తీసుకువెళ్తుంది)

రాజమ్మ : బంగారంలాంటి పిల్లలమ్మా!

రామేష్ : సత్యమునే పలుకుతాం

రాజమ్మ : మా బాబులూ! పిల్లలంటే ఇట్లుండాలి. ముచ్చటేస్తుంది నాయనా మిమ్మల్ని చూస్తుంటే! చదువుకోండి బాగా వృద్ధిలో కొస్తారు.

సరస్వతి : (గిన్నెతో పంచదార తెచ్చిస్తూ) ఇదిగోండి పిన్నిగారూ! ఆయన తెచ్చింది చూడ్లేదు. ఏమనుకోకండి!

రాజమ్మ : (తీసుకుంటూ) భలేదానివమ్మా! నీ మనసు నాకు తెలీదూ? వెన్నపూస (అనుకుంటూ వెళ్తుంది)

సరస్వతి : (వెటకారంగా) ఆఁ! వెన్నపూస... ఐసుముక్క కాదూ... ఇది పెట్టమ్మా.... ఇది పెట్టమ్మా అంటూ ఇంటి చుట్టూ తిరగడమే పని... (కోపంగా పిల్లలకేసి చూసింది. ఇద్దరూ భయంతో పెద్దగా చదువుతుంటారు)

సరస్వతి : ఏరా వెధవలూ! ఇంట్లో ఏం వుందో లేదో నాకు తెలీదూ? మీరు చెప్పాలా! ఇప్పుడేమో అంతగిన్నెతో తీసుకెళ్తుంది తెచ్చేటప్పుడు ఇంత గిన్నెతో తెస్తుంది. మొన్న ఈ గిన్నెతోనే గదమ్మా తీసుకెళ్ళిందీ అంటూ రాగాలు తీస్తుంది. అయినదానికీ కానిదానికీ కలగజేసుకుంటారా? (ఇద్దర్నీ తలలమీద రెండు మొట్టింది. పిల్లలు నిర్ఘాంతపోయారు) ఈ సారిమళ్ళా కలగజేసుకున్నారో అట్లకాడ తీసుకుని వాతలు పెడ్తాను. ఆс... (చరచరా లోపలకు వెళ్తుంది) (పిల్లలిద్దరూ తలలు సవరించుకుంటూ ఒకరి ముఖాలోకరు దీనంగా చూసుకుంటుంటారు)

రమేష్ : అబద్ధమాడరాదు.

సురేష్ : సత్యమునే పలుకవలెను! (లోపల నుండి తల్లికేక వినబడింది)

సరస్వతి : (లోపలనుండి) ఏయ్ పిల్లలూ! చదువుతున్నారా! మీ నాన్నగారొచ్చేదాకా చదవండి! (పిల్లలిద్దరూ పుస్తకాలు ముందేసుకొని చదువుకుంటున్నారు. బయటనుండి టక్ చేసి స్టైల్‌గా వెంకట్రావు వచ్చాడు)

వెంకట్రావు : హలో మైడియర్ బాయిస్! (ఇద్దరూ తలెత్తి చూశారు!) డాడీ వున్నారా?

సురేష్ : లేరండీ!

వెంకట్రావు : ఓమైగాడ్! మీ డాడీ కోసం ఎప్పుడొచ్చినా ఇంతే! ... మిస్... జస్ట్‌మిస్....

రమేష్ : మీరెవరు అంకుల్?

వెంకట్రావు : నేను... నేను.. తెలియదా?

సురేష్ : ఊсహు!

వెంకట్రావు : చూశారా! మనిషికి మనిషి ఎంత దూరమై పోతున్నాడో! బంధువులకు బంధువులుగాకుండా పోతున్నారు. స్నేహితులకు స్నేహితులు కాకుండా పోతున్నారు. మీ నాన్న నా గురించి చెప్పలేదా?

రమేష్ : చెప్పలేదంకుల్!

వెంకట్రావు : బాల్య స్నేహితులం! అన్నదమ్ముల్లా... అంటే మీలా కలసిమెలసి వున్నాం... మీలా పాడుకున్నాం...

సురేష్ : మేం పాడం అంకుల్! ఆడుకుంటాం!

వెంకట్రావు : ఓ! మేమూ మీలా ఆడుకున్నాం... మీలా తిట్టుకున్నాం.

రమేష్ : మేం తిట్టుకోం అంకుల్!

వెంకట్రావు : మీలా కొట్టుకున్నాం

సురేష్ : మేం కొట్టుకోం అంకుల్!

వెంకట్రావు : వెరీడుడ్ బాయిస్ అన్నమాట. ఆడుకున్నా, తెట్టుకున్నా, కొట్టుకున్నా మేమూ మీలా గుడ్ బాయిస్‌మే! కనపడినప్పుడల్లా మా ఇంటికిరా.. రా... రమ్మంటూ ప్రాణం తీస్తాడు. తీరా వస్తే కనిపించడు.

సురేష్ : మీ పేరేంటంకుల్!

వెంకట్రావు : నా పేరు తెలీదా? ఓ! నా ఫోటో పేపర్లో ఎప్పుడూ చూడలేదా?

రమేష్ : లేదంకుల్!

వెంకట్రావు : ఐ యామ్ సో పాపులర్ మాన్! ఆప్పేట వెంకట్రావంటే తెలియని వాళ్ళుండరు. (పిల్లల పుస్తకాలు కేజువల్‌గా చూస్తున్నట్లు చేతిలోకి తీసుకొని చూసి ప్రక్కన బెట్టి) మీ గురించి మీ డాడీ ఎప్పుడూ నాకు చెప్తుంటాడు. (లోపల నుండి సరస్వతి వస్తుంది) రమేష్, సురేష్ కదూ మీ పేర్లు. చదువులో ఫస్ట్ కదూ! మీ డాడీ చెప్తుంటాడు.

సరస్వతి : అల్లరిలోనూ ఫస్టేలెండి!

వెంకట్రావు : అరె! మీరా! నమస్కారమండీ! సుబ్బారావుకి బాల్య స్నేహితుణ్ణి అన్నట్లు మీరు వాడి శ్రీమతి గదూ! పెళ్ళిలో చూడటం... అప్పటికీ ఇప్పటికీ మార్పేం లేదండీ! అచ్చం పెళ్ళికూతురిలానే వున్నారు.

సరస్వతి : (సిగ్గుపడుతూ) మరీ పొగిడేస్తున్నారు.

వెంకట్రావు : ఉన్నమాటండి!

సరస్వతి : క్షమించాలి... మిమ్మల్ని గుర్తించలేదు.

వెంకట్రావు : మర్చిపోయుంటారు. మీ పెళ్ళికి రాధాకృష్ణుల విగ్రహం గిఫ్ట్‌గా రాలేదూ?

సరస్వతి : ఆఁ వచ్చింది... సిల్వర్ కోటెడ్..

వెంకట్రావు : అదిచ్చింది నేనేనమ్మా! ఆప్పేట వెంకట్రావుని.. బస్టాండ్, రైల్వేస్టేషన్‌లలో నా ఫోటో చూడలేదా ఎప్పుడూ?

సరస్వతి : అబ్బే! లేదండీ!

రమేష్ : మీ ఫోటో అక్కడ ఎందుకు వుంటుంది అంకుల్?

వెంకట్రావు : ఈ రోజుల్లో అక్కడ ఫోటోల్తో ప్రచారంలోకి వచ్చిన వాళ్ళేనయ్యా రాజకీయాల్లో ఎదిగి నాయకులు అవుతున్నారు.

సరస్వతి : కూర్చోండి అన్నయ్యగారూ! కాఫీ కలుపుకొస్తాను.

వెంకట్రావు : అబ్బే! వద్దమ్మా! తాగితాగి నాలుక రుచి చచ్చింది!... ఇంతకీ వీడు ఎక్కడికి వెళ్ళాడు?

సురేష్ : ఎవడో జిడ్డుగాడొస్తే.

సరస్వతి : రేయ్? అల్లరివెధవా! (వారించింది)

సురేష్ : అలాగని నాన్నే చెప్పారమ్మా!

సరస్వతి : నోర్ముయ్యమన్నానా! ఏదో ముద్దుగా నాన్నగారు అనుంటారు!

వెంకట్రావు : వాడంతేలేమ్మా! ముద్దుగా అందరికీ పేర్లు పెడ్తుంటాడు. నన్నూ అంటుండేవాడు, ఆపేటకేడీగాడనీ... మిమ్మల్ని మాత్రం తెగపొగిడేస్తుంటాడు. దైవమిచ్చిన భార్యని, సతీసావిత్రనీ

సరస్వతి : (సిగ్గుగా) మరీ పొగిడేస్తున్నారు

వెంకట్రావు : అబ్బే!... ఉన్నమాట... వాడన్నమాటమ్మా!

సరస్వతి : కాసిన్ని మజ్జిగన్నా తెస్తానుండండి! ఆయన వస్తూ వుండాలి.

వెంకట్రావు : ఇప్పుడేం వద్దమ్మా! ఈసారి ఏకంగా భోజనమే చేసి వెళ్తాను. అవతల రైలుకు టైం అవుతుంది. రేపు చెల్లికి పెళ్ళి చూపులు. చేదోడు వాదోడుగా వుంటారని మీ ఇద్దర్ని పిలవటానికి వచ్చాను. సమయానికి లేదు... ఆ రైలు వెళ్తే ఈరోజు మళ్ళీ లేదు. రేపే పెళ్ళి చూపులు.

సరస్వతి : అలానా! ఇకనేం వెళ్ళండన్నయ్యా! మీ మాటగా చెప్తాను. ఇద్దరం పొద్దుటే బయల్దేరి వస్తాం.

వెంకట్రావు : అడగడానికి నోరు రావడం లేదు. ఏమనుకుంటావో?

సరస్వతి : ఏంటన్నయ్యా!

వెంకట్రావు : ఏం చెప్పనమ్మా? ఈరోజుల్లో ఎవర్నీ నమ్మలేం. చూడటానికి పైకి దొరబాబుల్లా వుంటారు. లోపలంతా దొంగబాబులే! నా ప్రక్కనే కూర్చున్నట్టే కూర్చుని... బస్‌లో పర్సు కొట్టేశాడమ్మా! చెప్పుకోవడానికి చచ్చేంత సిగ్గుగా వుంది. ఛార్జీలకన్నా లేకపోయాయి.

సరస్వతి : ఎంతమోసం! ఈ మాత్రానికే అంత ఇదయిపోతారేం అన్నయ్యా! ఛార్జీలకు ఎంత కావాలి.

వెంకట్రావు : ఎంతోనా వందుంటే చూడమ్మా! రేపు ఎటూ వస్తారుగా, తాంబూలంలో పెట్టి ఇస్తాను.

సరస్వతి : అయ్యో! ఎంత డబ్బు గనుక తిరిగి ఇవ్వాల్లెండి! (లోపలకు వెళ్తుంది)

వెంకట్రావు : బాయిస్!... మీ డాడీ మమ్మీతో పాటు మీరిద్దరూ రేపు రావాలి. స్వీటు, హాటు... తిన్నంత!

రమేష్ : ఓ వస్తాం మీది ఏ వూరంకుల్!

వెంకట్రావు : ముప్పేట.. ముప్పేటని పెద్ద వూర్లే.

సురేష్ : మా డాడీ ఎక్కడికీ తీసుకెళ్ళరంకుల్!

వెంకట్రావు : ఆ గాడిదకు నేను చెప్పానని చెప్పండి! (సరస్వతి వచ్చింది)

సరస్వతి : ఇదిగోండన్నయ్యా! (ఇస్తుంది)

వెంకట్రావు : బ్రతికించావమ్మా! (తీసుకుంటూ) అడగడానికి ప్రాణం చచ్చింది. నీలా నాలాంటి వాళ్ళని నమ్మే వాళ్ళుండ బట్టే మా ఆపదలు గట్టెక్కుతున్నాయి. రేపుదయమే బయల్దేరి రండి. నేను మరీ మరీ చెప్పానని చెప్పు. వస్తానమ్మా... (బయటకు వెళ్ళాడు)

సరస్వతి : మంచిదన్నయ్యా!... (పిల్లలతో) చదువుకోమంటుంటే అలా బొమ్మల్లా నిలబడ్డారేం! చదవండి!

సురేష్ : మమ్మీ! ఊరికి మేమూ వస్తాం.

సరస్వతి : మీరెక్కడికీ... నోర్మూసుకుని చదవండి! (గద్దించింది) (సుబ్బారావు బయట నుండి వచ్చాడు) వచ్చారా! ఎక్కడికి వెళ్ళిన మనిషి అక్కడే! పాపం! మీ ఫ్రెండు ఇప్పటిదాకా మీకోసం ఎదురుచూసి ఇప్పుడే వెళ్ళారు.

సుబ్బారావు : ఫ్రెండా! ఏ ఫ్రెండు?

రమేష్ : అప్పేట వెంకట్రావుగారు డాడీ!

సురేష్ : ముప్పేటటడాడీ!

సరస్వతి : మన పెళ్ళికి వచ్చారట... రాధాకృష్ణుల బొమ్మ గిఫ్ట్ ఇచ్చానన్నారు.

సుబ్బారావు : బయట నేమ్ ప్లేట్ చదవగల ఏ వెధవయినా చెప్తాడే

సరస్వతి : పెద్ద పాపులర్ మాన్ అట... బస్టాండులో, రైల్వేస్టేషన్‌లో ఆయన ఫోటో కూడా పెడ్తుంటారట

సుబ్బారావు : ఓసి నీ తెలివి తెల్లార! అక్కట పెట్టే ఫోటోలు జేబుదొంగలవే!

సరస్వతి : రేపు చెల్లిలి పెళ్ళిచూపులట. మనల్ని పిలవటానికొచ్చారు.

రమేష్ : ఆ గాడిదకు నేను చెప్పానని చెప్పి, మమ్మల్ని మీతో రమ్మన్నారు డాడీ!

సరస్వతి : అలాగంటారేం! పాపం! దారిలో ఎవరో పర్స్ కొట్టేశారట. ఛార్జీలకు లేవు, బండి టైం అయిపోతుందంటే....

సుబ్బారావు : వామ్మో! ఏం చేశావే?

సురేష్ : అమ్మ వందరూపాయలు ఇచ్చింది డాడీ!

సుబ్బారావు : మోసం! దగా! వెర్రిమొఖమా! వాడి 'మాయమాటు నమ్మి వందరూపాయలు తగలేశావు గదే! లాభంలేదు... నీతో చావలేను... చావలేనంటే చావలేను... వంద రూపాయలు వందవాడి బొందమీద కొట్టావు. (చిందులేస్తున్నాడు.)

(రమేష్, సురేష్‌లు ఆశ్చర్యంగా ముఖాలు చూసుకుంటున్నారు) (లైటాఫ్)

(లైటాన్ రమేష్, సురేషలు చెస్ ఆడుకుంటున్నారు, బయట నుండి రాజమ్మ వచ్చింది)

రాజమ్మ : పిల్లలూ! మమ్మీ డాడీ ఇంకా రానట్టుండీ!

రమేష్ : లేదాంటీ!

రాజమ్మ : అలానా! ఏమనుకోకండర్రా! నాలుగు పచ్చి మిరపకాయలుంటే తెచ్చి పెడ్తారూ?

సురేష్ : ఓ దానికేం! తెస్తాం! (లేచాడు)

రాజమ్మ : మరీ నాలుగంటే నాలుగు చాల్తాయోలేదో మరి! రెండెక్కువేతే బాబూ

సురేష్ : అలాగే అంటీ! (లోపలి కెళ్ళాడు)

రాజమ్మ : అయ్యో! నామతిమండా! అల్లం ముక్క లేకుంటే రుచేంవుండి చస్తుంది!

రమేష్ : అదీ తెమ్మంటారా!

రాజమ్మ : మా నాయనే! మనసులో మాట తెలుసకున్నావు. నీ తెలివి దొంగలు దోలా! ఇంత ముక్క నాయనా! (రమేష్ లోపలకు తుర్రుమన్నాడు. సురేష్ లోపల నుండి మరిపకాలు దోసిట్లో తెచ్చాడు)

సురేష్ : (ఇస్తూ) చాలా ఆంటీ!

రాజమ్మ : చాలకేంరా తండ్రీ! అయ్యో! నామతి మండా! వచ్చిమిరపకాయలూ, అల్లంతో ఏం కూరచేయనూ! రెండు టొమోటోలుంటే కమ్మని కూరయ్యేది.

సురేష్ : టొమోటోలు మీ ఇంట్లో బోలెడున్నాయి. తెమ్మంటారా?

రాజమ్మ : మా నాయనే! మనసులో మాట ఇట్టే పసిగడ్తారు, మీ తెలివి తెల్లారిపోను... (బుగ్గలు పుణికి) మూడంటే మూడు చాలు... (సురేష్ తుర్రుమని లోపలకు పరిగెత్తాడు. లోపల నుండి రమేష్ అల్లం ముక్క తీసుకొస్తున్నాడు)

రమేష్ : (ఇస్తూ) ఇదిగోనాంటీ! చాలా!

రాజమ్మ : అబ్బో! చాలకేంరా! రెండు కూరలకొస్తుంది! (పమిట చెంగులో వేకుంటుంది) వెధవ చుట్టాలురా! వెళాపాళా వుండదు రావడానికి. ఇలా అడగాలంటే సిగ్గుచచ్చిపోతున్నారా... (లోపల నుండి సురేష్ టొమాటోలు తెస్తాడు)

సురేష్ : ఇదిగో ఆంటీ!

రాజమ్మ : (కొంగుజాపి) మా బాబులే! ఈ పూటకు కూర గండం గడిచింది. కమ్మగా టొమేటో కూరొండుతాను. అరెరె! ఇంట్లో ఉల్లిపాయలు లేనట్లున్నాయి... చుట్టాలు ఇదేం కూరంటూ వంకటు పెట్టి చస్తారేమో నాయనా!... పోనీలే... ఎన్నని అడగను... (వెళ్ళబోతుంది ముఖమాటం నటిస్తూ)

రమేష్ : ఆంటీ! ఉల్లిపాయలేగా?... వున్నాయి... నాలుగు చాలా?

రాజమ్మ : అబ్బో... చాలా!.... రెండో మూడో చాల్లే బంగారు తండ్రీ...
(రమేష్ తుర్రుమన్నాడు లోపలకు)

సురేష్ : ఆంటీ! ఇంకా ఏమన్నా కావాలా చెప్పు...

రాజమ్మ : వొద్దులే నాయినా... ఎవరన్నా చూస్తే బాగుండదు. పిల్లల్ని మాయజేస్తుందనుకుంటారు.
(రమేష్ నాలుగు ఉల్లిపాయలతో తిరిగొచ్చాడు)

రమేష్ : ఇవిగో! (ఇస్తాడు)

రాజమ్మ : నా తండ్రీ! నా తండ్రీ (పవిటచెంగులో మూటగడ్తూ) మీ మమ్మీకి చెప్పకుండేం! ఇంట్లో పెద్దాళు ళ్ళ లేనప్పుడు పిల్లల పెత్తనాలేంటని తిడుతుందేమో! (పిల్లలు ముఖాలు చూసుకున్నారు)

రమేష్ : ఇవిగో! (ఇస్తాడు)

రాజమ్మ : నా తండ్రీ! నా తండ్రీ (పవిటచెంగులో మూటగడ్తూ) మీ మమ్మీకి చెప్పకుండేం! ఇంట్లో పెద్దాళ్ళు లేనప్పుడు పిల్లల పెత్తనాలేంటని తిడుతుందేమో! (పిల్లలు ముఖాలు చూసుకున్నారు)

రమేష్ : సినిమాకా! ఎవర్నో చూడటానికి హాస్పిటల్‌కు వెళ్ళొస్తామన్నారే?

రాజమ్మ : అలాగన్నారా? ఈరోజు మమ్మీ, డాడీది మేరేజిడే అన్నారే!

ఇద్దరూ : మేరేజీడేనా?

రాజమ్మ : మీకు ఏమని చెప్తే అదే అనుకోండల్లా మధ్య నాకెందుకు పితలాటకం... నేను మీకేం చెప్పలేదు. సరేనా? (బయటకు వెళ్తుంది)

(పిల్లలిద్దరూ చెస్ బోర్డుతీసేసి, పుస్తకాలు ముందేసుకుని చదువుకుంటున్నారు. బయటినుండి సరస్వతి, సుబ్బారావులు వచ్చారు.)

(పిల్లలిద్దరూ లేచారు. డాడీ, మమ్మీల చుట్టూ తిరుగుతూ ముక్కుతో వాసన పీలుస్తుంటారు)

సుబ్బారావు : ఏంట్రా ఈ వాసన పీల్చడం?

రమేష్ : అబద్ధం వాసన ఎలా వుంటుందని చూస్తున్నాం.

సురేష్ : బెస్ట్ విషెస్ ఆన్ యువర్ వెడ్డింగ్ యానివర్సరీ! సినిమా బాగుందా?

సుబ్బారావు : రేయ్! ఎవరు చెప్పారు? మేం అలా హాస్పిటల్‌కు వెళ్ళిస్తుంటే...

రమేష్ : అబద్ధమాడరాదు.

సురేష్ : ఎల్లప్పుడు సత్యమునే పలుకవలెను.

రమేష్ : చెప్పండి! నిజం నిజంగా ఎప్పుడు చెప్పాలి. అబద్ధం అబద్ధంగా ఎప్పుడు చెప్పాలి.

సురేష్ : అబద్ధాన్ని నిజంగా ఎప్పుడు చెప్పాలి. నిజాన్ని అబద్ధంగా ఎప్పుడు చెప్పాలి.

ఇద్దరూ : ప్లీజ్! ప్లీజ్! మాకు చెప్పరూ?

(సుబ్బారావు, సరస్వతి తలలు పట్టుకుని కుర్చీలో కూలబడ్డారు.)

॥శుభం॥

పాండవోద్యోగము

ప్రథమాంకము

శా. ధర్మజుం దరిభీముఁ దర్జున యశోధాముండు పావప్రభా
మర్మోచ్చిత్తి యమాయ మాన నిబనామప్రాభవుం డా ర్తహృ
చ్ఛర్మోధారుఁడు విశ్వరూపధరుఁ డుచ్ఛ్రైశ్రీవదాన్యుండు స
త్కర్మాధ్యక్షుఁడు పార్థసారథి యశః కల్యాణముల్ గూర్చుతన్ !

సూత్రధారుఁడు : (నాద్యంతముఁ బ్రవేశించి) మారిషా! ఇటురమ్ము

మారి : (ప్రవేశించి) ఇదిగో! వచ్చితి నేమి యాజ్ఞ ?

సూత్ర : పాత్రంబుల నన్నిటి నాయత్త పరచితివి గదా?

మారి : చిత్తము సర్వము సంసిద్ధముగనే యున్నది. కాని మన పాత్రములయందొక్కరుఁడు మాత్రము మన ప్రతిపక్షివంచనకులోఁబడి మనలన్ ద్యజించి యరిగె.

సూత్ర : (తత్తరపాటుతో) ఎవరతఁడు ?

మారి : అన్యుఁడు కాఁడు తమ మేనమామయే

సూత్ర : (కోపముతోఁ దనలో) ఓరీ! ప్రతిపక్షి! ఎంతపని చేసితివి?

ఉ. మున్ను సుయోధనుండు నృపముఖ్యుని ధర్మరాజు భాగినేయుఁగూ
డన్నెఱిఁబోవు శల్యునిఁ గడఁగి యెటో యొక యుక్తిఁబన్ని తాఁ
గ్రన్ననఁ దన్నుఁ జేర్చికొను కైవడి నాదగు మేనమామ న
తున్నతు నాఁచికొంటివె సతుల్ పచరించి హితుం బొనర్చుచున్.

(యోజించి తల పంకించి) కానిమ్ము. నీకతఁడు సమయము వచ్చినప్పుడంతశ్శల్యాయమానుండై తుట్టతుద కపకృతియే యొనర్చునట్లు నానేర్పు కల్మిని సంఘంటించెదఁగాక (ప్రకాశము) మారిషా! అతఁడు లేకున్నను మన నాటక ప్రయోగము కొఱఁతపడదు. అతని భూమికను ధరింపఁదగువారు మఱి కొందరు గలరు ఏమైనను అతనివంటివాఁడు సామాన్యముగా మనకు లభించుట దుర్లభము ఔఁగాక గతించినదానికేమి సేయఁగలము? ఏ కాలమున కేది యెట్లు జరుగునో యెవరికిఁ తెలియును? సర్వమును కాలమే సంఘటించుచుండును.

మారి : చిత్తము! తాము వంచించినట్లు కాలము ప్రతిక్షణమందునను నేదో మార్పు కల్గించుచునే యుండును, చూడుఁడు.

ఉ. భీమధనుంజయ ప్రభ లభీమము లయ్యెను, ఋష్యపల్ల ప
స్దేమముఁ బాసియుండె సహదేవకుజంబు వనంబులోన వ్యా
యానుభరంబునన్ ద్రుపదజాయత బాష్పఝుకంబు నిండె, సం
గ్రామదినంబులున్ దరిసెఁ గాలజధర్మము దాటలేమిచేన్.

సూత్ర : అవును నీవు చెప్పిన వన్నియు శరత్కాలజన్యంబు లగు మార్పులు. కాలము సర్వకారణమని యార్యు లెల్లరును నేకవాక్యతగా నొప్పుకొనిన విషయము.

ఉ : కాలవశంబునన్ దిరుగుగాదె! దివాకరు డబ్జవైరియున్
గాలవశంబుచేతనె జగంబు జనించు, రహించు బ్రంగు, నీ
కాలమె కల్మి లేములకు గారణము మెన్నిట నెన్ని చూచినన్
గాలము దాటువా డిల నొకండును లేదు కుశీలవాగ్రణీ!

కానిమ్ము : "గతం నశోచామి కృతం స్మరామి" కావున బ్రకృత మనుసరింపురము (యోజించి) నేడు నా మాతులుం డన్యపక్షమునకు బోయినను మనము ప్రయోగింపవలసిన నాటకము పాండవోద్యోగమని తన వర్తనచే సూచించియున్నాడు. కాని ఈ నాటక చక్రమును ద్రిప్పగలవాడు నా బావమఅది మురళీదాసు. అతనిని నీవు పోయి వెంటబెట్టుకొని రమ్ము. నేనింతలో నీ నాటకకర్తలగు తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల గురువగు శ్రీ చర్ల బ్రహ్మ పండితాఖండులని సంస్మరించి తత్ప్రసాదంబు వడిసి వచ్చెదను.

మారి : చిత్తము (నిష్క్రమించును)

సూత్ర : (అంజలి ఘటించి)

శా. : కాశీపండితుడై కృపాళుడయి ప్రఖ్యాతి ప్రభాపూర్ణుడై
యాశీర్వాదము మాత్ర శిష్యులను విద్యావంతులన్ జేయు వా
గ్వైశద్యమ్మున బొల్చు చర్లకుంజున్ బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిన్ గళా
రాశిన్ శ్రీ కడియెద్దవాసు మది నారాధింతు నశ్రాంతమున్.
(నిష్క్రమించును)

(అంతట నర్జునుడు బ్రవేశించును)

అర్జు : (తనలో)

చ. : ద్రుపదుని పంపునన్ జనె బురోహితుః డా ధృతరాష్ట్రసూతి బల్
కపటి వినండు సంధి చెడగా గమకించెడిగాని, తప్పదా
లపుబనిః సర్వమున్ గడపులావు గలండు యశోదపట్టిక్ష్మ యా
రిపుజనకాలు దోడుగ వరించెద సర్వము నిర్వహించెదన్

(పరిక్రమించి యెదుట జూచి)

మ. : అదిగో ద్వారక! యాలమంద లవిగో! నందందు గోరాడు న
య్యదియే కోట. యదే యగడ. యపెకథ్యల్ః వారలే యాదవుల్
యదుసింహుడు వసించు మేడ యదిగో! నాలానదం తావశా
భ్యుదయంబై పరమందురాంత అతురంగోచ్చండమై పర్వెదున్
(ప్రవేశము నటించి యాశ్చర్యముతో) ఏమి యీ విచిత్రము!

క. : మనకన్న మున్ను దుర్యో
ధను డిట కరుదెంచె గృష్ణు దనవావిగ గ్ర
న్నన జేసికొని చనన్ దన
మనమందు దలంపబోలు మందుం డకటా!

వాసుదేవుడు పాండవ పక్షపాతి : కాదు కాదు. ధర్మపక్షపాతి యని సుంతైన నితడెఱుగరు కాబోలు (నిరూపించి)

మ. : అరవిందాక్షుడు శేషశాయి జగదేకారాధ్యు డంబోధిజా
వరు డార్తావను డంగజాంగజుడు శ్రీవత్సాంకుడేమోః నిరం
తర నిర్ణిద్రుడు నిద్ర జెందెడి బవల్ః తచ్ఛీర్ష పుంభ్రక్కన
క్కురునాథుం డదె కూరుచుండె దళుకుల్ గుల్కంగ బీఠమ్మునన్.

(యధోక్తముగా శ్రీకృష్ణ దుర్యోధనులు ప్రవేశింతురు.)

కృష్ణు : (కపటనిద్ర నటించుచు దనలో)

క. : రాడాయె నర్జునుడు? కురు
రాడపతంసంబు వచ్చె రమ్మనియనికిన్
దోడుగ నను గోరగ మో
మోడంగా వలసివచ్చు నొక్కింత యిటన్

అర్జు : (భక్తితో దనలో)

మ. : జలజాతాసన ముఖ్యదైవత కరస్పంలగ్న కోటీర పం
క్తుల కెవ్వాని పదాబ్జపీఠి కడు నిగ్గుల్ గూర్చు దత్సన్నిధి
స్థలి గూర్చుండి భవంబు పావనముగా దైనార గావించి నా
తొలి జన్మమున గూడు పాపముల (నాందోళింపగా జేసెదన్.

కృష్ణుని పాదముల ప్రక్క నిల్చుండును)

దుర్యో : అర్జును దేక్షిపాఱ జూచి తనలో)

ఉ. : ఏ నిట కేదుదెంచుపని యేర్పడ్డ సర్వము గుర్తెఱింగి రాఁ
గ నితఁ డొపుఁగృష్ణునకు గవ్వడి కేకశరీర మంగు రీ
దానవవైరి వీనియెడ దానవమానము చూపుటెట్లు? నా
పై నెనరూనుటెట్లు! కడు బందుగు దీతని కాత డెమ్మేయిన్

బంధుత్వమున కేమి, కొద్ది గొప్ప నాకును నది లేకపోలేదు! లేకపోవునుగాక నేను ముందుగా దన్ను దర్శింపవచ్చితిని. దానింబట్టి యీతడు నన్నవమానించినచో లోకులు "పక్షపాతి" యని తను గర్హింతురని సందియ మందకపోడు. కానిమ్ము సకలమును నిప్పుడే తేలగలదు.

కృష్ణ : (తనలో)

క. : నాయనుగుంజెలి నాదడగు
కాయము నా జీవగఱ్ఱ కవ్వడి నన్నున్
సాయమ్ము గోరవచ్చెన్
నాయంతస్తాప మురిగె నను ముద మొదసెన్.

(నిదురమత్తు నటించుచు నర్జునాభిముఖముగా లేచి కౌగిలించుకొని ప్రీతితో)

ఉ. : ఎక్కడనుంచి రాక యిట! కెల్లరున్ సుఖులే గదా? యశో
ధాక్కులు నీదునన్నలును భవ్యమనస్కులు నీదు తమ్ములున్
జక్కగ నున్నవారె భుజశాలి నృకోదరు డగ్రజాజ్ఞకున్
దక్కగ నిల్చి శాంతుగతి బాను జరించునె తెల్పు మర్జునా!

(ప్రక్కకు దిరిగి దుర్యోధనుం గాంచి గౌరవంతో)

శా. : బావా! యెప్పుడు వచ్చితీవు? సుఖులే భ్రాతల్పుతు ల్పుట్టముల్?
నీవాల్లభ్యముపట్టు కర్ణుడును మన్నీలున్ సుభోపేతులే?
మీ వంశోన్నతి గోరు భీష్ముడును మీ మేల్గోరు ద్రోణాది భూ
దేవుల్ సేమము మై నెసంగుదురె? నీ తేజంబు హెచ్చించుచున్.

క. : నీ వచ్చిన పని దెల్పుము
బావహుడవు గమ్ము నాకు నాకు నభిలావని పా
లావళి మౌళీమణి సం
భావిత చరుణడవు నీవు వచ్చుట యనదే.

దుర్యో : (తనలో) ఇతడర్జునుని సంభావించు రీతి యొక విధముగను నన్ను గౌరవించు వైఖరి మరియొక తెఱంగుగను గన్నట్టుచున్నది. కానిమ్ము లోకాచారము గాన నేను వచ్చిన పనిం దెల్పెదను. (ప్రకాశముగ) నేను వచ్చి చాలసేపైనది.

ఉ. : కౌరవ పాండవుల్ పెనుగుకాలము చేరువ యయ్యె, మాకు న
నవ్వారికి గూడ నెక్కుడగు బంధుసముద్రుడ నీవు గాన, నీ
చేరిన మాకు నిర్వురకు సేమము గూర్చెడిదౌట, సాయమున్
గోరగ నేగు దెంచితిమి గోపకులైన శిరోవభూషణా!

క. : ఇరువురకు సముడవగు ని
న్నరసితి నే బ్రప్రథమమునం దటుగానన్
సరసిజలోచన! నాకున్
గర మనుకూలుడవు గమ్ము కయ్యమ్ము నెడన్.

కృష్ణ : కురకంఠీరవా! నీవు చెప్పినది మిగుల యుక్తియుక్తముగా చున్నది. సర్వవిధముల మీ కిరువురకు నేను సాయము చేయు దగువాడనే. ఇక ముందు వెనుకలం గూర్చి విచారింపుదము.

ఉ. : ముందుగ వచ్చి – ఈవు మునుముందుగా నర్జును నేను జూచితిన్
బందులగు న్నయంశ మది పాయక నిల్చె సహాయ మిర్వురున్
జెందుట పాడి మీకు నయి చేసెద సైన్యవిభాగ ముందు మీ
కుం దగువాని గైకొనుడు, కోరుట బాలుని కొప్పు మున్నుగన్.

దుర్యో : (తనలో) ఇతడేదో కుయుక్తి సన్నిననను గొంతు సాయము చేయక
తీరినది కాదు కానిమ్ము నాకంతే చాలును.

ఉ. : నాకు గడాగురుండు భువన స్తవనీయ పరాక్రముండు సు
శ్లోకు డమాయకుండు రిపులోక భయంకరు డస్మదర్ధనం
ధాకుశలుం డుదారగుణధాముడు శ్రీ బలరామదేవుడీ
పోకలవాడు గాడు వృథ పుచ్చుడు మెచ్చెడతండు పార్థులన్.
(ప్రకాశముగా) వాసుదేవా! నీయిచ్చవచ్చినట్లే కానిమ్ము.

కృష్ణ : ధనుంజయా నీ యభిప్రాయమేమి?

అర్జు : సకల ధర్మ స్వరూపుడవగు నీ కొరులు చెప్పవలసిన దేముండును?

దుర్యో : (నవ్వి) బావా! నీ యావచ్ఛక్తిని బాటుపడి యర్జునుఉన కిందు భాగము గల్పించుటయే గాక కోరుకొనుటలో గూడ మొదట నతనికే యవకాశమిచ్చియు "నీ యభిప్రాయమే" మని యడుగుచున్నావు. ఇంతకంటే దెవరి యభిప్రాయమైన నెట్లుండెడిది?

కృష్ణ : సుయోధనా! అట్లు కాదు

క. : నీవు స్వతంత్రుడ వీతడు
సేవకుడగ్రజుని చెప్పుచేతలకున్ లో
నై వర్తించెడి నందుల
కై వేఱుగ నడగవలసె నది యట్లుండెన్.

ఇప్పుడీతని నడగకపోయే మనకు దోచినట్టు భాగములేర్పఱిచి కోరుకొమ్మననేదో యొక విధమున దనకుం బోలు తెఱంగున గైకొని చనినమీద నయ్యది ధర్మజునికి నచ్చునియెడల "వాసుదేవుడు" బందుగుడయ్యును మమ్మును వంచించె" నని యనవచ్చును. అట్టియెడ "ముమ్మాటికిని నీ తమ్మునికిఁ జెప్పియే చేసితి" మని ప్రత్యుత్తర మిచ్చుట కవకాశముంచుకొనుటకై ఇట్లు చేయవలసి వచ్చినది. ఇది ఇట్లుండుఁగాక. ప్రకృతము విచారించుకొందము.

తే.గీ. : అన్ని యెడలను నాకు ధీటైనవారు
గోపకులు పడివేవు రకుంఠబలులు
గలరు నారాయణాఖ్యఁ జెన్నలరువారు;
వార లొకవైపునే నొక్కవైపు, మఱియు

క. : యుద్ధ మొనరిం(తు వారల
బద్ధ మ్మొందులకు? నేను బరమాప్తుఁడనై
యుద్ధమ్ము బ్రోవఁబోవక
బుద్ధికిఁ దోఁచిన సహాయమునుఁ బొనరింతున్.

దుర్యో : (తనలో) ఔరా! కృష్ణుఁడెంత మోసము చేయుచున్నాఁడు? సేననంతయు నర్జున కీయఁదలచి యీ పన్నిక పన్నినాఁడు. ఎంత వెఱ్ఱివాఁడైనను నిప్పట్లఁదన్ను గోరుకొనునా?

త. : ఆయుధము పట్టఁడఁట! యని
సేయుండఁట "కంచిగరుడు సేవ" యితనిచే
నే యుపకృతి యుద్ధార్థికి
నేయెడ నగు నిట్టివాని నెవ్వండు గొనున్

(యోజించి) అయినను బరమాప్తుఁడగు శ్రీకృష్ణుని విడిచి యర్జునుం డితరము నపేక్షించునా? (తల పంకించి) ఆపేక్షించిన యెడలఁ గృష్ణుని కపటోపాయమెల్ల నాకే యుపయోగించుఁగాక!

అర్జు : బావా కోరికొనవచ్చును గాదు?

కృష్ణ : కోరికొనవచ్చును. నేను చెప్పిన మాటలు తుట్టతుదవరకు వింటివికాదు! ఇదిగో మరలఁ జెప్పుచున్నాఁడను.

ఉ. : ఆయుధమున్ ధరింప నని కగ్గముగా నొకపట్ల నూరకే
సాయము సేయువాఁడు బెలుచున్ననుఁ బిమ్మట నెగ్గులాడినన్
బోయిలి యెగ్గుచున్ః నిజము తొల్త వచించితిఁ గోరికొమ్ము నీ
కేయది యిష్టమోః కడమ యీతని పాలగుఁ పాండునందనా!

దుర్యో : (తనలో)

క. : ఇట్టి దొకటి లేకుండిన
దట్టుఁ డితఁడు "వట్టిగొడ్డుకాక" ట్టిపుడి
కట్టుంటఁ చేసి నా కితఁ
డెట్టున్ దప్పండు నగుచు రెల్లనరు నన్నున్.

అర్జు : ఇదిగో గోరుకొనుచున్నాఁడను.

ఉ. : నందకుమారా! యుద్ధమున నా రథమందు వసింపుమయ్యా! మ
ధ్యండిన భానుమండల విథంబున నీదగుకల్మిఁజేసి నా
స్యందన మొప్పుఁగాక! రిపుసంతతి తేజము దప్పుగాక నీ
వెందును నాయుధమ్ముదరి కేగమి కొప్పుదుఁగాక కేశవా!

దుర్యో : (సంతోషముతోఁ తనలో) సర్వవిధములఁ గృష్ణుని కపటోపాయము మనకే యుపకరించినది.

తే.గీ. : రథమునఁ దెన్ని చిత్రింపుఁ బ్రతిమలుండ
నందు శివుఁడును విష్ణువు నజుఁడు నెల్ల
దేవతలు నుంచవచ్చు నా ఠీవిఁ గృష్ణుఁ
డర్జున స్యందన విభూష యగునుగాక!

(ప్రకాశము) బావా! పరిశేషన్యాయమునఁ దక్కినదానినే యేను గైకొంటిని. ఇఁక నే నరుగుదునా?

కృష్ణ : మంచిది పోయిరమ్ము.

దుర్యో : (నిష్క్రమించును)

కృష్ణ : (అర్జునుని లేపుపైఁ జఱచి చిరునవ్వుతో) బావా! ధనుంజయ!

ఉ. : "ఆలము సేయనే" నని యదార్థముఁ బల్కితిఁ జుమ్మి యిట్టి గో
పాలుని నన్నుఁ గోరితివి! భండనపండితుఁ లగ్నితేజు లు
త్తాల ధనుర్ధరుల్ బహుశతప్రమితుల్ యదుసింహు లందఱిన్
బాలుగ గైకొనెన్ గురునృపాలుఁడు బాలుఁడవైతి వక్కటా.

అర్జు : (ఆనందముతో) బావా! నీ యుద్ధ మేరికిఁ గావలయు? నీవు నా యండ నుండుటయే పదివేలు.

ఉ. : "ఉన్నది పుష్టి మానవులకో యదుభూషణా! యాలజాతికిన్
డిన్నది పుష్టి" నీ పరుగుదెంచి రథంబున నున్నఁ జాలు నే
సున్నముఁ జేసెద రిపులఁ జూపఱు లద్భుతమందః సర్వలో
కోన్నతః నాకు బేరొసగు మూరక చూచుచునుండు మచ్యుతా!

క. : నీ తుష్ణీభావము ప్ర
ఖ్యాతిన్ మాకసఁగు, నీవఁ యని చేసినచో
శీతాంశు నెదుట రిక్కల
భాతిన్ బార్థులకు బేరు బయలెక్కు నెటుల్?

క. : పదివేల లెక్కయే యొక
పదికోటులు వీరులున్న భరమౌ నీకే
మెదురైతి మేని జయమున
నిది యెఱిఁగియె కోరితిని జుమీ నిను దేవా!

క. : గోపాలుఁ డనినఁ దక్కువై
గోపాలుఁడవే నిజంబు గోపాలక! నీ
గోపాలకత్వ మొసఁగున్
గోపాలకతాభరంబు గొబ్బున మాకున్.

కృష్ణ : (ప్రసన్నభావముతో) ధనుంజయా! నీకు నాయందుఁ గల భక్తి కిం గడు సంతసించితిని.

ఉ. : ఊరక చూచుచుండు మనుటొప్పితిఁగాని భవద్రథస్థ నన్
బాఱఁగఁ జూచి నీ రిపులు పక్కున నవ్వి యనాదరింతు రా.
శూరకులంబు మెచ్చ రిపు సూదనతాభర మూను నీకు నే
సారథినై యిఁకన్ విజయసారథినామమున్ జరించెదన్.

అర్జు : (పట్టరాని సంతోషముతో) దేవా! లీలామానుషవిగ్రహా! నేను జిరకాలము నుండి యేది మనంబున నభిలషించితినో అయ్యతియే ప్రసాదించితివి.

క. : బందుగుఁడ నీకు యదు
నందన, భక్తుండ నట్టి నన్నెటులైనన్
ముందఱకుఁ దెచ్చు భార మ
నం దేవర దెవఁడు సుకృతి నాకన్న నిఁకన్.

పూర్ణముగా ననుగ్రహింపఁబడితిని.

ఉ. : సారధియంట! వేదముల సారము శౌరి తదంఘ్రి భక్తి చె
న్నారెడు క్రీడి తా రధికుఁడౌనట చిందము విల్లుఁదేరునున్
వారువముల్ మొదల్ దివిజవర్గ మొసంగినవంట! యస్త్ర వి
స్తారగురుల్ శివాదుఁలట, సంగరమం దెవడాగఁ జాలెడిన్

బావా! తన్ను నీరాకకై వేచియుండును గావున నుపప్లావ్యంబున కరుగుదము రమ్ము.

కృష్ణ : మంచిది. పోవుదము అర్జునా! మీ సుయోధనుఁ డిప్పు డెక్కడి కరిగెనో యెఱుఁగుదువా?

అర్జు : బలదేవుని సందర్శనమునకు నని తలఁచెదను.

కృష్ణ : నీవనినట్లె! నీవు మాత్రము మాయన్ననుసందర్శించి సహాయమేల కోరవు?

అర్జు : నా మనంబునఁ గల యధార్థము వచించెద నాలింపుము.

ఉ. : ఈ వొకరుండవే జగములెల్ల జయించెద; లేను గూడ న
ట్లే విలయం బొనర్పగల నెందును బేర్గలవాడ నౌట నీ
కీ విజయ ప్రశస్తి యగునేమొ యటంచు మదిన్ దపింతు స
ద్భావముకల్మి నా యభిమతం బొడగూర్చితి కొండనెక్కితిన్

మ. : బలరాముండు బలాభిరాముఁడతనిన్ బ్రార్థించినన్ వచ్చుఁబో
కలన న్నీవలె నుండుటొప్ప దగ దక్కంఠీరవం బెల్ల యో
ధులఁ జక్కాడు మృగాళిన్ బలెః యశోదుగ్ధాబ్ధి నింకొక్క ప్రో
ల్వెలయించున్ ధనపేర; నాకు జగతిన్ బేరెట్లు పెంపారెడిన్!

కృష్ణ : (నవ్వి) ధనుంజయా! అతడు మన కెదుటిపక్షమున నిల్చినచో నప్పుడు మాత్రము సంగరంబు భారము కాదా?

అర్జు : అగుగాక. నీ యనుగ్రహ మున్నచో నే లోపమును రాదు.

కృష్ణ : (నవ్వి) నీ ధైర్యమునకు సంతసించితివి. ఇక నిజము వచించెద వినుము.

ఉ. : వచ్చెడివాఁడు గాఁడతడు వారికి మీకును గూడఁ దోడుః వి
వ్వచ్చుడః యమ్మహామహుని భావము మున్నె యెఱింగినాఁడ, నా
సచ్చరితుండు మీకు దగ సంధి పొసంగిన సంతసించు, నా
యిచ్చము నట్టిదె! మన నరేంద్రుని యిచ్చయుఁ గూడ నిట్టిదే.

కావున మన మిక నిందులకై యత్నింతము రమ్ము. (నిష్క్రమింతురు)

థియేటర్

- అభినయ గేయాలు
- సంభాషణ
- మూకాభినయం (మైమ్)
- రోల్‌ప్లే
- స్కిట్స్ (లఘునాటిక)
- నాటిక
- నాటకం
- జానపదనృత్యం
- శాస్త్రీయనృత్యం

థియేటర్ - అభినయకళ

మనం కోపం, బాధ, సంతోషం, ఆనందం, ఆశ్చర్యం, ఆవేశం మొదలైన రకరకాల ఉద్వేగాలను ప్రదర్శిస్తూ ఉంటాం. అయితే అలాంటి ఉద్వేగాలు సందర్భాలను, సన్నివేశాలను కల్పించుకొని ఆ సందర్భంలో పై భావాలను వ్యక్తీకరించడమే అభినయం. అంటే అభినయం నిజజీవిత భావావేశాలను ప్రదర్శించే కళగా చెప్పవచ్చన్నమాట.

పాఠశాలవిద్యలో ప్రవేశపెట్టిన సాంస్కృతిక విద్యలో థియేటర్ ఒక ప్రదర్శనా అభినయకళగా పిల్లలకు నేర్పాలి. దీనిలో కొన్ని ముఖ్యాంశాలు పరిశీలిద్దాం.

- ఏకపాత్రాభినయం
- స్కిట్స్ - లఘునాటిక
- నాటిక
- నృత్యనాటిక
- పద్యనాటిక
- మూకాభినయం
- వెంట్రిలాక్విజం (పెదవులు కదలకుండా మాట్లాడడం)

ప్రాథమిక స్థాయిలో పిల్లలు ఒకేసారి నాటికలలో అభినయించలేరు. ఇందుకోసం వారికి చిన్నచిన్న సందర్భాలను ఇచ్చి మూకాభినయం చేయమనాలి. తరువాత రెండు పాత్రలతో సంభాషణ నేర్పాలి. తరువాత స్థాయి పెరిగేకొద్దీ పిల్లలకు పాఠ్యాంశాలలోని కథలకు సంభాషణలు రూపొందించి వాటిని పలుకుతూ అభినయించడం నేర్పాలి. చిన్నచిన్న నాటికలనుకూడా చేయించాలి.

ప్రాథమిక స్థాయిలో అభినయించడానికి అనువైన సన్నివేశాలు :

- పళ్ళుతోమడం, స్నానంచేయడం వంటి కృత్యాలు.
- అంట్లుతోమడం, ఇల్లు ఊడవడం, కళ్ళాపిచల్లి ముగ్గులు వేయడం.
- పండ్లు, కూరగాయలు అమ్మడం - కొనడం.
- అన్నం వడ్డించడం
- బావి/బోరు నుండి బిందెతో నీరు తెచ్చి మొక్కలకు పోయడం.
- పశువులను మేపడం.
- పక్షిలా - గూడుకట్టడం - పిల్లలకు ఆహారం పెట్టడం
- చెరువుకు వెళ్ళి చేపలు పట్టడం.

- సైకిలు తొక్కడం, బస్సు నడపడం, పడవ నడపడం మొదలగునవి.
- బట్టలు ఉతికి ఆరవేయడం.
- పక్షులు / జంతువుల మాదిరిగా అరవడం.

పైన పేర్కొన్న అంశాలతోపాటూ ఉపాధ్యాయుడు మరికొన్ని సందర్భాలను ఎంపికచేసి, సృష్టించి వాటిని అభినయింపజేయాలి. పై అంశాలకు ఏవైనా కొన్ని సంభాషణలు జోడించి అభినయింపచేయాలి. సన్నివేశాన్ని వివరించి దానిలో పాత్ర ఇంకా ఏఏపనులు చేస్తే మరింత సహజంగా ఉంటుందో చర్చించాలి. ఒక్కొక్క మాటను, సంభాషణను స్పష్టంగా ఉచ్ఛరించడం నేర్పాలి. అభినయంలో వాచకం (భాషను వ్యక్తీకరించడానికి) ఎంతో ముఖ్యం.

వార్షికోత్సవం కోసం నాటికలను నేర్పడంగా కాకుండా ప్రతీమాసం పాఠశాలలో జరిగే థియేటర్ డేలో కూడా పిల్లతో నాటికలను ప్రదర్శింపజేయాలి. స్థాయికి తగిన నాటికలను ఎంపిక చేసుకోవాలి. హాస్యానికి ప్రాధాన్యత నివ్వాలి. వంటవాడు, పాలవాడు, జాలరివాడు మొదలైన హాస్యపాత్రలతో ఏకపాత్రాభినయాలు చేయించాలి. అదేవిధంగా స్టేజి అలంకరణ, మేకప్‌లలో కూడా పిల్లల్ని పాల్గొనజేయాలి.

స్కూల్ ఆర్ట్ గ్యాలరీ

పిల్లలలో ప్రతిభాపాటవాలు, సృజనాత్మకతను పెంపొందించడానికి కళావిద్య ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది. కళలను నేర్పడంతోనే సరిపోదు. పిల్లలు నేర్చుకున్న కళలను ప్రదర్శించడానికి వేదికలను, అవకాశాలను కల్పించడం కూడా పాఠశాల బాధ్యతగానే భావించాలి. పిల్లలు గీసిన, చేసిన బొమ్మలు, ఫోటోలు ప్రదర్శించడానికి పాఠశాలలో ఆర్ట్‌గ్యాలరీని ఏర్పాటుచేయాలి.

ఆర్ట్ గ్యాలరి నిర్వహణ : పిల్లలు తమ సృజనాత్మక నైపుణ్యాలను ప్రదర్శించడానికి పాఠశాల ఆర్ట్ గ్యాలరీ ఎంతగానో తోడ్పడుతుంది. టర్మ్‌కు ఒకసారి చొప్పున సంవత్సరంలో మూడుసార్లు ఆర్ట్‌గ్యాలరీని ఏర్పాటుచేయాలి. ఇందుకోసం ఒక తరగతిగదిని లేదా పాఠశాల వరండాను సిద్ధంచేయాలి. పిల్లల చిత్రకళను ప్రదర్శించడానికి దారాలుకట్టి క్లిప్పులు అందుబాటులో ఉంచాలి. వస్తువులను ప్రదర్శించడానికి బల్లలు ఏర్పాటుచేయాలి. దీని నిర్వహణ బాధ్యతను ఒక ఉపాధ్యాయుడి మార్గదర్శకత్వంలో బాలల కమిటీకి అప్పగించాలి. స్థానికంగా ఉండే శిల్పకారులు, చిత్రకారులు, పెయింటర్లు, ఫోటోగ్రాఫర్లు మొదలైనవారిని బడికి ఆహ్వానించి వారితో ప్రసంగాలు ఇప్పించాలి. మంచి ప్రదర్శనలకు బహుమతి ఇవ్వాలి. ఇది సృజనాత్మక ఆవిష్కరణ వేదికగా పిల్లలు ఉపయోగించుకోడానికి తోడ్పడుతుంది.

థియేటర్‌లో ఏమేమి ప్రదర్శించవచ్చు :

- పాఠ్యాంశాల ఆధారంగా రూపొందించిన ఇతర నాటికలు
- సంగీతం (పాటలు, పద్యాలు, శ్లోకాలు పాడడం)
- నాట్యం

- బృందగానం, బృందనాట్యం
- మైమ్
- పప్పెట్రీ
- ఏకపాత్రలు
- వకృత్వ పోటీలు
- మాక్ పార్లమెంట్ / అసెంబ్లీ
- స్థానిక కళారూపాలు

ఆర్ట్ గ్యాలరీలో ప్రదర్శించదగినవి :

- పిల్లలు గీసిన వివిధ చిత్రాలు
- పెయింటింగులు
- కొలాజ్‌వర్క్ అంశాలు
- పాటి పెయింటింగ్‌లు
- మట్టిబొమ్మలు
- ఫోటోలు
- ఫోటోఫ్రేములు
- ఒరిగామి బొమ్మలు
- అలంకరణ బొమ్మలు (రాళ్ళు, గవ్వలు, చెట్టుభాగాలు మొదలైనవి)

ఇవేకాకుండా స్థానికంగా చిత్రకారులు, శిల్పకారులు రూపొందించిన కళాత్మక వస్తువులను కూడా ప్రదర్శింపజేయాలి. ఇవి పిల్లలకు మార్గదర్శకంగా ఉంటాయి.

పాఠశాల థియేటర్

విలువలు బోధిస్తేరావు, ఆచరిస్తే వస్తాయి అంటారు. తరగతిగదిలో శ్రవణకుమారుని కథను, సింహం కుందేలు కథను ఎంతగా వర్ణించి చెప్పినప్పటికి అవి పిల్లల మనసులో నాటుకుంటాయి అని గట్టిగా చెప్పలేము. అయితే ఇవే అంశాలను నాటకీకరించి పిల్లల్ని పాత్రధారులుగా చేసి నటింపజేసినట్లయితే ఆ పాత్ర స్వరూపస్వభావాలు అందులోని మంచి గుణాలు పిల్లల్ని ఎంతగానో ప్రభావితం చేస్తాయి. ఎంతటి సంక్లిష్ట సూత్రాన్నైనా కథలా వివరిస్తే తేలికగా అర్థమయినట్లు నటింపజేయడం వల్ల ఆయా విలువలు పిల్లల్లో హత్తుకుపోతాయి. అందువల్లనే పాఠశాల థియేటర్‌కు అత్యంత ప్రాధాన్యత ఉంది.

పిల్లలు ప్రదర్శించడానికి థియేటర్ ఒక చక్కని వేదికగా పాఠశాల పనిచేయాలి. కళావిద్యలో భాగంగా పిల్లలు నేర్చుకున్న సంగీతం, నాట్యం, నాటకం కళలను థియేటర్‌లో ప్రదర్శించవచ్చు.

థియేటర్ నేర్చుకున్న అంశాలను ప్రదర్శించే వేదిక మాత్రమేకాదు థియేటర్ ద్వారా నిర్ధారిత సిలబస్ పూర్తిచేయడానికి కూడా అవకాశం వుందని ఉపాధ్యాయుడు గ్రహించాలి. ఒక పాఠాన్నో, పద్యాన్నో, సిద్ధాంతాన్నో బోధించిన తరువాత దానిని గేయంగా, కటవితగా, కథగా, నాటికగా లేదా సంభాషణగా మార్చి దానిని పిల్లలతో ప్రదర్శింపచేయాలి. అందువల్ల వారు ఆయా అంశాలలోని భావనలను పూర్తిగా అర్థంచేసుకో గలుగుతారు.

పాఠశాలలోని అన్ని తరగతుల విద్యార్థులు వారు నేర్చుకున్న విభిన్న అంశాలను థియేటర్‌లో ప్రదర్శించాలి. దీనికోసం ప్రధానోపాధ్యాయుడు ఉపాధ్యాయులతో చర్చించి ఏఏ నెలలో ఏఏ అంశాలు ప్రదర్శించాలో ప్రణాళిక తయారుచేసుకొని అమలుచేయాలి.

పాఠశాల థియేటర్‌లో సంగీతం, నాట్యం, మైమ్, బృందగానం, బృందనాట్యం, నాటికలు, ఏకపాత్రలు వంటి అంశాలతోపాటూ వ్యాయామవిద్యలో నేర్చుకొన్న జిమ్నాస్టిక్స్, పిరమిడ్స్ వంటి అంశాలు కూడా ప్రదర్శింపచేయాలి. అదేవిధంగా స్థానికంగా ఉండే కళాకారులతో కూడా ప్రదర్శనలు ఇప్పించాలి.

నిర్వహణ : ఆర్ట్ గ్యాలరీ మాదిరిగానే థియేటర్ కూడా పాఠశాల సృజనాత్మక కార్యకలాపం. ప్రతినెల మూడవ శనివారం పాఠశాల థియేటర్‌ను నిర్వహించాలి. థియేటర్ నిర్వహణను ఉపాధ్యాయుని నాయకత్వంలో బాలల కమిటి నిర్వహించేలా చూడాలి. నెలలో మూడవ సోమవారంనాడు ఈ వారంలో జరిగే థియేటర్‌లో ఎవరెవరు ఏఏ అంశాలు ప్రదర్శిస్తారో బాలల కమిటి దగ్గర నమోదు చేయించుకోవాలి. ప్రదర్శనకు కావలసిన సామగ్రిని ప్రధానోపాధ్యాయుని సహాయంతో సిద్ధం చేసుకోవాలి. స్టేజీ అలంకరణకు, మేకప్, దుస్తులకొరకు ఊరిలో ఉండే నైపుణ్యంగల వారిని బడికి ఆహ్వానించాలి. వారి సేవలు ఉపయోగించుకోవాలి. వీలైతే పిల్లలే స్టేజి అలంకరణ, దర్శకత్వం, మేకప్ బాధ్యతలు కూడా నిర్వహించాలి.

కళావిద్య - మూల్యాంకనం

పిల్లల మనోవికాసానికి ఉన్నత మానవ ప్రవర్తనను తీర్చిదిద్దేందుకు కళావిద్య చక్కగా ఉపయోగపడుతుందని మనకు తెలుసు. కళలు – సాంస్కృతీవిద్యలో బొమ్మలుగీయడం, రంగులువేయడం, చేతిపనులు, పప్పెట్రీ, సంగీతం, నాట్యం, రంగస్థలం మొదలైన అంశాలుంటాయి. తరగతివారీగా నిర్ధారించిన పాఠ్యప్రణాళికను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఉపాధ్యాయుడు అభ్యసన అనుభవాలు కల్పించాలి. పిల్లలు ఆయా అంశాలలో పాల్గొని అనేక నైపుణ్యాలు సాధిస్తారు. అయితే అందరు పిల్లలు అన్ని కళావిద్య అంశాలలో ప్రావీణ్యత సంపాదించాల్సిన అవసరంలేదు. ఇదే సందర్భంలో పిల్లలు అన్ని అంశాలలో ప్రవేశం కలిగి ఉండాల్సి ఉంది. దీనికి అనుకూలంగా ఉపాధ్యాయుడు ఏఏ అంశాలు ఎలా నేర్పాలో ప్రణాళిక వేసుకోవాలి. ఉదాహరణకు తరగతిలో 40 మంది పిల్లలున్నారనుకోండి. మొత్తం తరగతికీ ఒకవారం బొమ్మలుగీయడం నేర్పితే ఇంకొకవారం చేతిపనులు నేర్పాలి. మరొక పద్ధతి ఏమిటంటే తరగతిని నాలుగు జట్లుగా విభజించి ఒక్కొక్క జట్టుకు ఒక్కొక్క అంశం నేర్పాలి. ఇంకొక పద్ధతి ప్రకారం చిత్రలేఖనం, సంగీతం, నాట్యం, రంగస్థలం అంశాలలో ఎవరికి ఏది ఇష్టమో ఎంపికచేసుకోమని చెప్పి వారికి ఆ అంశంలో శిక్షణనివ్వాలి.

నిరంతరం సమగ్ర మూల్యాంకనంలో భాగంగా కళావిద్యలో పిల్లల ప్రగతికి నిరంతరం పరిశీలనద్వారా, మూల్యాంకనం చేయాలి. ఆయా అంశాలలో పిల్లలు పాల్గొంటున్న విధానాన్ని, పొందుతున్న నైపుణ్యాలను, ప్రదర్శిస్తున్న విధానాన్ని నిశితంగా పరిశీలించాలి. మరింతగా మెరుగుపరచుకోడానికి సూచనలు ఇవ్వాలి. పిల్లల ప్రగతిని సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనంలో నమోదుచేయాలి. పిల్లలు కింది విద్యాప్రమాణాలలో ఎంతవరకు నైపుణ్యం సాధించారో గుర్తించాలి.

1 నుండి 10 తరగతులలో పిల్లలు సాధించాల్సిన విద్యా ప్రమాణాలు

1. బొమ్మలుగీయడం, నమూనాలు చేయడం, రంగులు వేయడం, అంకరణలు చేయడం
2. ఒరిగామి, టాన్‌గ్రాం, కుట్లు అల్లికలు
3. నాటకాలు, ఏకాంకికలలో నటించడం, కొరియోగ్రఫి
4. పాటలు పాడడం, వాద్యపరికరాల వినియోగం
5. నృత్యం, స్థానిక కళారూపాలు ప్రదర్శించడం

కళలు, సాంస్కృతిక విద్యలోని విభాగాలన్నీ పై ఐదు విద్యాప్రమాణాల ద్వారా సాధించాలి. పిల్లలు సొంతంగా బొమ్మలుగీయడం, రంగులు వేయడం, వ్యర్థపదార్థాలు లేదా ఇతరులు ఉపయోగించే అలంకరణ వస్తువులు చేయించడం, కాగితపు మడతలు, పప్పెట్రి మొదలైనవన్నీ పిల్లలు చేసేలా విద్యాప్రమాణాలు ఉన్నాయి. పిల్లలు సాధించిన ప్రగతిని సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనం సందర్భంలో పరిశీలించమనాలి. వారి నైపుణ్యాన్నిబట్టి మార్కులు కేటాయించాలి. మార్కులను విద్యాప్రమాణాలవారీగా కేటాయించాలి. దానితోపాటుగా వివరణాత్మక సూచికలు కూడా క్యుములేటివ్ రికార్డులో నమోదుచేయాలి. 1 నుండి 8 తరగతులలో సంగ్రహణాత్మక మూల్యాంకనంలో గ్రేడులు, వివరణాత్మక సూచికలను కింది పట్టికలో పరిశీలించండి.

శాతం	గ్రేడు	వివరణాత్మక సూచికలు
91-100	A+	అత్యున్నత ప్రతిభ కనబరిచారు. కొనసాగించండి.
71-90	A	చాలా బాగున్నది. అత్యున్నత ప్రతిభ కనబరచడానికి కృషి చేయండి.
51-70	B+	బాగుంది. మీరు ఇంకొంచెం కృషిచేస్తే ఇంకా పైస్థాయికి చేరగలరు.
41-50	B	ఫరవాలేదు. మీరు కృషిచేస్తే ఇంకా మంచి ఫలితాలు సాధించగలరు.
0-40	C	నామమాత్రంగా చేస్తున్నారు. ఉపాధ్యాయుని సహాయం అవసరం.

9, 10 తరగతులలో మార్కుల శాతం, గ్రేడు, వివరణాత్మక సూచికలు కింది విధంగా ఉంటాయి.

శాతం	గ్రేడు	వివరణాత్మక సూచికలు
91-100	A1	పాటలు పాడడం, నృత్యం చేయడం, నాటికలలో నటించడం, బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం, మట్టిబొమ్మలు చేయడం, ఒరిగామీ, పప్పెట్రీ, వాద్యపరికరాలు ఉపయోగించడం మొదలైన కళావిద్య కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నాడు. వివిధ వేదికలపై ప్రదర్శనలిచ్చాడు.
71-90	A2	పాటలు పాడడం, నృత్యం చేయడం, నాటికలలో నటించడం, బొమ్మలు గీయడం, రంగులు వేయడం, మట్టిబొమ్మలు చేయడం, ఒరిగామీ, పప్పెట్రీ, వాద్యపరికరాలు ఉపయోగించడం మొదలైన కళావిద్య కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నాడు. పాఠశాల కళావేదికమీద ప్రదర్శనలిచ్చాడు.
51-70	B1	బొమ్మలు గీయడం, రంగులువేయడంలో ఆసక్తిని ప్రదర్శించాడు. కాగితపు మడతలతో, మట్టితో బొమ్మలు చేయగలడు. పప్పెట్రీలలో వ్యాఖ్యాతగా పాల్గొన్నాడు.
41-50	B2	బొమ్మలు గీయడం, రంగులువేయడంలో ఆసక్తిని ప్రదర్శించాడు. కాగితపు మడతలతో, మట్టితో బొమ్మలు చేయగలడు. పప్పెట్రీలలో వ్యాఖ్యాతగా పాల్గొన్నాడు. స్టేజి అలంకరణల్లో పాల్గొన్నాడు.
0-40	C	కళావిద్య పీరియడ్‌లకు హాజరయ్యాడు. బొమ్మలు వేయడంలో ఆసక్తి ఉన్నది. మిగిలిన అంశాలలో పాల్గొనడానికి మాత్రమే అభిరుచి చూపాడు.

విద్యార్థి ప్రగతిని సి.సి.ఇ. రిజిష్టరులో నమోదుచేయాలి. రిజిష్టరు నమూనాలో పరిశీలించాలి.

వ. సం.	విద్యార్థి పేరు	SA-1							SA-2							SA-3							వార్షిక ఫలితం						
		1	2	3	4	5	M	G	1	2	3	4	5	M	G	1	2	3	4	5	M	G	1	2	3	4	5	M	G

పాఠశాలలో కల్పించే అభ్యసన అనుభవాలు ఉపాధ్యాయుని సామర్థ్యాన్ని బోధనా నైపుణ్యాన్ని ప్రతిబింబిస్తాయి. సహపాఠ్యాంశాలుగా ప్రవేశపెట్టిన కళావిద్యను అదనపు అంశంగా భావించరాదు. ఇది పాఠశాల విద్యలో భాగం కాబట్టి సమర్థంగా అమలుజరపడం అవసరం. తద్వారా మన సంస్కృతి సంప్రదాయాలను పరిరక్షించుకోవడంతోపాటూ పిల్లలలో కళాత్మక, సృజనాత్మక దృక్పథాన్ని పెంపొందించడానికి వీలు కలుగుతుంది.